examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

Nu bij je boek
mijn.examenbundel.nl
Online oefenen, video's en meer

2021|2022

vmbo-gt / mavo

Engels

ThiemeMeulenhoff

examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

2021 | 2022

Margreet Feenstra

vmbo-gt/mavo

Engels

ThiemeMeulenhoff

mijn.examenbundel.nl

Slagen zonder examenstress doe je met Examenbundel, Samengevat, Examenidioom en Zeker Slagen!
Alles voor je schoolexamens en je centrale examens in je boeken, maar ook online.

Quickscan

Antwoorden bij de oriëntatietoets

Video's en andere leerbronnen

Oefenexamens

Overzicht van al je examenvakken

En nog veel meer op Mijn Examenbundel!

Ga naar mijn.examenbundel.nl en log in op Mijn Examenbundel. Met deze code krijg je toegang tot heel veel (digitale) extra's die bij je bundel horen:

Deze code is uniek en door één persoon te gebruiken. Geldig tot 15 juli 2022.

#ikgazekerslagen

Voorwoord

Met deze **Examenbundel** bereid je je goed voor op het eindexamen. Je oefent met echte examenopgaven. In de uitwerkingen staan de antwoorden met een duidelijke uitleg. Zo weet je precies wat je goed en fout hebt gedaan.

Gebruik naast deze **Examenbundel** ook het boek **Examenidioom** om te leren voor je examen. Hierin vind je meer dan 1000 woorden met voorbeeldzinnen en oefeningen. Zo breid je je woordenschat eenvoudig uit. Handig voor zowel het centraal examen als de schoolexamens.

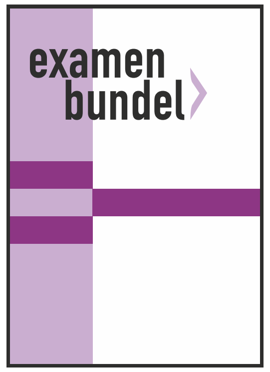

Oefenen met echte examens en duidelijke uitwerkingen

+

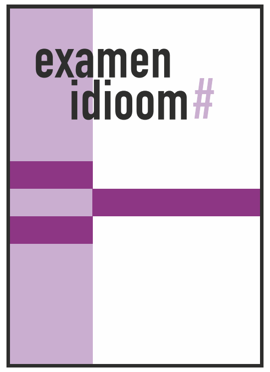

Meer dan 1000 woorden en voorbeeldzinnen

Wil je weten op welke datum het centraal examen is?
Ga naar examenbundel.nl/examenrooster voor het actuele examenrooster.
Of scan de QR-code:

Namens team **Examenbundel** heel veel succes!

Heb je een vraag of opmerking over deze **Examenbundel**?
Ga dan naar examenbundel.nl/contact.

Opmerking
De overheid stelt de regels op voor het examen. Bijvoorbeeld wat de examenonderwerpen zijn, welke hulpmiddelen je mag gebruiken en wanneer het examen is. De auteurs en uitgever hebben deze **Examenbundel** met grote zorg samengesteld. Soms veranderen de regels van de overheid echter of worden er nieuwe afspraken gemaakt over wat die regels betekenen. Raadpleeg daarom altijd je docent of onze website www.examenbundel.nl voor actuele informatie die voor jouw examen van belang is.

© ThiemeMeulenhoff

Inhoud

3 **Voorwoord**

6 **Stappenplan**

9 **Oriëntatietoets**

21 **A Kennis van land en samenleving**

23 1 Verenigd Koninkrijk
29 2 Verenigde Staten van Amerika

35 **B Leesvaardigheid**

37 1 Centraal examen
38 2 Leesstrategieën
52 3 Soorten examenvragen
62 4 Signaalwoorden
72 5 Omgaan met moeilijke woorden
76 6 Veelvoorkomende woorden en uitdrukkingen in de vraagstelling

77 **C Examenteksten met woordenlijst**

79 1 Examen 2017-II: 1 ★
80 2 Examen 2017-II: 2 ★
81 3 Examen 2017-II: 4 ★
82 4 Examen 2017-II: 11 ★

83 5 Examen 2017-II: 3 ★★
84 6 Examen 2017-II: 7 ★★
86 7 Examen 2017-II: 9 ★★
88 8 Examen 2017-II: 13 ★★
89 9 Examen 2017-II: 14 ★★

90 10 Examen 2017-II: 5 ★★★
92 11 Examen 2017-II: 6 ★★★
94 12 Examen 2017-II: 10 ★★★

97 **D 2018-II met woordenlijsten**

99 1 Examen 2018-II: 1 ★★
100 2 Examen 2018-II: 2 ★★
101 3 Examen 2018-II: 3 ★
102 4 Examen 2018-II: 4 ★★
103 5 Examen 2018-II: 5 ★★★
105 6 Examen 2018-II: 6 ★★★
109 7 Examen 2018-II: 7 ★
111 8 Examen 2018-II: 8 ★★★
113 9 Examen 2018-II: 9 ★
114 10 Examen 2018-II: 10 ★★
115 11 Examen 2018-II: 11 ★
117 12 Examen 2018-II: 12 ★★
118 13 Examen 2018-II: 13 ★★
119 14 Examen 2018-II: 14 ★

121 **E Examenteksten met uitwerkingen**

123 1 Examen 2016-I: 12 ★
124 2 Examen 2017-I: 4 ★
125 3 Examen 2017-I: 13 ★
126 4 Examen 2018-I: 3 ★
128 5 Examen 2018-I: 13 ★

129 6 Examen 2018-I: 2 ★★
130 7 Examen 2018-I: 4 ★★
132 8 Examen 2018-I: 5 ★★
134 9 Examen 2018-I: 6 ★★
135 10 Examen 2018-I: 7 ★★
137 11 Examen 2018-I: 8 ★★

140 12 Examen 2017-I: 2 ★★★
141 13 Examen 2017-I: 3 ★★★
142 14 Examen 2018-I: 1 ★★★
143 15 Examen 2018-I: 12 ★★★

145 Uitwerkingen

157 **F 2019-I met uitwerkingen**

159 1 Examen 2019-I: 1 ★
160 2 Examen 2019-I: 2 ★★
161 3 Examen 2019-I: 3 ★★
163 4 Examen 2019-I: 4 ★★
165 5 Examen 2019-I: 5 ★★
168 6 Examen 2019-I: 6 ★★
170 7 Examen 2019-I: 7 ★★
173 8 Examen 2019-I: 8 ★★
175 9 Examen 2019-I: 9 ★★
176 10 Examen 2019-I: 10 ★★★
178 11 Examen 2019-I: 11 ★★★
179 12 Examen 2019-I: 12 ★

180 Uitwerkingen

195 **G 2019-II met uitwerkingen**

197 1 Examen 2019-II: 1 ★
198 2 Examen 2019-II: 2 ★
199 3 Examen 2019-II: 3 ★★
200 4 Examen 2019-II: 4 ★★
202 5 Examen 2019-II: 5 ★★★
204 6 Examen 2019-II: 6 ★★
206 7 Examen 2019-II: 7 ★★
208 8 Examen 2019-II: 8 ★★★
211 9 Examen 2019-II: 9 ★★
213 10 Examen 2019-II: 10 ★★★
215 11 Examen 2019-II: 11 ★
216 12 Examen 2019-II: 12 ★★
217 13 Examen 2019-II: 13 ★★
218 14 Examen 2019-II: 14 ★

219 Uitwerkingen

233 **H 2021-I zonder uitwerkingen**

Bijlagen

Oefenen met de basiswoordenlijst
Basiswoordenlijst
Cijferbepaling examens 2018-II, 2019-I en 2019-II

 © ThiemeMeulenhoff
© ThiemeMeulenhoff

Stappenplan

Natuurlijk kun je kriskras door de **Examenbundel** gaan en met die onderdelen oefenen die jou belangrijk lijken. Je kunt het ook systematischer aanpakken en daar is dit stappenplan voor bedoeld. Het stappenplan leidt je op een slimme manier door de bundel en helpt je zo bij de voorbereiding op het examen.

augustus t/m september

Wat kun je al?
Maak de oriëntatietoets.

Bekijk het studieadvies.

Meer dan 3 fout.

- JA: Bekijk het studieadvies. Bestudeer de leesstrategieën (B2) en de vraagsoorten (B3).
- NEE: Leer de signaalwoorden (B4), kijk hoe je omgaat met moeilijke woorden (B5) en leer de veelvoorkomende woorden in de vraagstelling (B6).

oktober t/m december

Lees Kennis van land en samenleving in deel A.

Test je kennis van land en samenleving op mijn.examenbundel.nl.

Maak de vragen bij de teksten met * en ** in deel C en E.

Meer dan 6 fout.

- NEE: Bekijk in deel E de uitwerkingen bij de teksten met * en ** goed.
- JA: Bestudeer nu deel B over leesvaardigheid.

Leer in de basiswoordenlijst de woorden a t/m e (Engels-Nederlands).

© ThiemeMeulenhoff

januari t/m maart

Leer in de basiswoordenlijst de woorden f t/m r (Engels-Nederlands).

Maak de vragen bij de teksten met *** in deel C en E.

Meer dan 6 fout.

- JA: Bekijk in deel E de uitwerkingen bij de teksten met *** goed.
- NEE: Leer in de basiswoordenlijst de woorden s t/m z (Engels-Nederlands).

april t/m mei

Maak het hele examen in deel D.

Herhaal de signaalwoorden (B4) nog een keer.

Maak de hele examens in deel F en G en bekijk de uitwerkingen goed.

Maak het examen in deel H.

Herhaal deel B over leesvaardigheid en de hele basiswoordenlijst (Engels-Nederlands).

Examen

#geenexamenstress

© ThiemeMeulenhoff

Hoe zou je het nu al doen op een examen? De oriëntatietoets geeft je een eerste indruk.

Oriëntatietoets

In examenopgaven worden verschillende vaardigheden getoetst.

Deze oriëntatietoets
- geeft een globaal beeld van hoe goed of slecht je deze vaardigheden beheerst;
- bestaat uit (aangepaste) examenvragen;
- heeft ongeveer de omvang van een half examen.

Wanneer je de scores invoert op mijn.examenbundel.nl bij Antwoorden oriëntatietoets Engels vmbo, krijg je te zien met welke onderdelen uit de Examenbundel je in ieder geval nog zou kunnen oefenen.
Daarna kun je met behulp van het stappenplan op bladzijde 6-7 verder werken met de Examenbundel.

Vergeet niet ook de basiswoordenlijst achter in deze Examenbundel door te nemen.

Oriëntatietoets

Tekst 1

1 Tekst 1 gaat over UGG, een schoenenmerk.
Wat voor soort tekst is dit?
A een consumentenbeoordeling
B een folder met productinformatie
C een garantiebewijs
D een reclameaanbieding

UGG®
australia

Thank you for your purchase of **UGG® Australia** footwear. Your shoes are made from the finest materials available and will provide you with all the comfort and luxury you've come to expect from **UGG® Australia**.

These materials have been treated with the finest dyes. As with any deep, rich shade, some dye transfer may occur onto light clothing or furniture.

UGG® footwear will age over time, and proper care for your new purchase will ensure even wear.

For complete care instructions please visit: **www.uggaustralia.com**

© ThiemeMeulenhoff

Tekst 2

Anyone for crickets...?

adapted from an article by **Jerome Taylor**

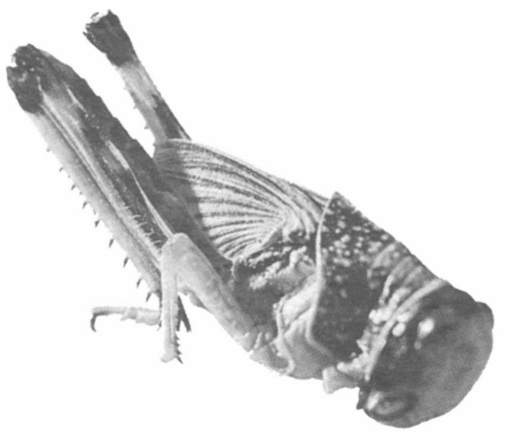

1 In the kitchen of Archipelago restaurant in London, chef Daniel Creedon is putting the finishing touch to his most popular salad. At first glance the dish looks like any other salad. But look a little closer and you see the unmistakable shapes of light brown locusts and crickets.

2 In the West we are remarkably dismissive of insect cuisine, known to those who take the subject seriously as entomophagy. But for an estimated 2.5 billion of the world's population insects are part of the daily diet.

3 The odds of us becoming a nation of insect-eaters are slim. But beyond the hilarity and adventurism that comes from tucking into a locust and cricket salad is a more serious point being made by proponents of entomophagy. "Insects are such an abundant food source that it seems crazy not to use them," remarks Mr Creedon. "We've just got to get over our fear of eating them."

4 The world is already struggling to feed itself, a crisis that shows no signs of abating unless population trends make a sudden U-turn over the next five decades. The oceans are being plundered at such a rate that even if we halve the number of fishing trawlers operating, fish stocks would still be unable to replenish themselves quickly enough to recover. Developing world nations such as India, China and Brazil, meanwhile, are cultivating their own rapidly expanding middle classes who are emulating the West in their demand for meat. To farm enough animals to match that demand, the world will have to hugely increase the amount of cereals it grows for feed, something which will inevitably hit poorer countries that are already struggling to feed themselves more than it will the world's rich. Throw in the spectre of increased water scarcity caused by a rapidly warming globe and you have a full-blown global food crisis.

5 A growing body of food scientists, meanwhile, believe insects are a potential way out of this mess. Even though up to a third of the world still eats insects, they remain one of the world's largely untapped food sources with an estimated 40 tonnes of insects for every human on the planet. So far, more than 1,400 insects have been documented as edible but there are likely thousands more species out there yet to be sampled. Patrick Durst, a senior officer at the UN's Food and Agriculture Organisation (FAO) says: "The globe is only one generation away from a time when eating insects was widespread and socially acceptable. Insects can play a crucial role in food security. We have to be cautious about how great a role they can play, but we have to begin teaching people not to look down on eating insects."

6 Monica Ayieko, a consumer economist, has spent many years studying communities living around the Lake Victoria region. Many of the older locals there still gather termites and water flies as part of their daily diet. "We have been eating insects for hundreds of years," says Mrs Ayieko. "It's a common misperception that Africans only eat insects when they are starving. We don't eat them because we are starving, we eat them because they are healthy and nutritious."

7 For several reasons, entomophagy is __6__, so if the price of meat keeps going up in our supermarkets, perhaps we should consider taking it up seriously.

2 What is the aim of paragraphs 1 and 2?
A to analyse people's dislike of eating insects
B to explain why eating insects has become trendy in London
C to present the subject of eating insects to the reader
D to promote the idea of experimenting with eating insects
E to ridicule the practice of eating insects

3 '"Insects are such an abundant food source that it seems crazy not to use them"' (alinea 3)
In welke alinea wordt dit gegeven **voor het eerst** in detail uitgewerkt?
Noteer het nummer van deze alinea.

4 Geef van elke van de volgende beweringen aan of deze wel of niet overeenkomt met de inhoud van alinea 4.
Schrijf de nummers 1 t/m 4 op en zet daarachter 'wel' of 'niet'.
1 Men verwacht dat de bevolkingsgroei de volgende 50 jaar zal afnemen.
2 De visindustrie kan gered worden, als men alleen nog maar toestaat dat er gevist wordt op soorten die niet bedreigd worden met uitsterven.
3 Het feit dat men wereldwijd steeds meer vlees eet, zal als gevolg hebben dat vooral kwetsbare landen voedseltekorten gaan krijgen.
4 Door de stijgende temperaturen kan er een tekort aan drinkwater ontstaan.

5 Which of the following statement(s) is/are correct according to paragraph 5?
1 Many of the world's insects may turn out to be suitable for consumption.
2 People need to learn how to prepare insects safely.
A only 1
B only 2
C both 1 and 2
D neither 1 nor 2

6 Kies bij __6__ in alinea 7 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A a good idea
B a new trend
C largely out-dated
D rather disgusting
E very adventurous

Tekst 3

Support the School Food Revolution!

adapted from an article by Henry Dimbleby

1 I have tried hard to turn my children into healthy eaters. Our eldest, George, aged four, has his own tiny vegetable patch in our back garden, in which he and I have grown radishes, lettuces and wild strawberries. And yet, if left to his own devices, he would subsist entirely on Cadbury Fingers. His evolutionary instinct to gorge on sugary, fatty foods at every opportunity is simply too strong to be overridden by his tender will. So I have a lot of sympathy, both personal and professional, with those people whose job it is to produce healthy food on a tight budget for schoolchildren, and then persuade them to eat it.

2 Still, since 2005, when Jamie Oliver alerted the nation to just how bad much school food had become, the central argument has been more or less won. Most people now agree it's highly difficult to nourish the mind unless you have first nourished the body. The average standard of food in schools has already improved, thanks to the efforts of many individual staff and volunteers and there are isolated pockets of brilliance. Some places have gone far beyond the basics. I have visited inner-city schools where the children grow their own five-a-day in kitchen gardens; and where chickens scratch about in the playground, laying eggs for the kitchen.

3 There are, __9__, also many places that have not yet made progress. Half of our secondary schools still offer pizzas and starchy food cooked in oil on most days. A third of young people are not choosing a healthy balanced meal. No school in the land wants its children to eat bad food, so the question is: what is holding them back?

4 Every school has a different way of doing things. Some employ their own chefs, for instance. Others use council caterers or private contractors. The logistics of producing nutritious school meals – fresh, consistent and to a budget – however, are always maddeningly difficult. But if the school food revolution is to succeed, we have to tackle this head-on.

 © ThiemeMeulenhoff

7 What becomes clear about the writer in paragraph 1?
A He acknowledges that serving decent meals to children is a difficult job.
B He blames schools for offering cheap and unhealthy meals to their pupils.
C He demands respect for having taught his children to try and eat everything.
D He is frustrated about not having been able to stick to a healthy diet himself.

8 'the central argument has been more or less won.' (paragraph 2)
What is 'the central argument'?
A Children are born with a natural preference for unhealthy food.
B Children dislike having to eat their meals in large canteens.
C Children do better in school when they have eaten a wholesome meal.
D Children like eating vegetables if they have grown them themselves.

9 Kies bij __9__ in alinea 3 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A as a result
B besides
C for example
D however

10 'what is holding them back?' (einde alinea 3)
Welke zin uit alinea 4 geeft het antwoord op deze vraag?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

© ThiemeMeulenhoff

Tekst 4

Every dog has its day: Crufts lets in mutts

adapted from an article by Laura Dixon

1 EVERY year, the great hall of a king-sized arena in Birmingham is turned into a temple for the worship of pedigree dogs. Thousands of canines are paraded in front of the judges, hoping to win the coveted Best in Show prize. But for the first time this year *Crufts*, *the Kennel Club*'s dog show, will feature a competition for crossbreeds and mongrels.

2 Alongside animals that have been bred to succeed will be Becky, rescued from the River Lagan near Belfast seven years ago, and Alfie, who was once so skinny that his ribs protruded from his flanks. After years of criticism that the main event has promoted characteristics that do not always make for a healthy dog, campaigners said it was a step in the right direction.

3 Crossbreeds are more likely to escape the sometimes painful exaggerated physical features or inherited diseases plaguing some pedigree animals. Some show dogs have skulls that are too small for their brains, or suffer from breathing problems. **__14__** the Dogs Trust and the RSPCA pulled out of the show, in 2008. The BBC also dropped the show from its programming that year after its request for certain breeds to be excluded was rejected.

4 *The Kennel Club* rewrote its breed standards, changing the wish-list characteristics that could lead to health problems in some dogs and introducing in-show vet check, after the outcry. Last year, six dogs failed the tests.

5 Clarissa Baldwin, the head of the Dogs Trust, said: “Clearly, *the Kennel Club* has done a lot to improve things. The first purely crossbreed competition is not enough yet – and not enough for us to return, but we welcome crossbreeds going to *Crufts*. I think it’s a brave move, it has to be good showing people that you don’t have to be a pedigree to be at *Crufts*, and crossbreeds have a huge place in our lives.”

6 Robin Hargreaves of the British Veterinary Association said that while bringing the crossbreed competition to the main event was “significant, in a way”, it did little to change the problems affecting pedigree dogs. He was **__16__** that people believed crossbreeds were always healthier. He expressed his anxiety by emphasising that two limited gene pools might not improve the animal’s health. He explained: “You really need genuine mongrels, a cross of several crosses, for there to be a big difference.”

7 According to *the Kennel Club* it was the right time to bring the ‘Scruffts’ competition into the main event.

11 What is the point made about the dog show *Crufts* in paragraph 1?
A It has had a record number of entries.
B It has seriously increased its prize money.
C It is going to take place in an upgraded location.
D It is planning to introduce a new show category.

12 Why are Becky and Alfie (paragraph 2) mentioned?
A to emphasise that there are still a lot of dog abusers who get away unpunished
B to illustrate that all kinds of dogs are allowed to take part in the *Crufts* competition
C to show that mongrels and crossbreeds are often worse off than show dogs at *Crufts*

13 ‘After years of criticism’ (alinea 2)
Welke maatregelen om de kritiek weg te nemen had *The Kennel Club* al eerder genomen?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van de zin uit alinea 3, 4 of 5 waarin deze maatregelen genoemd worden.

14 Kies bij **__14__** in alinea 3 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A For example,
B In the meantime
C On top of that,
D That is why

15 What becomes clear about Clarissa Baldwin from paragraph 5?
A She believes *the Kennel Club* has taken steps in the right direction.
B She dislikes dog owners who only buy dogs to show off with them.
C She praises *Crufts* for actively promoting healthy breeding practices.
D She thinks crossbreeds are more likeable pets than pedigree dogs.

16 Kies bij **__16__** in alinea 6 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A concerned
B thrilled
C unconvinced

Tekst 5

STRETCHING A POINT

adapted from a column by ***Aly Wilks***

1 CHATTING TO ANNA, our postmistress, I remarked on how fit she was looking. “It’s Pilates,” she said. “It’s marvellous!” She told me about the energetic Louise who was running courses in a neighbouring village, and that thanks to her, Anna now looked good and felt great. I immediately signed up for a course of seven lessons.

2 The sessions ran weekly, on Thursdays, and as the first one approached, my excitement grew. I dug out my tracksuit and some trainers, packed my towel and water bottle into a wicker basket, and set off. Almost at once my headlights lit up a mass of branches over the road. The magnificent horse chestnut tree that guarded the entrance to the village, had fallen down. By the time the road was passable again I had missed my first Pilates class.

3 The following Thursday, I was about to set off when the doorbell rang. It was Kay, my next-door neighbour, in panic mode: “Frimble’s gone!” Frimble was her much loved Kune-Kune pig. Looking for a black pig on a dark night in winter is not to be recommended – we discovered tree stumps, black plastic bags and a startled badger, but absolutely no pigs. I gave Kay a comforting mug of coffee and accompanied her home. Her phone was ringing: it was Ed, the owner of our local pub. “I believe the black pig in our bar is yours. She’s very popular, and the takings have been excellent, but I’d like to close up now, and she’s not showing any signs of leaving.” We raced to the pub to collect Frimble, who had a garland of hops around her neck, and whose breath smelt of beer. She had the air of a pig who’d had a great evening, but I had missed my second Pilates class.

4 I have no excuses for the third Thursday. The night outside was black and filled with sleet. The warmth of the sitting room with woodburning stove and sleeping dogs was too beguiling. By the fourth Thursday I was totally ready for Pilates. __19__ Teazle, my favourite sheep, chose that night to lamb. I think she was happy I was there, and she certainly appreciated the post-lambing meal I prepared for her after she had produced her charming twins.

5 On the fifth Thursday, I waited for a diversion to present itself, but it didn’t, so there was nothing else for it but to go to Pilates. And it was fabulous. The exercises were testing without being painful, and the whole experience was life-enhancing. “I’m longing for next week’s lesson!” I told Louise on the way out. “Aly, that was the last one – it was a course of five!” Ah. Five lessons, not seven. “It starts again in the summer,” added Louise, encouragingly. I signed up, of course. But summer is the season of spontaneous barbecues with friends, of long horse rides in the golden evening light, of hay-making against the clock.

17 Why did Aly sign up for a course in Pilates?
A She felt rather pressured into doing so.
B She realised she needed to lose some weight.
C She thought it might do her a lot of good.

18 Geef van elke van de volgende beweringen aan of deze wel of niet in overeenstemming is met alinea 2 en 3.
Schrijf de nummers 1 t/m 4 op en zet daarachter ‘wel’ of ‘niet’.
1 Aly had zin om met de Pilates-lessen te beginnen.
2 Aly’s auto werd bedolven onder takken van een boom.
3 Aly is een hulpvaardige buurvrouw.
4 Ed was boos dat er een varken in zijn kroeg zat.

19 Kies bij __19__ in alinea 4 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A As a matter of fact,
B But then
C That’s why
D What’s more,

20 Which of the following can be concluded about Aly from paragraph 5?
A She has invited her Pilates group to come and visit her at home.
B She has trouble admitting she dislikes doing the Pilates exercises.
C She needs to practise more if she wants to get into shape.
D She will probably miss most of the next Pilates course as well.

21 How can the text as a whole be characterised?
A As a critical description of life in a small English village.
B As a lighthearted account of a project that failed completely.
C As an objective report about the writer’s personal frustrations.
D As a touching story about setbacks and how to overcome them.

Algemene informatie over
het Verenigd Koninkrijk en de
Verenigde Staten van Amerika.

Deel A Kennis van land en samenleving

In dit deel krijg je informatie over het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. In het examenprogramma Engels staat dat je kennis van land en samenleving moet kunnen toepassen bij het herkennen van cultuuruitingen (zoals allerlei soorten teksten). Bovendien kan het je helpen de examentekst beter te begrijpen als je meer weet over het land waar de tekst vandaan komt. Ook is deze kennis een voordeel bij het maken van kijk- en luistertoetsen.

De schuingedrukte woorden zijn Engelse woorden die handig zijn om te kennen.

Als je wilt controleren of je dit deel goed hebt bestudeerd, kun je gebruikmaken van de studievragen op mijn.examenbundel.nl of de interactieve quiz doen op www.engelsklaslokaal.nl.

A1 Verenigd Koninkrijk

Geografie
De officiële naam van ons buurland aan de andere kant van de Noordzee is ‘Het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland’. Net zoals het Koninkrijk der Nederlanden uit vier landen bestaat (Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten), bestaat ook het *United Kingdom* uit vier naties, namelijk *England, Wales, Scotland* en *Northern Ireland*.

England, Scotland en *Wales* maken deel uit van het eiland dat *Great Britain* heet. *Northern Ireland* ligt op een ander eiland waar het een klein deel van uitmaakt. De rest van dat eiland is een ander land, namelijk *The Republic of Ireland*. Kijk maar eens naar de kaart en zoek daar de vier naties.

Het *United Kingdom* is een eilandengroep die bestaat uit een groot eiland (*Great Britain*) en duizenden kleintjes. Die kleintjes liggen vooral bij *Scotland* in de buurt.

Het Verenigd Koninkrijk is ruim zes keer zo groot als Nederland en het heeft bijna vier keer zo veel inwoners (63 miljoen).

Geschiedenis
De geschiedenis van Groot-Brittannië is lang en veel bewogen. Het land is vaak bezet geweest en er zijn veel oorlogen gevoerd. Het is enorm groot geweest (een keizerrijk), maar nu niet meer. Er zijn dus veel belangrijke historische figuren voor de Britten. Hieronder worden er drie genoemd, uit drie verschillende periodes uit de geschiedenis. Deze figuren kent werkelijk iedereen in Groot-Brittannië, omdat ze ieder op hun eigen manier heel erg belangrijk voor het land zijn geweest.

Henry VIII (1491-1547) was een Engelse koning. Hij trouwde met zes vrouwen en liet er twee onthoofden. Veel kinderen van zijn eerste vrouw stierven vroeg, alleen een dochter bleef in leven. Hij wilde zo graag een zoon dat hij van haar wilde scheiden. Toen de Rooms-Katholieke kerk hem geen toestemming daarvoor wilde geven, maakte hij zichzelf hoofd van de kerk. Daarmee ontstond de Anglicaanse kerk. Ook nu nog staat de Britse koningin aan het hoofd ervan.

William Shakespeare (1564-1616) was een beroemde Engelse toneelschrijver. Hij schreef onder meer *Romeo and Juliet.* Veel van zijn beroemd geworden toneelstukken worden nog steeds uitgevoerd en verfilmd. Hij schreef ook heel mooie gedichten. Shakespeare heeft een enorme invloed op de Engelse taal gehad.

Winston Churchill (1874-1965) was de Britse minister-president in de Tweede Wereldoorlog. Hij was in staat om met inspirerende redevoeringen zijn land samen te brengen. Hij was en is nog steeds enorm populair.

Een paar belangrijke data uit de Britse geschiedenis:

- **1066** De Normandische hertog met de naam Willem de Veroveraar (*William the Conqueror*) veroverde Groot-Brittannië in de strijd bij Hastings (*Battle of Hastings*). Dat is belangrijk omdat de Normandiërs Frans spraken en dat een grote invloed had op de Engelse taal.

- **1215** In dit jaar dwongen Britse edelen de koning (*King John*) een document (*Magna Carta*) te ondertekenen. In die tijd had de koning nog onbeperkte macht over zijn onderdanen en de edellieden vonden dat King John die macht misbruikte. De *Magna Carta* gaf hun toen bepaalde rechten. Het was voor het eerst dat een koning een document ondertekende waardoor zijn macht beperkt werd. Daarom wordt het gezien als het begin van de moderne democratie.

- **1914-1918** Nederlanders herdenken de Eerste Wereldoorlog van 1914-1918 nauwelijks, maar de Britse samenleving heeft toen een enorme klap opgelopen. Een hele generatie jongemannen is toen gestorven in deze loopgravenoorlog. De Britten noemen deze oorlog *The Great War*. Nog steeds staan de Britten elk jaar uitgebreid stil bij de dag van de wapenstilstand van de Eerste Wereldoorlog (11 november). Rond die datum dragen ook nu nog veel mensen een rode klaproos op hun kleding ter herinnering daaraan.

© ThiemeMeulenhoff

Het koningshuis
Net zoals Nederland is het Verenigd Koninkrijk een monarchie. Onze koning heet Willem-Alexander, de Britse koningin heet Elizabeth II. Ze zit al heel lang op de troon, namelijk sinds 1952. In 2012 vierde heel het land uitbundig haar zestigjarige jubileum (*Diamond Jubilee*). Haar opvolger zal ooit een koning worden. Er zijn drie prinsen die heel dicht bij de troon staan:

1. Prins Charles (1948), oudste zoon van de huidige koningin. Hij is de kroonprins, dat wil zeggen dat hij zeer waarschijnlijk zijn moeder zal opvolgen. Zijn officiële titel is *Prince of Wales*.
2. Mocht Prins Charles geen koning worden, dan zal Prins William (1982), de oudste zoon van Prins Charles, de troon bestijgen.
3. De derde in lijn van de troonopvolging is George (2013), de oudste zoon van Prins William.

De Engelse koningin spreek je aan met *Your Majesty*, en de prinsen en prinsessen met *Your royal highness*. Het Britse volkslied is *God save the Queen*. Meestal wordt alleen het eerste vers gezongen bij officiële gelegenheden of voetbalwedstrijden. Op YouTube kun je ernaar luisteren. Zo gaat de tekst:

God save our gracious Queen,	Moge God onze koningin beschermen,
Long live our noble Queen,	Lang leve onze edele koningin,
God save the Queen:	Moge God onze koningin beschermen:
Send her victorious,	Moge zij zegevierend,
Happy and glorious,	gelukkig en glorieus,
Long to reign over us:	lang over ons heersen:
God save the Queen.	Moge God onze koningin beschermen.

Politiek
In Londen vind je het Britse parlement. De *House of Commons* (net zoiets als de Tweede Kamer in Nederland) heeft maar liefst 650 zetels. Een Brits parlementslid van dit *House of Commons* wordt een MP (spreek uit: 'empie') genoemd. Het is een afkorting voor *Member of Parliament*. Het parlement bestaat verder nog uit een *House of Lords* (net zoiets als de Eerste Kamer in Nederland) met nog ongeveer 780 leden.

The House of Commons en *The House of Lords* komen samen in het *Palace of Westminster*, dat aan de Theems (*Thames*) ligt. Bij dit paleis hoort de klokkentoren met de grote klok *Big Ben*, die je vaak op plaatjes van Londen en Engeland terugziet.

© ThiemeMeulenhoff

Een Nederlandse regering bestaat altijd uit een regering met ministers uit meerdere partijen. Een Britse regering bestaat echter meestal uit ministers van maar één politieke partij. De belangrijkste politieke partijen zijn: *Labour Party* (een soort PvdA), *Conservatives* (een soort VVD) en de *Liberal Democrats,* ook wel *LibDems* geheten (een soort D66).

Gebruiken en gewoontes
Elk land heeft zijn eigen gebruiken en gewoontes. In Groot-Brittannië gaan sommige dingen net even anders dan in Nederland. Lees de voorbeelden hieronder.

1 Verkeer
Automatisch kijken wij links – rechts – links als we willen oversteken, maar als we het Kanaal zijn overgestoken om Groot-Brittannië te bezoeken, moeten we uitkijken. Dan moeten we precies andersom kijken: rechts – links - rechts, want de Britten rijden links.

Britten houden in de gaten wie het eerst bij de bushalte aankomt en laten vervolgens beleefd iedereen op volgorde de bus binnengaan. Dit is het zogenaamde *queueing* (in de rij staan).

Amsterdam heeft 42,5 kilometer metrolijnen, Rotterdam 78,3 kilometer en Londen 408 kilometer. Het is de oudste metro ter wereld en wordt *The Underground* of *The Tube* (= de buis) genoemd.

2 Wonen
An Englishman's home is his castle. Dat betekent dat Britten hun huis heel belangrijk vinden. Ze kopen liever een huis dan dat ze er een huren. Een *cottage* (klein traditioneel huisje) op het platteland is voor velen het ideaal. Veel mensen wonen echter in de stad. De voorliefde voor ruimte en de behoefte aan privacy hebben als gevolg dat steden in het Verenigd Koninkrijk vaak wijd uitwaaieren: er is veel laagbouw. Britten houden duidelijk niet van flats.

3 Vrije tijd
Het bier in Groot-Brittannië heeft weinig schuim en wordt *lager* genoemd. Aan de bar vraag je om *a pint of lager* (5,68 dl) en je zult meteen moeten afrekenen. De Britten drinken veel en graag en meestal doen ze dat in de *pub* (afkorting voor *public house*). Als Britten veel te veel drinken, dan noemen ze het *binge drinking* (comazuipen).

Net zoals veel Nederlanders zijn Britten dol op voetbal. Manchester United is een voorbeeld van een heel bekende Engelse voetbalclub. De Britten zijn echter ook dol op tennis, golf, darts. Ook houden ze van sporten die we in Nederland zelden of nooit op de televisie zien, zoals *cricket*, *snooker*, *rugby* en *curling*.

© ThiemeMeulenhoff

4 Eilanders
Britten wonen op een heel groot eiland en doen alles een beetje anders dan de mensen op het Europese vasteland (*the Continent*). Ze hebben besloten dat ze niet meer bij de Europese Gemeenschap willen horen. Het vertrek van de Britten uit de EU wordt *Brexit* genoemd (Britain + exit). Ook houden ze vast aan hun eigen geld (het pond) en ze rijden links. Als het in Nederland 21 graden Celsius is, dan is het voor Britten *70 degrees Fahrenheit*. Ook gebruiken ze nog steeds hun eigen matenstelsel. Om te zeggen hoe lang iemand is, zeggen ze bijvoorbeeld: *John is four feet, six inches tall.* John is dan 1 meter en 37 centimeter lang. Verder is een *yard* ongeveer een meter (91,4 centimeter), net zo lang als de breedte van een eettafel of uitgestrekte kinderarmen. En een *mile* is ongeveer anderhalve kilometer (1,61 kilometer), ongeveer net zo lang als je loopt in twintig minuten.

Als Britten zich zorgen maken of ze *obese* (zwaarlijvig) zijn, dan willen ze bijvoorbeeld een *stone* (6,35 kg) afvallen. En als je een Engelstalig recept van beroemde chefs als Jamie Oliver of Nigella Lawson wil maken, dan is een *pound* 453 gram en een *ounce* 28 gram.

5 Onderwijs
Als je op normale werkdagen in een Britse stad bent, herken je ze meteen: scholieren in hun schooluniform. Meisjes dragen meestal een rok en de jongens zie je vaak met een *school tie* (schooldas). Een schooluniform dragen is niet wettelijk verplicht, maar de meeste scholen doen er wel aan.

Negentig procent van de leerlingen gaan naar staatsscholen in het Verenigd Koninkrijk, de overige tien procent naar privéscholen. Dat zijn er zo'n 2600. Sommige daarvan zijn kostscholen. Voor dit soort scholen moet heel veel schoolgeld worden betaald, maar het onderwijs is wel vaak beter dan op staatsscholen. Veel van deze scholen bestaan al heel lang zoals *Rugby* (1567) en *Harrow* (1572). *Harrow* is een kostschool voor jongens. Het schoolgeld bedroeg er in 2018 40.050 pond per jaar. Alhoewel deze scholen niet voor iedereen betaalbaar zijn, heten ze *public schools*. Ook *Hogwarts*, *School of Witchcraft and Wizardry* (Zweinstein), de school van Harry Potter, is een *public school.*

Brits onderwijs is *compulsory* (verplicht) van je vijfde tot en met je achttiende jaar (vanaf 2015). Als je vijf bent, ga je naar een *primary school* (basisschool). In Nederland doorloop je dan groep drie tot acht, in Groot-Brittannië zit je in *years 1-6*. Vervolgens ga je naar *secondary school* (middelbare school) en doorloop je *years 7-11* (klas 1-4).

© ThiemeMeulenhoff

Aan het einde van de *secondary school*, dus in *year 11* (klas 4), doen Britse scholieren examen in verschillende vakken. Deze examens heten *GCSEs* (General Certificate of Secondary Education). Iedereen moet examen doen in de vakken *English* (Engels), *maths* (wiskunde) en *science* (biologie, schei- en natuurkunde en techniek).

Na *secondary school* kunnen Britse scholieren kiezen. Ze kunnen nog twee jaar algemeen voortgezet onderwijs (*years 12-13)* volgen om hun *A-levels* in een aantal vakken te halen. A-level staat voor *Advanced* (gevorderd) en dat heb je nodig als je naar de universiteit wilt. Deze twee jaar onderwijs wordt *sixth form* genoemd.
Als de leerlingen echter liever geld willen gaan verdienen, dan kunnen ze kiezen voor een *apprenticeship* (leercontract). Als *apprentice* leren ze een vak op de werkplaats, soms ondersteund door theorielessen in het middelbaar beroepsonderwijs (*vocational education)*. Een voorbeeld van een *apprenticeship* is bijvoorbeeld de opleiding tot *junior florist* bij een bloemenwinkel.
Maar als ze eerst goed een vak willen leren, dan kunnen ze naar een *vocational college* (ROC). Daar kunnen ze *vocational courses* op verschillende niveaus volgen, in bijvoorbeeld *childcare*, *auto engineering*, *travel and tourism* of *health and caring*.

© ThiemeMeulenhoff

A2 Verenigde Staten van Amerika

Geografie

De *United States of America* vormen samen een enorm groot land van vijftig staten, die elk een eigen bestuur hebben. De grootste staat is Alaska, de kleinste is Rhode Island. De staat met de meeste inwoners is Californië (38 miljoen), de staat met de minste inwoners is Wyoming (570.000). Kijk maar eens naar de kaart en zoek daar deze staten op.

© ThiemeMeulenhoff

Heel veel mensen uit de hele wereld zijn naar Amerika geëmigreerd, niet alleen uit Europa maar ook uit de rest van de wereld. De Amerikaanse bevolking bestaat dus voor het grootste gedeelte uit (nakomelingen van) emigranten. De laatste vijftig jaar komen emigranten vooral uit Mexico, China, India en de Filippijnen.

De oorspronkelijke bewoners van de Verenigde Staten zijn de Indianen. Zij werden vanaf de 16e eeuw door Europese kolonisten van hun grond verdreven. Tegenwoordig zijn er nog zo'n vijf miljoen Indianen in Amerika, op een totaal van zo'n 300 miljoen inwoners. De namen van sommige Amerikaanse staten zijn oorspronkelijk Indiaans, bijvoorbeeld Kentucky, Michigan, Utah en Oklahoma.

De Verenigde Staten zijn meer dan 230 keer zo groot als Nederland, met bijna achttien keer zo veel inwoners.

Geschiedenis
Vergeleken met Europese landen bestaat Amerika als onafhankelijk land nog niet zo lang. Pas sinds 1776. Uit deze korte maar veelbewogen geschiedenis staan hieronder drie belangrijke historische figuren. Ze vertegenwoordigen elk een heel verschillende periode uit die geschiedenis en alle drie zijn ze op hun eigen manier belangrijk voor het land geweest.

Pocahontas (1596-1617) was de dochter van het stamhoofd van de Powhatan-indianen in Virginia. Ze was voor haar volk een soort prinses. Er zijn veel boeken over haar geschreven door ontdekkingsreizigers. Waarschijnlijk hebben zij er wel veel bij verzonnen. Pocahontas trouwde met een Engelse kolonist. Ze vertrok met hem naar Engeland om koning James I en zijn hof te ontmoeten. Ze was toen een beroemdheid uit de 'Nieuwe Wereld' (= Amerika). Misschien heb je de tekenfilm gezien die Walt Disney in 1995 over haar maakte.

Abraham Lincoln (1809-1865) was de 16e president van de Verenigde Staten tijdens een van de moeilijkste periodes van het land: de Amerikaanse Burgeroorlog. Van 1861-1865 streden Amerikanen onderling over het afschaffen van slavernij. Het noorden van Amerika was vóór afschaffing, maar in het zuiden van Amerika liet men zwarte slaven op de vele katoenplantages werken. Dus stribbelden de zuidelijke staten tegen. Uiteindelijk wonnen de noordelijke staten en werd in 1865 de slavernij afgeschaft. Het zou echter nog heel lang duren voordat Afro-Amerikanen, zoals inwoners met een volledige of gedeeltelijke Afrikaanse afkomst nu meestal genoemd worden, als volwaardige Amerikaanse burgers zouden meetellen. Tegenwoordig is dertien procent van de huidige Amerikaanse bevolking Afro-Amerikaans.

Martin Luther King (1929-1968) was een Afro-Amerikaanse dominee en politiek leider. Hij was een van de bekendste leden van de Amerikaanse burgerrechtenbeweging. Hij verzette zich geweldloos tegen de *segregation* (rassenscheiding) in Amerika. Afro-Amerikanen mochten in de jaren vijftig en zestig namelijk niet naar blanke scholen, ze hadden hun eigen restaurants en gingen naar aparte toiletten. In 1964 werd deze rassenscheiding wettelijk verboden. Martin Luther King werd in 1968 vermoord.

Een paar belangrijke data uit de Amerikaanse geschiedenis:

- **1776** – In dit jaar op 4 juli ondertekenden dertien staten van de Britse kolonie Amerika een onafhankelijkheidsverklaring. Ze wilden zich heel graag vrijmaken van Groot-Brittannië en vooral ook geen belasting meer betalen. Later breidden die oorspronkelijke dertien staten zich uit naar de huidige vijftig. In Amerika vieren ze de *Fourth of July* nog altijd met een nationale feestdag waarop onder andere wordt gebarbecued, gepicknickt of gehonkbald.

- **1848** – In Californië werd in dat jaar goud gevonden. Veel mensen verhuisden toen naar dit gebied (*Gold Rush*) om ook naar goud te zoeken. Deze gelukszoekers trokken van het oosten van de Verenigde Staten, dat al veel langer gekoloniseerd was en waar alles goed geregeld was, naar het westen. In dit Wilde Westen golden nog geen wetten. Het werd bevolkt door cowboys, indianen, goudzoekers, pelsjagers en ontdekkingsreizigers. De *Gold Rush* was deel van een eeuwenlange trek van kolonisten van het oosten van de Verenigde Staten naar het westen. Ondernemingsgeest en avontuurlijkheid speelden een grote rol. Dit heeft een groot stempel gedrukt op de manier waarop Amerikanen zichzelf zien.

- **1941** – Eigenlijk wilden de Amerikanen zich niet in de oorlog mengen die was begonnen in Europa, maar nadat Japanse gevechtsvliegtuigen de Amerikaanse vloot in 1941 hadden aangevallen in *Pearl Harbor* in *Hawaii*, werden ook zij deel van de *Second World War* (Tweede Wereldoorlog). Amerika sloot zich aan bij de *Allied Forces* (de geallieerden, bestaande uit onder meer *Great Britain*, de Sovjet-Unie, China), die streden tegen Japan, Duitsland en Italië. Het einde van de oorlog begon voor West-Europa op 6 juni 1944 (*D-Day),* toen de troepen van de *Allied Forces,* waaronder heel veel Amerikanen, Frankrijk binnenvielen. In Azië kwam pas een einde aan de strijd toen twee Amerikaanse atoombommen de Japanse steden Nagasaki en Hiroshima vernietigden, waarna Japan zich overgaf.

- **2001** – Op 11 september 2001 (*nine eleven*) boorden twee vliegtuigen zich in de Twin Towers van het World Trade Center in New York. Een ander vliegtuig crashte op het Pentagon, het Amerikaanse ministerie van Defensie. Een vierde vliegtuig stortte neer in Pennsylvania. Voor Amerikanen was het de eerste keer in hun geschiedenis dat hun land van buiten werd aangevallen. Bijna drieduizend mensen kwamen om. Het leidde tot *The War on Terror* door de toenmalige president George W. Bush. Het gebied waar ooit de Twin Towers stonden, wordt tegenwoordig *Ground Zero* genoemd. Er staat een monument ter nagedachtenis aan de slachtoffers.

De president
De president is de machtigste man - tot nu toe was nog nooit een vrouw president - van Amerika. Hij woont en werkt met zijn gezin in *The White House* in Washington, de hoofdstad van de Verenigde Staten.

Elke vier jaar zijn er presidentverkiezingen in de Verenigde Staten. Het gaat altijd tussen de kandidaten van twee politieke partijen, de republikeinen en de democraten. Een president kan hooguit één keer worden herkozen. Dat betekent dat hij maximaal acht jaar president kan zijn. De huidige president van de Verenigde Staten is Joe Biden.

Een Amerikaanse president wordt aangesproken met *Mr. President*. De vrouw van de president staat bekend als de *First Lady*. In zijn aanwezigheid, maar ook aan het begin van sportwedstrijden of concerten, zingt men vaak het Amerikaanse volkslied *The Star-Spangled Banner* (de met sterren bezaaide banier). Banier is een ander woord voor vlag en de naam verwijst dan ook naar de Amerikaanse vlag, ook wel de *Stars and Stripes* genoemd. Op YouTube kun je naar het volkslied luisteren. Vooral de vertolkingen van beroemde artiesten tijdens de *Super Bowl*, een *American football* finale, zijn de moeite van het bekijken waard. Hieronder zie je het eerste vers:

Oh, say can you see by the dawn's early light	O, vertel me, kun je bij het vroege licht van de zonsopgang zien
What so proudly we hailed at the twilight's last gleaming?	wat wij gisteren bij het laatste schijnsel van de schemering zo trots begroetten?
Whose broad stripes and bright stars through the perilous fight,	Wiens brede strepen en heldere sterren gedurende het gevaarlijke gevecht,
O'er the ramparts we watched were so gallantly streaming?	terwijl wij er over de stadswallen naar keken, zo schitterend wapperden?
And the rockets' red glare, the bombs bursting in air,	En de rode gloed van de raketten, de bommen die in de lucht ontploften,
Gave proof through the night that our flag was still there.	lieten ons zien in de nacht dat onze vlag er nog steeds stond.
Oh, say does that star-spangled banner yet wave	O, vertel me, wappert de met sterren bezaaide banier nog
O'er the land of the free and the home of the brave?	over het land van de vrije mensen en het thuis van de dapperen?

De allereerste Amerikaanse president was George Washington. Joe Biden is de 46e. De laatste vier presidenten van de Verenigde Staten zijn:
43e president: George W. Bush (2001-2009), een republikein
44e president: Barack Obama (2009-2017), een democraat
45e president: Donald Trump (2017-2021), een republikein
46e president: Joe Biden (2021-heden), een democraat

Gebruiken en gewoontes
Elk land heeft zijn eigen gebruiken en gewoontes. Amerikanen doen sommige dingen heel anders dan Nederlanders. Hieronder een paar voorbeelden.

1 Datum
Amerikanen schrijven de datum anders op. Ze plaatsen de maand voor de dag. 9/11 (*nine eleven*) is dus 11 september.

2 Vuurwapens
Het is in Amerika veel gemakkelijker om een vuurwapen aan te schaffen dan in Nederland. Bijna de helft van de Amerikaanse huishoudens beschikt over een vuurwapen. De meerderheid van de moorden in Amerika worden met een vuurwapen gepleegd en het gemiddeld aantal moorden is vijf keer zo hoog als in Nederland.

© ThiemeMeulenhoff

3 Vrije tijd
Nederlanders zijn dol op voetbal, terwijl in Amerika die sport niet zo belangrijk is. Typische Amerikaanse sporten zijn *American football*, basketbal en *baseball* (honkbal).

De Verenigde Staten zijn het enige ontwikkelde land ter wereld waar niet wettelijk geregeld is op hoeveel betaalde vakantiedagen een werknemer recht heeft. In Europa bijvoorbeeld heeft een werknemer recht op minstens vier betaalde vakantieweken. Een Amerikaan is afhankelijk van zijn werkgever of hij betaalde vakantiedagen krijgt. In het bedrijfsleven krijgt de gemiddelde Amerikaan zestien betaalde vakantiedagen, maar een op de vier Amerikanen krijgt geen enkele betaalde vakantiedag.

4 Voorzieningen
Als je in Nederland werkeloos of ziek wordt, dan krijg je een uitkering. In Amerika is die uitkering niet vanzelfsprekend en je krijgt sowieso veel minder geld. In Nederland vinden we dat de samenleving voor de zwakkere en zieke mensen moet zorgen.
De overheid heeft die taak namens ons op zich genomen. In Amerika ligt de nadruk op het individu, dat betekent dat een ieder verantwoordelijk is voor zijn eigen succes. Als je veel geld verdient, dan heb je dat zelf voor elkaar gekregen. Maar als je in Amerika geen succes van je leven maakt, dan is dat ook je eigen schuld en moet je het maar zelf oplossen. Bovendien willen veel Amerikanen het liefst hun eigen zaken regelen zonder dat een overheid zich ermee bemoeit.

5 Officiële taal
Het Nederlands is de officiële taal van Nederland. De Verenigde Staten hebben echter geen officiële taal. Engels wordt natuurlijk door veel mensen gesproken, maar in sommige gebieden van Amerika wordt minstens evenveel Spaans gesproken.

6 Onderwijs
Amerikaanse *highschools* (middelbare scholen) komen vaak voor in films. Zo zul je misschien al weten dat in de Verenigde Staten de meeste leerlingen geen schooluniform dragen en dat scholieren hechte sociale groepen vormen, zoals de *jocks* (sportieve types), *populars* (populaire meisjes) en de *geeks* (nerds).

Een vijfjarig Amerikaans kind begint als kleuter op school in de *kindergarten,* dat is het eerste jaar van de basisschool (*elementary school*) in Amerika. Na *kindergarten* volgen nog vijf klassen, die *grades* worden genoemd. Bij elkaar duurt de *elementary school* (*kindergarten* en *grades 1st-5th*) dus zes jaar.

© ThiemeMeulenhoff

Op hun elfde gaan Amerikaanse scholieren naar *middle school*, ook wel *junior high* genoemd. Dit zijn *grades 6th - 8th*. Ten slotte gaan ze naar *high school* (*grades 9th - 12th*). Daar is een leerling in het eerste jaar (*9th grade*) een *freshman*, in het tweede jaar (*10th grade*) een *sophomore*, in het derde jaar (*11th grade*) een *junior* en in het laatste jaar (*12th grade*) een *senior.*

Aan het einde van de laatste jaren van *high school* wordt in de Verenigde Staten, maar ook steeds vaker in Groot-Brittannië, een *prom* georganiseerd dat het schooljaar afsluit. Dat is een eindejaarsbal (een *junior* of *senior prom*) waar de scholieren zich formeel voor kleden: de jongens dragen een smoking, de meisjes een avondjurk. Traditioneel vraagt de jongen het meisje voor een *date* en haalt hij haar op bij haar ouders met de auto (het liefst met een limousine). Hij geeft haar een corsage (een klein bosje bloemen dat om de pols wordt gedragen) en zij geeft hem een boutonnière (een bloem die hij op zijn smoking draagt). Tijdens het feest worden ook een *prom queen* en een *prom king* gekozen uit een aantal genomineerde scholieren. De kosten voor de jurk, de smoking en de limo zijn hoog. Er zijn ook scholieren die de kosten van dit voor hen belangrijke feest (gemiddeld 1200 dollar) niet kunnen betalen.

© ThiemeMeulenhoff

Oefenen met leesstrategieën, soorten vragen, signaalwoorden en moeilijke woorden.

Deel B Leesvaardigheid

B1 Centraal examen

In het centraal examen voor Engels vmbo-gt/mavo wordt alleen leesvaardigheid getoetst. De toetsing van de overige vaardigheden gebeurt in het schoolexamen. Je eindcijfer is het gemiddelde van het schoolexamencijfer en het cijfer van het centraal examen. Dat betekent dat leesvaardigheid 50% van het eindcijfer uitmaakt.

Exameneisen vmbo (gemengde en theoretische leerweg) / mavo
Het Ministerie van Onderwijs heeft bepaald wat vmbo-gt/mavo-leerlingen voor elk vak (onderdeel) precies moeten kennen en kunnen. Dit zijn de zogeheten 'eindtermen'. Voor het centraal examen leesvaardigheid Engels moet de eindexamenkandidaat het volgende kunnen:

1 aangeven of een tekst de in de opgave gevraagde informatie bevat en zo ja, welke;
2 de hoofdgedachte van een tekst(gedeelte) aangeven;
3 de betekenis van belangrijke elementen van een tekst aangeven;
4 gegevens uit een of meer teksten herkennen en aangeven en daaruit conclusies trekken;
5 verbanden tussen delen van een tekst aangeven;
6 herkennen van speciale stijlmiddelen;
7 conclusies trekken met betrekking tot het schrijfdoel, de opvattingen en de gevoelens van de auteur en aangeven voor wie de tekst bedoeld is.

Verder moet je je kennis van het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten (kennis van land en samenleving) kunnen toepassen bij verschillende soorten teksten.

Het centraal examen bestaat uit twaalf tot zestien korte, middellange en lange teksten. Je kunt allerlei teksten verwachten: krantenartikelen, ingezonden brieven, interviews, boekbesprekingen. Over deze teksten moet je ongeveer 40 beantwoorden. Deze vragen zijn verdeeld over een aantal vraagsoorten:

1 gesloten vragen:
- meerkeuzevragen
- meerkeuze-invulvragen

2 voorgestructureerde vragen:
- combinatie-/matchingvragen
- beweringenvragen
- ordeningsvragen

3 citeervragen
4 open vragen

Deze verschillende vraagsoorten worden in onderdeel B3 uitgebreider besproken.

De meeste vragen leveren bij een juist antwoord één punt op. Voorgestructureerde en sommige open vragen kunnen bij een volledig juiste beantwoording soms twee of zelfs drie punten opleveren. De open vragen zijn in het Nederlands, de meerkeuzevragen zijn of in het Engels of in het Nederlands gesteld. Het examen leesvaardigheid duurt 2 uur.

© ThiemeMeulenhoff

B2 Leesstrategieën

In dit onderdeel leer je aan de hand van een (stukje) tekst of een vraag hoe je verschillende leesstrategieën kunt gebruiken. De voorbeelden laten zien hoe je de leesstrategieën kunt inzetten om een tekst beter te begrijpen en een vraag goed te beantwoorden.

Dit zijn de leesstrategieën:

- **a** voorspellen: aan de titel, plaatjes, opvallende woorden en leestekens kun je soms al zien waar een tekst over gaat;
- **b** skimmen: je leest de tekst snel en globaal door om een idee te krijgen waar die over gaat;
- **c** voorkennis gebruiken: vaak weet je al wel iets over het onderwerp van de tekst;
- **d** structuur van de tekst(delen) ontdekken en gebruiken: je herkent het verband tussen de alinea's en let op signaalwoorden;
- **e** scannen: je leest alleen kleine stukjes om bepaalde informatie in de tekst te vinden;
- **f** gedetailleerd lezen: je leest de hele tekst of een gedeelte daarvan met veel aandacht om alles grondig uit te pluizen;
- **g** betekenis van woorden afleiden of raden: vaak kun je met de zinnen rond het moeilijke woord puzzelen om de betekenis van een woord dat je niet kent te vinden.

© ThiemeMeulenhoff

B2.1 Leesstrategie a

Leesstrategie a: voorspellen

bijvoorbeeld met de titel, plaatjes, opvallende woorden en leestekens

Vaak kun je al veel te weten komen over een tekst door naar de titel, plaatjes en opmaak te kijken. Soms staan woorden er op een speciale manier, met een ander lettertype bijvoorbeeld. Of worden er leestekens gebruikt, zoals streepjes of dikke punten voor een opsomming. Soms krijg je dus door de titel, het plaatje en de opmaak van de tekst al een goed idee waar de tekst over gaat. Met andere woorden, deze strategie kun je goed gebruiken om vóór het lezen alvast wat informatie over de tekst te krijgen.

Doe het zo:

- Lees de titel en alles wat eromheen staat, bijvoorbeeld de ondertitel, inleidende zinnen enzovoort.
- Kijk naar de plaatjes en opmaak van de tekst.
- Bepaal of de tekst een artikel, column, ingezonden brief of een review is.

You share your chilling - and true! - stories
Be afraid - be very afraid!

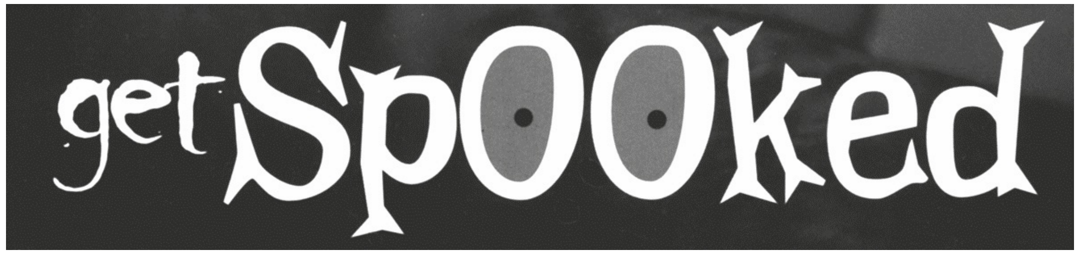

'A ghost stole my mom's watch!"

"My family had just moved into a new house, and I had heard all these creepy stories about it. Supposedly a 12-year-old boy named Fred had died there years ago, and he still haunts the house. But why would I believe those stories? I convinced myself that people were just trying to freak me out.

Then, one day, my mom went out for a few hours and left me home alone. When she got back, she came into my room and asked, "Katie, did you borrow my watch?" "No," I said. She looked confused. "I left it on my bureau, and it's gone," she said. We searched everywhere, but the watch was nowhere to be found. But I *knew* no one had been in the house but me - so where did it go?

© ThiemeMeulenhoff

Exactly a year later, Mom walked into her bedroom - and the watch was sitting on her bureau! There was a note beside it that said, “Sorry about your watch. I never learned to tell time.” Here’s the scariest part: it was signed, “Fred.” Now I know all those scary stories about my house are true!”

Katie, 17, Ontario

Al weet je niet wat de titel ‘Get Spooked’ betekent, je ziet wel dat het Nederlandse woord ‘spook’ erin voorkomt. De vormgeving van de letters en de drie spookjes ernaast zijn aanwijzingen dat het hier waarschijnlijk om iets engs gaat.

De twee regels tekst boven de titel (You share your chilling - and true! - stories. Be afraid - be very afraid!) maken duidelijk dat het om waargebeurde en enge verhalen gaat die mensen delen met anderen.
Als je vervolgens de titel ‘A ghost stole my mom’s watch!’ leest, weet je dat deze tekst zal gaan over een geest die een horloge stal.

Onder de tekst staat: ‘Katie, 17, Ontario’. Nu weet je ook dat de tekst een ingezonden brief is van Katie van 17 jaar uit Ontario.

Kortom, je hebt na het toepassen van deze strategie al heel wat informatie die je zal helpen bij het lezen en begrijpen van de tekst.

© ThiemeMeulenhoff

B2.2 Leesstrategie b

Leesstrategie b: skimmen

de tekst snel en globaal doorlezen om een idee te krijgen waarover die gaat

Op een examen zul je misschien niet altijd de tijd hebben om een (lange) tekst helemaal door te lezen. Dan kun je de tekst skimmen. Bij skimmen kijk je naar de titel, de plaatjes, de tussenkopjes (als deze in de tekst staan) en lees je de eerste zin van de alinea’s. Wil je nog meer weten, dan lees je ook de laatste zin van de alinea’s. Dan weet je – als het goed is – ongeveer waar de tekst over gaat.

Doe het zo:
- Lees de titel en de tussenkopjes. Maken die al duidelijk waar de tekst over gaat?
- Onderstreep de eerste zin van elke alinea. Lees die zinnen. Nu weet je ongeveer waar de tekst over gaat.
- Wil je nog meer weten? Onderstreep dan ook de laatste zin van elke alinea. Lees alle onderstreepte zinnen. Nu heb je een goed idee waar de tekst over gaat.

Parents can care too much

adapted from an article by Jennifer Selway

1 KERRY and Tim Meek are lovely people. The couple – both teachers – take their duties as parents to Amy, 10, and Ella, 8, very seriously. Commendably they want them to grow up as confident, outgoing young women. They can’t bear the thought of their girls stuck in front of a twerking video or playing computer games.

2 To prevent this, the family drew up a list of 100 outdoor challenges. Top of the list: ‘walk on a rope between two trees’. Other must-dos include ‘explore rock pools’, ‘make a rope swing’, ‘climb and abseil’. All good fun especially as little girls of that age are the best of companions. But much as I applaud Ma and Pa Meek I suspect that if, as a child, I’d been presented with this exhausting, unending list of time-consuming activities I would have begged to be adopted – by less attentive parents. I wouldn’t have wanted to be dragooned into ‘doing a tag team cycle trial’ (44 on the list) because I might have wanted to do something else… like talk rubbish to my friends.

3 The sad thing about modern childhood is that left to their own devices, children do indeed tend to boot up some piece of expensive electronic equipment in a darkened room. Previous generations – because there

© ThiemeMeulenhoff

was nothing much to do at home – simply went outside and reappeared at tea-time for refuelling. Children didn't need an approved list of things to do, they had hideaways to build, bikes to ride, sticks to wave around pointlessly. And there were also plenty of unsporty kids like me who preferred to disappear into their private world with a book. The thought of having to 'enter a race' (56 on the list) would have filled me with horror.

4 Previous generations didn't feel so obligated to play with their children and keep them entertained all the time, and children had no wish to have their parents butting in on their games. Mothers were generally too busy cooking and hoovering (poor things) though your father was good for some fun at the weekend which usually involved being driven somewhere in the car and being allowed to change the gears up and down (my favourite daddy-daughter activity). Parents knew their place. Nobody had mobile phones so mum wasn't forever texting you to ask where you were. Occasional boredom was expected to be as much a part of your childhood as it had been theirs – the challenge was to find ways of combatting it that didn't get you into trouble.

5 The family did come together of course – for meals round a table and for occasional outings. But there was no such thing as the verb 'to parent'. Parents had nothing to prove, they were simply the grownups (with their own lives and interests) who kept you safe until you fled the nest. Likewise, parents were not on your case the whole time. Benign neglect it's called. The Meeks are a wonderful couple. I hope they will know when to let go.

Uit de titel 'Ouders kunnen te veel zorgen' leid je af dat het artikel misschien wel gaat over ouders die zich te druk maken over de opvoeding of het welzijn van hun kinderen.

Alinea 1
Eerste zin: Kerry en Tim Meek zijn aardige mensen.
Laatste zin: Ze kunnen de gedachte niet verdragen dat hun meisjes naar een video kijken waarin (meestal) vrouwen twerken (seksueel suggestief dansen) of computerspelletjes spelen.

Alinea 2
Eerste zin: Om dit te voorkomen heeft het gezin een lijst met honderd uitdagingen voor buiten opgesteld.
Laatste zin: Ik zou niet naar een estafetteploegentijdrit (44 op de lijst) willen zijn gesleept, omdat ik misschien iets anders had willen doen... zoals onzin kletsen met mijn vrienden.

Alinea 3
Eerste zin: Het trieste van de moderne kindertijd is dat kinderen inderdaad dure elektronische apparatuur in een donkere kamer opstarten, als ze hun eigen gang kunnen gaan.
Laatste zin: De gedachte aan een race te moeten meedoen (56 op de lijst) zou de schrijfster met afgrijzen hebben vervuld.

© ThiemeMeulenhoff

Alinea 4
Eerste zin: Vorige generaties voelden zich niet verplicht om met hun kinderen te spelen en hen de hele tijd bezig te houden, en kinderen hadden er geen behoefte aan dat hun ouders zich met hun spelletjes bemoeiden.
Laatste zin: Vroeger werd verwacht dat verveling zo nu en dan deel uitmaakte van je jeugd, net zoals dat deel was geweest van je ouders' jeugd – de uitdaging was om de verveling op een dusdanige manier te bestrijden dat je er niet door in de problemen kwam.

Alinea 5
Eerste zin: Het gezin kwam natuurlijk wel samen – voor maaltijden rond de tafel en af en toe voor uitjes.
Laatste zin: De Meeks zijn een geweldig stel. De schrijfster ('I') hoopt dat ze zullen weten wanneer ze (hun kinderen) moeten loslaten.

Je weet nu dat de tekst gaat over twee ouders die boven op hun kinderen zitten, en dat de schrijfster zich afvraagt of dat wel zo'n goed idee is.

© ThiemeMeulenhoff

B2.3 Leesstrategie c

Leesstrategie c: voorkennis gebruiken

vaak weet je al wel iets over het onderwerp van de tekst

Als je al iets weet over het onderwerp van de tekst, zal dat je enorm helpen om een tekst beter te begrijpen. Je kent dan al bijzonderheden van het onderwerp en misschien kun je zelfs al voorspellen welke argumenten aan de orde komen of welke woorden de schrijver gebruikt. Daarom helpt het ook als je veel kennis van de wereld hebt door kranten en tijdschriften te lezen en de (online) media te volgen.

Doe het zo:
- Als je een naam, begrip of onderwerp herkent, denk dan even na over wat je er al van weet.

Rescue the Hitchcock 9

By Kathryn Hadley

The British Film Industry (BFI) has launched a major project to preserve nine of Hitchcock's surviving silent films to their original 1920s versions.

Alfred Hitchcock (1899-1980) directed ten silent films during the 1920s, nine of which have survived and are currently preserved in the air-locked film vaults of the National Film Library in Berkhamsted, Hertfordshire. Most early silent films were destroyed when talkies were introduced at the end of the 1920s. The cellulose nitrate film on which they were produced was often melted down for its silver content. On top of that, they were dangerous to store as the nitrate was very easily flammable. It is remarkable that Hitchcock's silent films have survived – only his second film The Mountain Eagle (1926) has been lost.

The BFI National Archive recently launched a major campaign to keep all nine surviving films in their original versions. The project is the biggest single undertaking in the archive's history. The films will be shown to the public in London in the summer.

Als je weet dat Alfred Hitchcock een beroemde Britse filmregisseur was, die vooral thrillers regisseerde, dan zul je de tekst makkelijker begrijpen. Ook zal het je helpen als je weet dat voor vroegere films materiaal werd gebruikt dat heel brandbaar was.

B2.4 Leesstrategie d

Leesstrategie d: structuur van de tekst(delen) ontdekken en gebruiken

je herkent het verband tussen de alinea's en let op signaalwoorden

Als je begrijpt hoe de schrijver jou iets wil vertellen en hoe hij zijn tekst heeft ingedeeld, dan zal dat je helpen de vragen juist te beantwoorden. Een tekst bestaat meestal uit een inleiding, middenstuk en afsluiting. Het middenstuk bestaat uit alinea's die verschillende functies kunnen hebben, zoals een voorbeeld, een argument voor of een argument tegen, een aanvulling en nog veel meer. Vaak geven signaalwoorden aan welke functie een alinea heeft en welk verband er is met de vorige of volgende alinea. Er kunnen ook verbanden bestaan tussen zinnen en delen van zinnen. Als je leesstrategie d goed wilt toepassen, is een goede kennis van signaalwoorden heel belangrijk (zie B4).

Doe het zo:
- Omcirkel tijdens het lezen de signaalwoorden en tijdsaanduidingen. Geef de verbanden die je leest aan met pijlen en cirkels;
- Of: schrijf de functie van de alinea's in de kantlijn van de tekst.

1 Kies bij __1__ in alinea 1 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A for example
B however
C likewise
D therefore

Give Us a Break!

'Have you got planning permission for that?'

1 A picnic just wouldn't be a picnic without the great British weather trying to ruin it. Jon Hacker and his family were prepared for that – what they didn't count on, __1__, was a pair of overenthusiastic council officers trying even harder.

inleiding, korte beschrijving picknickincident

2 After the family put up a windbreak, they spotted a 4x4 speeding ominously towards them across the Downs. Council enforcement officers leapt out and ordered them to take down the £12,99 plastic sheet.

beschrijving hoe gemeente-ambtenaren ingrepen

3 The windbreak was in breach of by-laws aimed at protecting Clifton Downs, the officers said. Mr Hacker, 41, was trying to enjoy a picnic with his family. He said: "One of the officers gave me a leaflet about the by-laws and it said you weren't allowed to put up semi-permanent structures like tents because they can do damage to the natural surroundings. It didn't say anything about a windbreak, however."

uitleg waarom gezin geen windscherm mocht gebruiken

4 Mr Hacker, added: “I think they were being very strict. We took the windbreak down but it was so windy that our paper plates flew away. We packed up and drove home and ended up finishing our picnic in our garden.”

reactie van de vader

5 A spokesman for Bristol City Council yesterday admitted their employees had gone over the top. He said: “We apologise to the gentleman and his family. Clearly there needs to be discretion when enforcing the by-laws of the Downs.”

reactie van de gemeente en afsluiting

In de vraag bij deze examentekst moet je de relatie aangeven tussen de zinnen. In alinea 1 lees je: Een picknick zou geen picknick zijn zonder dat het geweldige Britse weer het zou proberen te verpesten. Jon Hacker en zijn gezin waren daarop voorbereid – waar ze niet op rekenden, __1__, was een stel overenthousiaste gemeenteambtenaren die het nog meer probeerden (te verpesten).
Er is hier sprake van een tegenstelling tussen de zinsdelen: Jon Hacker en zijn gezin waren voorbereid op het slechte Britse weer, echter (**however**) niet op de gemeenteambtenaren die hen op de vingers tikten, omdat ze een windscherm hadden opgezet. Daarom is antwoord B het juiste antwoord.

Antwoord C (evenzo) valt af, omdat de betekenis van de zin dan erg onlogisch wordt: De familie Hacker rekende niet op eenzelfde manier (likewise) op gemeenteambtenaren die het nog meer probeerden te verpesten.
Omdat er aan het begin van de zin staat dat de familie Hacker was voorbereid op het slechte weer, wordt er geen voorbeeld (for example) gegeven van waar de familie Hacker niet op rekende. Antwoord A is dus ook fout.
Antwoord D (therefore) leidt tot een onlogische conclusie: de familie Hacker heeft zich voorbereid op het slechte weer van een Britse picknick en rekende daarom niet op gemeenteambtenaren die het nog meer probeerden te verpesten.

© ThiemeMeulenhoff

B2.5 Leesstrategie e

Leesstrategie e: scannen

je leest alleen kleine stukjes om bepaalde informatie in de tekst te vinden

Als je bepaalde informatie in de tekst moet vinden, lees de tekst dan niet helemaal, maar scan deze. Ga direct op zoek naar de informatie die je nodig hebt. Lees de titel en de tussenkopjes om het tekstgedeelte te vinden waarin je die informatie kunt vinden. Let ook op opvallende woorden, zoals woorden die schuin- of vetgedrukt zijn.

Doe het zo:
- Scan de tekst.
- Heb je het tekstgedeelte gevonden waar je denkt dat het antwoord staat? Zoek – als je nog twijfelt over het juiste antwoord – de moeilijke woorden op.

1 Je mag een nieuwe schooltas uitzoeken. Je vindt het vooral belangrijk dat je geen lichamelijke klachten zult krijgen door het dragen van de tas.
Welk merk voldoet duidelijk aan je voorwaarde?

SPI Ergo Elite Teen

SPI stands for “Spinal Protection & Post Improvement” – so if you’re worried about the heavy books your teenager is carting back and forth from school every day, this could be an answer. Designed for ages 12 and up (they also have ranges for younger children), the lightweight ergonomic bag relieves pressure from shoulders and back, and has a contoured back cushion.
Where 01753 655899
www.ergonomicschoolbags.co.uk
How much £46.99

Leather Satchel

You can’t beat a classic school satchel. All the bags from the Cambridge Satchel Company are 100 per cent leather, and come in a variety of colours, from vintage brown (chestnut) to bright purple. Choose sizes from 11, 13, 14 or 15 inches depending on need (11” is good for smaller children, while 14” holds A4, and 15” will take a laptop).
Where 01223 294313
www.cambridgesatchel.co.uk
How much from £51.59

© ThiemeMeulenhoff

Dunlop Messenger Shoulder Bag

The right size for an A4 file, this is a more grown-up school bag. There are two separate compartments inside, as well as pen holders, slots for cash cards and space for a mobile phone – if your teenager can stop texting long enough to store it. The price reflects that this is 'leather effect' PVC, but it's still a sturdy option.
Where 0845 373 1430
www.hiccupgifts.com
How much £14.99

In de vraag lees je dat je een tas wilt uitzoeken die geen lichamelijke klachten veroorzaakt. Je ziet al snel dat alleen bij de 'SPI Ergo Elite Teen' iets staat over het feit dat een rugtas soms tot lichamelijke klachten leidt: als je (als ouder) bezorgd bent over al die zware boeken die je tiener heen en weer naar school moet zeulen, kan dit een oplossing zijn. De rugtas beschermt de ruggengraat (Spinal Protection) en is speciaal ontworpen (ergonomic) om de druk op schouders en rug te ontlasten. Twijfel je nog? Dan kun je de woorden Spinal en ergonomic opzoeken in het woordenboek.
In de twee andere beschrijvingen van schooltassen 'Leather Satchel' en 'Dunlop Messenger Shoulder Bag' lees je niets over (het voorkomen van) lichamelijke klachten.

B2.6 Leesstrategie f

Leesstrategie f: gedetailleerd lezen

je leest de hele tekst of een gedeelte daarvan met veel aandacht om alles grondig uit te pluizen

Heel vaak gaan de vragen in het examen over een alinea die of een tekstgedeelte dat je heel nauwkeurig moet lezen.

Doe het zo:
- Zoek de alinea of het tekstgedeelte op en lees het heel goed door.
- Zoek de belangrijke woorden die je niet kent op.
- Als de examenvraag een meerkeuzevraag is, kies dan het juiste antwoord.
- Als je een antwoord in het Nederlands moet formuleren, neem dan vooral de tijd om je antwoord goed en precies op te schrijven. Als je je antwoord te snel en te slordig opschrijft, heb je kans dat het fout wordt gerekend.

1 'so they can take their dogs to work with them.'
Wat zou hier het voordeel van zijn volgens de tekst?
Geef antwoord in het Nederlands.

Doggie Vibes

A group of German Members of Parliament (MPs) are trying to change parliamentary rules – so they can take their dogs to work with them.

Around 15 of Germany's MPs have formally applied to parliamentary president Norbert Lammert to change the rules so they can bring their dogs, the Tagesspiegel newspaper reported. They are hoping some canine company could help make the atmosphere more constructive. "A dog has a positive effect on its environment," said Heinz Paula, animal protection expert for the Social Democrat parliamentary party.

De vraag dwingt je om de examentekst woord voor woord door te nemen en proberen te begrijpen. Dan staat er in alinea 2 dat ongeveer 15 Duitse parlementariërs formeel hebben aangevraagd de regels te veranderen zodat ze hun hond mee naar het werk kunnen nemen. De reden waarom staat direct daarna: ze hopen dat hondengezelschap zou kunnen helpen de werksfeer constructiever te maken, dat wil zeggen dat er beter gewerkt wordt. Daarna zegt Heinz Paula, een expert van de dierenbescherming, dat een hond een positief effect heeft op zijn omgeving, met andere woorden, dat een hond de sfeer op het werk verbetert. Het goede antwoord is dus dat dat de sfeer (op het werk) verbetert / dat er beter gewerkt wordt.

B2.7 Leesstrategie g

Leesstrategie g: Woordbetekenissen afleiden of raden

vaak kun je uit de zinnen rond een moeilijk woord de betekenis van dit woord afleiden

Een goede woordenschat is belangrijk om een examen goed te maken. Hoe meer woorden je kent, hoe beter je de tekst begrijpt en hoe minder tijd je nodig hebt om ze op te zoeken. Je kunt op verschillende manieren je woordenschat uitbreiden: naar Engelse films of series kijken (met Engelse ondertiteling), Engelse teksten, boeken of kranten lezen, gamen, Engelse podcasts beluisteren en – last but not least – woordjes leren. Zie ook de Basiswoordenlijst achter in deze Examenbundel.
In een tekst hoef je niet alle woorden op te zoeken, maar zoek wel de belangrijke woorden op. Als je de neiging hebt te veel woorden op te zoeken, zoek dan niet meer dan drie woorden op in een korte tekst en zes woorden in een lange tekst. Vaak kun je met de zinnen rond een moeilijk woord de betekenis ervan al vinden.

Doe het zo:
- Kijk of er eerder of verderop in de tekst een ander woord (synoniem) voor het (belangrijke) woord is gebruikt.
- Lijkt het onbekende woord misschien op een woord uit het Nederlands of uit een andere taal? Dan kun je de betekenis proberen af te leiden (zie B5).
- Kijk of het onbekende woord duidelijk wordt uit de context, dat wil zeggen uit de inhoud van de tekst of het plaatje.

LG has become the first major company to launch a location real-time tracing gadget – the Kizon – ready for parents to use.

Designed for pre-school and primary school children, the Kizon allows the child to call their parents' preconfigured number by pressing a button, or accept calls from their parents with the same button. If they fail to press it within 10 seconds the device will automatically let the caller listen in to the machine's built-in microphone.

Not everyone thinks it's such a great idea. Privacy group Big Brother Watch says LG must make clear how the device's security system

© ThiemeMeulenhoff

guarantees no one other than the parent has access to the child's whereabouts online.

And it raises another question: at what age are you preventing your children from learning to cope on their own? "New technology has a way of throwing up parenting challenges that get right to the heart of the line between being responsible for your children and invading their privacy," says Justine Roberts, founder of a support site for parents called Mumsnet.

Deze examentekst gaat over een 'location real-time tracing gadget – the Kizon'. De Kizon wordt door LG als eerste grote bedrijf gelanceerd en is klaar voor gebruik voor ouders. Je neemt aan dat je op de foto een Kizon ziet, maar het is onduidelijk wat het is. Bovenaan zie je een luistergedeelte en onderaan zie je een knop waarop een telefoon is afgebeeld.
In alinea 2 lees je dat kleuters en basisschoolkinderen met de Kizon het voorgeprogrammeerde nummer van hun ouders kunnen bellen door op een knop te drukken. Met diezelfde knop kunnen ze een telefoontje van hun ouders aannemen. Als kinderen niet binnen tien seconden op de knop drukken, zorgt het apparaat ervoor dat de beller automatisch mee kan luisteren via de ingebouwde microfoon.
Zonder een woord te hebben opgezocht, weet je nu wat 'location real-time tracing gadget – the Kizon' betekent. Je hebt namelijk gelezen dat de Kizon een apparaat (device) is met een (beperkte) telefoonfunctie. Met behulp van die functie kunnen ouders erachter komen waar hun kinderen zijn (door naar de microfoon te luisteren).

© ThiemeMeulenhoff

B3 Soorten examenvragen

Het centraal examen bestaat uit twaalf tot zestien korte, middellange en lange teksten. Je kunt allerlei teksten verwachten: krantenartikelen, ingezonden brieven, interviews, boekbesprekingen. Over deze teksten moet je ongeveer 40 vragen beantwoorden. Het examen leesvaardigheid duurt 2 uur.

De vragen zijn verdeeld over een aantal vraagsoorten:

1 gesloten vragen:
- meerkeuzevragen
- meerkeuze-invulvragen

2 voorgestructureerde vragen:
- combinatie-/matchingvragen
- beweringenvragen
- ordeningsvragen

3 citeervragen

4 open vragen

De meeste vragen leveren bij een juist antwoord één punt op. Voorgestructureerde vragen en sommige open vragen kunnen bij een volledig juiste beantwoording soms twee of zelfs drie punten opleveren. De open vragen zijn in het Nederlands, de meerkeuzevragen zijn in het Engels of in het Nederlands gesteld.

De gesloten vragen die in de examens voorkomen, maken samen ongeveer 60 procent van de scorepunten uit en de andere vraagvormen ongeveer 40 procent.

Wil je weten hoe je deze vragen aanpakt? Hierna vind je per soort vraag een oplossingsstrategie.

In onderdeel E, F en G kun je oefenen met examenteksten waarin in de *Oriëntatie vooraf* aanwijzingen staan over hoe je bepaalde vragen aanpakt. In de *Uitwerkingen* vind je ook uitgebreide oplossingsstrategieën voor de verschillende vraagsoorten.

© ThiemeMeulenhoff

B3.1 Gesloten vragen

Meerkeuzevragen

Een meerkeuzevraag is een vraag over (een deel van) de tekst waarbij je kunt kiezen uit een beperkt aantal antwoorden, waarvan er één het juiste antwoord is.

Strategie:
- Zorg ervoor dat je de vraag en de bijbehorende antwoorden goed begrijpt. Zoek de woorden die je niet begrijpt op.
- Kijk goed of de vraag over de hele tekst gaat of alleen over een alinea.

Tip:
- Als je te vaak het foute antwoord kiest, probeer het dan op de volgende manier aan te pakken: beantwoord eerst de vraag voor jezelf zonder naar de antwoorden te kijken. Pas nadat je voor jezelf het antwoord hebt geformuleerd, kijk je naar de antwoorden. Zit jouw antwoord erbij? Kies dan dat antwoord als het correcte antwoord.

Flatly refuse the shoes

Call me a boring kill-joy medic, but I can't see the appeal in the latest footwear craze for women – heel-less high heels.

Harry Potter star Emma Watson, along with the likes of Victoria Beckham, have been spotted sporting the heel-less shoes. I say sporting, but there's absolutely nothing sporting about seeing them wobble down the red carpet as they try to balance on the balls of their feet and not topple backwards.

I was at a party last week and saw someone wearing them – she spent most of the evening either holding someone's arm or leaning against the wall for support.

All I could think of was the risk of arthritis in her toes, of spinal problems and bunions. So bring back flats immediately.

1p **1** 'Flatly refuse the shoes' (titel)
Welke reden geeft de schrijver voor dit advies?
A Het staat nogal ordinair bij de meeste vrouwen.
B Je kunt er alleen op lopen als je gespierd bent.
C Ze zijn buitengewoon ongemakkelijk in het gebruik.

© ThiemeMeulenhoff

Meerkeuze-invulvragen

Een meerkeuze-invulvraag is een vraag waarbij uit de tekst een woord, woordgroep of zin is weggelaten. Je kunt kiezen uit een beperkt aantal antwoorden, waarvan er één het juiste antwoord is.

Strategie:
- Lees de zin (of zinnen) voor en na de open plek heel goed door.
- Bekijk de antwoordmogelijkheden en probeer de betekenis van onbekende woorden te raden. Lukt dat niet, zoek ze dan op in het woordenboek.
- Vul de antwoordmogelijkheden een voor een in en kijk of je een goed lopende zin krijgt die aansluit bij wat in de tekst staat. Als je een signaalwoord moet invullen, let dan ook op het verband tussen de zinnen voor en na de open plek.

Oh dear, is my new car on its last legs?

A few weeks ago, the Co-op was advertising half-price legs of lamb. As all my family love lamb, I set off for the store. I managed to buy the last leg they had, but thinking that I might acquire one or two more at the branch in the next village, I got the car out and drove two miles up the road. I was thrilled to buy two more legs, and carried them proudly to the car, threw them in and set off for home.

As I drove away, I could hear a beeping noise, which got louder as I went on. As it was a fairly new car to me, I didn't know why it was beeping. The beeping got louder and louder. Should I turn up the music as I normally do, or should I stop?

All at once the truth hit me: it was beeping because the passenger seatbelt was not fastened, around my legs of lamb! I threw them onto the floor, and went home __2__.

1p **2** Het einde van de laatste zin van deze ingezonden brief ontbreekt.
Kies bij __2__ het juiste antwoord.
A in despair
B in peace and quiet
C none the wiser
D with a beeping noise

© ThiemeMeulenhoff

B3.2 Voorgestructureerde vragen

Combinatie-/matchingvragen

Een combinatievraag-/matchingvraag is een vraag waarbij je de juiste combinatie(s) moet maken uit twee gegeven groepen. Bij een combinatie-/matchingvraag moet je de verschillende elementen van de ene groep aan gegevens van een andere groep koppelen. Mogelijke combinaties: alinea's combineren met tussenkopjes, beschrijvingen combineren met soortnamen, enzovoort.

Strategie:
- Lees eerst goed de vraag zodat je weet welke elementen je met elkaar moet combineren.
- Zoek het tekstgedeelte dat informatie bevat voor het maken van een eerste combinatie en lees het goed door.
- Bepaal dan welke elementen uit de twee groepen bij elkaar horen.
- Ga op dezelfde manier te werk bij de rest van de elementen.

Tips:
- Denk eraan dat je ieder element maar één keer mag gebruiken.
- Meestal blijven er één of twee elementen over.

Find the perfect pet

Up until the late 1800s, most cats in Britain were domestic shorthairs and longhairs. They were not of recognised breed and known affectionately as a moggy, with looks being less important than an ability to earn their keep by catching vermin. Around this time, people were returning from the British colonies with pure-breed cats they had adopted there. These cats had never been seen in Britain before but they sparked the interest of many cat lovers. The Governing Council of the Cat Fancy (gccfcats.org) was founded in 1910 to look after their welfare and keep a register of pure breeds.

Today, with 40 different recognised pedigrees in Britain – and countless moggies – there is much variation in the physical appearance, temperament and care requirements. **Domestic shorthairs** include the popular striped tabby and tuxedo (black cats with white 'bibs') kinds, and are expected to live until 14-16 years of age, but some can reach 20.

Among the most popular pedigrees, **the Burmese** has existed in Burma and Thailand for centuries, but the type we know in Britain today is descended from a single cat, Wong Mau, who was taken to the United States from Burma in the 1930s. The Burmese is often described as dog-like because it likes to form strong bonds with one particular member of a household, plus its enjoyment of fetch and tag games.

© ThiemeMeulenhoff

Because of its demanding wail-like cry, which it often uses to attract its owner's attention, **the Siamese** cat is commonly described as an extrovert. It is also intelligent and highly sociable, with an elegant, slim build and a wedge-shaped head and tall ears that form a triangle with the tip of the nose.

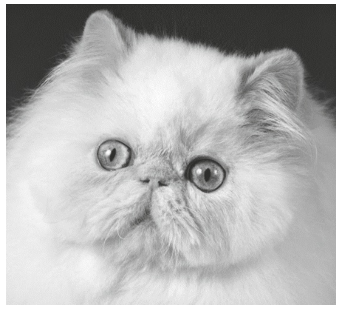

A French astronomer imported **the Persian** cat into Europe for the first time during the 17th century, bringing four pairs of grey long-haired felines back from his travels. Characterised by its solid build, broad head, flat face and long coat, this pedigree has a serene disposition: it is less active and more placid than other pure breeds.

Whatever breed of cat you have, find out how to look after it by visiting the Feline Advisory Bureau website, fabcats.org, which includes factsheets on a range of topics from training to vaccinations.

2p **3** Welke kat kan door de volgende mensen het beste gekozen worden?

Jill zoekt een kat die net als zij erg gesteld is op rust.	
Jane zoekt een kat die aanhankelijk en speels is.	
Roger zoekt een kat die graag gezelschap heeft.	

Kies uit: domestic shorthair, the Burmese, the Siamese, the Persian.

Beweringenvragen

Een beweringenvraag is een vraag waarbij je van een aantal beweringen uit twee antwoordmogelijkheden de juiste moet kiezen (*juist*/*onjuist, wel*/*niet* enzovoort).

Strategie:
- Lees de eerste bewering en zoek het tekstgedeelte waar deze bewering over gaat.
- Lees dat tekstgedeelte nog eens goed en bepaal of de bewering wel of niet klopt.
- Doe hetzelfde met de overige beweringen.

Tips:
- Als er over een bepaalde bewering niets wordt gezegd, is die fout.
- Gebruik altijd de woorden zoals in de vraag aangegeven (*juist*/*onjuist, wel*/*niet*).
- De beweringen staan in chronologische volgorde, dat wil zeggen in dezelfde volgorde waarin ze in de tekst voorkomen.

© ThiemeMeulenhoff

Addams Family Tune

By Paul Stokes

A man who harassed his neighbours for more than four years, by repeatedly whistling the theme to *The Addams Family film* at them, was jailed.

Leopold Wrobel, 51, made the lives of Michael and Kathleen Sharpe 'an absolute nightmare'. They were virtual prisoners in their home through his constant attention. Chesterfield magistrates' court was shown CCTV footage which picked up his repeated whistling as the couple arrived or left the house.

Michael Treharne, prosecuting, said each incident taken in isolation would probably seem silly or almost pathetic. "But if something happens on an ongoing basis, … eventually it reaches the stage of being absolutely intolerable," he told the court. Wrobel denied all allegations. Julia Bosworth, defending, said Wrobel disputed he was the perpetrator of all the whistling and that his whistles were directed at his dog, not the Sharpes.

Wrobel was convicted on all counts and sentenced to 20 weeks in prison. After the hearing Mrs Sharpe, 66, of Wingerworth, near Chesterfield, Derbyshire, said: "I'm so relieved, it has been an absolute nightmare. It has affected our health and all the family."

2p **4** Geef van elk van de onderstaande beweringen aan of deze juist of onjuist is volgens de tekst.
Schrijf de nummers 1 t/m 4 op en zet daarachter 'juist' of 'onjuist'.
1 Leopold Wrobel zei dat hij zijn buren alleen maar probeerde te vermaken.
2 Er was duidelijk bewijs dat de gebeurtenissen regelmatig plaatsvonden.
3 Volgens de advocaat van de verdediging was het fluiten voor de hond bedoeld.
4 Eén van de slachtoffers vertelde dat ze allemaal nare dromen had.

Ordeningsvragen

Een ordeningsvraag is een vraag waarbij je delen van de tekst (meestal alinea's) in de juiste volgorde moet zetten.

Strategie:
- De alinea's zijn losgeknipt. Je moet ze weer in de juiste volgorde zetten.
- Lees alle alinea's zorgvuldig door en let daarbij vooral op de eerste en laatste zin van elke alinea.
- De eerste zin van een alinea moet logisch aansluiten op de laatste zin van de vorige alinea.
- Als je klaar bent, lees je de tekst nog een keer door om te beoordelen of de volgorde klopt.

© ThiemeMeulenhoff

Tip:
- Kijk goed of er in de alinea's signaalwoorden staan. Signaalwoorden geven een aanwijzing voor de opbouw van de tekst.

Angry Swan Named 'Hissing Sid' Evicted

1 AN AGGRESSIVE swan known as 'Hissing Sid' has been evicted from its riverbank home and moved almost 40 miles away after a series of attacks including one that almost caused a teenage girl to drown.

2 …

3 …

4 …

1p **5** De volgende drie alinea's van de tekst staan hieronder, maar niet in de juiste volgorde.
Schrijf de letters in de juiste volgorde op.

[a] The club approached the Queen's Swan Marker for permission to remove 'Hissing Sid', his mate and his six young from the area. The application was approved but the club had to wait until the angry swan's cygnets grew, before they could move the family. Six canoeists then formed a barrier across the river to round up the birds. The swans were placed in special bags and driven to the isolated Gallows Hill Quarry, where they have been living in peace ever since.

[b] The swan's violent behaviour had become even worse over the past year, however, and in March it attacked a 13-year-old girl. The teenager almost drowned after the ferocious swan capsized her canoe using its long wings. The incident forced the local canoe club to seek expert help to stop attacks by the bird, which enjoys protection from the Queen.

[c] The vicious bird used his powerful wings to attack hundreds of rowers and canoeists on the River Chelmer in Chelmsford, Essex, his home for the past two decades. The swan would patrol the busy river terrorising users on a daily basis, by flapping his wings or pecking holes in boats.

© ThiemeMeulenhoff

B3.3 Citeervragen

Een citeervraag is een vraag waarbij je antwoordt door middel van een citaat uit de tekst of door een of enkele woorden uit de tekst op te schrijven, bijvoorbeeld de eerste twee woorden van een zin.

Strategie:
- Lees de vraag goed door, zodat je weet waar je naar op zoek moet.
- Als de vraag ook met een citaat wordt ingeleid, zorg er dan voor dat je alle woorden uit dat citaat begrijpt.

Tips:
- Bij citeren moet je letterlijk overnemen uit de tekst. Vertaal de woorden dus niet in het Nederlands.
- Kijk goed wat er gevraagd wordt. Als alleen de eerste twee woorden van een zin worden gevraagd, moet je niet ook het einde van de zin opschrijven.

Man Eats World's Hottest Curry

Ian Rothwell has become the first person to finish what is believed to be the world's hottest curry, despite suffering hallucinations caused by the dish.

The Widower is a chicken curry which is so dangerous to make that it has to be prepared by chefs wearing goggles and face masks. The dish, which includes 20 naga infinity chillies – the second hottest chilli known to man – is said to cause heart attacks in some people. Therefore, Mr Rothwell had to sign a disclaimer acknowledging his awareness of the risks involved before taking on the challenge. Fighting back tears, Ian Rothwell needed over an hour to eat the chicken dish, washed down with just one bottle of Cobra lager.

Muhammed Karim, chef at the Bindi restaurant said: "More than 300 people have tackled *the Widower*, but no one has ever been able to finish one. Most manage about seven mouthfuls before they give up. We've had people sweating, crying, shaking and vomiting. We even had to ring an ambulance once. Brave Mr Rothwell had to take a 10-minute break when he started hallucinating, but he managed to swallow every mouthful in the end."

1p **6** 'Man Eats World's Hottest Curry' (titel)
Uit welke zin blijkt dat Ian Rothwell wist dat het gevaarlijk kon zijn om dit gerecht te eten?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

© ThiemeMeulenhoff

B3.4 Open vragen

Een open vraag is een vraag waarbij je het antwoord zelf moet formuleren door middel van een of enkele woorden of enkele zinnen in het Nederlands.

Strategie:
- Lees de vraag en zoek het tekstgedeelte waar deze vraag over gaat.
- Zorg ervoor dat je de zinnen van dit stuk tekst goed begrijpt.
- Je moet een open vraag altijd in het Nederlands beantwoorden. Als je in het Engels antwoordt, levert dat 0 punten op.
- Bepaal of je inderdaad het juiste antwoord op de vraag hebt gegeven en of je volledig bent geweest.
- Lees het tekstgedeelte nog eens goed en beoordeel nogmaals of je antwoord klopt.

WILD WONDER

GREY SEALS

WITH PUPPY-DOG EYES, a button nose and snowy white fur, it's hard not to fall in love with the grey seal pup. The white coat that seals are born with is replaced by its signature grey one after about three weeks, at which point most mothers abandon their young to mate again. Behind its cuddly exterior is an undoubtable might – 14kg worth at birth, and a whopping 230kg and 150kg for adult 'bulls' (males) and 'cows' (females) respectively. Much of this weight is an insulating layer of blubber, which keeps the seal warm when hunting for sand eels, shrimp and cod, at depths of up to 70 metres. Grey seals also boast strong back muscles and webbed feet to propel them through the water at speeds of around 23mph. Hunted to near-extinction for their meat and fur, in 1914 they became the first mammal to be protected by law in the UK. They are now safeguarded by the Conservation of Seals Act and, although still under threat, numbers have recently risen. According to the Wildlife Trusts, almost 40 per cent of the worldwide population can now be found darting through UK waters. Find out more at wildlifetrusts.org.

2p **7** Zeehonden hebben volgens deze tekst drie lichamelijke kenmerken die hen in staat stellen in water te leven en hun eten te vangen.
Noem er **twee**.
Geef antwoord in het Nederlands.

© ThiemeMeulenhoff

Antwoorden

1p **1** **C**

1p **2** **B**

2p **3**

Jill zoekt een kat die net als zij erg gesteld is op rust.	**the Persian**
Jane zoekt een kat die aanhankelijk en speels is.	**the Burmese**
Roger zoekt een kat die graag gezelschap heeft.	**the Siamese**

Drie antwoorden goed: 2 punten; twee antwoorden goed: 1 punt; één of geen antwoorden goed: 0 punten.

2p **4** **1 = onjuist; 2 = juist; 3 = juist; 4 = onjuist**
Vier antwoorden goed: 2 punten; drie antwoorden goed: 1 punt; twee of minder antwoorden goed: 0 punten.

1p **5** **c-b-a**

1p **6** **Therefore, Mr Rothwell** (tweede alinea)

2p **7** Twee van de volgende drie antwoorden met de volgende strekking:
- **vetlaag/vet/blubber (dat ze warm houdt)**
- **sterke (rug)spieren / ze zijn gespierd**
- **(poten met zwem)vliezen**

Per juist antwoord 1 punt.

© ThiemeMeulenhoff

B4 Signaalwoorden

Signaalwoorden zijn woorden in een tekst die een verband aangeven. Dat kan een verband tussen (delen van) zinnen zijn of tussen alinea's. Ze geven je informatie over hoe een tekst of tekstgedeelte is opgebouwd. Zo kan een signaalwoord je vertellen dat er een opsomming volgt of dat er sprake is van een tegenstelling.
Bij elke examentekst worden vragen gesteld die terug te voeren zijn op je kennis van signaalwoorden. Je kunt bijvoorbeeld vragen krijgen over hoe een alinea zich verhoudt tot een andere of wat de functie van een bepaalde alinea is. Ook komt het regelmatig voor dat je in een tekst op een open plaats een signaalwoord moet invullen, waarbij je meestal kunt kiezen uit meerdere mogelijkheden. Kortom: als je goed begrijpt waar de verschillende signaalwoorden voor staan, kun je hoger scoren voor je examen.

In B4.1 t/m 4.8 vind je een aantal veelvoorkomende signaalwoorden.
Deze signaalwoorden zijn ingedeeld in verschillende categorieën: opsomming/toevoeging, reden/verklaring, relativering/beperking, samenvatting/conclusie, tegenstelling, voorwaarde, vergelijking en voorbeeld. Een aantal signaalwoorden wordt met een voorbeeld verduidelijkt.

© ThiemeMeulenhoff

B4.1 Opsomming/toevoeging

Door deze signaalwoorden weet je dat de schrijver een opsomming geeft van bijvoorbeeld ideeën, argumenten of voorbeelden. Die opsomming kan ook genummerd zijn met woorden als *firstly* en *secondly*.
Ook kunnen deze signaalwoorden je duidelijk maken dat de schrijver nog iets toevoegt aan de opsomming, dus nog een idee, argument of voorbeeld. Daarvoor worden woorden gebruikt als: *what's more* of *moreover*.

signaalwoord	**vertaling**
and	en
as well as	ook, eveneens
besides	bovendien, daarnaast
firstly, secondly etc.	in de eerste plaats, in de tweede plaats enz.
lastly	in de laatste plaats, ten slotte
moreover	bovendien
what's more	bovendien
on top of that	daar komt nog bij, bovendien
one, two, three etc.	een, twee, drie enz.

Voorbeeld

5 Bernie would do three things. One, he'd go throw a rock through his ex-wife's living-room window. Two, he'd stand in the middle of Princes Street telling everyone to go to hell (and other places besides). And three, he'd get drunk in Scott's Bar. These days, option one was difficult for Bernie, since his ex-wife had not only moved without leaving a forwarding address, but had, at Rebus's suggestion, gone to live on the eleventh floor of an Oxgangs tower block. No more rocks through the living-room window, unless Bernie was handy with ropes and crampons.

In deze tekst staat een opsomming. Deze gaat over de drie dingen die Bernie zou doen. Een (One), hij zou een steen door het raam van de woonkamer van zijn ex-vrouw gaan gooien. Twee (Two), hij zou midden in Princess Street iedereen uitschelden (en trouwens ook op andere plekken). En drie (three), hij zou dronken worden in Scott's Bar.

© ThiemeMeulenhoff

B4.2 Reden/verklaring

Als je deze signaalwoorden tegenkomt in een tekst, weet je dat er een reden of verklaring voor iets wordt gegeven.

signaalwoord	vertaling
as (als voegwoord)	daar, omdat
because	omdat
for	want
therefore	daarom

Voorbeeld

1st PRIZE
The winner will be whisked off to London on an all-expense-paid trip and given a VIP day of five-star treatment. You'll be pampered from head-to-toe in a top salon and, because you deserve it for being so ace, we'll let you bring your best mate along too. You'll also be the star of a feature and get to tell your inspiring story to the rest of us. We'll invite you to a glamorous photo shoot where you'll have your own make up and fashion expert and photographer on hand to turn you into a celebrity for the day.

De winnaar van de eerste prijs zal worden meegenomen naar Londen voor een volledig verzorgde trip en een vipdag krijgen met een vijfsterrenbehandeling. Van top tot teen zul je vertroeteld worden in een topsalon en omdat (because) je het verdient, want (for) je bent een topper, mag je ook je beste vriend(in) meenemen. De schrijver legt uit waarom de eersteprijswinnaar zijn of haar beste vriend(in) mag meenemen: hij of zij verdient het. Daarna geeft de schrijver de verklaring waarom de winnaar het verdient: hij of zij is een topper (ace).

4 NATALIE, 17, lives with her 38-year-old mother, Vicky, and five-year-old brother, Gabriel, in a two-bedroom council flat on a south London estate. She says: "I've lived on this estate all my life. My dad died when I was six. All I can remember about him was that he was always loving and affectionate. Mum can't work because she suffers from depression, so I take care of my brother, Gaby, who has a speech problem.

Natalie geeft de reden waarom haar moeder niet kan werken. Dat kan ze niet omdat (because) ze aan een depressie lijdt. Dus zorgt Natalie voor haar broer Gaby, die een spraakprobleem heeft.

B4.3 Uitwerking/preciezer omschrijven

Met deze signaalwoorden geeft de schrijver nog preciezer en nadrukkelijker aan wat hij bedoelt.

signaalwoord	vertaling
actually	eigenlijk
as a matter of fact	eigenlijk
in fact	in feite
in particular	in het bijzonder

Voorbeeld

Did you know that forests in Europe, which provide wood for making into paper and many other widely used materials, are 30% larger than in 1950? In fact they're increasing by 1.5 million football pitches every year.

Magazines are printed on paper from natural and renewable wood which is all good to know if you love reading your favourite magazine.

To discover some surprising environmental facts about print and paper, visit www.youlovepaper.info

Print and Paper.
The environmental facts may surprise you.

Two Sides is an industry initiative to promote the responsible use of print and paper as a uniquely powerful and natural communications medium.

Wist je dat de bossen in Europa, die hout leveren om papier en andere veelgebruikte materialen van te maken, nu 30% groter zijn dan in 1950? In feite (in fact) nemen ze elk jaar met 1,5 miljoen voetbalvelden toe.
De schrijver geeft in de eerste zin al aan dat de bossen in Europa groeien. In de tweede zin maakt hij dat nog een keer duidelijk, maar nu gebruikt hij een getal waar je je waarschijnlijk meer bij kunt voorstellen dan bij een percentage.

B4.4 Samenvatting/gevolg/conclusie

Als je deze signaalwoorden tegenkomt in een tekst, weet je dat de schrijver aan het eind is gekomen van bijvoorbeeld zijn verslag of van zijn opsomming van argumenten. Door het signaalwoord weet je dat je nu een samenvatting, een gevolg of een conclusie kunt verwachten.

signaalwoord	**vertaling**
after all	tenslotte, per slot van rekening
all in all	alles welbeschouwd, al met al
as a result	als gevolg daarvan, daardoor
consequently	dus, daarom
in conclusion	concluderend
in short	kortom
so	dus
summing up	samenvattend
that is why	daarom
therefore	daarom, dus

Voorbeeld

1 What this all comes down to, of course, is trust. But not in the way you might think. If you don't trust your child to tell you the truth, the reality is that they probably don't trust you to be able to handle the truth. Which is why teenagers often force an argument because they feel that they have nothing to lose in an already heated situation – they can say how they really feel in a row. The unpleasant truth of that is that parents then have to look at their own role. Why can't my children trust me? It's far easier, in those situations, to put away the mirror and get out a camera, or flick through a diary, or scroll through text messages. This makes it all their fault, their failings. Which is really convenient for the parent.

2 So, is it ever okay to spy on your actual children? Not really. Spying is a one-way process, it's all about gathering intelligence to use against someone. They won't say "gosh, thanks for that! I've learned so much about myself!" If you spy on your children they won't stop doing what they're doing, they'll simply become better at hiding stuff. After all, that's what you're teaching them: dishonesty.

Met (So) geeft de schrijver aan dat hij aan het eind van zijn overdenking in de eerste alinea concluderend de vraag wil stellen: Dus, is het ooit in orde om je eigen kinderen te bespioneren? Niet echt, zegt hij. Spionage is eenrichtingsverkeer, het gaat allemaal om het verzamelen van informatie om tegen iemand te gebruiken. Zij zullen niet zeggen: 'Jeetje bedankt! Ik heb zo veel over mezelf geleerd!' Als jij je kinderen bespioneert, zullen zij niet stoppen met te doen wat ze aan het doen zijn, ze zullen simpelweg beter worden in het verbergen van dingen. In de laatste zin van de alinea trekt de schrijver zijn eindconclusie. Dat is wat je ze tenslotte (after all) leert: oneerlijkheid.

© ThiemeMeulenhoff

B4.5 Tegenstelling

Als je deze signaalwoorden tegenkomt in een tekst, weet je dat de schrijver een andere kant opgaat in zijn tekst dan ervoor. De schrijver gebruikt bijvoorbeeld een argument tegen wat ervoor was gezegd. Aan het signaalwoord zie je dat het om een tegenstelling gaat.

signaalwoord	**vertaling**
although	hoewel
but	maar
contrary to/ in contrast to	in tegenstelling tot
by contrast	daarentegen
even though	zelfs al, ook al
on the one hand ….	aan de ene kant…
on the other hand	aan de andere kant
however	echter
instead (of)	in plaats (daar)van
in spite of	ondanks
nevertheless	niettemin, ondanks
still (aan het begin van een zin)	echter, toch
though (aan het begin van een zin)	hoewel
though (midden in een zin, tussen komma's)	echter
yet (aan het begin van een zin)	echter, toch

Voorbeeld

Follow your nose

By Sarah Knapton

1 HUMANS have a far greater sense of smell than previously thought, but daily showers, which mask bad odours, have reduced our ability to detect scents, scientists believe. Experts believe our sense of smell is much closer to that of animals than we imagined, but we no longer pay attention because our smells are often hidden, meaning that important sensory information is lost.

2 Our sense of smell evolved over millions of years and our human ancestors would have used it as a tool to spot disease, to avoid rotten meat and poisonous plants, and to sniff out food. However, as we assumed an upright posture, this lifted our noses far from the ground where most smells originate, diluting scent molecules in the air. Researchers said this could explain why people believe that smell is unimportant, compared to hearing and vision. ____1____, many studies have shown that pheromones emitted from sweat glands play an important role in physical attraction. Dr Craig Roberts, a senior lecturer in psychology at the University of Stirling said: "We all use smell more than we realise, sometimes in ways we don't think much about, such as when choosing partners."

© ThiemeMeulenhoff

1p **1** Kies bij __**1**__ in alinea 2 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A Indeed
B Likewise
C Still
D Therefore

In deze tekst wordt vier keer een signaalwoord gebruikt dat een tegenstelling uitdrukt.

1. Mensen hebben een veel grotere reukzin dan tot nu toe gedacht, <u>maar</u> (<u>but</u>) wetenschappers geloven dat dagelijks douchen, dat onaangename geurtjes verbergt, ons vermogen om geuren op te merken, heeft verminderd.
2. Deskundigen zijn van mening dat onze reukzin veel dichter bij die van dieren ligt dan we dachten, <u>maar</u> (<u>but</u>) we letten er niet meer op omdat onze geuren vaak verborgen zijn, waardoor belangrijke zintuiglijke informatie verloren gaat.
3. Onze reukzin heeft zich in de loop van miljoenen jaren ontwikkeld en onze menselijke voorvaderen zouden het hebben gebruikt als een hulpmiddel om ziekte te herkennen, bedorven vlees en giftige planten te mijden, en voedsel op te sporen. Echter (<u>However</u>), toen we rechtop gingen lopen, kwam onze neus ver van de grond waar de meeste geuren ontstaan, zodat de geurmoleculen zich verdunnen in de lucht.
4. Onderzoekers zeiden dat dit kon verklaren waarom mensen geloven dat reuk onbelangrijk is, vergeleken met het gehoor en zicht. __**1**__ hebben veel studies aangetoond dat feromonen die worden uitgescheiden door zweetklieren een belangrijke rol spelen bij fysieke aantrekkingskracht. Dr. Graig Roberts, een hoofddocent in de psychologie aan de universiteit van Stirling, zei: 'We gebruiken reuk allemaal meer dan we ons realiseren, soms op manieren waar we niet zo veel over nadenken, zoals bij onze partnerkeuze.'

In de zin voor de open plek staat dat mensen denken dat geur niet belangrijk is, maar de tekst na de open plek maakt duidelijk dat feromonen (geurstoffen) wel degelijk een belangrijke rol spelen bij fysieke aantrekkingskracht. Het gaat hier dus om een tegenstelling en daarbij past het signaalwoord van antwoord C: Toch (**Still**).

B4.6 Voorwaarde

Door deze signaalwoorden weet je dat er een voorwaarde aan iets wordt gesteld in de tekst. Doordat er aan iets voldaan wordt, kan iets anders gebeuren.

signaalwoord	**vertaling**
if	als, indien
provided that	op voorwaarde dat, mits, (alleen) indien
unless	tenzij, behalve (als), zonder dat

Voorbeeld

What's good for the cockerel …

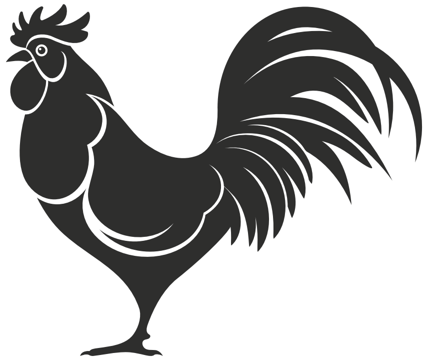

By this morning, William the cockerel's fate will be sealed. The bird, from Eyam in Derbyshire, has been served with an Anti-social Behaviour Order, known as Asbo. Not for any violent assault or binge drinking, but after a complaint was made by villagers about his early morning crowing.

His owners, Philip and Caroline Sutcliffe were served with a noise-abatement order by the local council, banning William from uttering "cock-a-doodle-doo" before the civilized time of 8am.

The poor Sutcliffes claim they have tried everything to keep their bird quiet, including keeping him in the dark and in a small space. Eviction seems the only option, unless there is a last-minute reprieve.

Some may think Derbyshire Dales District Council has acted severely, but I'm all in favour. My early mornings and nights are regularly disturbed by workers re-laying gas pipes in our street, or well-refreshed locals spontaneously auditioning for *The X Factor* outside my window. But most irritating of all are the neighbourhood foxes; so I will be sending a request to my council to slap an Asbo on our local Fantastic Mr Fox and his noisy pals, citing Derbyshire v William as a test case. See you in court, Reynard…

In een zin die begint met '<u>unless</u>' wordt meestal de voorwaarde beschreven waaraan voldaan moet worden zodat iets niet doorgaat.
De tekst gaat over een haan die te veel kraait. De eigenaren, de arme Sutcliffes, beweren dat ze alles hebben geprobeerd om hem stil te houden, waaronder hem in het donker houden en in een klein hok. Het weghalen (Eviction) van de haan lijkt de enige optie <u>behalve als</u> (<u>unless</u>) er uitstel is op het laatste moment.

B4.7 Vergelijking

Als je deze signaalwoorden tegenkomt in een tekst, weet je dat er iets met iets anders vergeleken wordt. Het genoemde is dan hetzelfde als iets anders of is ermee te vergelijken.

signaalwoord	**vertaling**
in like manner	op dezelfde wijze
in the same way	op dezelfde manier
likewise	evenzo, evenzeer
similarly	op een vergelijkbare manier

Voorbeeld

The Glastonbury Festival takes place on Worthy Farm, Pilton in Somerset in July.
Last year bands like Coldplay, The Killers and The Editors performed at Glastonbury.

Working at Glastonbury Festival. Paid employment.
The Festival is regularly approached about the availability of different types of jobs. In fact, the numbers employed directly by the Festival are relatively small.

Cash and Traffic management employ car parking staff between the Sunday before the Festival until the Monday after the Festival – staff are required to work a minimum of four 12-hour shifts. Similarly *DC Site Services* employ staff to assist with running the campervan and caravan fields.

Cash and Traffic management werkt met parkeerwachters vanaf de zondag voor het festival tot aan de maandag na het festival – dit personeel moet tenminste vier keer twaalf uur werken. Op dezelfde manier (Similarly) heeft *DC Site Services* personeel nodig om te assisteren bij het beheren van de camper- en caravanvelden. Het woord Similarly wordt gebruikt omdat *DC Site Services* op dezelfde manier personeel inhuurt (met een minimum van vier werkperiodes van twaalf uur) als *Cash and Traffic Management*.

B4.8 Voorbeeld

Als je deze signaalwoorden leest, weet je dat er een voorbeeld volgt bij een idee of een argument.

signaalwoord	**vertaling**
for example	bijvoorbeeld
for instance	bijvoorbeeld

Voorbeeld

Dogs keep the RSPCA[1] busy. In a report last month, the charity detailed some of the horrific acts of cruelty inflicted on our four-legged friends. It also described last year as one of the most 'violent' years it had experienced.
And what of the breeders who insist on certain characteristics in pedigrees? So many traits that are considered desirable by breeders cause suffering in the animal.
British bulldogs, for example, have been bred to have very short noses. "Virtually every British bulldog is deformed in one way or another. They can't breathe properly," says Chris Laurence, veterinary director of Dogs Trust, "and they have legs like Queen Anne chairs so they can't walk properly."

noot 1 RSPCA = de dierenbescherming

In deze tekst gaat het om het lijden van honden dat wordt veroorzaakt door het fokken van bepaalde kenmerken bij rashonden. De schrijver geeft daar een voorbeeld (for example) van, namelijk het fokken van korte neuzen bij Engelse bulldogs.

B5 Omgaan met moeilijke woorden

Tijdens het centraal examen mag je woordenboeken gebruiken. Bij leesvaardigheid kan een woordenboek Engels-Nederlands goed van pas komen. Toch moet je oppassen dat je niet te vaak een woordenboek gebruikt tijdens het examen. Vooral als je leestempo niet zo hoog is en als je veel tijd nodig hebt voor het beantwoorden van de vragen, kan het opzoeken je in tijdnood brengen. Als je een moeilijk woord tegenkomt in een tekst, wil dat niet zeggen dat je de precieze betekenis daarvan moet weten. Vaak kun je een vraag best beantwoorden zonder dat je alle woorden kent in de tekst.
Ga dus alleen op zoek naar de betekenis van een woord als je denkt dat je dat woord absoluut moet kennen. Bijvoorbeeld als een woord regelmatig voorkomt in een (lange) tekst of als je een vraag anders niet kunt beantwoorden.

B5.1 Betekenis vinden zonder woordenboek

Stel dat je een moeilijk woord tegenkomt in een tekst, waarvan je de betekenis echt nodig hebt. Hoe kun je dan dat woord begrijpen zonder woordenboek?

1 Kijk voor je begint te lezen of er al woorden of begrippen voor je vertaald of uitgelegd zijn. Die woorden vind je als voetnoot onder de tekst.

2 Kijk goed naar het zinsverband. Lees een stukje terug en een stukje vooruit. Vaak kun je de betekenis dan wel raden. Soms staan er voorbeelden of synoniemen (andere woorden met dezelfde betekenis) die de betekenis verduidelijken.

Voorbeeld

In deze alinea wordt nog een andere term gebruikt voor 'dedication and power'
Welk woord wordt daarvoor gebruikt?

> "You see problems from a different perspective and you have a lot of drive. Now, if I go to the gym, it's not enough to go for a half-hour run, I really have to push myself. It's similar with work as well." She puts the same dedication and power into motivating her team. She says that enthusing others is the best way to get people pulling together. "After you have been out there and faced the worst and come through it with a smile on your face, you bring that into your job. We didn't have a cross word in the Arctic. You see people in the office getting annoyed about something and you think, 'there must be a way around it'. In the Arctic you have to solve your problems and you have to be prepared for every eventuality."

Als je in de derde regel kijkt, zie je dat 'the same' voor 'dedication and power' staat. Dat betekent dat dit begrip al eerder is genoemd en dat je het woord niet in de hele alinea hoeft te zoeken, maar alleen in de regels voor 'dedication and power'.
Omdat 'dedication and power' (toewijding en kracht) zelfstandige naamwoorden zijn, weet je dat de andere term ervoor ook een zelfstandig naamwoord moet zijn.
De zelfstandige naamwoorden in die regels daarvoor zijn: 'problems', 'perspective', 'drive', 'gym', 'run' en 'work'. Het woord dat het dichtst bij de betekenis van 'dedication and power' komt, is 'drive'. Dan weet je ongeveer wat 'drive' betekent.

© ThiemeMeulenhoff

3 Kijk of je een woord kunt 'breken'. Langere en schijnbaar moeilijke woorden zijn vaak samengestelde woorden. Als je een of meer delen van het woord kent, kun je vaak de betekenis van de rest wel raden.

rewrite: re = weer, opnieuw	write = schrijven	→ herschrijven
disappear: dis = niet, weg	appear = verschijnen	→ verdwijnen
impossible: im = niet, zonder	possible = mogelijk	→ onmogelijk

4 Probeer of je de betekenis kunt raden door het woord te vergelijken met een andere taal, bijvoorbeeld:
undermine (Engels) → ondermijnen (Nederlands)
furlough (Engels) → verlof (Nederlands)
to abandon (Engels) → abandonner (Frans) → in de steek laten
forest (Engels) → forêt (Frans)
droll (Engels) → drollig (Duits) → drôle (Frans) → grappig, lollig
kindergarten (Engels) → Kindergarten (Duits) → kleuterschool

5 Let op de vragen die in het Nederlands gesteld zijn. Soms ontdek je in zo'n vraag de vertaling van een moeilijk woord.

Voorbeeld

Wat wordt in dit artikel verteld over olifanten die wees zijn geworden?
A Ze blijven trouw aan de groep olifanten waar ze deel van uit maken.
B Ze krijgen een groep verzorgers die hen door het eerste jaar heen helpt.
C Ze worden overgebracht naar verschillende dierentuinen in de regio.

> **Elephant Orphans Never Forget**
>
> Baby elephants need to be reassured that they are loved and valued, so when they are orphaned their human keepers have to step into the role of parent, even to the point of sleeping with them.
> Keepers live with their orphaned charges 24 hours a day at the David Sheldrick Wildlife Trust in the Nairobi National Park in Kenya and are encouraged to demonstrate affection through touch, just as their mothers would.

De vraag gaat over olifanten die wees zijn geworden. In de titel lees je dat 'Elephant Orphans' nooit vergeten. Vervolgens lees je in de eerste regel over babyolifanten die gerustgesteld moeten worden dat er van ze gehouden wordt en dat ze gewaardeerd worden. Dus 'when they are orphaned' wonen hun verzorgers 24 uur per dag bij hun 'orphaned charges'. Dan weet je dat 'elephant orphans' olifanten moeten zijn die wees zijn geworden. En dan weet je ook dat het goede antwoord B moet zijn.

© ThiemeMeulenhoff

B5.2 Betekenis vinden met woordenboek

Soms kun je er niet omheen toch een woordenboek te gebruiken. Denk dan aan het volgende:

1 Zorg dat je een redelijk nieuw woordenboek hebt. De grens ligt zo'n beetje bij een ouderdom van vijf jaar. Dit kun je nagaan door voor in het woordenboek te kijken wanneer het voor het eerst uitgegeven is of wanneer het voor het laatst is bijgewerkt/herzien.

2 Bij gatenteksten is het verstandig om alle antwoordalternatieven in het woordenboek op te zoeken als je twijfelt over de betekenis. Probeer eerst een Nederlands woord in te vullen zonder naar de antwoorden gekeken te hebben. Vergelijk dan jouw Nederlandse woord met de antwoorden. Kies het meest logische antwoord.

Voorbeeld

Kies bij __1__ het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A cut away
B identified
C injected
D wrapped up

Rhinos' Feet

1 The secret of how rhinos carry their huge bodyweight on such stumpy feet is being investigated by scientists keen to make life easier for animals in captivity. They often have problems with their feet and though keepers can ease the pain by trimming them, more knowledge is needed to ensure critical pressure points aren't being __1__.

De antwoorden zijn in vertaling: A weggesneden, B geïdentificeerd, C geïnjecteerd en D omwikkeld. Het goede antwoord kan alleen A (weggesneden) zijn, omdat de overige antwoorden niet goed aansluiten bij wat je in de tekst leest over de problemen die neushoorns met hun voeten hebben. De oppassers kunnen de voeten van de neushoorns weliswaar bijknippen, maar er is meer kennis nodig om er zeker van te zijn dat er niet iets met de belangrijke drukpunten gebeurt. Dat iets is dus het wegsnijden.

3 Bepaal eerst wat de woordsoort is van het woord dat je moet opzoeken. Bijvoorbeeld: je moet het woord 'bargains' opzoeken. Is het een zelfstandig naamwoord of een werkwoordsvorm? Met andere woorden, moet je in het woordenboek kijken bij 'zn' (zelfstandig naamwoord) of 'ww' (werkwoord)? Als het

een zelfstandig naamwoord is, dan vertaal je het met 'koopjes' (meervoud). Als het een werkwoord is, vertaal je het met '(hij/zij) onderhandelt' (derde persoon enkelvoud in de tegenwoordige tijd).
Let op: in het Engels-Nederlandse woordenboek staat meestal alleen de betekenis van de bijvoeglijke naamwoorden. Dus als je de betekenis van het bijwoord 'happily' wilt weten, zoek dan in het woordenboek 'happy' (bijvoeglijk naamwoord) op, net zoals je de betekenis van 'crazily' bij 'crazy' vindt.

4 Zoek altijd het hele werkwoord op.
Bijvoorbeeld: je wilt de betekenis van het woord 'caught' opzoeken. Dat is de verleden tijd van het onregelmatige werkwoord 'to catch'. Dan zul je de betekenis alleen bij 'catch' in het woordenboek vinden. Tip: in veel Engels-Nederlandse woordenboeken staat achterin een lijst met onregelmatige werkwoorden.
Maar ook voor regelmatige werkwoorden is het van belang dat je weet dat je de betekenis van 'carrying' (tegenwoordig deelwoord) vindt bij 'carry' en de betekenis van 'worries' (derde persoon enkelvoud in de tegenwoordige tijd) bij 'worry'.

5 Neem niet automatisch aan dat de eerste vertaling die je in het woordenboek tegenkomt, de juiste is. Check of de vertaling in de zin past.

Voorbeeld

● I would like a second home in Brazil, preferably on the beach with a private jet to whizz me back and forth from London. I, too, am prepared to pay for part of it.
When you find a way of convincing people to buy stuff for you, let me know.
Richard Cook, *by email*

jet: the/dzjet/zn **1** straal [van water enz.] **2** (gas)vlam, pit **3** [inf] jet, straalvliegtuig^{h}, straalmotor

Bron: Van Dale Pocketwoordenboek Engels-Nederlands

Richard Cook zegt dat hij een tweede huis in Brazilië zou willen, het liefst op een strand met een privé-'jet' om hem heen en weer te zoeven vanuit Londen. Het is niet logisch dat 'jet' een straal water is of dat het om een (gas)vlam gaat. De meest logische vertaling van 'jet' is 'straalvliegtuig', want daarmee zou Richard heel snel tussen Londen en Brazilië kunnen vliegen.

B6 Veelvoorkomende woorden en uitdrukkingen in de vraagstelling

according to the writer	*volgens*
to ***add*** new arguments	*toevoegen*
which of the following ***characterises*** …?	*kenmerken, typeren*
what becomes ***clear about*** …?	*duidelijk over*
to ***compare*** events	*vergelijken*
what can be ***concluded from*** …?	*welke conclusie kan er getrokken worden uit …?*
it ***confirms*** a point	*bevestigen*
how does paragraph 3 ***connect to*** paragraph 2?	*aansluiten op*
how do lines 24-28 ***contradict*** the title?	*in tegenspraak zijn met*
what do lines 6-7 ***describe***?	*beschrijven*
to ***describe*** a situation	*beschrijven*
it gives an ***example***	*voorbeeld*
it ***expands on*** the details	*nader ingaan op, aanvullen*
explain why …	*uitleggen*
it ***explains*** a point	*uitleggen*
what is ***expressed*** in lines 8-9?	*uitdrukken, duidelijk maken*
which of the ***following*** is true?	*de volgende (uitspraken, zinnen, enzovoort)*
what is the ***function*** of the first paragraph?	*functie, bedoeling*
what do lines 1-2 ***illustrate***?	*illustreren, toelichten*
how does the writer ***introduce*** the article?	*openen, inleiden*
what are lines 6-9 ***meant to*** illustrate?	*bedoeld zijn om te, willen*
to ***mock*** people	*belachelijk maken, bespotten*
it ***modifies*** what is said	*aanpassen, wijzigen*
paragraph	*alinea*
to ***persuade*** the reader	*overtuigen*
what ***main point*** is made in lines 5-6?	*belangrijkste punt, hoofdpunt*
what does the writer ***point out*** …?	*onder de aandacht brengen, wijzen op*
to ***prove*** a point	*bewijzen*
what is the ***purpose*** …?	*doel*
what is the writer ***questioning***?	*onderzoeken, zich afvragen*
what does ‘them’ ***refer to***?	*verwijzen naar*
which of the following ***statements*** is true …?	*bewering*
it ***suggests*** that …	*de indruk wekken*
how can paragraph 2 be ***summarised***?	*samenvatten*
what is line 1 meant to ***support***?	*ondersteunen, kracht bijzetten*

© ThiemeMeulenhoff

Oefenen met losse examenteksten, met woordenlijsten.

Deel C Examenteksten met woordenlijst

In dit deel wordt onder de tekst een vertaling gegeven van een aantal woorden. Deze woorden hoef je niet te kennen.
In de basiswoordenlijst achter in deze Examenbundel staan woorden waarvan je de betekenis voor het centraal examen wél moet weten.
Je kunt die lijst gebruiken als checklist en de woorden die je nog niet kende alsnog leren.

Let op dat je een open vraag altijd in het Nederlands beantwoordt, behalve als het anders is aangegeven. Als je in het Engels antwoordt, levert dat 0 punten op.

De examenteksten zijn ingedeeld naar moeilijkheid (één, twee en drie sterren).

De antwoorden en uitwerkingen staan op mijn.examenbundel.nl.

Bronvermelding
Een opsomming van de gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij het examen behorende correctievoorschrift.

C 1 **EXAMEN**tekst★ **2017-II: 1** met woordenlijst

1 Wat is het doel van deze tekst?
A mensen adviseren om kringlooppapier te gebruiken als ze willen printen
B mensen amuseren met verrassende feiten over de productie van papier
C mensen informeren over de technieken die gebruikt worden om papier te maken
D mensen overtuigen dat papier op een verantwoorde wijze wordt geproduceerd
E mensen waarschuwen dat overmatig papiergebruik schadelijk is voor het milieu

100% more informed
30% more forests

No wonder you ♥ paper

Did you know that forests in Europe, which provide wood for making into paper and many other widely used materials, are 30% larger than in 1950? In fact they're increasing by 1.5 million football pitches every year.

Magazines are printed on paper from natural and renewable wood which is all good to know if you love reading your favourite magazine.

To discover some surprising environmental facts about print and paper, visit www.youlovepaper.info

Print and Paper.
The environmental facts may surprise you.

Two Sides is an industry initiative to promote the responsible use of print and paper as a uniquely powerful and natural communications medium.

0 forest: *bos* **0** football pitch: *voetbalveld* **1** renewable: *duurzaam* **7** initiative: *eerste stap, aanzet*

C 2 **EXAMEN**tekst★ **2017-II: 2** met woordenlijst

1 Geef van elke van de volgende beweringen over de laarzen aan of deze juist of onjuist is.
1 De voering kan eruit gehaald worden.
2 Ze zijn verkrijgbaar in groen of bruin.
3 Ze zijn bedoeld voor kinderen die nog naar de basisschool gaan.
4 Je kunt het volledige aankoopbedrag terugkrijgen als je ze toch niet wilt.

Fleecy-Lined Wellies

the guardian reader offer

Whatever the weather, now you can keep your feet cosy, dry and superbly warm with these hard wearing, fleecy-lined Wellington Boots.

– guaranteed waterproof
– snug, comfortable fit
– high quality, strong but flexible light PVC blend
– fully lined – from top to toe – with a thick, fleecy material
– welded non-slip sole, so you will always have a firm footing – even in the worst conditions
– superb insulation from the cold, a familiar problem with normal wellies
– the polyester inner leg will not trap dampness and is removable and washable
– polyester collar, lining and insole, which can be drawn out and dried
– suitable for both men and women
– perfect for the garden or country walks – particularly in mud and snow
– dark green, with a smart brown cotton corduroy trim
– come in full sizes only from 4 to 11

just £ 29.99 inc. UK p&p

Find out more at guardian.co.uk/readeroffers or call 0330 333 6801 Quote TG1991

Calls cost the same as dialing a standard 01 or 02 number from your landline or mobile phone.
To order by post, please send a cheque to Guardian Reader Offers, Fleecy Wellies offer, TG1991, PO Box 250, Rouchester, Kent, ME1 9AJ. Delivery within 10 working days. Return items unused within 14 days for full refund. Lines open Mon-Fri 9am – 8pm, Sat 9am - 5pm, Sun 10am – 4pm. All products are purchased from, and your resulting contract will be with Timcris Reader Offers Ltd, a company wholly independent of Guardian News & Media Ltd.

The Guardian, 2009

0 fleecy-lined wellies: *laarzen met een binnenvoering van fleece* **0** offer: *aanbieding* **1** cosy: *behaaglijk*
1-2 superbly warm: *geweldig warm* **2** hard wearing: *slijtvast* **4** snug: *goed passend*
9 welded non-slip sole: *antislipzool die deel uitmaakt van de laars* **10** firm footing: *stevige steun voor de voet*
10 in the worst conditions: *in de slechtste omstandigheden* **11** insulation: *isolatie*
12 inner leg: *binnenvoering* **12** to trap dampness: *vocht vasthouden* **12** removable: *te verwijderen*
14 collar: *boord* **14** lining: *binnenkant* **14** insole: *binnenzool* **16** particularly in mud: *vooral in modder*
17 smart brown cotton corduroy trim: *stijlvolle bruin-katoenen ribfluwelen afwerking*
22 landline: *vaste telefoon* **24** PO Box: *Postbus* **27** resulting contract: *het contract dat daaruit volgt*

C 3 **EXAMEN**tekst★ **2017-II: 4** met woordenlijst

Waiting is good for you

'We'll have to come back later, there's no queue'

1 IT probably doesn't feel that way when you're standing behind ten others… but waiting is good for you.

2 In tests, University of Chicago researchers found that if someone is given a choice of 50 dollars now or waiting weeks for 55 dollars, they would pick the lower amount straight away. __1__, if they were given the same option and then given time to think about it, most would hang on for the larger amount.

3 Those who waited longer not only gained patience but ultimately made the better decision, according to the findings of the test published in the *Journal of Organisational Behaviour and Human Decision Processes*. Professor Ayelet Fisbach said: "When people wait, it makes them place a higher value on what they are waiting for, and that higher value makes the experience more worthwile."

Daily Mail, 2013

7-8 to hang on: *even wachten*

1 Kies bij __1__ in alinea 2 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A Consequently
B However
C Likewise
D Moreover

2 'Those who waited longer … made the better decision,' (paragraph 3) Why?
A They became financially independent.
B They felt better about the rewards.
C They learned how to deal with stress.
D They understood the goals of the test.
E They were generally respected more.

C 4 EXAMENtekst★ 2017-II: 11 met woordenlijst

It's not you, it's my sneaky parents

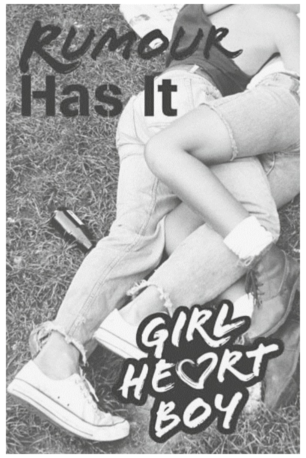

1 ONE in three parents has embarked on a covert mission to rid their children of a boyfriend or girlfriend they do not like, a report suggests. The study of 2,000 parents, commissioned by Penguin Books, marks the release of the second book in a series for teen readers, *Girl Heart Boy: Rumour Has It*.

2 Common tricks include causing arguments between them, banning them from seeing each other and not passing on telephone messages. More than half regularly check their child's Facebook profiles, while 30 per cent read through their emails. Fifteen per cent admitted to posing as a friend on Facebook or Twitter to see their profile.

3 Around 24 per cent thought the person their offspring had fallen for was 'too old'. Other reasons include a 'troublemaker' reputation (23 per cent), not liking their family (22 per cent) or being from a 'rough part of town' (16 per cent).

4 Mothers are the biggest spies, with one in three admitting they have won a battle to rid their son or daughter of someone they considered 'not good enough'.

The Daily Telegraph, 2012

0 sneaky: *achterbaks* **1** to embark on: *beginnen aan* **2** covert mission: *geheime missie*
2 to rid … of: *ontdoen van, bevrijden van* **4** to suggest: *beweren* **5** commissioned by: *in opdracht van*
5 to mark: *aanduiden, aangeven* **6** release: *(het) uitbrengen* **8** common trick: *veelvoorkomende truc*
10 to pass on: *doorgeven* **11** regularly: *regelmatig* **14** to pose as: *zich voordoen als*
16 'troublemaker' reputation: *bekendstaan als 'herrieschopper'*
17-18 to be from a rough part of town: *uit een slechte of kansarme buurt/wijk komen*
19 spy: *geheim agent*

1 What is *Girl Heart Boy: Rumour Has It?*
A a magazine for teenagers
B a research report
C a social media platform
D a work of fiction

2 Geef van elk van de volgende aspecten aan of deze voor ouders een reden is om de vriend(in) van hun kind af te keuren.
1 een slecht imago hebben
2 uit een kansarme wijk komen

© ThiemeMeulenhoff

C 5 EXAMENtekst★★ 2017-II: 3 met woordenlijst

Cameron gets on 'purr-fectly' well with his cat

LONDON: British Prime Minister David Cameron's office denied yesterday that his family has no love for Larry, the Downing Street cat. Following claims in a new book that Cameron acquiring the cat was little more than a public relations stunt, a 'savelarry' hashtag began trending on Twitter. But a spokesman for the Prime Minister dismissed suggestions that Larry was an unloved pet: "Totally untrue. He is liked by everyone in the building and we get on purr-fectly well."

Larry was acquired after a rat was spotted in two television news bulletins scurrying outside the black door of the Prime Minister's residence in central London. However, his efficiency has been regularly called into question and it took him a few months to make his first confirmed kill. Reports have made him out as a cat more interested in snoozing than putting the frighteners on inner-city rodents.

The Downing Street website says Larry has "captured the hearts of the Great British public. The nation sends him gifts and treats daily. Larry spends his days greeting guests to the house, inspecting security defences and testing antique furniture for napping quality. His day-to-day responsibilities also include contemplating a solution to the mouse occupancy of the house. Larry says this is still 'in tactical planning stage'."

There have been resident cats on the prowl in Downing Street since the 1920s. They have even been given the title of chief mouser to the Cabinet Office and put on the payroll.

Times of Oman, 2013

0 to get on: *opschieten met* **9** to dismiss: *afwijzen* **14** to scurry: *rondscharrelen*
15 residence: *woning* **16** to call into question: *in twijfel trekken* **18** to snooze: *een dutje doen*
18 to put the frighteners on inner-city rodents: *knaagdieren in de binnenstad de schrik aanjagen*
19 to capture the heart: *het hart stelen* **20** gifts and treats: *cadeautjes en lekkernijen*
20 daily: *dagelijks* **21-22** security defences: *beveiligingssystemen*
22 to test antique furniture for napping quality: *antieke meubels uittesten op dutjes-doen-kwaliteit*
23 to contemplate: *nadenken over* **23-24** mouse occupancy: *aanwezigheid van muizen*
25 resident: *inwonend* **25** on the prowl: *op jacht*
26-27 chief mouser to the Cabinet Office: *hoofd muizenvanger van het Kabinet*
27 to put on the payroll: *op de loonlijst plaatsen*

1 Why was a cat brought to live at Downing Street, according to the text?
A to boost the popularity of David Cameron
B to get rid of vermin on the premises
C to honour a tradition that started last century
D to promote a publication about David Cameron
E to support a campaign for animal shelters

© ThiemeMeulenhoff

2 How can the tone of this article be characterised?
A as amazed
B as concerned
C as light-hearted
D as serious

C 6 EXAMENtekst★★ 2017-II: 7 met woordenlijst

EU ban on electrical appliances

adapted from an article by Nathan Rao

1 Campaigners last night rallied round to vent their fury as Brussels bureaucrats unveiled their latest plan to erode the "lifestyles and choices of ordinary people". It follows the banning this week of vacuum cleaners which have motors above the new EU limit of 1,600 watts in a bid to cut energy usage. The permitted wattage will be almost halved again from September 2017 as the limit is reduced to 900 watts.

2 Dozens of other everyday appliances could have the power sucked out of them too. What's more, some could be scrapped altogether if new rules around climate change are brought in. A report commissioned by the European Commission, the EU's executive body, sets out plans to look at the energy usage of a range of items and whether they could be made more efficient. The list of around 30 appliance categories includes toasters, kettles, heated greenhouses, power tools, aquarium lights and filters and gym equipment. Meat slicers and popcorn machines are to be spared the chop as they are 'niche markets'. Mixers, rice cookers, blenders and deep fat fryers, however, are also under threat.

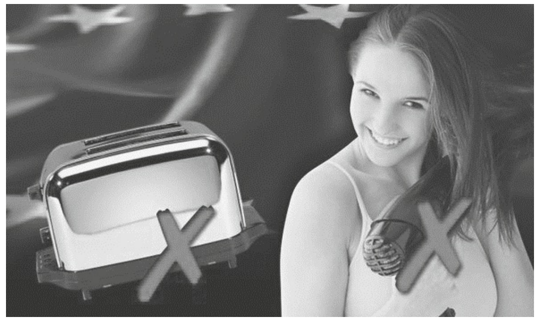

3 It forms part of an energy efficiency drive – Ecodesign directive – to reduce consumption by 30 per cent by 2030. However, campaigners repeated calls for the EU not to mess around with Britain's household appliances. Louise Bours, spokeswoman for Eurosceptic party Ukip, said: "This is unnecessary interference in the lifestyles and choices of ordinary people. Who in the UK asked the EU to make up a list of banned electrical goods? People should be able to choose whichever toaster, juicer and hair dryer they like. It is the EU we need to take power from, not our hair dryers."

4 Alan Murad, of campaign group Get Britain Out, accused the EU of robbing Britons of basic choices. He said: "These proposals are astonishing. The fools who dreamt them up only reveal their economic illiteracy, as high-wattage devices are often more energy efficient than what they'll be replaced with. The meddling in our affairs by unelected bureaucrats, the relentless stifling of consumer choice, prove the EU have no democratic credentials to speak of. It is yet another assault on the British way of life."

5 EU energy commissioner Gunther Oettinger said the regulations are needed to tackle climate change. He said: "All EU countries agree that energy efficiency is the most effective method to reduce energy consumption and dependence on imports and to improve the climate. There need to be mandatory consumption limits for small electrical appliances."

6 __5__, Benny Peiser, of the Global Warming Policy Foundation, said sapping the energy out of electrical appliances will only lead to people using them for longer. He said: "Of course this is not going to have any impact on climate and it is not going to save the planet. There is no example in history when any product technology has become more energy efficient and this has led to a decrease in energy usage, in fact the opposite happens. And if it leads to people saving money, then they will just buy more electrical appliances, the theory is nonsense."

7 The Daily Express is the only newspaper to call for Britain to leave the European Union with our Get Britain out of the EU crusade.

express.co.uk, 2014

0 appliance: *apparaat* **1** campaigner: *actievoerder* **1** to rally round: *in actie komen*
2 to unveil: *onthullen* **2** to erode: *aantasten* **4** in a bid: *in een poging*
4-5 to cut energy usage: *energieverbruik terugbrengen* **10** to scrap: *afdanken, wegdoen*
13 commissioned by: *in opdracht van* **15** executive body: *uitvoerende instantie*
18 heated greenhouse: *verwarmde kas* **18** power tool: *elektrisch gereedschap*
19 meat slicer: *vleessnijmachine* **19-20** to be spared the chop: *er niet door getroffen worden*
20 niche market: *een klein, afgebakend deel van een markt* **22** directive: *richtlijn* **24** call: *oproep*
24 to mess around: *knoeien met* **26** unnecessary interference: *onnodige inmenging*

34 device: *apparaat* **35** to meddle in: *zich bemoeien met*
36 relentless stifling: *voortdurende onderdrukking* **37** credentials: *kwalificaties* **37** assault: *aanval*
39 EU energy commissioner: *Europees commissaris voor energie* **43** mandatory: *verplicht*
45 Global Warming: *klimaatopwarming* **46** to sap: *onttrekken* **50** decrease: *afname*
54 crusade: *kruistocht, felle actie*

1 'Campaigners last night rallied round to vent their fury' (paragraph 1)
What are they angry about?
A the EU introducing laws that influence people's way of life
B the extra tax on electrical devices EU citizens will have to pay
C the fact that new EU regulations will harm the environment
D the unfair European competition British shop owners face

2 In welke van de volgende zinnen uit alinea 2 wordt uitgelegd waarom sommige apparaten niet vallen onder de nieuwe regelgeving?
A 'Dozens of other everyday appliances could have the power sucked out of them too.'
B 'What's more, some could be scrapped altogether if new rules around climate change are brought in.'
C 'Meat slicers and popcorn machines are to be spared the chop as they are 'niche markets'.'
D 'Mixers, rice cookers, blenders and deep fat fryers, however, are also under threat.'

3 Welke twee woorden uit alinea 3 vatten samen wat Louise Bours vindt van de nieuwe Europese plannen?
Citeer (=schrijf over uit de tekst) deze twee woorden.

4 'high-wattage devices are often more energy efficient than what they'll be replaced with.' (paragraph 4)
Which person in the text uses a similar argument?
A Louise Bours (paragraph 3)
B Gunther Oettinger (paragraph 5)
C Benny Peiser (paragraph 6)

5 Kies bij __**5**__ in alinea 6 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A Likewise
B On the other hand
C On top of that
D Therefore

6 Which of the following slogans fits the opinion of the Daily Express according to paragraph 7?
A Britain and the EU should form a united front.
B Britain can solve major European problems.
C Britain needs the EU more than the EU needs Britain.
D Britain should withdraw from the EU.

C 7 **EXAMEN**tekst ★★ **2017-II: 9** met woordenlijst

Short Stay

1 It's a common complaint that the cost of motoring is bringing drivers to their knees – now there is proof. Motorists are having to scrabble on all fours to use what is thought to be Britain's lowest pay and display car park machine. They have to lean over to put coins in the slot of the 3ft-tall machine at a short-stay car park in Sheringham, Norfolk. Many then have to sink to the floor to reach the tickets, which are dispensed from a slot only 18 inches from the ground.

0 short stay: *kort verblijf* **1** motoring: *autorijden* **2-3** to scrabble on all fours: *zich op handen en voeten voortbewegen* **3-4** pay and display car park machine: *parkeerautomaat* **4** coin: *munt* **4** slot: *gleuf* **4** 3 ft-tall machine: *machine van ongeveer 91 centimeter (3 voet) hoog*

2 The machine was installed by North Norfolk Council, which intended it to be 'wheelchair-friendly'. But the disabled organisations said yesterday that it could even be unsafe for wheelchair users. Motorists were also astonished at the set-up. The machine – the only one in the car park – poses a problem because it does not stand on an island like those in the council's other car parks. Tickets cost £1 for up to two hours or £1.70 for a maximum of three. Pat Harvey, chairman of the Norfolk Association for the Disabled, is not happy with the machines. "If people have to bend down in their chairs to get their tickets out, then they could fall and injure themselves. It seems rather silly. There is also a problem at the other car parks in North Norfolk because the machines are on top of kerbs so it is impossible to get near them in a wheelchair," he explained.

3 The council decided five years ago that disabled drivers should also pay charges for using its car parks. A spokesman said: "We only had the choice of two plinths from the machine manufacturer – a tall one, or one that was supposedly suitable for wheelchair users." He admitted the machine 'does look a bit absurd' but said the council was intending to replace all its ticket machines later this year.

Daily Mail, 2009

12 astonished: *verbaasd* **12** set-up: *opstelling* **14** council: *gemeente* **16** chairman: *voorzitter* **21** kerb: *stoepband* **24** to pay charges: *kosten betalen* **25** plinth: *onderstuk* **25** machine manufacturer: *machinefabrikant* **26** supposedly: *zogenaamd*

1 Which of the following problems is described in paragraph 1?
A the costs of parking in Sheringham
B the increasing shortage of coins
C the lack of parking spaces
D the practical use of a parking meter

2 'it could even be unsafe for wheelchair users' (alinea 2)
In welke zin verderop in de tekst wordt uitgelegd waarom?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

3 Why did North Norfolk Council place new parking meters?
They wanted to
A ask payment from all the users of the parking facilities.
B have the best machines that were available at the time.
C make parking easier for people with a physical disability.

C 8 EXAMENtekst★★ 2017-II: 13 met woordenlijst

Smart Baby Toys?

adapted from an article by **Cathy O'Leary**

1 Many parents are trying to turn their child into a 'baby genius' by buying expensive games and gadgets. Instead, it would be better if they let them learn naturally during play, according to an Australian education expert.

2 Expert Michael Nagel, who has written several books on neurological development in children, said many parents mistakenly believe they can speed up their child's development.

3 Manufacturers of smart toys are taking advantage of this. They try to convince parents that buying products such as fancy flash cards, Mozart CDs, glossy activity books and language DVDs could greatly accelerate their child's development.

4 Dr Nagel claims that children feed their brain through engaging with their environment. "When you let them run around outside, playing and socialising with other children, and provide them with a loving, safe environment at home, that's all a child needs for healthy development. Young children also learn literacy and academic skills through daily activities such as writing shopping lists, counting towels in the wash and counting or colour-matching toys."

5 "Trying to have children do too much too soon by performing certain tasks or producing certain results may engulf children in undue stress beyond their limited coping abilities. __3__, this stress can turn off thinking processes and it may even hinder development in other important regions of the brain which can be harmful to later learning."

The West Australian, 2012

0 smart baby toys: *slim babyspeelgoed* **10** mistakenly: *ten onrechte* **11** to speed up: *versnellen*
15 fancy flash card: *luxe geheugenkaart/flitskaart* **15** glossy activity book: *activiteitenboek gedrukt op glanzend papier* **16** to accelerate: *versnellen* **17** to engage with: *zich bezighouden met*
19 to socialise with: *contact hebben met* **21** literacy: *lezen en schrijven*
21 academic skills: *vaardigheden die worden aangeleerd op een universiteit* **21** daily: *dagelijks*
22 towel: *handdoek* **25** engulf: *overspoelen* **25** undue: *onnodig*

1 'let them learn naturally during play' (alinea 1)
In welke alinea herhaalt Michael Nagel dit punt?
Noteer het nummer van deze alinea.

© ThiemeMeulenhoff

2 'Manufacturers of smart toys are taking advantage of this.' (paragraph 3)
What is meant by 'this'?
A The demands on the producers to come up with challenging new toys.
B The inability of many consumers to spend money on new gadgets.
C The insights people get from reading professor Michael Nagel's book.
D The wrong idea parents can have about their children's mental growth.

3 Kies bij __3__ in alinea 5 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A However **B** Likewise **C** Moreover

C 9 EXAMENtekst★★ 2017-II: 14 met woordenlijst

1 Zeehonden hebben volgens deze tekst drie lichamelijke kenmerken die hen in staat stellen in water te leven en hun eten te vangen.
Noem er twee.
Geef antwoord in het Nederlands.

<u>WILD WONDER</u>

GREY SEALS

WITH PUPPY-DOG EYES, a button nose and snowy white fur, it's hard not to fall in love with the grey seal pup. The white coat that seals are born with is replaced by its signature grey one after about three weeks, at which point most mothers abandon their young to mate again. Behind its cuddly exterior is an undoubtable might – 14kg worth at birth, and a whopping 230kg and 150kg for adult 'bulls' (males) and 'cows' (females) respectively. Much of this weight is an insulating layer of blubber, which keeps the seal warm when hunting for sand eels, shrimp and cod, at depths of up to 70 metres. Grey seals also boast strong back muscles and webbed feet to propel them through the water at speeds of around 23mph. Hunted to near-extinction

0 seal: *zeehond* **2** button nose: *dopneusje, klein neusje* **3** fur: *vacht* **9** to abandon: *in de steek laten*
10 to mate: *paren* **10-11** cuddly exterior: *schattig uiterlijk*
11-12 undoubtable might: *ontegenzeggelijke kracht* **13** whopping: *kolossaal*
14 respectively: *achtereenvolgens, in de volgorde die is genoemd* **15** weight: *gewicht*
15 insulating layer of blubber: *isolerende laag van vet* **16** sand eel: *zandspiering* **16** shrimp: *garnaal*
16 cod: *kabeljauw* **16** depth: *diepte* **17** to boast: *hebben, bezitten*
17 strong back muscles: *sterke rugspieren* **17** webbed feet: *poten met zwemvliezen*
17 to propel: *voortstuwen* **18** to hunt: *jagen*

© ThiemeMeulenhoff

for their meat and fur, in 1914 they became the first mammal to be protected by law in the UK. They are now safeguarded by the Conservation of Seals Act and, although still under threat, numbers have recently risen. According to the Wildlife Trusts, almost 40 per cent of the worldwide population can now be found darting through UK waters. Find out more at wildlifetrusts.org.

Country Living, 2012

19 mammal: *zoogdier* **20** to safeguard: *beschermen* **21** number: *aantal*
23 population: *populatie, groep dieren die in een bepaald gebied voorkomt* **23** to dart: *wegstuiven*

C10 EXAMENtekst ★★★ 2017-II: 5 met woordenlijst

Emma Watson reveals red carpet secrets

By Anita Singh, Arts and Entertainment Editor

1 When Emma Watson attended the New York premiere of Noah, she looked the perfect example of natural beauty. But the actress has revealed just how much __1__ a red carpet appearance actually requires, by posting a photograph of the lotions, potions and products involved.

2 Watson, 23, shared the picture on Twitter after the New York premiere of Noah, under the heading: “Couldn’t have survived today without…” Her flawless complexion was aided by applications of a ‘radiance booster’ by Dior, a ‘skin illuminator’ by Giorgio Armani and an application of ‘pure jojoba’ by Australian brand MV. Hair straighteners, false eyelashes and ‘make-up mist’ also featured in the picture, alongside various cosmetics from upmarket beauty brands.

3 Evidently, Watson likes to be equipped for disaster. Emergency items to deal with last-minute mishaps included safety pins and instant stain remover, plus a guardian angel trinket. Double-sided toupee tape ensured her Oscar de la Renta gown fit like a glove.

4 Once the hair and make-up artists had done their work, the Harry Potter actress shared another picture with her 12.5 million Twitter followers. It was titled: “I did NOT wake up like this!” Watson’s willingness to disclose her red carpet regime is evidence that she is that rare thing in Hollywood: an actress who does not __4__.

5 The former child star also has a realistic approach to body image. “It makes me sad to hear girls constantly putting themselves down. We have these unbelievably high expectations of ourselves, when actually we’re human beings and our bodies have a function,” she has said. “We say that the pressure is coming from men but actually it’s from each other. I think women feel so much pressure these days and it can turn us against each other. But we really damage our own confidence when we put ourselves down, so I try not to.”

6 She has also admitted that film premieres make her nervous. “Every now and again, I feel a bit wobbly before hitting a red carpet,” she said last year. “It’s always nice to bring friends, especially because I love to see their reactions. It’s not normal to get out of a car and have, like, 80 people screaming at you. And so when they say, ‘This is crazy,’ it makes me feel slightly more sane.”

The Daily Telegraph, 2014

0 red carpet: *rode loper* **7** flawless complexion: *perfecte huid* **7** to aid: *helpen*
7 radiance booster: *uitstralingsversterker* **8** skin illuminator: *huidverlichter*
9 hair straightener: *haarontkruller*

10 to feature: *voorkomen* **11** upmarket: *chic, uit de duurdere prijsklasse* **12** evidently: *kennelijk*
12 item: *voorwerp* **13** mishap: *ongelukje* **13** safety pin: *veiligheidsspeld*
13-14 stain remover: *vlekkenverwijderaar* **14** guardian angel: *beschermengeltje*
14 trinket: *klein sieraad, versiersel* **14** double-sided toupee tape: *dubbelzijdig plakband voor een haarstukje*
15 to fit like a glove: *als gegoten zitten* **19** to disclose: *onthullen*
19 regime: *hier: voorbereiding* **22** to put yourself down: *jezelf naar beneden halen*
25 pressure: *druk* **30** wobbly: *wiebelig, onzeker*

1 Kies bij __1__ in alinea 1 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A confidence
B courage
C effort
D profit

2 What is the function of paragraph 2?
A to explain why many actresses eventually go for plastic surgery
B to give examples of products promoted by the movie industry
C to make clear how much of a movie star’s appearance is artificial
D to make fun of the looks of over-the-top Hollywood celebrities

3 What becomes clear about Emma from paragraph 3?
A She is ashamed to admit she is quite superstitious.
B She is at her best when the unexpected happens.
C She is prepared for all sort of unforeseen circumstances.
D She is used to being helped by professional beauticians.

4 Kies bij __4__ in alinea 4 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A like being photographed
B make use of social media
C take herself too seriously
D talk about her private life

5 What can be concluded about Emma from paragraph 5?
A She believes men are too focused on beauty.
B She blames the media for promoting unrealistic looks.
C She hopes celebrities will encourage healthy lifestyles.
D She thinks women are their own worst critics.

6 What is the main point made in paragraph 6?
A Emma is afraid of tripping and falling in public.
B Emma only asks advice from people she knows.
C Emma's fans can sometimes act very immaturely.
D Emma's friends help her to stay down-to-earth.

C11 **EXAMEN**tekst ★★★ **2017-II: 6** met woordenlijst

1 Tekst 6 is een interview met avonturier Jason Lewis.
Bepaal voor 1 tot en met 6 welke vraag erbij hoort.
Noteer achter elk nummer de letter van de vraag.
Kies uit:
a How did you determine where to travel next?
b How did you keep the expedition going?
c What are your plans for the future?
d What did it mean to you to travel only by human power?
e What inspired you to travel around the world?
f What motivated you to complete the challenge?
g What was the hardest part of the expedition?
Let op: er blijft één vraag over!

Jason Lewis: The first human-powered circumnavigation of the globe

Thirteen years after Jason Lewis left London for what would be the world's first human-powered circumnavigation of the globe his name was etched into the Guinness Book of World Records.

0 human-powered navigation of the globe: *reis rond de wereld op menselijke kracht (lopen, fietsen, skeeleren, roeien enzovoort)*

Q: __1__

I was 26. I had a small business cleaning windows and carpets. I felt very claustrophobic in England and I was eager to get out and see the world. The idea to circumnavigate the globe was proposed by my friend, Steve Smith, over beers at 2am. We had long hair and tattoos and weren't the kind of people that any sensible company would want to associate with. So we borrowed £10,000 from friends and family. And then we just left.

Q: __2__

To use just your mind, your body and your spirit to get somewhere sounded like the ultimate challenge. I liked the purity and the simplicity of it. If you could ride a bike, or put one foot in front of another, you could do this trip. A trip of 46,505 miles of pedalling, walking, rollerblading and kayaking. I've always been interested in sustainability. I'm always thinking about my footprint, trying not to consume without thinking.

Q: __3__

The route changed often depending on how the trip evolved. The ocean sections were set because you're going on the prevailing winds and currents and trying to avoid the hurricane seasons. The land sections were more arbitrary and were dictated by political barriers. For example, getting permission to kayak across Indonesia was difficult. No one had ever kayaked through Indonesia before, so the customs and immigration authorities had no idea what a kayak even was.

Q: __4__

We started by going West. Americans still have an appreciation for pioneers, the kind of spirit that built this country. When we reached Miami, after 111 days of pedalling across the Atlantic, we were at the mercy of people we met on the dockside and started networking. We got talks lined up at yacht clubs, Rotary clubs; we put the boat on display at a boat show; we printed up t-shirts that we sold. If we had landed almost anywhere else, I think the expedition would have died then and there. After six months of fundraising we had enough to pay back our friends and family in the UK and could continue on the next leg to San Francisco.

Q: __5__

For every hour of travel, it took three hours of fundraising to pay for it. That was much more difficult than anything else. Arriving on a new continent without any money and trying to book talks and figure out how to

3 claustrophobic: *hier: benauwend* **6** to associate with: *omgaan met*
13 kayaking: *varen met een kajak (een soort kano)* **13** sustainability: *duurzaamheid*
17 prevailing wind: *heersende wind* **18** current: *stroming* **24** appreciation: *waardering*
26 at the mercy of: *overgeleverd aan* **27** on the dockside: *bij de haven* **31** to fundraise: *geld inzamelen*
32 leg: *gedeelte (van een reis)*

raise money, that's the exhausting part. When you're from a rich country trying to raise money to cross the world, to a lot of people it seems ridiculous.

Q: __6__

I was sick of travelling by the time I finally got back to London. I knew I'd been out there too long but I'd already invested so many years of my life in the expedition. And so many people had invested in me, people who had given $20, bought a t-shirt, whatever. I felt this groundswell of support. I had to finish, if for nothing else, for all these people.

bbc.com, 2015

37 to raise money: *geld inzamelen* **39** ridiculous: *belachelijk* **44** groundswell: *vloedgolf*

C12 EXAMENtekst★★★ 2017-II: 10 met woordenlijst

Pampered Pooches

1 Camila celebrated her first birthday in a blue-and-white striped dress. She played with her guests in a room decorated with pink balloons, lilacs and Hello Kitty posters. When the cake arrived she barked at the single flickering candle. This provoked a similar reaction from the Chihuahuas, French bulldogs and Pomeranians in the room. Valery Palma, a single 35-year-old lawyer who owns Camila, spent $300 on the birthday party for 11 canines and 16 people, complete with cake, presents and snacks, at a dog hotel featuring a gym and massage and aromatherapy services. "I've never had a female dog so I wanted to do something special with her," said Palma.

2 Over the last decade, the growth of Mexico's middle class has created a new market for dogs. Many of the estimated 40 million Mexicans considered to be middle class are having fewer children than their parents did. So they have more money to spend on things like pets. Fancy goods and services for pooches include clothing and accessory boutiques, spas and restaurants with doggie snacks cooked by a pastry chef.

0 pampered pooches: *verwende honden* **4** decorated: *versierd* **6** to bark: *blaffen*
7 single flickering candle: *één enkel flikkerend kaarsje* **10** single: *alleenstaand* **10** to spend: *uitgeven*
11 canine: *hond* **12** featuring: *met* **18** fancy goods: *luxe voorwerpen* **19** accessory boutique: *winkel met accessoires voor honden (halsbanden, riemen, manden, kussens enzovoort)*
19 spa: *kuuroord* **20** pastry chef: *banketbakker*

© ThiemeMeulenhoff

3 Mexico has an estimated 20 million dogs or more. Many of these dogs roam the streets hunting for food in the trash. Some spend their days shut up in apartments by owners who use them as living burglar alarms. __3__, there is also a growing group of people who see their dog as part of the family. "We're seeing the growth of this idea in which a dog is an alternative to children," said Raul Valadez Azua, a paleozoologist at the National Autonomous University in Mexico City. "On the one hand, they are people who feel that the economic obligations of having a family are too high. On the other hand, they have the resources to give a lot of care to a pet."

tweentribune.com, 2014

22 to roam: *zwerven* **22** to hunt for: *zoeken naar, speuren naar* **22** trash: *vuilnis*
22 to spend: *doorbrengen* **23** burglar alarm: *inbraakalarm* **26** alternative to: *vervanging van*

1 How does the writer introduce the topic of pampering dogs in paragraph 1?
A by emphasising how popular this is
B by giving an example of this practice
C by ridiculing the owners who do this
D by showing the effect this has on dogs

2 What becomes clear about Mexico from paragraph 2?
A It has become trendy there to organise parties for singles and their dogs.
B Many of the rich there like to buy things for their dogs to show off their wealth.
C People there tend to feel guilty if they fail to buy quality products for their dogs.
D Spending money on luxury items for dogs is no longer exceptional there.

3 Kies bij __3__ in alinea 3 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A Consequently
B Moreover
C Still
D Therefore

4 'they have the resources to give a lot of care to a pet.' (laatste zin)
Van welke zin eerder in de tekst is dit een herhaling?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

© ThiemeMeulenhoff

Oefenen met een heel examen,
met woordenlijsten.

Deel D

2018-II met woordenlijsten

Dit onderdeel bestaat uit een volledig examen. Bij elke tekst staat een woordenlijst. Dat betekent dat je dit examen kunt oefenen zonder tijd te verliezen aan woordjes opzoeken. Probeer de opgaven te maken in de daarvoor gestelde tijd: het examen duurt 2 uur.

In het algemeen is het zo dat je in een examen per vraag ongeveer 3 minuten hebt om deze te beantwoorden. Dat is dus 3 minuten om de tekst te lezen, de woorden op te zoeken en het antwoord te geven.

Let op dat je een open vraag altijd in het Nederlands beantwoordt, behalve als het anders is aangegeven. Als je in het Engels antwoordt, levert dat 0 punten op.

De antwoorden en uitwerkingen staan op mijn.examenbundel.nl.

De cijferbepaling vind je achter in deze bundel in de bijlage.

D 1 **EXAMEN**tekst ★★ **2018-II: 1** met woordenlijst

1p **1** “Let’s Take An Extra Second”
Wat wil Coca-Cola bereiken met deze campagne?
- **A** aandacht vragen voor milieuvriendelijke verpakking
- **B** de naamsbekendheid van het product onderzoeken
- **C** de verkoop in het Midden-Oosten stimuleren
- **D** zich uitspreken tegen racisme en discriminatie

Let’s Take An Extra Second

Coca-Cola has launched a global campaign titled ‘Let’s Take An Extra Second’ that promotes tolerance, equality and a world without stereotypes and prejudices. The company has taken on the minimalist approach and has removed its name from the can – no consumer name, no brand name.
FP7/DXB, a Dubai-based advertising agency described the stunt as a means of sending a powerful and timeless message that a world without labels is a world without differences. It asked people to post a photo of the can on social media and invited them to comment on it.
With or without Coca-Cola labels, you can always tell a coke when you see it. So it’s not about what is on the outside. It’s what’s inside.

idafrica.ng, 2015

8 minimalist: *niet meer doen dan nodig is* **10** can: *blikje* **14** label: *etiket* **15** to invite: *uitnodigen*

© ThiemeMeulenhoff

D 2 EXAMENtekst★★ 2018-II: 2 met woordenlijst

2p **2** Geef van elke bewering aan of deze juist of onjuist is.
1 First Call neemt je al het werk uit handen.
2 First Call zorgt ervoor dat je maar één formulier hoeft in te vullen.
3 First Call helpt alleen degene die de auto heeft gehuurd.
4 First Call levert vervangend vervoer als dat nodig is.

Accidents happen.
Be prepared for them.

FIRST CALL™ **0800 0280 999**

No one plans to have an accident. With **First Call** ™ you can be prepared for them. Simply call the free phone number as soon as possible after an accident and we'll look after you. Whether you're the renter or the other driver involved, contact **First Call** ™, and everything will be taken care of.

First Call ™
– puts you in contact with our accident response team.
– offers worry-free assistance.
– is available 24 hours a day, 7 days a week.
– ensures there are no forms to complete.
– could help reduce your costs.
– provides a replacement vehicle if applicable.

National
Alamo

0 accident: *ongeluk* **14** if applicable: *indien van toepassing*

D 3 EXAMENtekst★ 2018-II: 3 met woordenlijst

1p **3** "A star for Lidl" (titel)
Welk gegeven verklaart de keuze voor deze titel?
A Lidl geeft oudere medewerkers de kans om zich te laten omscholen tot chef-kok.
B Lidl heeft een prijs gewonnen omdat deze supermarkt al jaren de voordeligste supermarkt is.
C Lidl heeft een topkok aangetrokken om de kwaliteit van het assortiment te verhogen.
D Lidl levert producten die gebruikt worden voor exclusieve recepten van dure restaurants.

A star for Lidl

Kevin Love, formerly the head chef at a multi-award winning pub in Bray, Berkshire, is hired by Lidl to help the budget supermarket chain source gourmet ingredients. Mr Love will also feature in Lidl commercials, help to develop 'Deluxe' products and offer recipe tips.

The move is the latest effort by Lidl to attract shoppers who want good food at cheaper prices than mainstream supermarkets. This has involved pushing a range of 'Deluxe' foods, including Stilton cheese, Hereford fillet steaks and mussel and smoked salmon chowder, which have beaten the best of the high street in blind taste tests. And its fine wines at budget prices have even won over wealthy shoppers, whose BMWs and Audis battle for space in the car park.

Head of advertising Arnd Pickhardt said Mr Love, a Michelin-starred chef, will 'devote himself to guiding customers on a journey of culinary discovery'. The partnership with the retailer brings Mr Love full circle, as just nine years ago he was a Lidl store manager before going on to develop his skills as a chef.

Daily Mail, 2015

2 pub: *Engels café, waar je ook vaak kunt eten* **4** budget: *goedkoop* **5** to source: *aankopen*
5 gourmet: *eersteklas* **6** commercial: *reclamespot* **12** mainstream: *gewoon*
15 fillet steak: *biefstuk van de haas* **16** smoked salmon chowder: *dikke vissoep met gerookte zalm*
19 wealthy: *rijk, welgesteld* **19** to battle for space: *om ruimte vechten*
22 to devote oneself to: *zich toeleggen op, zich toewijden aan* **23** retailer: *winkelier*
24 store manager: *vestigingsmanager*

D 4 EXAMENtekst ★★ 2018-II: 4 met woordenlijst

Pushing a child will not work

Peta Bee

1 An analysis involving 25 million children over three decades carried out by the American Heart Association found that it takes children 90 seconds longer to run a mile than their counterparts 30 years ago. The findings, presented last year, revealed that heart-related fitness has dropped 5 per cent per decade since 1975.

2 Being a lifelong runner and the mother of a nine-year-old, these findings struck a particular chord and prompted me to play a small role in trying to __4__ the trend. Four years ago I set up a running club in the Berkshire village where I live. We soon added a junior section and with support from other coaches, and enthusiastic parents, the numbers have swelled to 70 and are growing by the week.

3 As a fitness journalist, I have access to experts in sports coaching and psychology. What I've learnt is that children respond best to a range of activities, that they work better in groups than one-to-one and that the exercise must always be fun.

4 With younger children, don't "go for a run". Running as adults think of it (miles on the track or roads) should not start until a child is in his or her teens; a heavy training load shouldn't be introduced until he or she has stopped growing. Never forget that a child will lose interest and motivation if pressed into doing it simply because it is "good for them".

5 Most athletics and running clubs in the UK will accept children as young as nine as members, but they don't allow them to compete properly until they are 10 or 11. Before this age, children's fitness should mimic the kind of traditional playground running games that are stop-start in nature. Using this kind of approach, children will develop a level of strength and cardiovascular fitness that they can build on, with more running once they reach 12 to 14. I judge the success of a junior session by the level of laughter that it produces.

The Times, 2014

0 to push: *dwingen* **6-7** their counterparts: *letterlijk: hun tegenhangers, hier: kinderen*
7 findings: *bevindingen* **10** to strike a particular chord: *een bepaalde snaar raken*
10 to prompt: *ertoe aanzetten* **14** to swell: *groeien* **25** properly: *daadwerkelijk, zoals het moet*
26 to mimic: *nabootsen* **29** cardiovascular: *te maken hebben met hart en bloedvaten*

1p **4** Kies bij __4__ in alinea 2 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A analyse
B explain
C predict
D reverse

1p **5** What makes young children enthusiastic about joining a running club, according to this text?
A a coach who gives them mental support and also makes them laugh
B a schedule that gradually builds up to being able to run long distances
C a training scheme that produces good results in a relatively short time
D a variety of enjoyable workouts in combination with social interaction

1p **6** "Pushing a child will not work" (titel)
In welke zin wordt dit nog eens genoemd?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

1p **7** Voor wie is deze tekst bedoeld?
A jongeren die willen sporten
B ouders met jonge kinderen
C sport- en bewegingswetenschappers

D 5 EXAMENtekst ★★★ 2018-II: 5 met woordenlijst

Cycling in the Netherlands

adapted from **the Bike Blog by Laura Laker**

1 Who builds a bicycle road on a 32km-long sea dyke? A seemingly infinite straight line of smooth tarmac on the Afsluitdijk, bordered on both sides by sea? The Dutch, that's who, and I'm grateful for it.

2 As someone who loves cycling despite the conditions on UK roads, I wanted to see what it was like cycling in a country where cycling is a normal way to travel. None of your hodgepodge of paint that prioritises cars and disappears at junctions that you see in the UK: this is cycling taken seriously. Separate, smooth, well-maintained bicycle roads cross the country, and are often more direct than motor traffic routes. They have their own junctions, with sign posts, where you give way only to other cyclists, and have to negotiate a few runners and walkers. When a bike road meets a car road there are dedicated bike crossing points, often where those in motor vehicles give way to bikes.

3 Because of this decent infrastructure there is a remarkable variety of people cycling, of all ages and from all walks of life. There are old couples riding side by side on e-bikes on long bicycle roads between country towns. There are people in normal clothes riding in astonishing numbers in the cities at rush hour. There are parents with kids, sometimes one on the front, one on the back, even kids standing on pannier racks and

1 seemingly infinite: *oneindig lijkend* **2** tarmac: *asfalt* **2** to border on: *grenzen aan*
4 conditions: *omstandigheden* **6** hodgepodge: *mengelmoes*
6 to prioritise: *voorrang geven aan* **7** to disappear: *verdwijnen* **7** junction: *kruispunt*
8 well-maintained: *goed onderhouden* **8-9** to cross the country: *door het land lopen*
10 sign post: *wegwijzer* **10** to give way to: *voorrang verlenen aan*
12 dedicated: *speciaal* **14** infrastructure: *het geheel van autowegen, fietspaden enzovoort*
15 from all walks of life: *uit alle lagen van de samenleving* **17** astonishing: *verbazingwekkend*
19 pannier rack: *bagagedrager*

holding nonchalantly on to the cycling adult's shoulders. There are children cycling unaccompanied to and from school, and cycling and playing in the streets, even in Amsterdam.

4 People can still be cranky here, of course, and city roads, even bike lanes, can be hectic. People still do daft things on bikes, behind the wheels of vehicles and on foot because, well, people are people, and prone to taking risks, having bad moods and lapses in concentration. The difference is there's room for error here, perhaps one reason why people are more forgiving of mistakes.

5 Another important factor contributing towards the safety enjoyed by Dutch cyclists, is the country's strict liability laws – in a collision between a faster, larger vehicle and a slower, more vulnerable one, the former is found liable by default, unless its driver can prove otherwise. Those on foot are protected from cyclists and both are protected from motor vehicles. You can sense the respect drivers of motor vehicles give cyclists, and in a month I experienced none of the near misses, or aggressive driving that are almost a daily occurrence in London.

6 Where British residential streets, including mine, are too often a race track for rat runners, Dutch streets are quiet, clean and peaceful – an extension of people's homes, not simply thoroughfares for motor traffic. It was a revelation to me just how great residential streets can be and how easily, with a bit of investment, our streets could become better places for everyone.

theguardian.com, 2015

21 unaccompanied: *zonder begeleiding, alleen* **23** cranky: *chagrijnig* **24** hectic: *jachtig, druk*
24 daft: *gek, roekeloos* **26** prone to: *geneigd tot* **27** room for error: *ruimte voor fouten*
30 strict liability laws: *strenge aansprakelijkheidswetten* **32** by default: *standaard* **36** daily: *dagelijks*
37 residential street: *woonstraat* **38** rat runner: *een bestuurder die ervoor kiest een sluiproute te nemen*
39 thoroughfare: *doorgangsweg*

1p **8** Which of the following becomes clear from paragraph 2?
A Dutch traffic regulations can be hard to grasp for tourists.
B The British government has recently restructured its roads.
C UK roads are disorderly and designed for motorised vehicles.
D Using bike lanes for running creates unsafe traffic conditions.

1p **9** How is paragraph 4 linked to paragraphs 2 and 3?
A It contradicts them.
B It illustrates them.
C It puts them in perspective.
D It summarises them.

1p **10** "the former is found liable by default, unless its driver can prove otherwise." (paragraph 5)
Which of the following from paragraph 5 does 'the former' refer to?
A Dutch cyclists
B a collision
C a faster, larger vehicle
D a slower, more vulnerable one

2p **11** In alinea 3 tot en met 5 worden **twee verschillende** aspecten genoemd die volgens de schrijfster bijdragen aan het veilige fietsklimaat in Nederland.
Welke twee?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de ***twee*** *begrippen die deze aspecten kernachtig weergeven.*

1p **12** How can the tone of paragraph 6 be characterised?
A as disappointed
B as doubtful
C as hopeful
D as mocking
E as surprised

D 6 EXAMENtekst★★★ 2018-II: 6 met woordenlijst

Wild Obsession

The perilous attraction of owning exotic pets

adapted from an article by Lauren Slater

1 All across the nation, in Americans' backyards and garages and living rooms, in their beds and basements and bathrooms, wild animals kept as pets live side by side with their human owners. It's believed that more exotic animals live in American homes than are cared for in American zoos. The exotic-pet business is a lucrative industry. It has drawn criticism from animal welfare advocates and wildlife conservationists alike. These people say it's not only dangerous to bring captive-bred wildlife into the

0 perilous: *riskant* **1** backyard: *achtertuin* **5** lucrative: *winstgevend*
5 to draw criticism: *kritiek opwekken* **6** animal welfare advocate: *voorvechter van dierenwelzijn*
6 wildlife conservationist: *natuurbeschermer* **7** captive-bred: *in gevangenschap gefokt*

suburbs, but it's also cruel, which is why it should be forbidden too. Yet the issue is far from black or white.

2 Privately owning exotic animals is currently permitted with essentially no restrictions: You must have a license to own a dog, but you are free to purchase a lion or baboon and keep it as a pet. Even in the states where exotic-pet ownership is banned, "people break the law," says Adam Roberts of *Born Free USA*, who keeps a running database of injuries attributed to exotic-pet ownership: In Connecticut a 55-year-old woman's face permanently disfigured by her friend's lifelong pet chimpanzee, in Ohio an 80-year-old man attacked by a 200-pound kangaroo. And that list does not capture the number of people who become sick from coming into contact with diseases that can be transmitted from animals to humans.

3 The term exotic pet has no firm definition; it can refer to any wildlife kept in human households – or simply to a pet that's more unusual than the standard dog or cat. Lack of oversight and regulation makes it difficult to pin down just how many exotics are out there. "The short answer is, too many," says Patty Finch of the *Global Federation of Animal Sanctuaries*. It's estimated that the number of captive tigers alone is at least 5,000 – most kept not by accredited zoos but by private owners. And while many owners tend to their exotic pets with great care, some keep their pets in cramped cages and poor conditions.

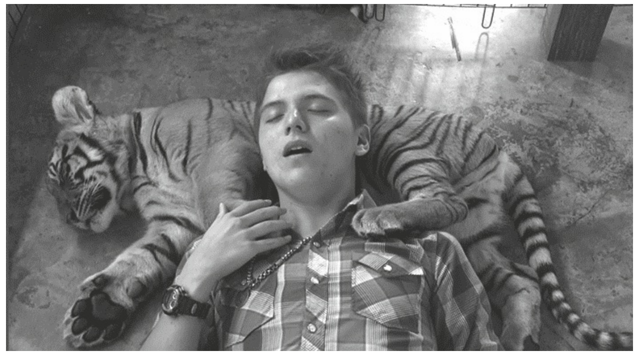

4 Commercially importing endangered species into the United States has been restricted since the early 1970s. Many of the large exotic animals that end up in backyard menageries – lions and tigers, monkeys and bears – are bred in captivity. Today on the Internet you can find zebras and camels and cougars and capuchins for sale, their adorable faces staring out from your screen. And though such animals are no longer __16__, neither are they domesticated – they exist in a netherworld that prompts intriguing questions and dilemmas.

5 From his experience in providing sanctuary for exotic animals in need of new homes, often desperately, Roberts says that exotic-pet owners tend to fall into multiple overlapping categories. Some people treat their animals, especially primates, as surrogate children. They dress them up in baby clothes, diaper them, and train them to use the toilet. Others own exotics as symbols of status and power. They see the exotic animal as the

11 license: *vergunning* **15** to attribute to: *toeschrijven aan*
16 permanently disfigured: *voor het leven verminkt* **18** to capture: *hier: registreren*
19 to transmit: *overdragen* **23** unusual: *ongewoon* **25** oversight: *toezicht*
27 to pin down: *vaststellen* **33** accredited zoo: *erkende dierentuin*
35 poor conditions: *slechte omstandigheden* **36** endangered species: *bedreigde diersoort*
38 backyard menagerie: *een verzameling wilde en exotische dieren in een achtertuin*
39 bred in captivity: *gefokt in gevangenschap* **42** domesticated: *tam* **42** netherworld: *onderwereld*
47 surrogate: *plaatsvervangend* **48** to diaper: *een luier aandoen*

next step up from a Doberman or pitbull. There are impulse buyers who simply could not resist purchasing a cute baby exotic. And then there are wild animal lovers. Often they start out as volunteers at a wildlife sanctuary and end up adopting a rescued animal in need of a home.

6 Many exotic-pet owners and private breeders say they are motivated by a desire to preserve and protect threatened species. "Climate change and human population growth could wipe out a species in record time, so having a backup population is a good idea," says Lynn Culver, a private breeder of felines and executive director of the *Feline Conservation Federation*, who believes that "those who do it right should have the right to do it."

7 But advocacy groups such as the *World Wildlife Fund* say that captive breeding of endangered species by private owners – whether for commercial, conservation, or educational reasons – serves only to perpetuate a thriving market for exotic animals. That, in turn, results in a greater danger to animals still living in their natural habitat. Conservation efforts should focus on protecting animals in the wild, they assert, not on preserving what are often inbred animals in private zoos.

8 Adam Roberts of *Born Free USA* says his organization's mission is to keep wildlife in the wild, where it belongs. When humans choose to keep what are supposed to be wild animals as pets, we turn them into something outside of wild, something for which nature has no place. In the end, what we learn from exotic-pet ownership is that when you take the wild out of the wild, you eradicate its true nature and replace it with fantasy – the fantasy being ours, we humans, the animals at once the most and the least tamed of all.

National Geographic, 2014

56 species: *diersoort* **58** feline: *katachtige* **61** advocacy group: *lobbygroep, belangenorganisatie*
64 to perpetuate: *in stand houden* **64** thriving market: *voorspoedig groeiende markt*
65 natural habitat: *natuurlijke omgeving* **67** inbred animal: *een dier waarmee te veel is gefokt*
73 to eradicate: *laten verdwijnen*

1p **13** "Privately owning exotic animals is currently permitted with essentially no restrictions" (alinea 2)
In welk van de volgende citaten uit alinea 1 wordt bevestigd dat het houden van exotische dieren nu nog wettelijk is toegestaan?
- **A** "more exotic animals live in American homes than are cared for in American zoos."
- **B** "It has drawn criticism from animal welfare advocates and wildlife conservationists alike."
- **C** "it's not only dangerous to bring captive-bred wildlife into the suburbs, but it's also cruel, which is why it should be forbidden too."

2p **14** Welke twee **verschillende** gevaren met betrekking tot het houden van exotische dieren worden genoemd in alinea 2?
Geef antwoord in het Nederlands.

1p **15** “And while many owners tend to their exotic pets with great care, some keep their pets in cramped cages and poor conditions.” (paragraph 3)
Which of the following is in line with this quote?
A “Yet the issue is far from black or white.” (paragraph 1)
B “You must have a license to own a dog, but you are free to purchase a lion or baboon and keep it as a pet.” (paragraph 2)
C “Lack of oversight and regulation makes it difficult to pin down just how many exotics are out there.” (paragraph 3)

1p **16** Kies bij __16__ in alinea 4 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A completely wild
B easily available
C officially permitted
D very expensive

2p **17** “multiple overlapping categories.” (alinea 5)
Geef van elk van de volgende mogelijke categorieën van eigenaren van exotische dieren aan of deze genoemd wordt in alinea 5.
1 mensen die ze kopen als speelkameraadje voor hun kinderen
2 mensen die ze gebruiken om indruk te maken op anderen
3 mensen die ze in een opwelling kopen omdat ze er zo leuk uitzien
4 mensen die ze opvangen als dat nodig is

1p **18** Which of the following is not mentioned in paragraphs 6, 7 or 8?
A People should try to safeguard the continued existence of species in their natural habitat.
B People wanting to keep an exotic animal in their homes, stimulate practices that put these animals at risk.
C The breeding programs of zoos are necessary to keep certain animals from becoming extinct.
D The wish to help maintain the survival of a species is often the reason for people to keep an exotic animal.

1p **19** “a thriving market” (alinea 7)
In welke eerdere alinea is al eens genoemd dat er veel geld omgaat in de handel in exotische dieren?
Noteer het nummer van deze alinea.

1p **20** In de tekst komen de volgende vier organisaties aan bod:
1 *Born Free USA* (alinea 2 en 8)
2 *Global Federation of Animal Sanctuaries* (alinea 3)
3 *Feline Conservation Federation* (alinea 6)
4 *World Wildlife Fund* (alinea 7)
Welke **twee** organisaties hebben een vergelijkbaar standpunt met betrekking tot dieren in het wild?
Noteer de nummers van die ***twee*** *organisaties.*

© ThiemeMeulenhoff

D 7 EXAMENtekst★ 2018-II: 7 met woordenlijst

Bel Powley, new British actress

based on an article by **Sheryl Garrat**

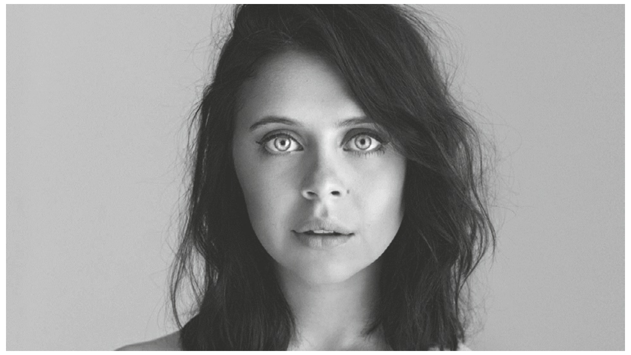

1 Imagine sitting at the Sundance Film Festival, watching yourself star in 2015’s most-talked-about movie so far. Nerves. Trepidation. You know the film will stand or fall on your performance. And then – as the credits roll – imagine realising that the applause is for you. “I found it so overwhelming,” says Bel Powley, the young British actress who lived through those moments during the first screening of her hotly anticipated film, *The Diary of a Teenage Girl*. After that screening, Powley was no longer just another __22__ actress at auditions. Her role as Minnie Goetze, a precocious 15-year-old launching herself into adulthood, made her the toast of Sundance, its breakthrough star of 2015. Her phone started ringing almost as soon as she stepped out of the cinema, and she has worked continuously ever since.

2 As is usually the case, Powley’s road to overnight success was a long one, starting with her first acting job at the age of 12. “I used to do a Saturday drama group called *Young Blood Theatre Company* with school-friends in west London. A casting director came to pick people out for a new BBC children’s series called *MI High*. She picked me, I auditioned, and I got the job.” Her parents were horrified and initially didn’t want her to do it. She got an agent and did more TV work, but remained fairly indifferent to acting as a potential career. Then, when she was 16, she was cast in a play at the Royal Court in London. “That was a game changer. It was only a five-week rehearsal period, but I learned more about acting than I’d learned in the four years before that. I got a taste of what it’s really like to work on a character – and obviously nothing beats the feeling of getting up on stage in front of an audience. That’s when I started to think, ‘Maybe I do like this!’”

2 trepidation: *angstige afwachting* **3** credits: *aftiteling* **5** overwhelming: *overweldigend*
6 screening: *vertoning* **6** hotly anticipated: *langverwacht* **9** precocious: *vroegrijp*
10 toast: *grote hit* **10** breakthrough star: *ster die doorbrak* **13** overnight success: *daverend succes*
16 casting director: *persoon die acteurs uitzoekt en aanneemt voor de rollen van een film*
18 horrified: *geschokt* **18** initially: *eerst, in eerste instantie* **21** to be cast: *een rol krijgen*
21-22 game changer: *iets wat alles verandert*

© ThiemeMeulenhoff

3 With *The Diary of a Teenage Girl*, she was so enamoured of the script that at the end of her audition tape she looked into the camera and talked in her own voice, telling the director M. Heller why she wanted it so badly. “I related to the character in every way, and that’s why I wanted to do it. But I’d be lying if I said it just came naturally. The way you speak and the way you think as a teenager is very different, and I had to really tap back into what that was like, even down to the way I walked. As a teenager, your emotions are so much more heightened. Everything is so __25__. You’re either elated and it’s the best night of your life, or it’s the worst day ever. And that is genuinely how you feel.”

4 After having finished filming *The Diary of a Teenage Girl* she went straight to work on *A Royal Night Out*, a British film, and she has also finished *Equals* for the American director Drake Doremus. Then she was in South Africa shooting *Detour*, a thriller, and now she is about to start work on *A Storm in the Stars* with director Haifaa Al-Mansour. Powley is making films back to back well into 2016, but says she’s keen to return to the stage because that is where she learns the most. “It grounds me; it brings me back to really concentrating on character development. It doesn’t have to be the West End or Broadway. I would happily do it in a studio theatre. I just want to do a play soon.”

telegraph.co.uk, 2015

27 enamoured of: *verliefd op, vol van* **30** to relate to: *verbonden zijn met*
32-33 to tap back into: *weer teruggaan naar* **35** elated: *verrukt, opgetogen*
37 straight: *meteen* **42** back to back: *achter elkaar* **42** well into: *tot ver in*
43 to ground: *hier: met beide benen op de grond houden*

1p **21** What is said about Bel Powley in paragraph 1?
- **A** A part in a film made her decide to work on her insecurities.
- **B** Her role in a well-received film made her famous on the spot.
- **C** She dislikes having to talk in public about the films she stars in.
- **D** She is an ambitious person who wants to succeed in Hollywood.

1p **22** Kies bij __22__ in alinea 1 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
- **A** second-rate
- **B** sentimental
- **C** unknown

1p **23** “That was a game changer.” (paragraph 2)
What change was brought about?
- **A** Powley hired a professional to help her get more acting jobs.
- **B** Powley’s theatre training helped her overcome her stage fright.
- **C** Powley’s parents accepted her wanting to become an actress.
- **D** Powley started thinking about getting into acting professionally.

1p **24** What becomes clear about Bel Powley in paragraph 3?
- **A** She changed the plot of *The Diary of a Teenage Girl* to fit her ideas about adolescence.
- **B** She felt she was not accepted by her fellow actors in *The Diary of a Teenage Girl*.
- **C** She found it difficult to stay enthusiastic while filming *The Diary of a Teenage Girl*.
- **D** She went to great lengths to get the leading role in *The Diary of a Teenage Girl*.

© ThiemeMeulenhoff

1p **25** Kies bij __25__ in alinea 3 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
- **A** extreme
- **B** hopeless
- **C** improbable
- **D** shocking

1p **26** What does the list of films in paragraph 4 make clear about Bel Powley?
- **A** that she is an upcoming actress who is much in demand
- **B** that she is trying hard to become a famous movie celebrity
- **C** that she needs to be more critical about the roles she accepts
- **D** that she tends to avoid performing in front of a live audience

D 8 EXAMENtekst ★★★ 2018-II: 8 met woordenlijst

Horse Power: a force for good

Adapted from an article by **Jim White**

1 Just five minutes into a visit to the South Bucks *Riding for the Disabled* (RDA) facility near Gerrard’s Cross and Di Redfern spots a familiar response in her visitor. “You’re smiling,” she says to me. “That’s the thing about this place: the moment you walk in, you can’t help smiling.” We are standing in the viewing gallery watching half a dozen children walk slowly around the indoor equestrian centre atop a bunch of horses. At the end of their slow circle around the barn, the young equestrians are being encouraged to take a letter from a pole and post it in a box a bit farther round the course. And the thing that would make anyone smile is the way their faces light up when they manage to complete their delivery from a horse. The __27__ is palpable.

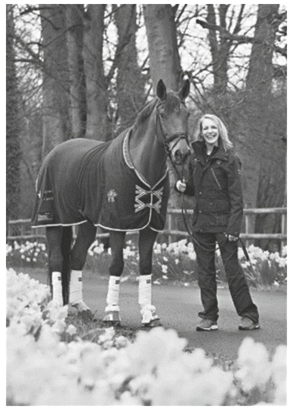

2 One former South Bucks RDA regular was Sophie Christiansen, who won three Paralympic gold medals in August 2012, enrapturing the 10,000-strong crowd with her exquisite riding skills. Born two months premature, she contracted cerebral palsy as a baby. Being ferociously bright (the holder of a master’s degree in maths, she is about to start an internship at Goldman Sachs) and ferociously competitive, as a child she found her physical condition endlessly __28__.

3 The moment she climbed on top of a horse, however, she felt as if she had come home. “Horses gave me a freedom I didn’t get in my day-to-day life because of my disability,” she says. “A horse is an amazing leveller. They don’t notice if I’m disabled, they notice

2 facility: *voorziening* **6** indoor equestrian centre: *indoorruitercentrum*
6 atop a bunch of horses: *boven op een stel paarden* **7** barn: *stal* **7** equestrian: *ruiter*
9 course: *parcours, een te volgen route* **11** palpable: *voelbaar* **12** regular: *trouwe bezoeker*
14 to enrapture: *in vervoering brengen* **15** exquisite riding skill: *uitstekende paardrijvaardigheid*
16 premature: *te vroeg* **16-17** to contract cerebral palsy: *hersenverlamming oplopen*
17 ferociously bright: *ontzettend slim* **19** internship: *stage*
25 leveller: *gelijkmaker, iemand die of iets wat iedereen gelijk behandelt*

© ThiemeMeulenhoff

only if I can communicate with them. Horses can sense the kind of person you are, they don't bother what kind of physique you have. I've fallen off plenty of times," says Sophie. "We are working with what are essentially __30__ animals that weigh half a ton. You do not know how they will behave when something out of the ordinary happens. But I trust them enough to know nothing too dramatic will happen."

4 "The RDA is about accomplishing something," says Sophie. "That doesn't have to be a gold medal. It could be sitting up straight. Or just being able to communicate with another living thing.There is no doubt that riding a horse does something very special for a child with disabilities," says Di, who has been running the South Bucks RDA for nearly half a century. "If you're in a wheelchair, you spend your life looking up at the world. In the saddle, you're looking down. You'd be amazed at what that does for a child's confidence."

5 Watching the youngsters slowly circle the barn, the most __31__ thing is the number of helpers. In addition to the instructor, there is at least one volunteer walking alongside each horse, some of the children are so frail they need three volunteers to walk alongside the horse. "The reason Team GB is so good at Paralympic dressage – we haven't lost a gold medal since the sport was introduced to the Games – is because of the RDA and its volunteers," says Sophie. "They made me what I am and I'll be forever grateful." As for those volunteers, there is one thing guaranteed about taking part in an RDA session: as Di Redfern long ago recognised, you always end up with a smile on your face.

The Telegraph, 2014

44 dressage: *dressuur, proces dat je (een paard) iets leert en laat uitvoeren*

1p **27** Kies bij __27__ in alinea 1 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A fear of defeat
B feeling of amazement
C lack of trust
D sense of achievement

1p **28** Kies bij __28__ in alinea 2 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A exciting
B frustrating
C improving

1p **29** Why is Sophie Christiansen (paragraph 2 and further) mentioned in this text?
A to make clear that the RDA can help disabled people succeed in life
B to prove that the RDA is specialised in training riders to a high level
C to show how much determination is needed to win a Paralympic gold medal
D to stress that a physical disability is not the same as a mental handicap

1p **30** Kies bij __30__ in alinea 3 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A sensible
B unpredictable
C untrained
D willing

1p **31** Kies bij __31__ in alinea 5 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A awkward
B conventional
C costly
D noticeable

1p **32** "Horse Power: a force for good" (titel)
In welke alinea wordt **voor het eerst** verteld welke eigenschap paarden hebben die voor gehandicapten prettig is?
Noteer het nummer van deze alinea.

D 9 EXAMENtekst★ 2018-II: 9 met woordenlijst

1p **33** "Your Shorts are a Health Hazard" (titel)
Het zwembad bood Andy Toms een oplossing aan voor dit probleem.
Uit welke zin blijkt wat Andy Toms van deze oplossing vond?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

Your Shorts are a Health Hazard

A FATHER was banned from his local pool because his trunks were an 'unsafe' length.

Andy Toms was about to jump in when a lifeguard told him his swimming shorts were too long and posed a safety risk to other bathers. The council-run pool's policy forbids swimmers wearing below-the-knee shorts. It claims the extra material can introduce bacteria to the water.

Mr Toms visited Littledown leisure centre with his wife Karen, his daughters Abi and Amie and two of their friends. He said: "The girls were already in the water and I dipped my toes in to see how cold it was when I got a tap on the shoulder from an attendant. She told me I wasn't allowed in the pool because my shorts were too long."

Mr Toms was told he could swap his grey shorts for a pair of trunks in lost property. "I was wearing three-quarter length shorts which come just below the knee, but I've been going to that pool for years and wore those shorts there before. If they put the problem down to hygiene then it is not very hygienic to get a pair from lost property either."

Colette Kiernander, the general manager at the centre, said: "Our swimwear policy is clearly displayed in the changing rooms and is there to maintain a safe environment for all of our swimmers."

Daily Telegraph, 2012

0 health hazard: *gezondheidsrisico* **1** trunks: *zwembroek* **15** to swap: *ruilen*
16 lost property: *verloren voorwerpen*

D10 EXAMENtekst ★★ 2018-II: 10 met woordenlijst

Keeping Busy

By **Emma Rowley**

1 THE KEY to happiness is having lots to do, scientists have revealed. Even doing meaningless or unnecessary tasks makes you feel better than just sitting around getting bored.

2 Behavioural scientist Professor Christopher Hsee, of the University of Chicago, asked students to complete a questionnaire and then wait 15 minutes. They could drop off the completed survey nearby and wait out the remaining time or leave it at a place further away, where walking back and forth would keep them busy. Afterwards the students who decided to walk reported feeling significantly happier than the idle ones.

3 Professor Hsee believes it may be possible to use this principle to benefit society. "If we can devise mechanisms to keep people busy, I think it is better than destructive inactivity," he said.

4 In fact, according to Professor Hsee's team, such interventions already exist. Professor Hsee explained: "You need to be engaged, either physically or mentally. Even if there really is no point to what you are doing, you will feel better for it. That is why some airports have deliberately increased the walk to the luggage carousel so as to reduce the time passengers spend waiting."

Daily Express, 2010

7 behavioural scientist: *gedragswetenschapper* **13** remaining time: *resterende tijd*
16 significantly: *aanzienlijk* **19** to devise: *bedenken* **21** intervention: *ingreep* **22** engaged: *bezig*
25 luggage carousel: *bagageband*

1p **34** What is the main point made in this text?
A Finishing a simple task is less satisfying than failing a hard one.
B People benefit from having to take part in an activity.
C Students often tend to avoid doing any extra work.
D Voluntary work can help prevent depressions.

1p **35** "such interventions already exist" (alinea 4)
In welke zin wordt hiervan een concreet voorbeeld gegeven?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

© ThiemeMeulenhoff

D11 EXAMENtekst ★ 2018-II: 11 met woordenlijst

Find the perfect pet

Up until the late 1800s, most cats in Britain were domestic shorthairs and longhairs. They were not of recognised breed and known affectionately as a moggy, with looks being less important than an ability to earn their keep by catching vermin. Around this time, people were returning from the British colonies with pure-breed cats they had adopted there. These cats had never been seen in Britain before but they sparked the interest of many cat lovers. The Governing Council of the Cat Fancy (gccfcats.org) was founded in 1910 to look after their welfare and keep a register of pure breeds.

Today, with 40 different recognised pedigrees in Britain – and countless moggies – there is much variation in the physical appearance, temperament and care requirements. **Domestic shorthairs** include the popular striped tabby and tuxedo (black cats with white 'bibs') kinds, and are expected to live until 14-16 years of age, but some can reach 20.

Among the most popular pedigrees, **the Burmese** has existed in Burma and Thailand for centuries, but the type we know in Britain today is descended from a single cat, Wong Mau, who was taken to the United States from Burma in the 1930s. The Burmese is often described as dog-like because it likes to form strong bonds with one particular member of a household, plus its enjoyment of fetch and tag games.

1 domestic shorthair: *kortharige huiskat, Europese korthaar* **2** breed: *ras* **2** affectionately: *liefkozend*
3 moggy: *huiskat* **3** to earn their keep: *in hun onderhoud voorzien* **4** vermin: *ongedierte*
5 pure-breed cat: *raskat* **6** to spark the interest: *belangstelling opwekken* **8** welfare: *welzijn*
11 pedigree: *stamboom* **11** countless: *talloos, ontelbaar* **15** striped tabby: *gestreepte cyperse kat*
16 tuxedo: *hier: zwarte kat met witte bef* **16** white bib: *witte bef* **22** to descend from: *afstammen van*
28 fetch and tag games: *apporteren en tikkertje spelen*

© ThiemeMeulenhoff

Because of its demanding wail-like cry, which it often uses to attract its owner's attention, **the Siamese** cat is commonly described as an extrovert. It is also intelligent and highly sociable, with an elegant, slim build and a wedge-shaped head and tall ears that form a triangle with the tip of the nose.

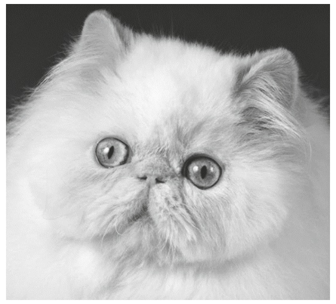

A French astronomer imported **the Persian** cat into Europe for the first time during the 17th century, bringing four pairs of grey long-haired felines back from his travels. Characterised by its solid build, broad head, flat face and long coat, this pedigree has a serene disposition: it is less active and more placid than other pure breeds.

Whatever breed of cat you have, find out how to look after it by visiting the Feline Advisory Bureau website, fabcats.org, which includes factsheets on a range of topics from training to vaccinations.

Country Living, 2012

29 wail-like cry: *kattengejank* **32** extrovert: *gericht op de buitenwereld* **33** sociable: *sociaal*
34 slim build: *slank postuur* **34-35** wedge-shaped head: *wigvormige kop* **40** feline: *katachtige*
42 serene disposition: *kalm karakter* **43** placid: *rustig, vreedzaam* **46** factsheet: *informatieblad*

1p **36** What becomes clear from the introduction of this text?
A Cats have been protected since the beginning of the last century.
B Cats were once considered to be annoying pests rather than pets.
C Moggies came under threat after imported cats arrived in Britain.
D There is an organisation that checks and lists British pure-breed cats.

2p **37** Welke kat kan door de volgende mensen het best gekozen worden?

Jill zoekt een kat die net als zij erg gesteld is op rust.
Jane zoekt een kat die aanhankelijk en speels is.
Roger zoekt een kat die graag gezelschap heeft.

Kies uit: domestic shorthair, the Burmese, the Siamese, the Persian.
Vul de naam van de soort achter de naam van de persoon in.
Let op: je mag een soort maar één keer noemen en er blijft er één over.

1p **38** Van welke kat worden in deze tekst geen uiterlijke kenmerken beschreven?
A the domestic shorthair
B the Burmese
C the Siamese
D the Persian

© ThiemeMeulenhoff

D12 EXAMENtekst ★★ 2018-II: 12 met woordenlijst

1p **39** "He is facing calls for his licence to be revoked," (begin derde alinea)
Waarom moet taxichauffeur Richard Evans hier rekening mee houden?
A Hij gebruikte zijn mobiele telefoon tijdens het rijden.
B Hij hield zich niet aan vastgestelde tarieven.
C Hij maakte informatie over zijn klanten openbaar.
D Hij roddelde over zijn collega's op het internet.

Taxi driver tweets

Nicola Fifield

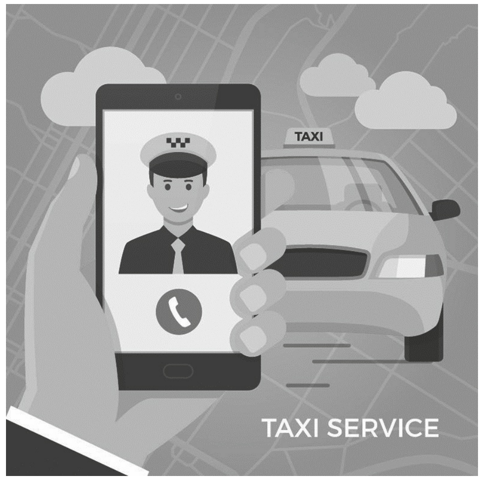

1 A TAXI driver is being investigated after posting insulting reviews of customers online, with ratings based on the generosity of their tips.

2 Richard Evans secretly took photographs of his passengers and posted them on Twitter, with his reviews and customers' names and addresses. In one of his so-called 'tip advisor' reviews Mr Evans likened a passenger to the bulky cartoon character Shrek.

3 He is facing calls for his licence to be revoked, after other taxi drivers criticised him for breaching confidentiality. Peter Englitis, boss of a taxi firm accused him of "appalling" behaviour. He said: "This guy does not sound like a fit and proper person, and should not be granted his licence."

The Sunday Telegraph, 2014

3 ratings: *waarderingscijfers* **11** bulky: *log, dik* **13** to face calls: *met oproepen geconfronteerd worden*
14 to revoke: *intrekken* **15** confidentiality: *vertrouwelijkheid* **16** appalling: *vreselijk*
16-17 fit and proper: *geschikt en passend*

© ThiemeMeulenhoff

D13 EXAMENtekst ★★ 2018-II: 13 met woordenlijst

1p **40** Welk punt van kritiek wordt in dit artikel genoemd over het programma 'The Great British Bake Off'?
- **A** De nadruk op het maken van gezonde producten is veel te ver doorgeslagen.
- **B** Er worden zo veel vooruitblikken uitgezonden dat er geen verrassingen meer zijn.
- **C** Het wordt minder aantrekkelijk om naar te kijken als de opdrachten te moeilijk zijn.
- **D** Het wordt steeds lastiger om kandidaten te vinden die goed kunnen bakken.

Meltdown!

By **Sam Creighton**

THE challenges facing the amateur bakers on The Great British Bake Off are becoming too tough, a former contestant has warned.

A preview for next week's episode shows the remaining bakers struggling with soggy bottoms and dripping icing as they attempt to make gluten-free bread, sugarless cakes and dairy-free ice cream rolls.

While early series featured simple recipes such as scones, chocolate cakes and Victoria sponges, this year has seen baguettes, wafer thin arlette biscuits and spanische windtorte – a complex dessert of meringue and whipped cream – on the menu. As a result, contestants have repeatedly failed to finish on time and struggled under pressure.

Mr Cosby, a contestant in series four who now runs cooking classes, believes many of the challenges are so hard that they would flummox professionals. He added that the complicated concoctions risk putting off viewers who might be tempted to try their hand in the kitchen.

He said: "You want to see ordinary people doing extraordinary things, but that aren't out of reach of normal people. I think what contestants are being asked to do is getting tougher and tougher. The technical challenges are getting harder as well. There have been two this year that nobody has heard of – arlettes, for example. Are they going to be asked to make macaroons blindfolded next?"

Daily Mail, 2015

0 meltdown: *ineenstorting* **3** contestant: *deelnemer* **4** preview: *vooruitblik*
5 remaining: *overgebleven* **5-6** soggy bottom: *natte taartbodem* **6** dripping icing: *druipend glazuur*
10-11 Victoria sponge: *soort Engelse cake* **16** to flummox: *in verwarring brengen*
17 concoction: *bedenksel* **17** to put off: *afschrikken* **18** to try your hand: *iets uitproberen*
24 blindfolded: *geblinddoekt*

© ThiemeMeulenhoff

D14 EXAMENtekst ★ 2018-II: 14 met woordenlijst

1p **41** Wat is het **grootste** bezwaar dat Ed heeft tegen 'boy bands'?
- **A** Hun concerten worden bezocht door hysterisch schreeuwende fans.
- **B** Hun managers promoten hun uiterlijk in plaats van hun talenten.
- **C** Hun nummers worden allemaal door dezelfde muzikant geschreven.
- **D** Hun repertoire is goed te verkopen maar muzikaal oninteressant.

Ask Ed The Sock

Faze Reader:
What's up with trashing boy bands? Music is all about money these days, so they make music that will make money. What's wrong with that? If someone offered you tons of cash to sing and hop around on stage you'd do it too!

ED REPLIES:
Yes, I would, and people would rightfully make fun of me as well. If boy bands were honest and called themselves 'entertainers' instead of pretending to be people with any shred of musical aptitude, I might go easier on them. Mostly, I object to the way the record companies have turned music from heartfelt expressions of artists into another corporate Happy Meal – processed like cheese food, slick as plastic and devoid of artistry. And the big boy band hits you listen to on the radio are practically all written by the same forty-year-old guy. Why aren't you screaming for him?

For the record, I don't just trash boy bands – Limp Bizkit and Eminem piss me off for the exact same reasons.

faze.ca, 2014

2 to trash: *zware kritiek leveren op* **10** rightfully: *terecht*
12 shred of musical aptitude: *greintje muzikale aanleg* **13** mostly: *voornamelijk*
14 heartfelt expression: *oprechte uiting* **14-15** corporate Happy Meal: *zakelijke eenheidsworst*
15 processed like cheese food: *bewerkt zoals smeltkaas* **15** slick as plastic: *glad als plastic*
15-16 devoid of artistry: *zonder enig kunstenaarschap* **16-17** practically all: *bijna allemaal*
19-20 to piss someone off: *iemand kwaad maken*

© ThiemeMeulenhoff

Oefenen met losse examenteksten, met tips vooraf en uitwerkingen.

Deel E Examenteksten met uitwerkingen

1 Lees eerst de ‘oriëntatie vooraf’ bij de tekst, voordat je de vragen beantwoordt.
2 Maak de vragen. Let op dat je een open vraag altijd in het Nederlands beantwoordt, behalve als het anders is aangegeven.
Als je in het Engels antwoordt, levert dat 0 punten op.
3 Controleer of jouw antwoorden goed zijn.
4 Lees dan in elk geval de uitwerkingen van de vragen die je fout had.
5 Het heeft ook zin om de uitwerkingen te lezen van de vragen die je goed had beantwoord. Je kunt dan nagaan of je het antwoord om de juiste reden hebt gekozen.

Kijk niet naar de uitwerkingen voordat je zelf de vragen hebt gemaakt!

De examenteksten zijn ingedeeld naar moeilijkheid (één, twee en drie sterren).

Controleer of jouw antwoorden goed zijn in de uitwerkingen op pagina 145-156.

E 1 **EXAMEN**tekst★ **2016-I: 12** met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: ‘Ben je tussen de 16 en 30 jaar oud? Laat ons weten wat de coole plekken (hangouts) in jouw stad zijn.’ De tekst zal waarschijnlijk uitleggen hoe je kunt doorgeven waar die coole ontmoetingsplekken zijn.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst wordt een beweringenvraag gesteld. Je moet van vier beweringen aangeven of ze juist of onjuist zijn. Elke bewering heeft betrekking op een stukje tekst, meestal een of meer zinnen. Zoek dat stukje tekst en bepaal bewering voor bewering of deze juist of onjuist is. Is er geen enkele aanwijzing voor de bewering in de tekst te vinden, dan is deze onjuist.

1 Geef van elk van de volgende beweringen aan of deze juist of onjuist is volgens de tekst.
1 Alleen inzendingen met een foto worden geaccepteerd.
2 De winnaar kan de helft van de waarde van de hoofdprijs ook contant ontvangen.
3 De naam van de winnaar wordt in The Guardian bekendgemaakt.
4 De prijs gaat naar een ander als de winnaar niet binnen de gestelde termijn reageert.

Aged 16-30? Show us the cool hangouts in your city

Forget the boring museums and churches – we want to see and hear about the places young people hang out. If there is a seemingly undiscovered cool café, art scene or magnificent green space in the village or city where you live, and you’re aged 16-30, please let us know.

Share a 100-word tip for a chance to win a £200 Hotels.com voucher.

If you have a photo of your local hotspot, and you own the copyright to the photo, then please include it as well. We will be judging the text, not the image, however, so give a good description and as much information about your favourite spot as you can.

Tips should be about 100 words – and don’t forget to read the **terms and conditions.**

Send your entry to: hangouts@guardian.com

Terms & Conditions:
– A judge who is independent of GNM will select one (1) winning entry from all valid entries received in accordance with these Terms and Conditions.
– When choosing the winner, the judge will consider the most original and creative entries.
– The judge will select the winning entry within four (4) days of the closing date. The judges’ decision will be final and no correspondence will be entered into.

© ThiemeMeulenhoff

- The winner will receive one (1) Hotels.com voucher worth £200.
- The winner will be notified by phone or email within seven (7) days of the closing date and be given details of how to claim the prize.
- The winner will receive the prize within 30 days of claiming the prize. If a winner does not respond to GNM within fourteen (14) days of being notified of their win, the winner's prize will be forfeited and GNM shall be entitled to select another winner in accordance with the process described above.
- For more information or any questions about the competition, mail to: hangouts@guardian.com

theguardian.com, 2014

E 2 **EXAMEN**tekst★ **2017-I: 4** met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel bestaat uit een vraag en een antwoord: Problemen met een vos? De gemeente geeft een doekje voor het bloeden (blanket response). Dat wil zeggen: de gemeente helpt helemaal niet.
illustratie: De foto van een vos sluit bij de titel aan.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Je antwoord bestaat uit de eerste twee woorden van een zin uit de tekst.
voorkennis: Als je weet dat de RSPCA de Engelse dierenbescherming is, kan dat je helpen de juiste zin te kiezen.

1 'a novel method of pest control' (alinea 1)
In welke zin wordt deze methode beschreven?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

Fox trouble? Council has blanket response

By James Hall

1 A HOME OWNER who asked his local council to help remove a nuisance fox was advised to use a novel method of pest control.

2 Carey Tesler, told *Country Life* that her 83-year-old father-in-law had been sunbathing in his back garden when he fell asleep. He was woken by a searing pain to see a mangy-looking fox eating his hand. When her father-in-law's neighbour was also troubled by the fox, the neighbour telephoned his local council and asked them to come and get rid of the animal. The neighbour was asked by a council officer whether he had the fox with him, according to Mrs Tesler. When the neighbour said no, the council officer came with a surprising reply. "Next time you see this fox, throw a blanket over it, and then bring it to your nearest RSPCA," he said.

3 An RSPCA spokesman said that it has no arrangements with councils to take in foxes that are irritating residents and advised home owners not to follow the officer's advice. The spokesman said: "If the animal was injured, yes, we would get involved. We also have information on our website about how to deter foxes. But we wouldn't encourage people to chase around after them."

Daily Telegraph, 2011

E 3 **EXAMEN**tekst★ **2017-I: 13** met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel 'Paraderen met het vaandel: de parade voor de verjaardag van de koningin' maak je op dat het artikel over deze jaarlijkse ceremonie gaat.
illustratie: Op de foto zie je de troepen paraderen op een plein in bijzijn van publiek.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Je antwoord bestaat uit de eerste twee woorden van een zin uit de tekst.

1 Uit welke zin in de tekst blijkt dat men de ceremonie 'Trooping the Colour' kan zien, zonder een kaartje te kopen?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

Trooping the Colour: The Queen's Birthday Parade

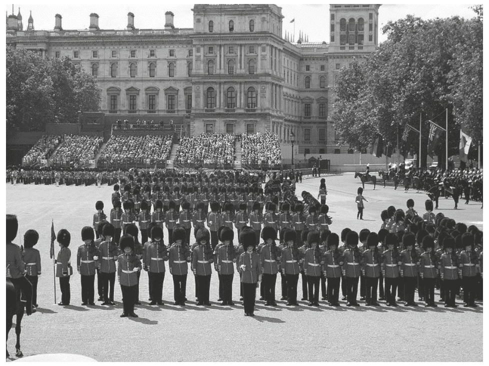

1 The ceremony to celebrate the sovereign's official birthday is probably the most spectacular of London's annual traditions. Carried out by fully operational troops from the Household Division (Foot Guards and Household Cavalry), Trooping the Colour is a military tradition that dates back to the early eighteenth century.

2 Applications for tickets for the seated stands take place in January and February. Applications should be made to The Brigade Major, Headquarters Household Division, Horse Guards, Whitehall, London SW1A 2AX, stating how many tickets are required (max 3 per application) and including a stamped and addressed envelope. The ballot takes place in early March. Successful applicants will be notified and payment will then be requested.

3 Spectators can also just come and watch along the route down the Mall and at the end of Green Park, but arrive early if you want to be far enough forward to get a decent view. A fly-past takes place at 1pm.

timeout.com, 2013

E 4 **EXAMEN**tekst★ **2018-I: 3** met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel, ondertitel: De titel is een vraag: 'Heb je Daniël gezien?' De ondertitel is de vervolgvraag: 'Of keek je langs hem heen en ging je gewoon door met je leven?' Deze combinatie maakt duidelijk dat de tekst zal gaan over mensen die op straat leven en daar vaak genegeerd worden.
illustratie: De foto sluit bij de titel aan. Je ziet een jongen op straat zitten. Hij kijkt niet zo vrolijk. Je weet nu ook dat het om jonge daklozen gaat.
voorkennis: Als je iets over de daklozenproblematiek weet, kan dat je helpen de vraag goed te beantwoorden.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Bij elke bewering moet je aangeven of deze wel of niet overeenkomt met de inhoud van de tekst.

1 Geef van elke bewering aan of deze wel of niet overeenkomt met de inhoud van de tekst.
1 Met sponsorgeld zorgt Centrepoint ervoor dat dakloze jongeren af en toe een nacht kunnen doorbrengen in een B&B.
2 Als sponsor kun je uit een bestand kiezen welke jongere je wilt ondersteunen.
3 De sponsor krijgt informatie over zowel de kamer als de jongere die erin verblijft.
4 Als je meerdere kamers sponsort, krijg je korting.

© ThiemeMeulenhoff

DID YOU SEE DANIEL?
Or did you look past him and carry on with your life?

Like many of the young people who come to Centrepoint, Daniel is no stranger to being ignored. His stepfather used to lock him out of the house. His mother said she wished she'd never had him.

Daniel left home at 16 and fled to London, hoping for a better life. With no home, he spent his time walking around and riding around on buses. He was cold, hungry and grubby. Worst of all he felt worthless. Even when he eventually found a B&B, he did not feel safe.

While Daniel's story may sound shocking to you, many of the homeless young people who come to Centrepoint have been through similar experiences.

By giving just 40p a day (£12 a month) you can get a vulnerable homeless person off the streets right now. You'll give them a room of their own and all the support they need to rebuild their life. They'll receive counselling to deal with their problems, career advice to help them into college or a job, and basic life skills, such as how to budget and pay bills. So, when they're ready to leave, they can live independently.

Many people don't give homeless people like Daniel a second glance, but today you can be the person who chooses not to ignore them. Thanks to someone like you, Daniel is now safe at Centrepoint.

Sponsor a room at Centrepoint
– **call 0800 13 80 473 or visit www.centrepointroom.org.uk**

What you'll receive as a Centrepoint room sponsor
– A virtual recreation of your room online that you can log into using personal login details.
– A plan of your room and information about the young person currently staying in it, through the post.
– Regular updates about how the young person's life is changing.

If you'd like to sponsor more than one room, please do. The more rooms you sponsor, the more young lives you'll change.

centre point give homeless young people a future

© ThiemeMeulenhoff

E 5 EXAMENtekst★ 2018-I: 13 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel 'Angst is erger dan pijn' geeft aan waar de tekst over zal gaan.
illustratie: Je ziet een schematische dwarsdoorsnede van de hersenen.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Je moet bepalen wat duidelijk wordt uit deze tekst.

1 Wat wordt duidelijk uit deze tekst?
A Het menselijk brein is eigenlijk ongeschikt om langetermijnbeslissingen te nemen.
B Lastige taken uitstellen tot het laatste moment verbetert vaak het uiteindelijke resultaat.
C Mensen ondergaan onvermijdelijke pijnlijke ervaringen het liefst maar zo snel mogelijk.
D Plezierige momenten worden vaak eerder vergeten dan pijnlijke momenten.

Dread is worse than pain

'When people are offered a reward, they prefer to have it as soon as possible, which could be interpreted to mean that we rate future experiences as less important when we're making decisions. This reasoning would suggest that you would put off unpleasant things to the future as well. We found that this isn't the case for most people,' said lead researcher Dr Giles Story, from Imperial College London.

In his study, 35 participants were asked to choose between electric shocks of increasing intensity. In 71 per cent of tests, people chose to have the pain earlier, even though that meant a more painful stimulus. Similar results were found when volunteers had to choose between imagined dental appointments involving different levels of pain.

'If pain can't be avoided, most people choose to get it out of the way sooner, even if that means the pain is worse. One explanation, termed 'dread', is that anticipating pain is unpleasant or disadvantageous, rather like pain itself. Human brain imaging studies support the existence of dread.' Dr Story added: 'This might make sense if anticipating pain stops you from doing things well or enjoying yourself.'

'The findings would also suggest that the same principles could be applied to deadlines or other ways of making something inevitable. It is more likely to result in you choosing to get it out of the way, even if it is something you are dreading,' said Dr Story.

dailymail.co.uk, 2013

© ThiemeMeulenhoff

E 6 EXAMENtekst★★ 2018-I: 2 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel 'IJsbeer heeft cameraman op het oog' kun je opmaken dat de tekst zal gaan over een cameraman die een confrontatie heeft met een ijsbeer.
illustratie: De foto's sluiten bij de titel aan. Op de bovenste foto staat een ijsbeer rechtop tegen een doorzichtig hokje aan waar iemand in zit. Op de onderste foto zie je een dreigende ijsbeer met zijn bek wagenwijd open. Deze foto is waarschijnlijk vanuit het doorzichtige hokje genomen.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Je moet bepalen welke bewering over ijsberen in het artikel wordt gedaan.

1 Welke bewering over ijsberen wordt in het artikel gedaan?
A IJsberen vallen alleen aan als men in hun territorium komt.
B IJsberen vallen vooral aan om hun jongen te beschermen.
C IJsberen zijn eigenlijk minder agressief dan men denkt.
D IJsberen zijn gevaarlijker dan de meeste andere roofdieren.

Polar bear sets its sights on cameraman

BBC cameraman Gordon Buchanan was shaken but not stirred by a terrifying encounter with a polar bear: thankfully his bulletproof Perspex hide was bear proof too. The filmmaker employed the portable hide – dubbed an ice cube – to record the polar bears at close quarters for his new documentary series *The Polar Bear Family and Me*.

"The aim wasn't to have this terrifying encounter but to see these animals up close doing what they naturally do," Buchanan told the BBC's *Radio Times Magazine*. He had previously filmed tigers in Bhutan and brown bears in Minnesota, but said that his encounter with the 8ft polar bear was his scariest yet. "A lot of people think that carnivores are intrinsically dangerous but most aren't. Polar bears are different. Without a doubt this female could smell me inside and wanted me for lunch. She was looking for a weak spot for almost 45 minutes. I was terrified."

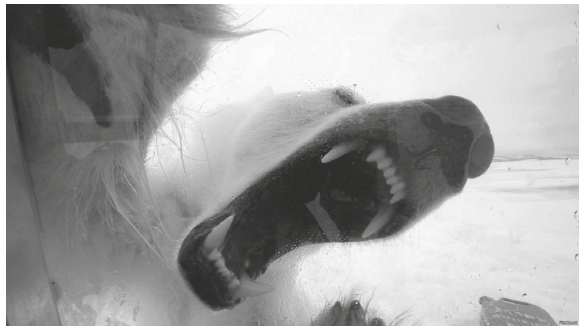

© ThiemeMeulenhoff

The mother bear was named Lyra by the film-makers, and her cubs Miki and Luca. The crew had to make long journeys over the ice to follow the bears into uncharted territory, often fleeing on snowmobiles when the giant predators came too close.

news.com.au, 2013

E 7 **EXAMEN**tekst ★★ **2018-I: 4** met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel zou je kunnen opmaken dat je mag falen of fouten mag maken op je weg naar succes.
illustratie: Je ziet een deftige man in een ouderwets laboratorium staan. Hij heeft een reageerbuis in zijn hand. Na lezing van het artikel weet je dat dit Thomas Edison, een beroemd uitvinder, is.
soort tekst en aanpak: De tekst is middellang en er horen vijf vragen bij. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Failing Your Way to Success

adapted from an article by Peter Horne

1 Like millions of other English football fans, I experienced that all-too familiar sinking feeling when Luis Suarez put two goals in the back of the England net and sent our national team crashing out of the 2014 World Cup. Some criticism inevitably followed, but I was pleased to see the *Daily Telegraph* headline that stated “England manager Roy Hodgson sees a brighter future following elimination from 2014 World Cup finals.”

2 Failure is often seen as a dirty word, associated with negative experiences and bitter disappointments. Nobody wants to hear a driving examiner utter that word or wants to open an envelope of exam results that crush expectations and dreams. Yet should failure be viewed so negatively? Curious though it may seem, failure is often an integral part of succeeding. Contrary to popular perception, it can be an alternative route to success. The key is not whether we have succeeded or failed, but rather our __2__ failure.

3 Thomas Edison, the inventor who held a world record of 1,039 patents, is said to have commented: “I never failed once, it just happened to be a 2000-step process.” If failure is viewed as personal defeat, generating negative thoughts about our abilities or identity, inevitably the biochemical response of our feelings will also be affected.

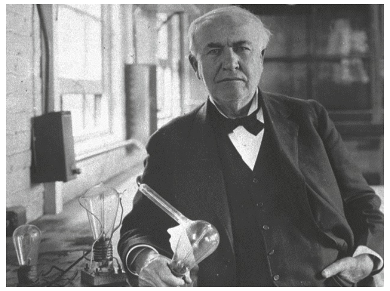

Edison learnt many ways how not to achieve his goal, but he didn’t allow this repeated learning to discourage him. Instead he was spurned on to try new ways.

© ThiemeMeulenhoff

4 British athlete Sebastian Coe, who won several Olympic medals, said: “Winning is based on a pretty healthy, robust diet of defeat. You’ve got to learn how to deal with that, and smart people know how to build out of it and what they need to do to address those issues.” __4__ it’s all about how you frame these events. If you view them as learning experiences, they will benefit you and provide a springboard from which to improve.

5 So next time unwanted circumstances threaten to derail your plans, remember to keep a healthy perspective and remind yourself that a dream is not just a desirable outcome, but also a journey with occasional bumps along the way.

Sorted, 2014

1 Why does the writer mention a headline in paragraph 1?
A to demonstrate a positive approach towards dealing with setbacks
B to mention the tendency of soccer fans to remain dissatisfied
C to praise the fact that the British usually stay calm and civilised
D to stress that soccer players depend on encouraging press coverage

2 Kies bij __2__ in alinea 2 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A denial of
B dislike of
C indifference to
D response to

3 What is the main function of paragraph 3?
A to contradict the main point made in this text
B to give new information about the main point made in this text
C to illustrate the main point made in this text
D to put the main point made in this text in a scientific context

4 Kies bij __4__ in alinea 4 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A In other words,
B On top of this,
C To the contrary,

5 Which of the following is meant with ‘occasional bumps’ in the last sentence?
A disappointing moments
B rare experiences
C regular conflicts
D unreachable goals

© ThiemeMeulenhoff

E 8 EXAMENtekst ★★ 2018-I: 5 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel 'Graven voor het geld' kun je niet veel opmaken. Hooguit dat de tekst te maken heeft met graven (digging) en geld.
illustratie: De vier foto's maken de titel duidelijker. Er zijn drie foto's van een gegraven tunnel. Op de vierde foto zie je een winkel (TESCO express) met links op de foto een bordje 'Cash'. Waarschijnlijk zullen criminelen via deze tunnel geld hebben gestolen.
soort tekst en aanpak: De tekst is middellang en er horen vijf vragen bij. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Digging for the money

1 Police are hunting thieves who dug a 50ft long tunnel under a mini-supermarket before stealing tens of thousands of pounds from a cash machine. In scenes reminiscent of the movie *The Great Escape*, the gang are thought to have spent months surreptitiously disposing of the dirt from the tunnel as they carefully dug towards the machine built into a Tesco Express store in Eccles, Greater Manchester.

2 The thieves used pick axes and shovels to excavate the tunnel, while supporting the roof with parts of the building's foundations. After reaching the cash machine they managed to smash their way inside and made off with a number of the store boxes containing an estimated £40,000 in cash. Greater Manchester Police said the complexity of the tunnel structure would have required a great deal of planning and may have taken months to complete.

3 However, it has emerged that their efforts may have been __2__ as ATMs usually have security devices which explode if the machine is breached, covering the cash in bright coloured dye.

4 It is the second time thieves in the area have used a tunnel to gain access to a cash machine in a retail unit. Two years ago a gang excavated a 100ft tunnel, complete with lighting and ventilation, to make off with money from a machine at a Blockbuster shop eight miles away in Levenshulme. After that raid police estimated the thieves had spent as much as six months digging the tunnel from a railway embankment under a car park and beneath the shop.

5 Police refused to say how much was taken in this latest raid, other than to say it was a "substantial" sum, but most cash machines contain in excess of £40,000 when full. The gang struck in the early hours of last Friday morning, when the machine would have likely been full of money ahead of the weekend.

6 Police said they were appealing for anyone with information to contact them. Detective Superintendent Mark Toker of GMP said: "These people had obviously spent a long time plotting this crime and I doubt they would have been able to keep their plans secret for all that time, without telling others about their elaborate scheme. The offenders must have spent long periods of time in the area over the last few months, which people may have noticed. You may have seen people acting suspiciously on Friday night, possibly covered in soil."

Daily Telegraph, 2014

---

1 What becomes clear about a robbery from paragraphs 1 and 2?
A It proves that safes can be opened with garden equipment.
B It succeeded because Tesco employees provided inside information.
C It was carried out by a group of skilled and patient criminals.
D It was so remarkable that it has since been turned into a film script.

2 Kies bij __2__ in alinea 3 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A alarming
B copied
C noisy
D pointless

3 What do Eccles (see paragraph 1) and Levenshulme (see paragraph 4) have in common according to the text?
Both towns have
A been targeted by the same group of criminals.
B fallen victim to a similar sort of crime.
C had security problems with Tesco shops.
D invested in special training for the police force.

4 What is the function of paragraph 5?
A to explain why the police is under pressure to solve the crime
B to make clear why the scene of the crime was not protected at the time
C to point out that the timing of the robbery was planned beforehand

5 ‘Police said they were appealing for anyone with information to contact them.’ (begin alinea 6)
Welke van de volgende vragen stelt de politie niet, volgens alinea 6?

A Wie heeft er mensen gezien met aarde op hun kleren in de buurt van de plaats delict?
B Wie heeft er mensen verdacht zien rondhangen op of in de buurt van de plaats delict?
C Wie heeft in zijn of haar omgeving horen praten over het graven van een tunnel?
D Wie heeft mensen gezien die op onverklaarbare wijze besmeurd waren met verf?

E 9 EXAMENtekst★★ 2018-I: 6 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel geeft het onderwerp van de tekst aan: ‘Wat gebeurde er met de mussen?’ Blijkbaar zijn er steeds minder mussen in Engeland.
illustratie: Het plaatje van de mus sluit bij de titel aan.
voorkennis: Als je iets weet van mussen en waarom er steeds minder zijn, kan dat je helpen de tekst beter te begrijpen.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Hier moet je de twee oorzaken vinden voor het feit dat er steeds minder mussen zijn. Je moet je antwoord in het Nederlands opschrijven.

1 ‘What happened to the sparrows?’ (titel)
Welke twee oorzaken worden er genoemd voor het feit dat er steeds minder mussen zijn?
Geef antwoord in het Nederlands.

What happened to the sparrows?

1 When I first moved into my house in Holloway in 1977 I considered house sparrows as pests to be grudgingly tolerated, owing to their predatory assaults on my primulas. This view shifted on a sultry summer afternoon when flying ants were appearing faster than I could swat them. A nearby flock of sparrows won me over with their aerobatic skills in picking them off with pinpoint accuracy.

2 Now the number of sparrows in London is falling. There used to be a lot of neglected buildings in this area which provided very adequate nesting sites for the house sparrows. Spiralling house prices have changed that. The rise and rise of the grey squirrel population has resulted in a competition for food also leading to a disastrous decline in house sparrow numbers.
JOHN FERBANK
London N7

The iPaper, 2014

© ThiemeMeulenhoff

E 10 EXAMENtekst★★ 2018-I: 7 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel maak je op dat de tekst over zoete spruitjes zal gaan.
illustratie: De foto sluit bij de titel aan. Je ziet een kind dat opgewekt een berg spruitjes eet.
voorkennis: Als je weet dat kleine kinderen spruitjes over het algemeen niet zo lekker vinden omdat ze zo bitter zijn, kan dat je helpen de tekst beter te begrijpen.
soort tekst en aanpak: De tekst is kort en er horen twee vragen bij. Voor zowel de combinatievraag als de meerkeuzevraag is het aan te raden om eerst de hele tekst door te lezen. Na deze voorbereiding ga je de vragen beantwoorden.

Sweet Sprouts

By **Sean Poulter**

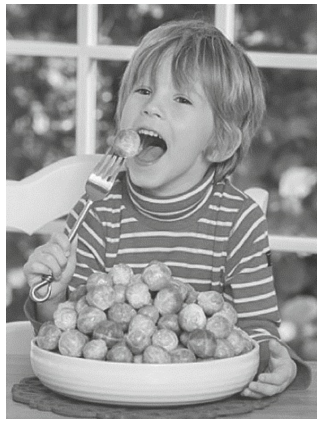

1 No matter how you dress them up, Brussels sprouts are one Christmas tradition that many children could do without. Over the years, attempts have been made to improve the flavour, adding sweet glazes, chestnuts or pieces of smoked bacon, but in many, many cases to no avail. Now supermarket chain Waitrose has worked with growers in Yorkshire and Lincolnshire to develop sprouts that they insist are __a__.

2 According to scientists, children are not just being __b__ when it comes to the knobbly sprout. Reluctance to wolf them down stems from survival instinct, as toxins tend to have a bitter taste, just like sprouts. Sweetness, on the other hand, usually indicates that something is safe to eat, which is why children adore biscuits, cakes and desserts. But there is a good reason why parents ought to urge their little poppets to eat Brussels sprouts: they have twice as much vitamin C per 100g as oranges, approximately 115mg as opposed to 54mg.

3 Amy Lance, Chief Sprout Taster at Waitrose says: “The humble Brussels sprout is a wonderful bundle of deliciousness, but so often overlooked by children or choosy eaters. The poor little sprout is often rejected by people both little and large alike due to its perceived __c__ taste, so the supermarket giant has worked secretly with its farmers over the past year to create a milder flavoured sprout. We believe this variety will win over even the most ardent sprout haters. We hope it will get a massive thumbs up from children this Christmas and encourage them to ‘eat their greens’.”

4 Packs of the newly-developed sprouts will sell at £2.50 for 330g, which is not cheap when some stores will sell the __d__ varieties at 99p per kilo. But some parents may yet find it is a price worth paying.

Daily Mail, 2013

© ThiemeMeulenhoff

1 In de tekst zijn vier woorden weggelaten (___**a**___ , ___**b**___ , ___**c**___ en ___**d**___).
Kies voor elk gat het juiste woord uit de volgende mogelijkheden:
1 bitter
2 fresh
3 kid-friendly
4 picky
5 traditional
Schrijf de nummers achter de letters.
Let op: er blijft één woord over.

2 Which of the following is true, according to this text?
A Brussels sprouts can contain harmful substances.
B Oranges are less beneficial to one's health than assumed.
C People have a natural resistance to certain flavours.
D Young children do not like to eat green vegetables.

E11 EXAMENtekst ★★ 2018-I: 8 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel 'De Grand National: Ze zijn weg – maar ik zit met een mond vol tanden' kun je niet veel opmaken, als je niet weet wat de 'Grand National' is.
illustratie: De foto laat een paardenrace zien met jockeys op racepaarden. Nu weet je dat de 'Grand National' mogelijk een paardenkoers is. De betekenis van de titel wordt daarmee ook duidelijker. 'Ze zijn weg' verwijst naar de paarden die aan hun race zijn begonnen.
voorkennis: Als je weet dat de 'Grand National' een paardenkoers is die het hoogtepunt is van een driedaags paardensportevenement bij Aintree en dat het de belangrijkste steeplechase (race met hindernissen) van het jaar is volgens de Britten, kan die kennis je helpen de tekst beter te begrijpen.
soort tekst en aanpak: De tekst is lang en er horen negen vragen bij. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

The Grand National: They're off – but I'm lost for words

based on an article by **Sarah Rainey**

1 Aaand they're off! Aaand I've completely lost the power of speech. "Um," I stutter, squinting at the galloping mass hundreds of metres down below. "It's the second race of the day at Aintree and the horses are running … really fast … and they've gone over the first jump …" I feel a sharp elbow in my ribcage. "Sorry – over the 'flight' … and the red one's in the lead, with another reddish one – no, it's purple – just behind him…" I gabble incoherently, pointing out everything from the colour of the grass to the lovely hats worn by the female spectators. The man to my right buries his head in his hands.

2 Four floors above the Aintree racecourse, I'm standing in a tiny box, armed with binoculars and a microphone, being tutored by Simon Holt, Channel 4's master commentator. On Thursday, as crowds of 33,000 flocked to the opening day of the biggest race meeting of the year, he agreed to teach me the tricks of the commentary trade. He warns me he thinks I am not up to the job. I'm clearly living up to his low expectations of me.

3 “This job is not easy,” insists Holt. “I still get nervous going into the big meetings, but you have to mask it and try to sound as calm as possible. The pressure of getting it right can be immense. It is an adrenalin rush but you have good days and bad days. That’s the beauty of horse racing. It’s very risky trying to pre-prepare lines because you have absolutely no idea what’s going to happen.”

4 As a commentator, the three days of the Grand National, the 175-year-old National Hunt race held in Liverpool every April, make up Holt’s biggest audience of the year. But he appears utterly unflappable, before and during the race. Just minutes before Channel 4 goes on air, all he’s got by way of notes is a tattered copy of *The Racing Post*, which he repeatedly flicks through before shutting his eyes and mumbling, trance-like, about reds and blues and greens. “Colours,” he exclaims, “are the absolute basics. You’ve got to know which horse is which just by looking, otherwise you won’t be any good.”

5 He hands me the card for my race, the Betfred Bowl Steeple Chase, which, thankfully, features only six horses. Still, I’ve got just half an hour to memorise their colours and names, which include mouthfuls such as “Houblon Des Obeaux” and “Silviniaco Conti”. Distinctive features such as a white face or coloured blinkers can help tell them apart – and then it’s all about clarity and diction. “You are communicating things to the audience so they must be able to understand,” says Holt. “Also, there’s the element of performance, where you raise your voice to supplement the excitement.”

6 For big races, to ensure he doesn’t mess up, Holt is accompanied by Nicky Leeson, his “spotter”, who watches the horses on two screens in the commentary box, tallies the fences and whispers in Holt’s ear if he’s missed something. He needs this back-up because accuracy is essential as well.

7 Are there many female commentators? “Sadly not,” he says. “The promoters did hold a competition recently to try to find some, but it was called the ‘Filly Factor’ and it was a bit naff. There are so many women who work in the business now, so I reckon it’s only a matter of time. Though it does help to have a deeper, husky voice, it makes it easier to build up to a crescendo.”

8 It’s 2.30pm and my race is about to begin. Any last words of wisdom? “Keep up the rhythmic, continuous patter. And if you get it wrong, don’t – whatever you do – stop. Remember that commentators are allowed to be __7__: we’re not robots in the box, so it’s OK to make mistakes as long as you keep going.”

9 Bang! It’s started – and I mumble and mutter my way through six minutes of a race that I, quite frankly, don’t understand. I can’t tell which bit of the course they’re on, how many jumps there are to go or even which one is in the lead. The horses are a blur, the jockeys blend into one and the roar of the crowd throws me off.

10 Holt has mentored many a young jockey, but says that, more than anything, he is pestered for tips. Holt says: “The trouble is that horses can’t tell you if they’re not feeling well or if they don’t like the track or if they’re going too fast. There are no guarantees.” So which horse will he be backing this year? “Actually, I’m not much of a gambler,” says Holt with a laugh, surveying the majestic scene below. “Why would I bother? I get to stay up here, enjoying the best seat in the house.”

The Daily Telegraph, 2014

© ThiemeMeulenhoff

1 ‘The man to my right buries his head in his hands.’ (einde alinea 1)
Welk van de volgende citaten geeft hiervoor een verklaring?
A ‘he agreed to teach me the tricks of the commentary trade’ (alinea 2)
B ‘I’m clearly living up to his low expectations of me.’ (alinea 2)
C ‘The pressure of getting it right can be immense.’ (alinea 3)

2 ‘you have to mask it and try to sound as calm as possible.’ (alinea 3)
Welke zin uit alinea 3, 4 of 5 maakt duidelijk dat het Simon Holt goed lukt om rustig over te komen?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

3 How does Simon Holt prepare for a race, according to paragraph 4?
A by meditating just before he has to begin his commentary
B by memorising the appearances of the horses in the race
C by reading specialised magazines to distract his mind
D by writing down bits of information in an old notebook

4 Wat maakt het onder andere voor de schrijfster zo moeilijk om een paardenrace te voorzien van commentaar, volgens alinea 5?
1 De paarden hebben ingewikkelde namen.
2 De volgorde van de wedstrijden wordt pas vlak voor aanvang bekendgemaakt.
A Alleen 1 is juist.
B Alleen 2 is juist.
C Zowel 1 als 2 is juist.
D Geen van beide is juist.

5 How does paragraph 6 connect to paragraph 5?
A It contradicts what is said in paragraph 5.
B It expands on what is said in paragraph 5.
C It illustrates what is said in paragraph 5.
D It modifies what is said in paragraph 5.

6 ‘to build up to a crescendo.’ (einde alinea 7)
Welke zin uit alinea 4, 5 of 6 legt uit waarom je dit nodig kunt hebben?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

7 Kies bij __7__ in alinea 8 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A chaotic
B hasty
C imperfect
D relaxed
E sensitive

8 ‘and I mumble and mutter my way through six minutes of a race’ (alinea 9)
Welke alinea maakt voor het eerst duidelijk dat de schrijfster het moeilijk vond om de race van commentaar te voorzien?
Noteer het nummer van deze alinea.

© ThiemeMeulenhoff

9 What drives Simon Holt to keep on doing such a difficult job, according to paragraph 10?
A He is very fond of horses and likes spending time with them.
B He likes helping new riders start a racing career.
C He loves having the best view to watch the races.
D He makes profits from having inside information on horses.

E12 EXAMENtekst ★★★ 2017-I: 2 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel maak je op dat de tekst zal gaan over een nijlpaard dat vastzit in een zwembad.
illustratie: De foto laat een nijlpaard in het water zien met een wijd opengesperde bek.
soort tekst en aanpak: Bij dit artikel hoort een beweringenvraag. Je moet van vier acties aangeven of ze wel of niet in de tekst staan als onderdeel van het plan om het nijlpaard te bevrijden. De vraag dwingt je na te denken welke acties precies onderdeel uitmaken van het plan. Daarom moet je de tekst en de vraag heel nauwkeurig lezen. Elke bewering heeft betrekking op een stukje tekst, meestal een of meer zinnen. Zoek dat stukje tekst en bepaal of de actie onderdeel is van het plan om het nijlpaard te bevrijden. Is er geen enkele aanwijzing voor de actie in de tekst te vinden, dan is deze onjuist en schrijf je ‘niet’ op.

1 Geef van elke van de volgende acties aan of deze volgens de tekst wel of niet onderdeel is van het plan om het nijlpaard te bevrijden.
1 het nijlpaard lokken met andere dieren uit de kudde
2 het nijlpaard met voedsel rustig houden
3 het nijlpaard verdoven
4 het zwembad bijvullen

Hippo stuck in pool

A young hippopotamus that was chased away from his herd at a South African game reserve has found a refreshing place to relax: he plunged into a pool at the Monate Conservation Lodge north of Johannesburg. The 8ft-deep swimming pool is big enough for him to swim, but there are no steps and there’s no way he can come out.

A game capture team is now preparing to sedate the hippo and lift him out of the pool using a crane. Much of the water has already been drained to make the extraction easier, and a vet will be present.

More dominant males forced the 4-year old hippo from the herd, after his mother gave birth to a new baby recently.

Staff have been feeding the hippo during his extended swim. They say he had been noticeably relaxed without any aggressive cousins to contend with. Because the hippo was chased away by his herd, he will be moved to another animal sanctuary.

guardian.co.uk, 2012

E13 EXAMENtekst ★★★ 2017-I: 3 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel ‘Wat goed is voor het haantje ...’ leid je af dat de tekst over een haan zal gaan.
illustratie: Het plaatje van een haan past bij de titel.
voorkennis: Als je weet wat een ‘Antisocial Behaviour Order (Asbo)’ is, zul je de tekst beter begrijpen. Een ‘Asbo’ is een maatregel die in Groot-Brittannië soms wordt opgelegd aan mensen die zich asociaal gedragen en over wie veel mensen klagen. Ze krijgen dan een beperkende maatregel. Ook kan het je helpen als je weet dat de schrijver met zowel ‘Fantastic Mr Fox’ als ‘Reynard’ een vos bedoelt. ‘Fantastic Mr Fox’ is de hoofdpersoon van het gelijknamige boek van Roald Dahl. ‘Reynard’ is de naam van de vos die de hoofdpersoon is in veel oude Europese fabels.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Probeer eerst zelf te bedenken wat het antwoord is. Doe dat zonder naar de antwoorden te kijken. Kijk vervolgens welk van de antwoorden het best bij jouw antwoord past. Dat kies je als goede antwoord.

1 Wat wil de schrijver van deze tekst duidelijk maken?
Hij vindt de maatregel die genomen is tegen een haan eigenlijk
A bijzonder creatief.
B compleet belachelijk.
C helemaal terecht.
D overdreven streng.
E verrassend effectief.

What’s good for the cockerel …

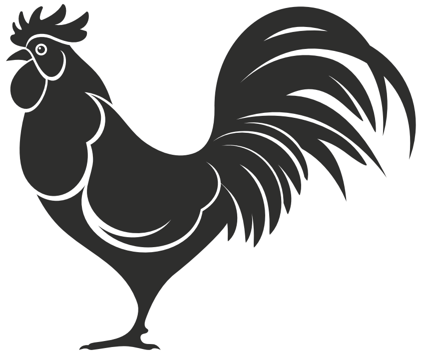

By this morning, William the cockerel’s fate will be sealed. The bird, from Eyam in Derbyshire, has been served with an Anti-social Behaviour Order, known as Asbo. Not for any violent assault or binge drinking, but after a complaint was made by villagers about his early morning crowing.

His owners, Philip and Caroline Sutcliffe were served with a noise-abatement order by the local council, banning William from uttering “cock-a-doodle-doo” before the civilized time of 8am.

The poor Sutcliffes claim they have tried everything to keep their bird quiet, including keeping him in the dark and in a small space. Eviction

seems the only option, unless there is a last-minute reprieve.

Some may think Derbyshire Dales District Council has acted severely, but I'm all in favour. My early mornings and nights are regularly disturbed by workers re-laying gas pipes in our street, or well-refreshed locals spontaneously auditioning for *The X Factor* outside my window. But most irritating of all are the neighbourhood foxes; so I will be sending a request to my council to slap an Asbo on our local Fantastic Mr Fox and his noisy pals, citing Derbyshire v William as a test case. See you in court, Reynard…

Daily Telegraph, 2014

E14 **EXAMEN**tekst ★★★ **2018-I: 1** met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel kun je niet veel afleiden. Hooguit dat de tekst mogelijk iets te maken heeft met de stekker uit het stopcontact trekken (unplug) en het besparen of sparen (save) van iets. Misschien zijn het tassen.
illustratie: Vier verschillende foto's laten vier tassen zien. Op elk van de tassen is een huishoudelijk apparaat afgebeeld met een elektrisch snoer dat samenvalt met het hengsel van de tas.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Je moet bepalen wat het doel was van de actie van het bedrijf Meralco.

1 Wat was het doel van de actie van het bedrijf Meralco?
A de duurzaamheid van zijn producten benadrukken
B de sympathie voor het bedrijf bij klanten vergroten
C een veilige tas voor het vervoer van apparatuur promoten
D oproepen om energie-verspillende apparaten te vervangen

Meralco: Unplug to save bags

Meralco, the Philippines' top supplier of electricity, aimed to show goodwill to its customers by educating them on how electric consumption works and how to read electricity bills.

Special bags that combined 'Electricitips' or information on how to save electricity and ways to practice smart electrical consumption were given away during Christmas bazaars and Meralco mall events.

adsoftheworld.com, 2015

E15 **EXAMEN**tekst ★★★ **2018-I: 12** met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel leid je af dat de tekst zal gaan over een tentoonstelling met nooit eerder vertoonde politievoorwerpen.
illustratie: Je ziet een foto van een koffer met allerlei gereedschappen die je zou kunnen gebruiken bij een politieonderzoek.
soort tekst en aanpak: De tekst is niet zo lang en er horen twee vragen bij. Lees eerst de hele tekst en beantwoord dan de vragen.
noot: De voetnoot onder de tekst legt uit wat 'the Met' in regel 16 betekent.

Exhibition of Previously Unseen Police Artefacts

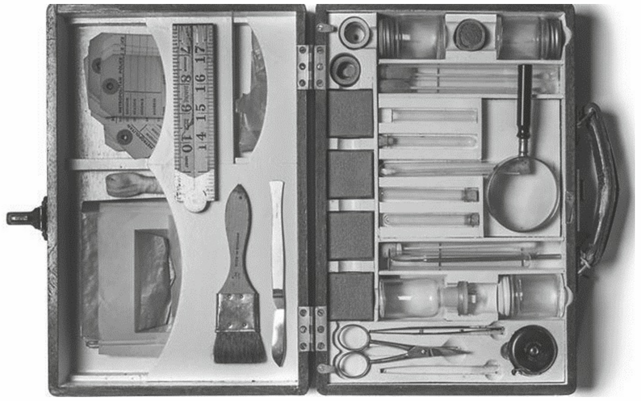

The city's most inaccessible museum must surely be The Crime Museum, a macabre collection of evidence and criminal tales which was created in 1875 but has only ever been open to police professionals and invited guests. Now we can all get a glimpse of the gory details, though, as its most fascinating exhibits will be on display at the Museum of London. This

exhibition reveals previously unseen details and secrets from real-life high profile crimes such as the Acid Bath Murderer, the Great Train Robbery and the Millennium Dome Diamond Heist. Visitors will also find out more about the challenges the police face while trying to keep London legal.

The exhibition's curators have successfully avoided sensationalism and the exhibition's methodical design is excellent, inviting you to focus carefully on each of more than 20 individual cases as well as themed sections on topics including terrorism, counterfeiting, espionage, and the challenge of distinguishing a real firearm from a replica. But the relentless succession of sad stories and objects used to cause harm is quite hard to take. __2__, these are all cases the Met[1)] has successfully solved and many have triggered an important development in policing the capital or the detection of crime.

There's a particularly imaginative programme of themed events to accompany the exhibition's run; places are bound to go fast so it's worth booking early.

timeout.com, 2015

noot 1 the Met = the metropolitan police: de politie van Londen

1 What is the main aim of the exhibition?
A to attract people interested in fictional crimes
B to create awareness for the work of crime fighters
C to raise extra money to fund a special crime unit
D to warn the public for tricks used by criminals

2 Kies bij __2__ in de tekst het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A After all
B Also
C In short
D Still

 © ThiemeMeulenhoff

E 1 EXAMENtekst 2016-I: 12

1 1 = onjuist; 2 = onjuist; 3 = onjuist; 4 = juist

1. Onjuist. Het gaat om een tekst van honderd woorden met een tip over een leuke plek (regel 5). Als je een foto van die plek hebt en je bezit het copyright, dan kun je deze bijsluiten. Maar je wordt alleen beoordeeld op de tekst (regel 6-9).
2. Onjuist. In regel 22 staat alleen maar dat de winnaar een waardebon van 200 pond krijgt. Hier staat niet dat de winnaar de helft van de waarde van de hoofdprijs ook contant kan ontvangen.
3. Onjuist. In regel 23-24 lees je dat de winnaar per telefoon of e-mail op de hoogte wordt gebracht hoe hij aanspraak kan maken op de prijs. Je leest nergens dat zijn naam in *The Guardian* wordt bekendgemaakt.
4. Juist. In regel 25-29 staat dat de prijs vervalt (forfeited) als de winnaar er niet binnen veertien dagen aanspraak op maakt en dat GNM dan het recht heeft een andere winnaar te kiezen.

E 2 EXAMENtekst 2017-I: 4

1 Next time (alinea 2)
Opmerking
Niet fout rekenen wanneer je de juiste zin (deels) verder hebt overgenomen of de juiste zin op een andere manier hebt aangewezen.
Dit was de een na makkelijkste vraag van examen 2017-I: bijna alle examenkandidaten hebben het goede antwoord gegeven.
Je zoekt in de tekst een beschrijving van een nieuwe manier van ongediertebestrijding (a novel method of pest control). In dit geval vormt een vos de plaag. Je gaat de zinnen van de tekst een voor een af.
De zin van alinea 1 valt meteen af. Deze zin noemt de 'novel method of pest control', maar beschrijft de methode niet.
In regel 5-15 van alinea 2 lees je over iemand die in zijn hand wordt gebeten door een vos en over zijn buurman, die met de gemeente belt om het overlast gevende dier te laten verwijderen. In regel 15-17 lees je het verrassende antwoord (surprising reply) van een ambtenaar: 'De volgende keer dat u deze vos ziet, gooit u een deken over hem heen en dan brengt u hem naar de dichtstbijzijnde opvang van de Dierenbescherming (RSPCA)'. Dit is een nieuwe manier om een vos te bestrijden, dus lijken de eerste twee woorden van regel 16 het goede antwoord te zijn. Maar voor de zekerheid lees je verder. Je ziet dan dat de tekst geen andere methode beschrijft om een vos te bestrijden. Daarmee is de zin die met **Next time** (regel 16) begint inderdaad het goede antwoord.

E 3 EXAMENtekst 2017-I: 13

1 Spectators can (derde alinea)
Opmerking
Niet fout rekenen wanneer je de juiste zin (deels) verder hebt overgenomen of de juiste zin op een andere manier hebt aangewezen.
Dit was de makkelijkste vraag van examen 2017-I. Bijna alle examenkandidaten hebben het goede antwoord gegeven.
In alinea 1 staat wat de ceremonie van 'Trooping the Colour' inhoudt. In alinea 2 lees je hoe je aan tickets kunt komen als je op de tribunes (seated stands, regel 11) wilt zitten. In de eerste zin van alinea 3 staat dat toeschouwers ook gewoon kunnen komen en langs de route kunnen kijken.

© ThiemeMeulenhoff

Uit regel 18 blijkt dus dat je de ceremonie kunt zien zonder een kaartje te kopen. De eerste twee woorden van deze zin zijn: **Spectators can**.

E 4 EXAMENtekst 2018-I: 3

1 1 = niet; 2 = niet; 3 = wel; 4 = niet

Dit was de gemakkelijkste vraag van examen 2018-I. De meeste eindexamenkandidaten hebben een goed antwoord gegeven.

1 Niet. In regel 14-16 lees je dat je voor 12 pond per maand een kwetsbare, dakloze jongere een eigen kamer geeft en alle ondersteuning (support) die hij/zij nodig heeft om een nieuw leven op te bouwen.
2 Niet. Je leest nergens in de tekst dat je als sponsor een jongere kunt kiezen die je wilt ondersteunen.
3 Wel. Onder het tussenkopje 'Wat je als sponsor van een Centrepoint-kamer krijgt' (regel 25) lees je welke informatie je over zowel de kamer als de jongere krijgt.
4 Niet. In regel 31-32 lees je alleen dat hoe meer kamers je sponsort, des te meer jonge levens je redt.

E 5 EXAMENtekst 2018-I: 13

1 C

Er is maar één antwoord dat duidelijk wordt uit deze tekst en dat is antwoord C. Daarvoor staan enkele duidelijke aanwijzingen in de tekst.
In alinea 1 staat dat je op basis van hoe mensen met beloning omgaan (regel 1-3), zou verwachten dat ze onprettige dingen zo veel mogelijk zouden uitstellen, maar dat dit niet het geval is (regel 3-6).
Alinea 2 beschrijft een onderzoek waarbij de meeste mensen ervoor kozen de pijn eerder te ondergaan, ondanks het feit dat het een pijnlijker prikkel betekende.
In de eerste zin van alinea 3 staat: Als pijn niet vermeden kan worden, kiezen de meeste mensen ervoor om het sneller achter de rug te hebben, zelfs als dat betekent dat de pijn erger is. Vervolgens lees je in regel 14-17: Een verklaring, genaamd 'angst' (dread), is dat vooruitlopen op pijn onaangenaam of nadelig is, net zoals pijn zelf.
Ten slotte lees je in alinea 4 dat de principes van 'angst' waarschijnlijk ook toegepast kunnen worden bij deadlines of andere manieren die iets onvermijdelijk maken. Het is waarschijnlijker dat je ervoor kiest om iets maar achter de rug te hebben, zelfs als het iets is wat je vreest.
Antwoord C is dus het goede antwoord. Antwoord A, B en D worden niet aan de orde gesteld in de tekst en zijn daarom onjuist.

E 6 EXAMENtekst 2018-I: 2

1 D

Alle vier de antwoorden hebben betrekking op de agressie, het gevaar, de aanvallen van ijsberen. Je gaat in de tekst op zoek naar een bewering over ijsberen. Die vind je alleen in regel 15-17. Daar lees je: Veel mensen denken dat carnivoren van zichzelf gevaarlijk zijn, maar de meeste zijn dat niet. IJsberen zijn anders. Zonder enige twijfel (Without a doubt) kon dit vrouwtje (female) mij binnen ruiken en wilde ze mij als lunch opeten. Deze bewering komt het meest overeen met antwoord D.
Antwoord C is het tegenovergestelde van wat er in regel 15-17 staat. Antwoord A en B komen niet overeen met wat regel 15-17 uitdrukt.

E 7 EXAMENtekst 2018-I: 4

1 A

Voor deze vraag is het van belang dat je de hele tekst hebt gelezen en hebt begrepen dat de schrijver duidelijk wil maken dat mislukken niet erg is, maar juist een essentieel onderdeel van succes is.
In alinea 1 introduceert de schrijver het onderwerp van zijn artikel door zijn teleurstelling te beschrijven bij de acties van Luis Suarez (regel 2), die leidden tot de uitschakeling van Engeland bij het WK 2014 (regel 3-4). Maar hij was blij met de krantenkop 'Engelse bondscoach Roy Hodgson ziet een mooiere toekomst na uitschakeling WK-finale 2014' (regel 4-6). De schrijver vermeldt deze krantenkop dus om een positieve benadering van het omgaan met tegenslagen te tonen (antwoord A).
De schrijver vermeldt de krantenkop niet om de neiging van voetbalfans om ontevreden te blijven, te noemen (antwoord B). Ook niet om het feit te prijzen dat de Britten gewoonlijk kalm en beschaafd blijven (antwoord C) of om te benadrukken dat voetbalspelers afhankelijk zijn van bemoedigende mediaverslaggeving (antwoord D). Deze antwoorden vallen buiten het onderwerp van de tekst.

2 D

Wanneer je in een zin een open plek moet invullen, is het verstandig om het gedeelte rond die open plek te vertalen. In regel 11-14 lees je: Het mag dan vreemd (curious) lijken, maar mislukking is vaak een wezenlijk deel van succes. In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht (contrary to popular perception), kan het een andere weg naar succes zijn. Bepalend (key) is niet of we slaagden of faalden, maar eerder onze __?__ mislukking.
In alinea 3 lees je vervolgens over Thomas Edison, die ooit een wereldrecord had van 1039 patenten (regel 15-16). Edison leerde vele manieren waarop hij niet zijn doel zou bereiken (regel 23), maar hij liet niet toe dat dit herhaalde leren hem ontmoedigde (discourage, regel 24). In plaats daarvan zette het hem ertoe aan nieuwe manieren te proberen (regel 24-25). Met andere woorden: onze reactie op (**response to**) mislukking is bepalend. Daarom is antwoord D het goede antwoord.
De 'ontkenning van' (antwoord A) mislukking komt niet aan de orde in de tekst; het gaat om je reactie erop. Datzelfde geldt voor een 'afkeer van' (antwoord B) en 'onverschilligheid ten opzichte van' (antwoord C) mislukking.

3 C

Alinea 3 gaat voornamelijk over Thomas Edison, die een wereldrecord had van 1039 patenten (regel 15-16). Hij zou ooit hebben opgemerkt: 'Ik heb nooit gefaald, het was alleen maar een proces van 2000 stappen.' (regel 17-18) Thomas Edison is een voorbeeld van iemand die zich niet door mislukkingen uit het veld liet slaan. Maar het kan ook anders. In regel 18-22 lees je dat als mislukking wordt gezien als een persoonlijke nederlaag, dit ons negatief zal beïnvloeden. Het tegengestelde gebeurde echter met Thomas Edison. In regel 23-25 staat dat hij niet toeliet dat dit herhaalde leren hem ontmoedigde (discourage). In plaats daarvan zette het hem ertoe aan nieuwe manieren te proberen. Kortom, het hoofddoel van alinea 3 is om de hoofdgedachte van de tekst te verduidelijken (antwoord C): mislukking is vaak een wezenlijk deel van succes (regel 11-12).
Alinea 3 bekritiseert Thomas Edison juist niet vanwege zijn positieve houding ten opzichte van mislukkingen. Daarom is het hoofddoel van alinea 3 niet het weerspreken van de hoofdgedachte van de tekst (antwoord A). Zowel antwoord B als antwoord D gaan voorbij aan de voorbeeldfunctie van Thomas Edison in alinea 3. Daarom zijn ze onjuist. Het hoofddoel van alinea 3 is dus niet nieuwe informatie geven over de hoofdgedachte in deze tekst (antwoord B) en ook niet de hoofdgedachte in een wetenschappelijke context plaatsen (antwoord D).

4 A
Dit was een van de gemakkelijkste vragen van examen 2018-I. De meeste eindexamenkandidaten hebben een goed antwoord gegeven.
In regel 26-29 lees je wat Sebastian Coe zei over het verwerken van een nederlaag (defeat). Het komt erop neer dat je met een nederlaag moeten leren omgaan en dat slimme mensen (smart people) weten hoe ze dit kunnen uitbouwen en wat ze nodig hebben om dergelijke kwesties aan te pakken. In regel 29-31 is vervolgens de schrijver aan het woord: **___?___** het gaat er allemaal om hoe je deze gebeurtenissen vormgeeft (frame). Als je ze als leerervaringen ziet, zullen ze je goeddoen en je een springplank verschaffen van waaruit je je kunt verbeteren.
Sebastian Coe en de schrijver verwoorden dus hetzelfde: als je goed met nederlagen omgaat, kun je er je voordeel meedoen. Daarom is antwoord A juist: Met andere woorden (**In other words,**).
Antwoord B (Daar komt nog bij) is onjuist, want de schrijver voegt niets toe aan de woorden van Sebastian Coe. Antwoord C (Daarentegen) is ook onjuist, omdat de schrijver en Sebastian Coe elkaar niet tegenspreken.

5 A
In de laatste alinea geeft de schrijver je advies: Dus als de volgende keer ongewilde omstandigheden je plannen in de war gooien, vergeet dan niet (remember) om een gezond perspectief te houden en hou jezelf voor dat een droom niet alleen maar een gewenste uitkomst is, maar ook een reis met af en toe hobbels (occasional bumps) op de weg.
De laatste alinea is meestal de conclusie van de tekst. Daarom zullen de hobbels die je af en toe op de weg naar succes tegenkomt, te maken hebben met de mislukkingen waarmee je goed zou moeten omgaan. Mislukkingen leveren onvermijdelijk teleurstellende momenten (antwoord A) op. Daarom lijkt antwoord A het best te passen.
Zeldzame ervaringen (antwoord B), regelmatige conflicten (antwoord C) en onbereikbare doelen (antwoord D) zijn niet in de tekst aan de orde geweest en hebben ook niets te maken met het omgaan met nederlagen of mislukkingen. Daarom is antwoord A inderdaad juist.

E 8 EXAMENtekst 2018-I: 5

1 C
In alinea 1 en 2 lees je een aantal zaken over een beroving: de dieven hebben een lange tunnel gegraven (regel 1), ze hebben tientallen duizenden ponden gestolen uit een geldautomaat (regel 2-3) en ze zijn maanden bezig geweest om heimelijk (surreptitiously) aarde te laten verdwijnen (regel 4-5), terwijl ze voorzichtig bezig waren de tunnel te graven (regel 5). Verder lees je in regel 11-13 dat de politie zegt dat de complexiteit van de tunnelstructuur veel planning zou hebben vereist en misschien wel maanden heeft gekost om te voltooien. Kortom, de beroving werd uitgevoerd door een groep kundige en geduldige criminelen (antwoord C).
In regel 7 staat weliswaar dat de dieven bijlen en schoppen gebruikten om de tunnel uit te graven (excavate), maar niet dat ze deze gebruikten om de kluis mee te openen. Dus bewijst de beroving niet dat kluizen geopend kunnen worden met tuingereedschap (antwoord A). Nergens in alinea 1 en 2 lees je dat de beroving slaagde, omdat werknemers van Tesco voorkennis hadden verschaft (antwoord B). En ook antwoord D is onjuist. In regel 3 lees je dat de beroving doet denken aan de film *The Great Escape*, niet andersom. Dus de overval was niet zo opmerkelijk dat deze sindsdien tot een filmscript is gemaakt (antwoord D).

2 D
Wanneer je in een zin een open plek moet invullen, is het verstandig om het gedeelte rond die open plek te vertalen. In regel 14-16 lees je: Echter, het is gebleken dat hun inspanningen misschien wel **___?___** zijn geweest, omdat geldautomaten gewoonlijk diefstalbeveiliging hebben die explodeert als er in de automaat wordt ingebroken en het geld bedekt met felgekleurde verf. Dit betekent dat de inspanningen van de dieven misschien wel zinloos (**pointless**) zijn geweest, want zo hebben ze niets meer aan het geld. Daarom is antwoord D juist.
Hun inspanningen zijn niet verontrustend (antwoord A), gekopieerd (antwoord B) of lawaaierig (antwoord C).

3 B
Dit was een van de gemakkelijkste vragen van examen 2018-I. De meeste eindexamenkandidaten hebben een goed antwoord gegeven.
In alinea 1 lees je dat er een lange tunnel is gegraven om een geldautomaat in Eccles (regel 5-6) te beroven. In alinea 4 lees je over hetzelfde, maar dan in Levenshulme (regel 20-21). Het lijkt er dus op dat beide steden slachtoffer zijn geworden van dezelfde soort misdaad (antwoord B).
Je leest nergens in alinea 1 en 4 dat beide steden het doelwit waren van dezelfde groep misdadigers (antwoord A), al gaat het wel om dezelfde soort misdaad.
Antwoord C is onjuist, omdat nergens staat dat de twee steden veiligheidsproblemen met Tesco-shops hadden. Sterker nog, in Levenshulme stond de geldautomaat die werd beroofd, in een Blockbuster-shop. Ook lees je hier niet dat beide steden hebben geïnvesteerd in speciale training voor de politie (antwoord D). Je weet nu zeker dat antwoord B het juiste antwoord is.

4 C
Dit was een van de gemakkelijkste vragen van examen 2018-I. De meeste eindexamenkandidaten hebben een goed antwoord gegeven.
In regel 25-26 lees je dat volle geldautomaten meestal meer dan (in excess of) 40.000 pond bevatten. In regel 26-28 staat dat de bende vroeg op vrijdagochtend toesloeg toen de automaat waarschijnlijk vol zou zijn geweest met het oog op het weekend. Het lijkt dus niet toevallig dat de dieven de beroving op vrijdagochtend lieten plaatsvinden. De functie van alinea 5 is dus: laten zien dat de timing van de beroving van tevoren was gepland (antwoord C).
Je zou kunnen denken dat alinea 5 uitlegt waarom de politie onder druk staat om de misdaad op te lossen (antwoord A), maar je leest niets anders over de politie dan dat zij niet precies wil vertellen welke geldsom werd buitgemaakt (regel 24). Ook antwoord B is onjuist. Deze alinea maakt op geen enkele manier duidelijk waarom de plaats delict niet was beschermd ten tijde van de beroving (at the time).

5 D
Een vraag die ‘niet’ bevat, is in de regel wat lastig. Het is in dit geval het handigst als je de antwoorden een voor een afgaat en kijkt of het een vraag is die de politie stelt volgens alinea 6.
Antwoord A komt overeen met de inhoud van regel 35-36. De politie vraagt zich af of je misschien mensen hebt gezien die zich verdacht (suspiciously) gedroegen afgelopen vrijdagnacht, misschien bedekt met aarde. De politie stelt deze vraag, dus daarom is antwoord A onjuist.
Antwoord B komt overeen met de inhoud van regel 33-35. De politie zegt dat de daders (offenders) lange periodes in de afgelopen maanden in het gebied moeten hebben doorgebracht en dat mensen dat misschien hebben opgemerkt. Antwoord B is ook onjuist.

Antwoord C komt overeen met de inhoud van regel 31-33. De politie zegt dat zij betwijfelt of de daders hun plannen al die tijd geheim hebben kunnen houden, zonder anderen over hun uitgebreide plan te vertellen. Daarom is antwoord C ook onjuist. Antwoord D blijft over. Je leest voor de zekerheid de hele alinea nogmaals door. Deze vraag stelt de politie niet. Dus daarom is antwoord D juist.

E 9 EXAMENtekst 2018-I: 6

1 Een antwoord met de volgende strekking:
- **Huizenprijzen zijn veranderd. / Er zijn minder (geschikte) plaatsen waar ze nesten kunnen bouwen. / Er zijn minder verwaarloosde/vervallen gebouwen.**
- **Er is minder voedsel. / Er zijn steeds meer (grijze) eekhoorns.**

Je moet in de tekst twee oorzaken zoeken voor het feit dat er steeds minder mussen zijn.
De eerste oorzaak lees je aan het begin van alinea 2: Nu is het aantal mussen in Londen aan het afnemen. Vroeger waren er veel verwaarloosde gebouwen in dit gebied die voorzagen in deugdelijke nesten voor huismussen. Snel stijgende huisprijzen hebben dat veranderd.
De tweede oorzaak staat in de rest van alinea 2: De voortdurende toename van de grijze-eekhoorn-populatie heeft geresulteerd in een strijd om voedsel die heeft geleid tot een rampzalige afname in het aantal huismussen.

E 10 EXAMENtekst 2018-I: 7

1 a = 3; b = 4; c = 1; d = 5
Bij deze combinatievraag moet je verschillende bijvoeglijke naamwoorden in de tekst passen. Zorg dat je precies weet wat deze woorden betekenen: 1 = bitter, 2 = vers, 3 = kindvriendelijk, 4 = kieskeurig, 5 = traditioneel. Je houdt één woord over.

a 3. Er zijn pogingen ondernomen om de smaak van spruitjes voor kinderen te verbeteren (regel 4-5), maar in vele, vele gevallen zonder resultaat (to no avail), (regel 6-7). In regel 7-10 lees je dat supermarktketen Waitrose nu met kwekers spruitjes heeft ontwikkeld waarvan ze overtuigd zijn dat ze **?** zijn. Met andere woorden: de spruitjes van Waitrose hebben een verbeterde smaak en zijn dus kindvriendelijk (**kid-friendly**).

b 4. In regel 11-12 lees je dat volgens wetenschappers kinderen niet alleen maar **?** zijn, wanneer het op de knobbelige spruit aankomt. Kinderen associëren een bittere smaak namelijk met gif (regel 13-14) en een zoete smaak met iets wat veilig te eten is (regel 14-15). Kinderen zijn dus niet alleen maar kieskeurig (**picky**), maar hebben een goede reden om spruitjes te wantrouwen.

c 1. In regel 22-25 lees je dat de arme kleine spruit vaak wordt afgewezen door zowel grote als kleine mensen vanwege zijn vermeende **?** smaak, dus heeft supermarkt Waitrose met zijn boeren het afgelopen jaar in het geheim gewerkt aan het creëren van een zoeter smakende spruit. Het gaat in deze zin om de tegenstelling tussen ‘mild’ (zoet) en bitter (**bitter**).

d 5. In regel 29-30 lees je dat pakken met de nieuw ontwikkelde spruiten worden verkocht voor £ 2,50 per 330 gram, wat niet goedkoop is, terwijl sommige winkels de **?** soort voor 99 pence per kilo verkopen. De tegenstelling gaat hier tussen de nieuw ontwikkelde spruiten (met een zoetere smaak) tegenover de oude of traditionele (**traditional**) spruiten (met een bittere smaak).

Het woord dat overblijft is nummer 2: vers (fresh).

2 C
Voor deze vraag moet je de hele tekst hebben gelezen. Het goede antwoord vind je in regel 13-14. Daar lees je: Onwilligheid om ze op te schrokken (wolf down) komt voort uit overlevingsinstinct, omdat gifstoffen meestal een bittere smaak hebben zoals spruiten. Met andere woorden: Het is waar dat mensen een natuurlijke afkeer hebben van bepaalde smaken (antwoord C).
Het is niet waar dat spruitjes schadelijke stoffen kunnen bevatten (antwoord A). Integendeel, in regel 16-18 staat dat er een goede reden is waarom ouders hun kleine popjes zouden moeten aanmoedigen (urge) spruitjes te eten: ze bevatten twee keer zo veel vitaminen als sinaasappels. Hier staat dus niet dat sinaasappels minder goed zijn voor je gezondheid dan aangenomen (antwoord B). Alleen dat spruitjes meer vitaminen bevatten. Dat jonge kinderen geen groene groentes lusten (antwoord D) is ook niet waar. Het gaat maar om één groente: ze vinden vooral spruitjes niet lekker (regel 1-3).

E 11 EXAMENtekst 2018-I: 8

1 B
Het is belangrijk dat je weet wie wie is bij deze vraag. De man die rechts van de schrijfster zijn hoofd in zijn handen heeft laten zakken, is Simon Holt, de topcommentator van Channel 4 (regel 11-12). Hij is ermee akkoord gegaan om Sarah Rainey, de schrijfster van het artikel, de kunst van het commentaarvak bij te brengen (regel 14). Hij waarschuwt haar dat hij denkt dat ze het niet goed zal doen (not up to the job), (regel 14-15).
Alinea 1 maakt duidelijk dat Sarah niet heel goed commentaar levert. Je leest hier dat ze haar spraakvermogen volledig verliest (regel 1), dat ze stottert (regel 2), dat ze fouten maakt (ze zegt ‘jump’ in plaats van ‘flight’, regel 4-5), dat ze onsamenhangend babbelt (regel 6-7). Daarom zit Simon er dus neerslachtig bij, want Sarah voldoet duidelijk aan zijn lage verwachtingen (antwoord B): hij dacht al dat ze er niets van zou terechtbrengen.
Simon Holt heeft zijn hoofd niet in zijn handen laten zakken, omdat hij heeft afgesproken Sarah de kunst van het commentaarvak bij te brengen (antwoord A). De druk om het goed te doen, kan (bij het commentaar geven) weliswaar immens zijn (antwoord C), maar dit is hooguit een verklaring voor het feit dat Sarah het niet goed doet en niet de reden van Simons reactie.

2 But he (alinea 4)
Opmerking
Het antwoord is ook goed wanneer je de juiste zin (deels) verder hebt overgenomen of de juiste zin op een andere manier hebt aangewezen.
Bij deze vraag ga je de zinnen van alinea 3, 4 en 5 een voor een na tot je de zin tegenkomt die duidelijk maakt dat het Simon Holt goed lukt om rustig over te komen. Van belang is dat je woorden die je niet kent, opzoekt in het woordenboek. Het woord waar het hier om draait, is ‘unflappable’ (onverstoorbaar). Dit woord is een aanwijzing dat de zin waarin het woord staat, mogelijk het goede antwoord is.
In regel 25-26 lees je: Maar hij lijkt volkomen onverstoorbaar (unflappable), voor en tijdens de race. Deze zin maakt duidelijk dat het Simon Holt goed lukt om rustig over te komen. De eerste twee woorden van deze zin zijn: **But he**.

3 B
De beschrijving van Simon Holts voorbereiding staat in regel 26-29. Daar lees je: Een paar minuten voordat Channel 4 begint met uitzenden, is het enige wat hij bij wijze van aantekeningen heeft, een gehavend exemplaar van *The Racing Post*, dat hij regelmatig doorbladert (flicks through) voordat hij zijn ogen dichtdoet en mompelt, als in een trance, over rode en blauwe en groene. Simon Holt is dus bezig de kleuren uit zijn hoofd te leren. Dat lees je vervolgens ook in regel 29-31: 'Kleuren,' verzucht hij, 'zijn de absolute basis. Je moet alleen al door te kijken weten welk paard het is, anders doe je het niet goed.' Dus Simon Holt bereidt zich voor door het uiterlijk van de paarden in de race uit zijn hoofd te leren (antwoord B).
Hij mediteert niet vlak voor hij zijn commentaar begint (antwoord A). Er staat alleen in regel 28-29 dat het lijkt alsof hij in een trance is (trance-like), terwijl hij kleuren uit zijn hoofd leert. Simon Holt gebruikt *The Racing Post* om de paarden uit zijn hoofd te leren (regel 26-29), maar je leest nergens in alinea 4 dat hij verschillende gespecialiseerde tijdschriften leest om zichzelf af te leiden (distract), (antwoord C). Ook lees je niets over Simon die stukjes informatie in een oud notitieboekje opschrijft (antwoord D).

4 A
Bewering 1 is juist. In regel 33-35 lees je: Niettemin, ik heb maar een halfuur om hun kleuren en namen uit mijn hoofd te leren, waaronder een mondvol zoals 'Houblon Des Obeaux' en 'Silviniaco Conti'. Met andere woorden: dat zijn ingewikkelde namen van paarden waarover de schrijfster haar tong struikelt.
Bewering 2 is niet juist. Je leest in regel 32-34 alleen dat Sarah een halfuur voor aanvang de kaart van haar race overhandigd krijgt. Daardoor weet ze welke zes paarden aan de race deelnemen en kan ze hun kleuren en namen uit het hoofd leren. Maar de kaart betreft niet de volgorde van de wedstrijden, zoals in bewering 2 beschreven.
Alleen bewering 1 is juist. Dat betekent dat A het goede antwoord is.

5 B
Alinea 5 geeft een opsomming van wat belangrijk is bij het commentaar geven: kleuren en namen uit het hoofd leren (regel 34), duidelijkheid en voordracht (clarity and diction, regel 37). Ook is er het theatrale element, waar je je stem verheft om bij te dragen aan de opwinding (regel 38-40).
In alinea 6 lees je over nog een element dat van belang is: accuratesse. Simon Holt heeft een 'spotter' (regel 41-42) die hem in het oor fluistert als hij iets heeft gemist (regel 43-44). Hij (Simon) heeft deze back-up nodig, omdat accuratesse ook essentieel is (regel 44-45). Het signaalwoord 'ook' (as well) geeft aan dat alinea 6 een aanvulling geeft (expands) op wat in alinea 5 staat (antwoord B).
De drie andere mogelijke verbindingen tussen alinea 6 en 5 vallen af, omdat ze niet bij de functie van het signaalwoord 'as well' (regel 45) passen: tegenspreken (antwoord A), illustreren (antwoord C) en aanpassen (antwoord D).

6 Also, there's (alinea 5)
Opmerking
Het antwoord is ook goed wanneer je de juiste zin (deels) verder hebt overgenomen of de juiste zin op een andere manier hebt aangewezen.
In alinea 7 vertelt Simon Holt over vrouwelijke commentatoren. In regel 50-51 zegt hij: 'Het helpt overigens wel om een diepere, hese stem te hebben, het maakt het gemakkelijker om een crescendo op te bouwen.' Een crescendo is een muziekterm die aangeeft dat het volume langzaam toeneemt.
Bij deze vraag ga je de zinnen van alinea 4, 5 en 6 een voor een na tot je een zin tegenkomt waarin wordt uitgelegd waarom je een stem nodig hebt die je luider kunt maken als commentator. In regel 38-40 lees je dat er (bij het commentaar geven) ook het theatrale element is, waarbij je je stem moet verheffen om bij te dragen aan de opwinding. Dit is dus de zin die je zoekt. De eerste twee woorden van deze zin zijn: **Also, there's**.

7 C
Wanneer je in een zin een open plek moet invullen, is het verstandig om het gedeelte rond die open plek te vertalen. In regel 53-56 lees je het advies van Simon Holt vlak voor Sarahs race: 'Hou de ritmische, continue woordenstroom aan de gang. En als je het verkeerd doet – wat je ook doet – stop niet. Onthoud dat commentatoren __**?**__ mogen zijn: we zijn geen robots in een hokje, dus is het oké om fouten te maken, zolang je maar blijft doorgaan.' De dubbele punt in regel 55 geeft aan dat er een uitleg volgt: je hoeft geen robot te zijn, je mag fouten maken. Met andere woorden: commentatoren hoeven niet perfect (**imperfect**) te zijn (antwoord C).
Rommelig (antwoord A) is verleidelijk om te kiezen, maar Simon legt niet uit wat voor soort fouten je mag maken. Hij zegt in regel 55-56 alleen dat het oké is om fouten te maken zolang je maar blijft doorgaan. Daarom is antwoord C een beter antwoord.
Haastig (antwoord B), relaxed (antwoord D) en gevoelig (antwoord E) passen niet op de open plek, omdat deze aspecten niet overeenkomen met de woorden van Simon dat je geen robot hoeft te zijn en dat het oké is om fouten te maken.

8 (alinea) 1
Dit was een van de moeilijkste vragen van examen 2018-I. De meeste eindexamenkandidaten hebben een fout antwoord gegeven. Voor deze vraag moet je de alinea's een voor een afgaan om te bepalen welke alinea voor het eerst duidelijk maakt dat de schrijfster, Sarah Rainey, het moeilijk vond om de race van commentaar te voorzien.
In alinea 1 heb je gelezen dat Sarah de race van commentaar voorziet en hoe ze dat doet. Hier staat dat ze haar spraakvermogen volledig verliest (regel 1), dat ze stottert (regel 2), dat ze fouten maakt (ze zegt 'jump' in plaats van 'flight', regel 4-5), dat ze onsamenhangend babbelt (regel 6-7) en dat Simon Holt zijn hoofd in zijn handen laat zakken (regel 8-9). Met andere woorden: alinea 1 maakt meteen al duidelijk dat Sarah commentaar geven moeilijk vond. Het juiste antwoord is dus: **alinea 1**.

9 C
Wat motiveert Simon Holt om zo'n moeilijke baan te blijven doen volgens alinea 10? Het antwoord vind je in regel 66-68. Eerst krijgt Simon in regel 65-66 de vraag voorgelegd op welk paard hij dit jaar gaat wedden. 'Eigenlijk ben ik niet zo'n gokker,' zegt Holt met een lach, terwijl hij het imponerende schouwspel beneden overziet. 'Waarom zou ik? Ik kan hier boven blijven, terwijl ik geniet van de beste plaats in huis.' Dit geeft aan dat Simon geen belangstelling heeft voor iets anders dan zijn werk, omdat hij ervan houdt het beste uitzicht te hebben om het racen te zien (antwoord C).
In alinea 10 staat nergens dat Simon Holt erg dol op paarden is en graag tijd met ze doorbrengt (antwoord A). In regel 62 staat weliswaar dat Simon mentor is geweest van veel jonge jockeys. Maar het feit dat hij jonge ruiters graag helpt om een racecarrière te beginnen (antwoord B), is niet de reden dat hij de moeilijke baan van commentator blijft doen. In de laatste alinea lees je ook niet dat Simon Holt winst maakt, omdat hij inside-information over paarden heeft (antwoord D). In regel 63 staat dat hij vaak wordt lastiggevallen voor tips. Simon geeft echter aan dat paarden niet kunnen praten (regel 63-64) en dat er geen garanties zijn (regel 65). Hij kan dus geen voorkennis hebben.

 © ThiemeMeulenhoff

© ThiemeMeulenhoff

E12 EXAMENtekst 2017-I: 2

1 1 = niet; 2 = niet; 3 = wel; 4 = niet
Dit was een van de moeilijkste vragen van examen 2017-I. Dat betekent dat de meeste examenkandidaten niet goed konden inschatten of de acties onderdeel van het plan waren om het nijlpaard te bevrijden of niet.
1 Niet. De enige andere dieren waarover je in de tekst leest, zijn de dominante mannelijke nijlpaarden die het vier jaar oude nijlpaard uit de kudde joegen (regel 14). In regel 16-18 staat dat het nijlpaard een stuk relaxter is nu hij niet meer te maken heeft met zijn agressieve neven.
2 Niet. In regel 16 lees je weliswaar dat het nijlpaard is gevoed gedurende zijn tijd in het zwembad, maar het voeden is geen onderdeel van het plan om hem te bevrijden.
3 Wel. In regel 11-12 staat dat een team klaarstaat om het nijlpaard te verdoven (sedate) en hem met een kraan uit het zwembad te hijsen.
4 Niet. In regel 12-13 staat juist dat men veel water uit het zwembad heeft laten weglopen om het nijlpaard er gemakkelijker uit te halen.

E13 EXAMENtekst 2017-I: 3

1 B
Dit was een van de moeilijkste vragen van examen 2017-I. Veel eindexamen-kandidaten hadden C als antwoord gegeven, maar dat is fout. Hier lees je waarom. De tekst gaat over een haan wiens gekraai in de vroege ochtend officieel tot asociaal is bestempeld (regel 1-11). Zijn eigenaren hebben alles geprobeerd om hem stil te houden, maar niets hielp (regel 12-13). Nu lijkt het weghalen (eviction) van de haan de enige optie (regel 13-14).
In regel 15-16 staat dat sommige mensen misschien denken dat de Derbyshire Dales-stadsdeelraad (District Council) streng heeft opgetreden, maar dat de schrijver er helemaal voor is. Als je dit leest, denk je misschien dat antwoord C juist is: de maatregel tegen de haan is helemaal terecht. Toch is dit antwoord fout. De schrijver gebruikt namelijk ironie. Dat wil zeggen dat hij precies het tegenovergestelde zegt van wat hij bedoelt. Na deze zin trekt de schrijver de maatregel tegen de haan namelijk in het belachelijke. In regel 16-19 geeft hij een opsomming van de overlast die hij 's morgens vroeg en 's nachts ervaart: van de mannen die bij hem in de straat het gas aanleggen, van aangeschoten buurtbewoners die luidkeels liedjes zingen (auditioning for *The X Factor*), maar vooral van de vossen. In regel 19-22 schrijft hij dat hij wil dat zijn gemeente ook een Asbo-verordening aan de vos en zijn luidruchtige maatjes (Fantastic Mr Fox and his noisy pals) oplegt. Hij eindigt met de woorden dat hij de vos dan wel in de rechtbank zal zien.
Door te laten zien dat je eigenlijk van alles wel een punt kunt maken, geeft de schrijver aan dat hij de maatregel tegen de haan compleet belachelijk vindt. Daarom is antwoord B het goede antwoord.

E14 EXAMENtekst 2018-I: 1

1 B
Dit was een van de moeilijkste vragen van examen 2018-I. De meeste eindexamenkandidaten hebben een fout antwoord gegeven.
Alinea 2 beschrijft de actie van Meralco: Speciale tassen die 'Electricitips', oftewel informatie over hoe je elektriciteit kunt besparen, combineerden met manieren om elektriciteit slim te gebruiken, werden weggegeven tijdens kerstmarkten en Meralco-acties in winkelcentra.

Het antwoord op de vraag wat het doel was van deze actie, staat in regel 3-5. Je leest daar dat het bedrijf Meralco zijn goede wil aan klanten probeerde (aimed) te tonen. Met andere woorden: Meralco wilde de sympathie voor het bedrijf bij klanten vergroten (antwoord B).
Antwoord A is onjuist, omdat de informatie op de speciale tassen niet over de duurzaamheid van Meralco-producten gaat. Antwoord C is niet juist, omdat de tekst alleen de speciale tassen met informatie vermeldt, niet een veilige tas voor het vervoer van apparatuur. Ook lees je nergens dat de informatie op de speciale tassen een oproep bevat om energie-verspillende apparaten te vervangen. Daarom is antwoord D ook onjuist.

E15 EXAMENtekst 2018-I: 12

1 B
In de tekst staan enkele aanwijzingen over het mogelijke doel van de tentoonstelling. In regel 5-8 lees je dat de tentoonstelling nooit eerder vertoonde details en geheimen van echte (real-life), geruchtmakende misdaden onthult. Uit regel 10 blijkt dat het de samenstellers van de tentoonstelling is gelukt sensatiezucht te vermijden. Dus weet je dat sensatie niet een doel van de tentoonstelling was.
In regel 8-9 lees je: Bezoekers zullen ook meer te weten komen over de uitdagingen waar de politie mee te maken heeft, terwijl zij Londen legaal probeert te houden. In regel 16-18 staat dat alle zaken in de tentoonstelling zijn opgelost door de politie van Londen (the Met) en dat vele een belangrijke ontwikkeling in gang hebben gezet op het gebied van politiewerk in de hoofdstad of de opsporing van misdrijven. Blijkbaar leren bezoekers dit soort zaken in de tentoonstelling en is het hoofddoel van de tentoonstelling bewustwording creëren voor het werk van misdaadbestrijders (antwoord B).
Het hoofddoel van de tentoonstelling is niet mensen te interesseren voor denkbeeldige misdaden (antwoord A). In regel 5-7 lees je namelijk dat de tentoonstelling nooit eerder vertoonde details en geheimen van echte (real-life), geruchtmakende misdaden onthult. Nergens in de tekst staat dat extra geld inzamelen voor een speciale misdaadafdeling het hoofddoel is (antwoord C). In de tentoonstelling komen meer dan twintig individuele (misdaad)zaken aan de orde. Er zijn ook thematisch opgezette secties rond onderwerpen als terrorisme, valsmunterij en nog veel meer (regel 11-14). Maar nergens lees je dat het voornaamste doel is: het publiek waarschuwen voor trucs die misdadigers gebruikten (antwoord D).

2 D
Dit was de moeilijkste vraag van examen 2018-I. De meeste eindexamenkandidaten hebben een fout antwoord gegeven.
Vragen met signaalwoorden zijn altijd lastig, want je moet de relatie benoemen tussen zinnen of zinsdelen. Kijk daarom ook eens in B4: *Signaalwoorden*.
Wanneer je in een zin een open plek moet invullen, is het verstandig om het gedeelte rond die open plek te vertalen. In regel 14-18 lees je: Maar de onophoudelijke opeenvolging van verdrietige verhalen en voorwerpen die zijn gebruikt om schade te berokkenen, is tamelijk moeilijk te verdragen. ___**?**___, zijn dit allemaal zaken die succesvol zijn opgelost door de politie van Londen (the Met) en vele hebben een belangrijke ontwikkeling in gang gezet op het gebied van politiewerk in de hoofdstad of de opsporing van misdrijven.
Er is hier sprake van een tegenstelling: de schrijver vindt de verdrietige verhalen en voorwerpen in de tentoonstelling zwaar om te zien. Toch (**Still**) zijn dit allemaal succesvol opgeloste zaken met goede gevolgen. Antwoord D is dus juist.
Als je 'Per slot van rekening' (After all) invult, zou er sprake zijn van een oorzaak en gevolg. De schrijver vindt de tentoonstelling zwaar. Per slot van rekening zijn dit

allemaal succesvol opgeloste zaken met goede gevolgen. Dat is niet logisch. Daarom is antwoord A is onjuist.
Ook als je 'Bovendien' (Also) invult, leidt dit tot een onlogisch verband. Het is onduidelijk wat de tweede zin toevoegt aan de eerste. Daarom is antwoord B ook onjuist.
De tweede zin is geen samenvatting van de eerste. Dus is het ook onjuist om 'Kortom' (In short) in te vullen. Daarom is antwoord C ook fout.

Oefenen met een heel examen, met tips vooraf en uitwerkingen.

Deel F 2019-I met uitwerkingen

In dit deel staat heel examen 2019-I. Elke examentekst begint met een 'oriëntatie vooraf'. Die helpt je te ontdekken hoe de tekst is opgebouwd en wat je misschien al weet van het onderwerp dat aan bod komt. Na het examen vind je de uitgewerkte antwoorden.
Lees voordat je begint de aanwijzingen op bladzijde 122. Zo pak je dit examen ook aan.

De examenteksten zijn ingedeeld naar moeilijkheid (één, twee en drie sterren).

De cijferbepaling vind je achter in deze bundel in de bijlage.

F 1 EXAMENtekst★ 2019-I: 1 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel maak je op dat de tekst over een hippe toeristische plattegrond gaat.
illustratie: De stad die je op de foto ziet, hoort misschien bij de plattegrond uit de titel.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. De vraag wat er bijzonder is aan de BATH °C Thermo Colour Map betreft de hoofdgedachte van de tekst.

1p **1** Wat is er bijzonder aan de BATH °C Thermo Colour Map?
A Die blijft ook nog goed leesbaar als hij nat wordt door regen.
B Die geeft meer details over attracties dan andere kaarten.
C Die informeert over de lokale temperatuur en luchtvochtigheid.
D Die kan een route op persoonlijke voorkeuren weergeven.
E Die laat uitjes zien die passen bij de actuele weersomstandigheden.

Cool tourist map!

The BATH °C Thermo Colour Map is an ingenious little guide that will lead you a certain way through the city of Bath, England, depending on the weather. Employing thermo chromic ink and tyvek fabric, it is activated at different temperatures to reveal layers of hand-illustrated attractions, thus showing the best places to visit in specific conditions. So come rain or shine, you'll have enough options to experience Bath time and time again.

camillahempleman.com, 2015

F 2 EXAMENtekst ★★ 2019-I: 2 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel is de vraag ‘Waarom zou je voor de oudste liefdadigheidsinstelling ter wereld voor paarden kiezen?’ Het kopje onder de titel is het antwoord op de vraag: ‘Omdat ons werk nog niet gedaan is.’
illustratie: Links zie je een foto van twee paarden, waarbij het hoofd van het ene paard op de rug van het andere paard rust. Rechts onderaan zie je het logo van *The Horse Trust*. Dat zal de liefdadigheidsinstelling voor paarden zijn.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Bij elke bewering moet je aangeven of deze juist of onjuist is volgens de inhoud van de advertentie.

2p **2** Geef van de volgende beweringen aan of deze juist of onjuist zijn volgens de inhoud van de advertentie.
Schrijf de nummers 1 t/m 4 op en zet daarachter ‘juist’ of ‘onjuist’.
1 ‘The Horse Trust’ is de eerste dierenkliniek van Londen.
2 ‘The Horse Trust’ heeft ooit paarden geleverd die naar oorlogsgebied werden uitgezonden.
3 ‘The Horse Trust’ betaalt operaties voor zieke paarden van Engelse eigenaren.
4 ‘The Horse Trust’ probeert via deze advertentie vrijwilligers voor zijn paardenopvang te werven.

Why choose the world’s oldest horse charity?

Because our work is far from done.
Back in 1886 Ann Lindo set up a home of rest for horses, mules and donkeys. Our first resident was an overworked London cab horse. During the First World War, the Home of Rest for Horses provided the first ambulance to evacuate wounded horses from the front line in France. Back home, there were still thousands of working horses in desperate need of help.

Today, The Horse Trust sanctuary in the Chiltern Hills caters for the retirement needs of over 100 horses, donkeys and ponies. Our residents now come from the mounted police force, army regiments, Riding for the Disabled and sometimes also much loved family pets.
We also collaborate with other welfare organisations to rescue and re-home severely neglected horses, ponies and donkeys.
The Horse Trust is the UK’s largest provider of equine welfare grants. We are committed to promoting equine health and welfare through knowledge and ethical scientific research to reduce disease and suffering.

Find out more at www.horsetrust.org.uk

Please help, by sending us a donation or consider us when writing your will.

We greatly appreciate your support.

The Horse Trust, The world’s oldest equine charity.
Reg. Charity No. 231748

The Horse Trust
Advancing Excellence in Equine Care

F 3 EXAMENtekst ★★ 2019-I: 3 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel geeft aan dat het artikel zal gaan over de Tesla Model 3.
illustratie: De foto sluit bij de titel aan. De auto op de foto zal de Tesla Model 3 zijn.
voorkennis: Als je weet dat Tesla een bekend automerk is en dat de auto volledig elektrisch is, kan dat je helpen de tekst beter te begrijpen.
soort tekst en aanpak: Alleen de eerste alinea staat in de tekst. Als je naar de vraag kijkt, zie je dat jij de volgende drie alinea’s in de juiste volgorde moet plaatsen. Let op de verhaallijn en structuur van de tekst. Besteed veel aandacht aan de eerste en laatste regels van op elkaar volgende alinea’s: die moeten goed op elkaar aansluiten.

Tesla’s Model 3

1 Last week, the legendary entrepreneur Elon Musk introduced the Tesla Model 3, the company’s most ambitious car yet. The company’s previous models – the Roadster, the Model S sedan, and the Model X SUV – are all luxury electric vehicles. The Model 3 is Tesla’s first car truly aimed at the mass market. It looks great, but can it be a success?

2 …

3 …

4 …

theweek.com, 2016

1p **3** De volgende drie alinea's van tekst 3 staan hieronder, maar niet in de juiste volgorde. Schrijf de letters van de alinea's in de juiste volgorde op.

[a] And let's not forget the power of the Tesla brand. Tesla stands for sustainability and amazing performance and Silicon Valley cool. Still, making the Model 3 a success is going to require expanding the complexity and scale of Tesla's operations to an unprecedented degree. Musk's track record to date shows he's well positioned to pull it off.
Whether he actually does is anyone's guess.

[b] However, it's also true that an all-new electric drivetrain makes a radically better product possible. A Tesla car drives faster than a sports car, and has a trunk in both the rear and the car. The difference between a Tesla automobile and your run-of-the-mill Chevy is arguably as big as the difference between the first iPhone and a 2006 Motorola flip phone.

[c] Strategy analyst Ben Thompson compares Tesla's cars to the iPhone, which was immediately so much better than what existed that it simply made everything old irrelevant. Of course, Tesla hasn't made gasoline cars obsolete – at least not yet. And it certainly won't render them useless practically overnight the way the iPhone did with dumb phones.

F 4 EXAMENtekst ★★ 2019-I: 4 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel 'Klein wonen' kun je niet veel afleiden.
illustratie: Op de foto staat een piepklein huisje op wielen. Dit zou weleens een tiny house kunnen zijn.
voorkennis: Als je al iets weet over het wonen in een tiny house, kan dat je helpen de tekst beter te begrijpen. Een tiny house is een kleine volwaardige vrijstaande woning van maximaal 50 m^2 vloeroppervlak met een zo klein mogelijke ecologische voetafdruk.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen zes vragen. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Tiny Living

adapted from a blog by Ashley Rossi

1 If you haven't come across a tiny home TV show or *Buzzfeed* article yet, let me be the first to introduce you to the concept of "tiny living." It's a minimalist lifestyle that's resonating with multiple generations, and some people are going so far as to ditch their four-bedroom homes and white picket fences for a mini-sized house on wheels.

2 Each tiny home tells a story about its owner(s) – how it was built, where it has traveled, and what purpose it serves. Mario lost his house in the 2008 recession, and when it came time for him to buy a new house after paying off his debts, he looked for an alternative. He built his house completely on his own, and included features like saltwater batteries, wireless lights, a skylight, air conditioning, and a wireless door. Going green wasn't his motivation, but that lifestyle fit well with tiny living. Jenna and Guillaume didn't want the burden of a mortgage and debt, so they quit their 9-5 jobs for a tiny-house lifestyle. Alexis and Christian always loved the concept of outdoor living.

3 When Mario went to register his tiny house in California, it was initially classified as a “travel trailer.” And while it is a widely accepted lifestyle, in the U.S. it is forbidden by law to stay and sleep in a travel trailer full-time, so this makes tiny living a little tricky. Jenna and Guillaume were given an eviction notice last year when parked on a lot in Denver because someone complained about their house in the neighborhood they were parked in. Jenna believes things are changing, though. “I think they’re not going to tell 30,000 (or however many tiny houses there are) people that they have to destroy their tiny home on wheels.” Alexis and Christian think they have a great potential to positively impact the homeless population and low-income areas.

4 The situation is beginning to change. Fresno, California is now the first official city to classify tiny homes as a secondary residence, which meets the basic requirements for full-time living. That is a step forward. Mario is confident that once some states allow tiny homes to be permanently occupied, ___7___.

5 Ranging between 100 to 400 square feet, one of the most fascinating parts of a tiny home is the creativity in fitting the necessities in such a small space. “Overall it feels like me and it fits my personality … I’ve never lived somewhere where it’s felt so much like me,” says Alexis. One of the best parts for the couple is “really tailoring for how you live your life, about boiling down to the essence of what you really love or need and how you use your space.” Jenna says: “You don’t have to have the 4,000-square-foot mansion to show off your wealth. It’s a different idea of the American Dream.” The average cost of a U.S. home is $341,500, while a professionally built tiny house averages around $47,500, and a personally built tiny home costs around $27,500.

huffingtonpost.com, 2016

1p **4** ‘It’s a minimalist lifestyle’ (alinea 1)
In welke latere alinea wordt uitgelegd wat met ‘minimalist lifestyle’ wordt bedoeld?
Schrijf het nummer van deze alinea op.

1p **5** What is the point made about tiny house owners in paragraph 2?
A They failed to settle down in the way society expects of them.
B They have their own reasons for choosing to live as they do.
C They share a passion for living an environmental-friendly lifestyle.
D They suffered a financial loss that forced them to downsize.

1p **6** What becomes clear about tiny houses in the U.S. from paragraph 3?
A A lot of people are forced to leave them.
B It is illegal to live in them all year round.
C They provide shelter for people without homes.
D Wealthy home owners disapprove of them.

© ThiemeMeulenhoff

1p **7** Kies bij ___7___ in alinea 4 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A others will follow
B protests will increase
C the costs will drop
D they will be taxed

1p **8** What becomes clear about tiny-house owners in paragraph 5?
A They like to save money when possible.
B They need freedom to fulfil their ambitions.
C They prefer a more individualistic way of life.

1p **9** What is the main goal of this text as a whole?
A to inform people about the phenomenon of tiny living
B to make opponents of tiny living change their minds
C to motivate more people to try and take up tiny living
D to point out the difficulties associated with tiny living

F 5 EXAMENtekst ★★ 2019-I: 5 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel is de vraag ‘Is het juist om wilde krokodilleneieren weg te nemen?’ Deze vraag zal hoogstwaarschijnlijk in het artikel worden beantwoord.
illustratie: Op de foto zie je een tiental eieren. Uit een van de eieren steekt een krokodillenkopje. Bij vier andere eieren zie je dat de schaal aan het breken is. Waarschijnlijk komen daar ook kleine krokodillen uit.
voorkennis: Als je weleens in Australië bent geweest en daar een krokodillenboerderij hebt bezocht, kan dat je helpen de tekst beter te begrijpen.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen zes meerkeuzevragen. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Is it right to take wild crocodile eggs?

adapted from an article by Ashley Donnelly

1 It is the stuff of adventure novels – rugged Australians dropping into wild saltwater crocodile nests to snatch day-old eggs from territorial females. The eggs command a high price from farms which produce meat, leather and other goods, so there are plenty of people willing to take on the risky job. But whether this derring-do should be legal or not has become a hot topic in the state of Queensland, where the government is reviewing its crocodile management plan.

© ThiemeMeulenhoff

2 Proponents say legalisation in the neighbouring Northern Territory brought substantial economic benefits, particularly to indigenous communities, without affecting crocodile numbers. Federal MP and former crocodile farmer Warren Entsch strongly supports legalising egg harvesting in Queensland. He would like to see a quota of eggs taken from nests, harvested, then sold to farmers who supply skins to global fashion houses. Mr Entsch said the number of saltwater crocodiles in the Northern Territory had grown substantially despite the provision for egg harvesting, with current estimates putting their population at around 100,000. “Now there are more crocodiles in the Northern Territory than before when the ‘white fella’ came to Australia,” said Mr Entsch. “The proliferation of the crocodile is huge and that in itself is causing a few problems.”

3 Conservationists say that only a few crocodiles reach maturity in the wild and claim that removing eggs could have a devastating impact. “There’s a reason why their survival rates are so low, because only the strongest fittest baby will survive,” Australia Zoo crocodile research team leader Toby Millyard said. He added that accurate surveys of crocodile populations had not been conducted for a decade and needed to be completed before a decision was made. “Anything people say about crocodile numbers is really hearsay and opinion,” he added.

4 The final report into a live egg-collection trial in Cape York is expected to be released by the Queensland Government in the coming weeks. Robbie Morris, environmental manager of Pormpuraaw Aboriginal Shire Council in Cape York, said the study has shown there would be no impact on populations if just a limited harvest of wild eggs are taken from nests that are at risk of being washed away by flooding. He added: “If we do actually get the go-ahead to do a wild egg harvest there would be scope for three or four permanent positions at the farm for local indigenous people.”

5 Andrew Picone of the Australian Conservation Foundation said a range of issues needed to be considered before allowing egg harvesting in Cape York. “At face value it presents some problems but without any other economic opportunities on the Cape York, things like mining and other extractive industries will continue to be seen as the only option, and undermine tourism.” He agreed that expanding the farming industry in Queensland could also provide culturally appropriate opportunities for remote indigenous communities.

6 Meanwhile, the Northern Territory recently increased the number of eggs that can be harvested each year by 40%. Its Wildlife Trade Management Plan also allows for the take of 1,000 live crocodiles. The government aims to double its crocodile products industry to A$50m in four years.

bbc.com, 2016

1p **10** Uit welk citaat blijkt dat er discussie is over het rapen van krokodilleneieren?
A uit ‘the risky job’ (alinea 1)
B uit ‘this derring-do’ (alinea 1)
C uit ‘a hot topic’ (alinea 1)
D uit ‘a quota’ (alinea 2)
E uit ‘The proliferation’ (alinea 2)

1p **11** Which of the following is **not** mentioned as a reason to support egg harvesting in paragraph 2?
A Fewer people are being attacked by crocodiles.
B It gives a significant financial boost to the area.
C The native population gets a chance to profit.
D The number of crocodiles has grown recently.

1p **12** How is paragraph 3 linked to paragraph 2?
A It confirms what is said in paragraph 2.
B It illustrates what is said in paragraph 2.
C It questions what is said in paragraph 2.
D It repeats what is said in paragraph 2.

1p **13** How can the attitude of Robbie Morris (paragraph 4) towards egg collection be summarised?
A He fears it will have unforeseen negative effects.
B He is convinced the crocodile population will benefit from it.
C He is in favour as long as it is done by qualified specialists.
D He supports it only if certain conditions are met.

1p **14** Which of the following is true of Andrew Picone’s contribution to the discussion in paragraph 5?
A He claims that egg harvesting will harm local employment options.
B He introduces an additional argument in favour of egg harvesting.
C He warns for the impact of egg harvesting on the environment.

1p **15** What can be concluded from paragraph 6?
A Australian crocodiles are in danger of extinction.
B Crocodile leather has become more expensive.
C People like buying typically Australian products.
D The Australian crocodile industry is expanding.

F 6 EXAMENtekst★★ 2019-I: 6 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel geeft aan dat het artikel zal gaan over Jimmy Nelson, de fotograaf die verdwijnende stammen vastlegt.
illustratie: De man op de foto zal Jimmy Nelson zijn.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen zes vragen: twee meerkeuzevragen, drie meerkeuze-invulvragen en een open vraag. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Jimmy Nelson: The photographer documenting disappearing tribes

1 Jimmy Nelson makes his living seducing tribes. For the last four years, the professional photographer has travelled the world, capturing astonishing images with a vintage 4 X 5 plate camera of tribes who might otherwise lose their traditions or disappear entirely. The images are remarkable because they depict native peoples in a way no one ever has before – powerful, not vulnerable; beautiful not impoverished; proud not marginalised. He's not the type to snap their photo and then jump on the first bus out of the village, never to be seen again. __16__, the 46-year-old Briton builds trust with communities, putting the native people on a pedestal and glorifying them in the hope that in honouring their culture, we might somehow preserve it.

2 When we caught up with Nelson recently, he explained how he ended up becoming a photographer: "It was 1984 and I was in a Jesuit boarding school with 1,000 boys when my hair fell out due to a condition called alopecia totalis. It never grew back. At that time, if you had no hair, you were a skinhead. Skinheads were regarded as people who were not only lower class, but violent, aggressive – pariahs of society. I went from being a well brought up, upper-middle-class schoolboy to being a pariah. I decided to go to the one place where I thought people would look like me, so in 1986, at age 18, I went to Tibet to live among the legions of bald monks. It was a massive life changer because it gave me a story, it gave me curiosity, and the pictures I took were published in the national magazine of The Royal Geographical Society when I returned.

3 After Tibet, I kept photographing tribes as a hobby for about six years. I photographed indigenous groups in places of strife like Guatemala, El Salvador, Afghanistan and Somalia. Eighty percent of the time we had no common language. You try to find translators but when you find the tribe, many times your translator will admit that they don't know the dialect. So you're often forced to communicate on your own. I never gave up, I really wanted to connect. If you're __18__ enough, it is possible to communicate with people who don't share your language.

4 Many of the photos were made with a four- or five-second exposure, and to get into that process of mutual understanding there's been a massive build-up, sometimes weeks of building trust. And the trust is all based on telling them "You're special, you're beautiful, you're powerful; for me, you're iconic." I was a visitor who had come to praise and document. I was not coming in as a predator.

5 The intricacy of using a vintage 4 X 5 plate camera meant that I was always on the edge, always in uncomfortable positions. If you're trying to take photos in -40˚C, and you've got a plate camera that requires your fingers, you're so desperate and so vulnerable that people want to help you and that makes them feel more involved, makes them want to participate. Besides, digital photos all end up looking the same. By using film, you're capable of giving the pictures a personal touch.

6 I take food and supplies back to these villages, and the pictures as well. I also donate ten percent of my earnings to the Rainforest Foundation. I hope we will all __21__: they through realising that not all should be abandoned when moving to the developed world; we by learning from the tribes what we have lost. It's also about motivating other travellers to go on their own journeys. Journeys that will give them a better sense what's going on around the world, and rather than worrying about what will happen 20 years down the line, inspire them to live in the present."

bbc.com, 2015

1p **16** Kies bij __16__ in alinea 1 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A Furthermore
B Instead
C Likewise

1p **17** What becomes clear about Nelson in paragraph 2?
A He believed his experiences made him well-equipped to start a creative career abroad.
B He hoped to inspire others by showing how beautiful a life dedicated to religion can be.
C He wanted to see more of the world and sold his photographs to finance his travels.
D He went to a place where he hoped he would blend in and started recording life there.

1p **18** Kies bij __18__ in alinea 3 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A lonely
B passionate
C unskilled
D vague

© ThiemeMeulenhoff

© ThiemeMeulenhoff

1p **19** 'I was a visitor who had come to praise and document.' (alinea 4) In welke andere alinea wordt dit ook genoemd?
A alinea 1
B alinea 2
C alinea 3
D alinea 5
E alinea 6

2p **20** 'using a vintage 4 X 5 plate camera' (alinea 5)
Welke **twee verschillende voordelen** die het gebruik van deze camera heeft voor Nelson worden genoemd in alinea 5?
Geef antwoord in het Nederlands.

1p **21** Kies bij ____21____ in alinea 6 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A benefit
B change
C contribute
D relax
E survive

F 7 EXAMENtekst★★ 2019-I: 7 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel maak je op dat de tekst zal gaan over jongvolwassenen die zich (van iets) losmaken met behulp van een telefoon met alleen een bel- en sms-functie (dumbphone).
illustratie: Je ziet een foto van een klassieke Samsung-klaptelefoon.
voorkennis: Als je mensen kent die vinden dat ze hun smartphone te veel gebruiken en door het gebruik van een eenvoudig mobieltje daarvanaf willen komen, kan dat je helpen de tekst beter te begrijpen.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen zeven vragen: drie meerkeuzevragen, twee meerkeuze-invulvragen en twee open vragen. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Young adults disconnecting with 'dumbphones'

1 When Ryan Gleeson punches out a text message or takes a call on his cellphone at parties, he prepares to hear questions from onlookers, and sometimes snickers. That's because the 24-year-old carries a $50 flip phone – the Samsung Gusto 2. There's no touch screen or apps. No Web browsing capabilities. No collection of music to enjoy through earbuds. Gleeson is among cellphone users who choose to be dialed out of the world of iPhones, BlackBerrys and Androids. In an increasingly connected and accessible culture, these stalwarts have chosen hand-held devices that offer only the basics, despite the social isolation and limitations that may come with them.

2 For Gleeson, hanging up the iPhone demonstrates no grand realization about humanity, he said; rather, it's a way to tamp down his compulsive email checking. "With the basic phone it's a lot easier to just step away and say, 'I'm not going to work right now,'" he said. He also feels as though he has more peace of mind and is able to just sit and think, taking in his environment on bus rides to work. "I feel more free."

3 According to a Pew Research Center survey some young adults who could afford the costly Web-browsing phones and the monthly fees associated with them are sticking with more basic devices. When Pew researchers recently asked these people why they didn't upgrade, a perceived lack of need and the high price of smartphones were the two main reasons mentioned most. Some young adults using the low-tech gear see smartphones as a potential disruption. Craig Griffin, a 36-year-old freelance illustrator from Chicago said he has resisted upgrading from his 2-year-old Samsung slider, partially because of the ____25____ he feels seeing people glued to their screens. "It's important for me to be there with the people that I'm with and give them my attention," he said.

4 Those who don't have a smartphone admitted there are times when they long for the power and convenience of having what amounts to a minicomputer in their pocket. Gleeson said he misses being able to look things up quickly on Wikipedia. When a couple of his league's softball games were rained out last year, Griffin still showed up to the field on his bike because he never saw the Facebook cancellation announcement. "Everyone else on the team knew about it," he said.

5 Aaron Ervin, 25, who works at a guitar repair shop, gave up his smartphone about six months ago and now carries no cellphone at all. He said he misses being able to Google unfamiliar references that come up in day-to-day conversation. "I felt like my smartphone made me, well, smarter," Ervin said. "But once my battery died I was just as ignorant as before." Ervin said his cellphoneless state does at times annoy his friends but that the distance and quiet that replaces constant texting and Twitter monitoring makes it worth it.

6 ____28____ some who have resisted an upgrade said they could eventually be enticed to switch. Griffin said he foresees upgrading to a smartphone one day if applications are developed that "would totally enhance my life. It just hasn't happened yet," he said. For now, "a phone just needs to be a phone."

chicagotribune.com, 2014

1p **22** ‘Young adults disconnecting with “dumbphones”’ (titel)
Welk woord in alinea 1 wordt gebruikt om deze groep mensen te typeren?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) dit woord.

1p **23** What can be concluded from paragraph 1?
A Only a small group of people are up-to-date with the latest gadgets.
B Some people consciously go for a mostly off-line existence.
C The flip phone is starting to become trendy amongst youngsters.
D Youngsters without money for a smartphone tend to be lonely.

1p **24** ‘For Gleeson, hanging up the iPhone demonstrates no grand realization about humanity’ (paragraph 2)
What does this remark make clear about Gleeson?
A He had a simple and practical reason for opting to get rid of his smart phone.
B He intended to make a heart-felt statement about people’s cellphone habits.
C He was more at ease among people who did not look on their phones constantly.
D He was only trying to find an appropriate way of doing his job more effectively.

1p **25** Kies bij __25__ in alinea 3 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A dependence
B fascination
C indifference
D irritation

1p **26** What is the purpose of Griffin’s softball game anecdote? (paragraph 4)
A It explains why a growing group of people refuse to upgrade their smartphones.
B It illustrates that it is perfectly possible to live without a smartphone nowadays.
C It makes clear that the internet generation is often inconsiderate and rude.
D It shows that most people rely on the internet as their main means of communication.

1p **27** ‘the distance and quiet that replaces constant texting and Twitter monitoring’ (alinea 5)
In welke andere alinea is een vergelijkbaar voordeel ook al eens genoemd?
Schrijf het nummer van deze alinea op.

1p **28** Kies bij __28__ in alinea 6 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A For instance,
B In addition,
C Nevertheless,
D Therefore,

© ThiemeMeulenhoff

F 8 EXAMENtekst★★ 2019-I: 8 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel ‘Chaostheorie’ kun je niet veel opmaken.
illustratie: Het is niet duidelijk wie deze man is. Het zou de columnist, de schrijver van deze tekst, kunnen zijn.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen zes vragen: drie meerkeuzevragen, twee meerkeuze-invulvragen en een open vraag. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Chaos Theory

adapted from a column by **Tony Vino**

1 I’d love to be organised. My wife is a natural planner. Her idea of an ideal “date night” involves a calendar. For me anything more than three days away is a bit of a blur. I will therefore agree to do anything, as long as it’s far enough in the future. There are some truly awful things I’ve been roped into due to my lack of __29__. How else could I explain five days bird watching with my brother-in-law? That to me wasn’t a holiday, more like a well-meaning hostage situation.

2 As well as diary management my wife finds it relaxing to make endless lists of things “To Do”. I get stressed by the very idea of creating a “To Do” list and generally don’t manage to start one because I can never find a pen. I’m also wired to never remembering important dates.

3 Good organisation is a virtue richly rewarded in society. A train ticket to London from Preston booked 3 months in advance is £11.50, if booked on the same day it’s the same except you remove the decimal place. Similar case in point with so called “low cost” airlines. They are low cost for those who book early and arrange things properly. On my last trip to Malaga I’d forgotten to book enough luggage allowance so I was charged more for adding a suitcase than the contents of the bag and flight combined.

4 Thus the well-planned and well-ordered in life have a definite advantage. __32__, the most spontaneous and creative people I know are administratively hopeless. I suppose it makes sense that original creative thoughts largely come out of chaos, not order. A recent report from Groningen University states that the level of disorder in life and surroundings can lead people to think more clearly and simply. They cite, for example, that having a messy desk (Einstein famously had one, as did writer Roald Dahl) can actually foster more creativity and better problem solving because people are forced to simplify their thoughts.

© ThiemeMeulenhoff

5 Perfect! I have some science to back me up next time I'm berated for forgetting my wife's birthday or my child's middle name. I decide to head out to my office with its messy desk of destiny in order to write an original comic masterpiece of astounding brilliance. The only problem is I can't find my car keys…

Sorted, 2014

1p **29** Kies bij **29** in alinea 1 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A authority
B enthusiasm
C foresight
D imagination

1p **30** 'I'm also wired to never remembering important dates.' (alinea 2)
In welke alinea geeft de schrijver hiervan een concreet voorbeeld?
Schrijf het nummer van deze alinea op.

1p **31** What is the purpose of the examples given in paragraph 3?
A to confirm the benefits of planning ahead
B to express frustration about regulations
C to illustrate the writer's dislike of travelling
D to mock people who make arrangements
E to stress the writer's preference for flexibility

1p **32** Kies bij **32** in alinea 4 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A Consequently,
B For instance,
C However,
D In addition,

1p **33** Which of the following is in line with paragraph 4?
A Cleaning up untidy surroundings helps people to clear their mind.
B It is pointless to ask disordered people to manage paperwork.
C Messy people are more productive workers than tidy people.
D Original and inventive thinkers tend to lack organisational skills.

1p **34** What becomes clear about the writer from this article as a whole?
A He does not take his shortcomings too seriously.
B He feels annoyed that he is not able to sort out his life.
C He is convinced that his weakness is a sign of genius.
D He is relieved that being chaotic may not hinder his career.

F 9 EXAMENtekst ★★ 2019-I: 9 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel leid je af dat het artikel zal gaan over robots die wat zonneschijn brengen naar oudere mensen.
illustratie: De foto sluit aan bij de titel. Je ziet een vriendelijk uitziende robot.
voorkennis: Als je weet dat er tegenwoordig zorgrobots zijn en wat ze allemaal doen, kan dat je helpen de tekst beter te begrijpen.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen vier vragen: twee meerkeuzevragen, een beweringenvraag en een open vraag. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Robots bring sunshine to the elderly

1 At the Shintomi care home, 40 elderly people gather in the main hall to watch a double act by robots. The little straight man, Palro, has just led everyone in a dance. Pepper, the taller funny guy, is making old ladies cackle by trying, and failing, to guess their ages. These humanoids are using artificial intelligence to soothe, stimulate and entertain the old.

2 The robotic revolution has happened because of the convergence of two forces; robot technology and human ageing. By 2050, 27 percent of the UK population is expected to be 65 or older; in Japan, with a shrinking population, the proportion will be 36.4 per cent.

3 A year ago the Japanese government unveiled its 'new strategy for robots', which aims to quadruple the size of the industry. Few sectors offer greater opportunity than that of elderly care. There is the Honda Walking Assist Device, a lightweight apparatus of belt and leg braces buckled to a stroke patient who would hobble awkwardly with a stick but now manages a steady walk.

4 Some of the most useful technology is aimed not at the home's patients but at its staff. Many of those who care for the elderly are afflicted by back injuries, from the effort of repeatedly lifting and lowering immobile patients. An exo-suit relieves this burden. Powered by compressed air, it adds 30kg to the amount that a user can lift. Similar devices are being used by construction workers and airport baggage handlers to reduce the burden of their loads. Elderly workers are taking part in trials to see if such devices can extend their working lives.

5 Then there are the humanoid robots. "Some people with dementia like talking to people," Tomiko Kuge, of Fujisoft, which makes Palro, said. "They feel self-conscious because they fear that they're repeating themselves or not making sense. Sometimes they get angry with their carers, but a robot soothes them and they can talk to it easily."

6 A robot like Palro costs about £4,000, but is available to rent for £180 a month. About 300 are at work, mostly in care homes but some as receptionists in banks.

The Times, 2016

1p **35** What is the function of paragraph 2?
A to explain why the scene described in paragraph 1 is typical for Japan
B to mention the causes leading to the scene described in paragraph 1
C to stress that the scene described in paragraph 1 is still a long way off

2p **36** Geef van de volgende beweringen over robots aan of deze overeenkomen met de inhoud van de tekst.
Schrijf de nummers 1 t/m 4 op en zet daarachter 'juist' of 'onjuist'.
1 Ze zijn vaak zo onhandig dat mensen ze lachwekkend vinden.
2 Men is erin geslaagd ze even soepel te laten lopen als een mens.
3 Ze kunnen bijdragen aan het voorkomen van arbeidsongeschiktheid.
4 Men heeft ze geprogrammeerd om mensen geen kwaad te kunnen doen.

1p **37** Why is Palro suitable for working with people with dementia, according to paragraphs 5 and 6?
A He behaves as if he believes them.
B He can be hired for a reasonable price.
C He has a calming effect on them.
D He is very creative and intelligent.

1p **38** 'Robots bring sunshine to the elderly' (titel)
Welke zin uit de tekst heeft dezelfde betekenis?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

F10 EXAMENtekst ★★★ 2019-I: 10 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel 'Ouderschap: een oeroude kunst' kun je niet veel opmaken.
illustratie: Je ziet een foto van een gehurkt kind met een bontje aan, dat een appel in elke hand heeft en op het punt staat in een van de appels te bijten.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen twee vragen: een beweringenvraag en een meerkeuzevraag. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Parenting: an ancient art

1 Today's practice of leaving babies to cry, keeping them in buggies and car seats for long periods and not allowing them the freedom to roam outdoors is raising a dysfunctional generation, a psychologist claims. Early societies had better ideas about being a parent than many 21st century families, according to Professor Darcia Narvaez. 'Their children were cuddled and carried about, never left to cry, spent lots of time outdoors and were breastfed for years rather than months. But child-rearing nowadays is increasingly depriving them of the practices that lead to well-being and a moral sense.'

2 Professor Narvaez led a study that looked at the parents of three-year-olds and how their child rearing skills compare to those of foraging hunter-gatherer societies of the past. She found that, unlike parents nowadays, ancient communities relied on extended families to look after their children or, as she said, 'people beyond mum and dad who also love the child.'

3 They were also more likely to promptly respond to a baby's crying and fussing. 'Warm, responsive care-giving like this keeps the infant's brain calm in the years it is forming its personality and response to the world,' said Professor Narvaez. 'At the same time, our distant ancestors spent much of their time being held and caressed by their mother, forming a close bond. They were not spanked,' she added.

4 The findings, to be presented at a U.S. conference next month, run counter to current advice from parenting gurus to allow 'controlled crying' and to isolate misbehaving children on a 'naughty step' or in their rooms.

5 Professor Narvaez pointed to studies showing a decline in the well-being of American children over the past 50 years. 'There's an epidemic of anxiety among the young,' she said. 'Kids who don't get the emotional nurturing they need in early life tend to be more self-centred. They don't have the same compassion-related emotions as kids who were raised by warm, responsive families.'

Daily Mail, 2010

2p **39** Geef van de volgende beweringen aan of deze overeenkomen met de inhoud van de tekst.
Schrijf de nummers 1 t/m 4 op en zet daarachter 'juist' of 'onjuist'.
1 In de jager-verzamelaargemeenschappen werden naast de ouders ook anderen betrokken bij de opvoeding van kinderen.
2 Ouders in primitieve gemeenschappen zorgden beter voor baby's en peuters dan voor grotere kinderen.
3 Hedendaagse opvoedingsexperts zijn het eens met de conclusies uit het rapport van professor Narvaez.
4 Professor Narvaez vindt dat ouders eerder psychologische begeleiding voor hun kinderen moeten inschakelen.

1p **40** 'There's an epidemic of anxiety among the young' (alinea 5)
In welke alinea wordt **voor het eerst** een mogelijke oorzaak van dit probleem genoemd?
A alinea 1
B alinea 2
C alinea 3
D alinea 4

F11 EXAMENtekst★★★ 2019-I: 11 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel geeft aan dat het artikel zal gaan over personen die intern geschorst zijn voor het dragen van de verkeerde broek.
illustratie: De foto laat een jongen en meisje in schooluniform zien. Nu weet je dat het om leerlingen gaat die intern geschorst zijn.
voorkennis: Je zult de tekst beter begrijpen als je meer weet over het Engelse onderwijssysteem en de traditie van het dragen van schooluniformen, zie A1: *Kennis van land en samenleving, Verenigd Koninkrijk*.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Dit is een vraag waarbij je naar een zin met een bepaalde betekenis moet zoeken.

1p **41** Uit welke zin blijkt dat de leerlingen ook na de protesten **niet** zelf mogen bepalen wat voor broek ze dragen als ze op school zijn?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

Detention for wearing the wrong trousers

Pupils at Heaton Manor school in Newcastle were taken out of classes after falling foul of confusing uniform rules.

Angry parent Christine Reid said the minute her daughter walked through the school gates, she was taken into isolation. She told the *Newcastle Chronicle*: "She was in detention for eight hours yesterday and she was deeply distressed. I'd understand if she'd behaved badly, but this is punishment for a pair of trousers the teachers don't like."

Lynne Ackland, headteacher at Heaton Manor, said: "We have apologised and will apologise again to the pupils we wrongly put into detention and to their parents. This was a sincere effort to standardise our uniforms and there has been great support from the school community. But we will clearly need to be much more specific in future about what the standard uniform should look like."

She added: "We have told parents children should wear 'tailored' black trousers as opposed to very tight-fitting trousers, leggings, jeggings or cargo pants. However, we had not anticipated the many different styles we would be confronted with on the first day of term and we have clearly been overzealous and inconsistent in our response to this."

theguardian.com, 2014

© ThiemeMeulenhoff

F12 EXAMENtekst★ 2019-I: 12 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel 'Susie stopt Facebook vol' kun je niets afleiden, behalve dat het artikel over een zekere Susie en Facebook zal gaan.
illustratie: Je ziet een vrolijke, gezette emoticon, die zijn duim omhoog houdt.
voorkennis: Als je veel over sociale media, emoticons en Facebook weet, kan dat je helpen de tekst beter te begrijpen.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. De vraag hoe Facebook reageerde op de toenemende woede betreft de hoofdgedachte van de tekst.

1p **42** 'the mounting fury'
Hoe reageerde Facebook hierop?
A Facebook heeft een kleine aanpassing gedaan.
B Facebook heeft zijn verontschuldigingen aangeboden.
C Facebook weigert zijn beleid te veranderen.
D Facebook wilde alleen met Susie Orbach praten.

Susie stuffs Facebook

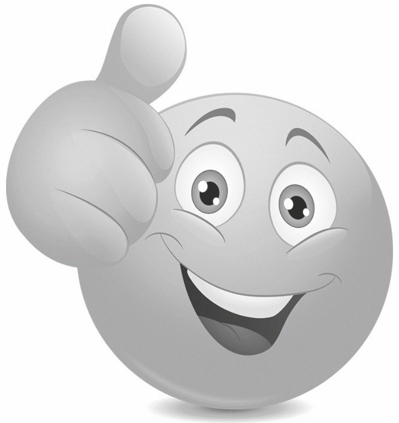

Last month Susie Orbach, author of *Fat Is a Feminist Issue*, backed a petition that urged Facebook to remove "feeling fat" from their status updates, alongside which a double-chinned, round-cheeked emoticon appeared. "This emoticon adds to the damaging notion that size = feeling and that small size = good," Orbach wrote online, "and that feeling bad = fat."

We tried to contact Facebook about the mounting fury, but it proved rather difficult to get hold of, but now it seems it was busy tinkering with the software. The description has been changed to "stuffed" and has therefore departed from its body-shaming nature. Fat, then, is no longer a Facebook issue.

Evening Standard, 2015

© ThiemeMeulenhoff

F 1 EXAMENtekst 2019-I: 1

1p **1 E**

Dit was de makkelijkste vraag van examen 2019-I. De meeste eindexamenkandidaten hebben een goed antwoord gegeven.
In regel 1-3 lees je dat de BATH °C Thermo Colour Map een slimme (ingenious) kleine gids is die je op een bepaalde manier door Bath, een stad in Engeland, leidt, afhankelijk van het weer. In regel 3-5 staat dat de plattegrond wordt geactiveerd bij verschillende temperaturen om lagen van met de hand geïllustreerde bezienswaardigheden (attractions) te onthullen (reveal), zo laat het de beste plaatsen zien om te bezoeken in bepaalde omstandigheden.
De plattegrond laat dus uitjes zien die passen bij actuele weersomstandigheden. Daarom is antwoord E juist.
Antwoord A, B, C en D zijn onjuist, omdat ze niet in de tekst staan en daarmee niet hetgeen zijn wat BATH °C Thermo Colour Map bijzonder maakt.

F 2 EXAMENtekst 2019-I: 2

2p **2 1 = onjuist; 2 = onjuist; 3 = onjuist; 4 = onjuist**

Vier antwoorden goed: 2 punten; drie antwoorden goed: 1 punt; twee of minder antwoorden goed: 0 punten.

1 Onjuist. Nergens in de advertentie staat dat 'The Horse Trust' de eerste dierenkliniek van Londen is. In regel 1-2 staat wel dat Ann Lindo in 1886 een rusthuis voor paarden, muilezels en ezels opzette. Ook lees je dat de eerste bewoner een overwerkt Londens taxi-paard was.
2 Onjuist. In regel 3-4 staat alleen dat het 'Home of Rest for Horses' tijdens de Eerste Wereldoorlog zorgde voor de eerste ambulance om gewonde paarden van de frontlinie in Frankrijk weg te halen (evacuate).
3 Onjuist. In alinea 2 lees je dat 'The Horse Trust'-opvang (sanctuary) vandaag de dag drie dingen doet: ze richten zich op de pensioenbehoeftes van paarden, ezels en pony's (regel 7-10), ook redden en herhuisvesten ze deze dieren (regel 14-15) en ten slotte zijn ze de grootste Britse verstrekker (provider) van paardenwelzijnssubsidies (equine welfare grants), (regel 16).
4 Onjuist. Het enige wat 'The Horse Trust' vraagt, is dat je ze helpt door een donatie te sturen of aan hen te denken als je je testament opstelt (regel 20-21).

F 3 EXAMENtekst 2019-I: 3

1p **3 c-b-a**

Opmerking
Iedere andere volgorde: 0 punten.

Alinea 1 eindigt met de vraag: Hij (de Tesla) ziet er geweldig uit, maar kan het een succes zijn? Je gaat op zoek naar de alinea waarin de schrijver nader op deze vraag ingaat.
De eerste zin van alinea a (En laten we de kracht van het merk Tesla niet vergeten.) sluit niet aan bij de vraag. Dat geldt ook voor alinea b, want de eerste zin begint met 'However' (Echter) en drukt dus een tegenstelling uit. Zie B4.5: *Signaalwoorden*.
Alinea c sluit wel bij alinea 1 aan, want de schrijver diept eerst de vraag uit door te zeggen dat strategie-analist Ben Thompson de Tesla vergelijkt met de iPhone, die onmiddellijk zo veel beter was dan wat er bestond (existed) dat simpelweg alles wat oud was, er niet meer toedeed (irrelevant). In de rest van de alinea zegt de schrijver eigenlijk dat de vergelijking van Ben Thompson niet opgaat. De Tesla heeft benzineauto's nog niet overbodig gemaakt en het zal de producent niet lukken om ze

vrijwel van de ene op de andere dag waardeloos te maken op de manier waarop de iPhone dat deed met telefoons met alleen een bel- en sms-functie.
In alinea b lees je vervolgens over het aspect van de Tesla dat deze auto misschien wel veel beter dan de rest maakt: een fonkelnieuwe elektrische aandrijflijn. (Een aandrijflijn is een verzamelnaam voor alle onderdelen, waarlangs de aandrijfkracht van een auto wordt overgebracht.) Op alinea c volgt dus alinea b.
Alinea a sluit vervolgens aan bij alinea b, omdat deze in de eerste zin (En laten we de kracht van het merk Tesla niet vergeten.) nog een argument geeft waarom de Tesla mogelijk een succes zal zijn.
De juiste volgorde van alinea's is dus **c-b-a**.

F 4 EXAMENtekst 2019-I: 4

1p **4 (alinea) 5**

In alinea 2 lees je over de verschillende redenen van mensen om in een tiny house te gaan wonen. Alinea 3 gaat over de problemen die er in Amerika zijn om in een tiny house te wonen. In alinea 4 lees je dat die situatie aan het veranderen is. Ten slotte staat in regel 32-34 van alinea 5 dat creativiteit om alle benodigdheden in een kleine ruimte te passen een van de fascinerendste dingen is aan een tiny house. Ook lees je in regel 35-38 wat volgens Alex een van de beste dingen van een klein huis is: 'het op maat maken van hoe je je leven leeft, tot de essentie komen van wat je echt leuk vindt en nodig hebt en hoe je je ruimte gebruikt'.
Als je in je huis alleen plek hebt voor het meest noodzakelijke, is dat een minimalistische levensstijl. Het juiste antwoord is dus **alinea 5**.

1p **5 B**

In regel 6-7 staat dat elk tiny house een verhaal vertelt over zijn eigenaar(s) – hoe het werd gebouwd, waar het heeft gereisd, en wat voor doel het dient. De rest van alinea 2 gaat over drie verschillende eigenaars van een tiny house: Mario, Jenna en Guillaume, Alexis en Christian. Ze hebben elk hun eigen verhaal en allemaal hun eigen redenen om te kiezen om te leven zoals ze doen (antwoord B).
Je leest nergens in alinea 2 dat de eigenaars van een tiny house zich niet vestigen (to settle down) op de manier die de maatschappij van hen verwacht (antwoord A). Het is ook niet zo dat ze een passie delen om milieuvriendelijk te leven (antwoord C). Integendeel, voor geen van de eigenaars wordt dit als reden in de tekst genoemd om in een tiny house te leven. Ten slotte is het niet zo dat ze een financieel verlies hebben geleden dat hen dwong om kleiner te gaan wonen (antwoord D). Dit geldt wel voor Mario, maar niet voor de overige eigenaars. Daarom is ook antwoord D onjuist.

1p **6 B**

In regel 16-17 staat dat Mario's tiny house werd aangemerkt als een caravan (travel trailer). In regel 17-19 lees je vervolgens dat terwijl het een algemeen aanvaarde levensstijl is, het in Amerika bij wet verboden is om permanent in een caravan te verblijven en slapen, dus dat maakt het 'minder wonen' wat lastig. Dat betekent dat het illegaal is om het hele jaar in een tiny house te wonen (antwoord B).
Alhoewel Jenna en Guillaume vorig jaar een uitzettingsbevel kregen (regel 19-20), zegt Jenna in regel 22-24 dat ze niet denkt dat ze 30.000 mensen gaan vertellen dat ze hun tiny house op wielen moeten vernietigen. Dus is het niet zo dat veel mensen worden gedwongen hun tiny house te verlaten (antwoord A).
Ook lees je niet in alinea 3 dat tiny houses mensen zonder huis onderdak bieden (antwoord C). Er staat wel dat Alexis en Christian denken dat tiny houses heel veel mogelijkheden bieden een positieve invloed te hebben op de daklozenbevolking en de gebieden met lage inkomens (regel 24-26), maar dat is niet hetzelfde.

Er is iemand die klaagde over het tiny house van Jenna en Guillaume (regel 21), maar je leest niet in alinea 3 dat rijke huiseigenaren tiny houses afkeuren (antwoord D).

1p **7 A**
In alinea 4 lees je dat de situatie aan het veranderen is. Fresno, Californië, is nu de eerste officiële stad die tiny houses aanmerkt als tweede woning, waarmee aan de basisvereisten voor permanente bewoning wordt voldaan. Dat is een stap vooruit.
Mario is ervan overtuigd dat als sommige staten eenmaal toelaten dat tiny houses permanent worden bewoond, __**?**__.
Alinea 4 beschrijft een situatie waarin permanente bewoning van een tiny house steeds meer mogelijk lijkt te worden. Dan past het best dat Mario ervan overtuigd is dat als sommige staten eenmaal toelaten dat tiny homes permanent worden bewoond, andere (staten) zullen volgen (**others will follow**, antwoord A). Dit is in lijn met een verandering ten goede zoals deze in alinea 4 is beschreven.
Het is niet zo dat protesten zullen toenemen (antwoord B), want dat is een negatieve ontwikkeling. Er staat geen enkele aanwijzing in de tekst dat de kosten zullen afnemen (antwoord C). Ook lees je nergens dat de eigenaars van een tiny house belasting zullen moeten betalen (antwoord D). Bovendien is dit geen positieve ontwikkeling voor de bezitters van zo'n huis.

1p **8 C**
In alinea 5 lees je een aantal dingen over de eigenaars van een tiny house. Alexis zegt dat het tiny house helemaal bij haar en haar persoonlijkheid past (regel 34). Ze heeft nog nooit een huis gehad dat zo goed bij haar paste (regel 34-35). Bovendien is voor het stel (Alexis en Christian) een van de beste dingen het op maat maken van hoe je je leven leeft, over tot de essentie komen van wat je leuk vindt en nodig hebt en hoe je je ruimte gebruikt (regel 36-38). En Jenna zegt dat je niet een enorm landhuis hoeft te hebben om je rijkdom te laten zien. Een tiny house is een ander idee van de American Dream (regel 38-40).
Wat hier naar voren komt, is dat bezitters van een tiny house de voorkeur geven aan een meer eigenzinnige manier van leven (antwoord C).
Antwoord A en B vallen als goed antwoord af. In alinea 5 lees je niet dat ze graag geld besparen wanneer dat mogelijk is (antwoord A). Ook lees je nergens in deze alinea dat ze vrijheid nodig hebben om hun ambities te vervullen (antwoord B).

1p **9 A**
In deze tekst lees je over verschillende aspecten van 'tiny living'. In alinea 1 legt de schrijfster uit wat 'tiny living' is. In alinea 2 lees je over de verschillende redenen van mensen om in een tiny house te gaan wonen. Alinea 3 gaat over de problemen in Amerika om permanent in een tiny house te wonen. In alinea 4 staat dat die situatie aan het veranderen is. In alinea 5 lees je hoe mensen het leven in zo'n klein huis beleven en hoeveel het kost. Kortom, deze tekst informeert mensen over het verschijnsel 'tiny living' (antwoord A).
In de tekst lees je niet over de voordelen van een klein huis. Dus is de tekst niet bedoeld om tegenstanders van 'tiny living' van gedachten te doen veranderen (antwoord B). De tekst is daarom ook niet bedoeld om meer mensen te motiveren om 'tiny living' uit te proberen (antwoord C). Alleen alinea 3 gaat over de problemen in Amerika om permanent in een tiny house te wonen. Daarom kun je niet concluderen dat het voornaamste doel van de tekst is te wijzen op de moeilijkheden die bij 'tiny living' horen (antwoord D).

© ThiemeMeulenhoff

F 5 EXAMENtekst 2019-I: 5

1p **10 C**
Regel 10-12 maakt duidelijk dat er discussie is over het rapen van krokodilleneieren. Je leest hier: Maar of deze roekeloze onderneming legaal of niet zou moeten worden, is een 'hot topic' (antwoord C) in Queensland. Daarom is antwoord C (een veelbesproken onderwerp) juist.
Het is zeker een riskante baan (antwoord A) en een roekeloze onderneming (antwoord B), maar uit deze citaten en hun vertaling blijkt niet dat er discussie is over het rapen van krokodilleneieren. Hetzelfde geldt voor vastgestelde hoeveelheid (antwoord D) en toename (antwoord E).

1p **11 A**
Voor deze vraag moet je alinea 2 heel goed doorlezen. Antwoord A (Minder mensen worden aangevallen door krokodillen.) kom je nergens tegen als reden om het rapen van krokodilleneieren te steunen. A lijkt dus het goede antwoord te zijn.
Voor de zekerheid zoek je de overige drie antwoorden in de tekst. Als ze worden genoemd, weet je zeker dat ze fout zijn. In regel 13-14 lees je dat voorstanders zeggen dat het wettig maken (legalisation) van eierrapen de buurstaat, het Noordelijk Territorium, aanzienlijke economische voordelen bracht, vooral de inheemse bevolkingsgroepen. Nu weet je dat antwoord B (Het brengt het gebied een aanmerkelijke financiële verbetering.) en antwoord C (De inheemse bevolking krijgt een kans om te profiteren.) onjuist zijn.
Antwoord D (Het aantal krokodillen is de laatste tijd gegroeid.) lees je in regel 19-20: De heer Entsch zei dat het aantal zoutwaterkrokodillen in het Noordelijk Territorium sterk was toegenomen. Nu weet je zeker dat antwoord D ook onjuist is.

1p **12 C**
In alinea 2 lees je wat de voorstanders (proponents) van het eierrapen vinden: het heeft aanzienlijke economische voordelen gebracht, vooral voor de inheemse bevolking, zonder het aantal krokodillen aan te tasten (regel 13-15).
In alinea 3 zijn de natuurbeschermers (conservationists) aan het woord. Zij zeggen in regel 25-26 dat slechts een paar krokodillen in het wild volwassenheid bereiken en beweren dat het verwijderen van eieren een vernietigende uitwerking zou kunnen hebben. Verder zegt Toby Millyard in regel 29-31 dat nauwkeurige metingen al tien jaar (decade) niet waren uitgevoerd en dienden te worden afgerond, voordat er een beslissing werd genomen. Hij voegde daaraan toe dat alles wat mensen over krokodillenaantallen zeggen, informatie uit tweede hand (hearsay) en een mening is. Kortom, de natuurbeschermers in alinea 3 zien de nadelen van het eierrapen en willen veel voorzichtiger zijn. Alinea 3 trekt dus in twijfel wat er in alinea 2 wordt gezegd (antwoord C).
Alinea 3 bevestigt niet wat er in alinea 2 wordt gezegd (antwoord A). Integendeel, alinea 3 laat zien dat er nadelen kleven aan het rapen van eieren en dat de krokodillenaantallen onduidelijk zijn. Alinea 3 verduidelijkt ook niet (antwoord B) of herhaalt niet (antwoord D) wat er in alinea 2 wordt gezegd.

1p **13 D**
In alinea 4 is Robbie Morris aan het woord over het eindrapport van een proef (trial) met eierrapen (regel 33). Hij is milieumanager van de landelijke gemeenteraad (Shire Council) van Pormpuraaw Aboriginal. Hij zegt in regel 36-38 dat het onderzoek heeft aangetoond dat er geen effect op de krokodillenpopulatie zou zijn, als wilde eieren beperkt geraapt zouden worden uit nesten die gevaar lopen om weggespoeld te worden door overstromingen (flooding). Verder zegt hij in regel 38-40 dat als ze groen licht krijgen om wilde eieren te rapen, er ruimte zal zijn voor drie of vier vaste banen op de boerderij voor de lokale inheemse bevolking.

© ThiemeMeulenhoff

Met andere woorden, de houding van Robbie Morris over het rapen van krokodilleneieren kan als volgt worden samengevat: hij is ondersteunt het (want het levert banen op), maar alleen als het aan bepaalde voorwaarden voldoet (beperkt en alleen uit nesten die gevaar lopen). Daarom is antwoord D juist.
Nergens in alinea 4 lees je dat Robbie Morris bang is dat eierrapen onverwachte negatieve effecten zal hebben (antwoord A), dat hij overtuigd is dat de krokodillenpopulatie ervan zal profiteren (antwoord B) of dat hij een voorstander is zolang het wordt gedaan door gekwalificeerde vakmensen (antwoord C).

1p **14 B**
In deze tekst heb je tot nu toe argumenten voor en tegen het rapen van krokodilleneieren gelezen. In alinea 2 waren voorstanders aan het woord, in alinea 3 natuurbeschermers en in alinea 4 las je de mening van Robbie Morris. In alinea 5 staat wat Andrew Picone van de Australische milieubescherming ervan vindt. Hij zegt in regel 41-43 dat er een reeks kwesties overwogen moet worden voordat eierrapen in Cape York wordt toegestaan. In regel 43-46 geeft hij aan dat het (eierrapen) op het eerste gezicht wat problemen oplevert, maar dat zonder enige andere economische mogelijkheden in Cape York mijnbouw en andere winningsindustrieën gezien zullen blijven worden als de enige andere optie, en deze zullen het toerisme ondermijnen.
Dit is een nieuw argument ten gunste van het eierrapen. Je weet nu welk antwoord juist is over de bijdrage van Andrew Picone aan de discussie. Hij introduceert een extra argument ten gunste van het eierrapen (antwoord B).
Andrew Picone beweert niet dat eierrapen de plaatselijke werkgelegenheidsmogelijkheden zal schaden (antwoord A). Integendeel, hij stelt vast dat het uitbreiden van de krokodillenhouderij in Queensland ook cultureel passende mogelijkheden (voor werk) biedt voor afgelegen inheemse gemeenschappen (regel 46-48). En alhoewel hij wel zegt dat er op het eerste gezicht wat problemen zijn met het eierrapen (regel 43), waarschuwt hij niet voor het effect van het rapen van eieren op het milieu (antwoord C).

1p **15 D**
In alinea 6 lees je drie dingen: het Noordelijk Territorium heeft het aantal eieren dat geraapt mag worden met 40 procent vergroot (regel 49-50), duizend levende krokodillen mogen gevangengenomen worden (regel 50-51) en de regering streeft naar een verdubbeling van de krokodillengoederenindustrie binnen vier jaar (regel 51-52). Deze drie dingen geven aan dat de Australische krokodillenindustrie aan het uitbreiden is (antwoord D).
Nergens in alinea 6 lees je dat Australische krokodillen gevaar lopen uit te sterven (antwoord A), dat krokodillenleer duurder is geworden (antwoord B) of dat mensen graag typisch Australische producten kopen (antwoord C). Daarom zijn deze antwoorden onjuist.

F 6 EXAMENtekst 2019-I: 6

1p **16 B**
In alinea 1 lees je over Jimmy Nelson en de opmerkelijke foto's die hij van stammen neemt. Wanneer je in een zin een open plek moet invullen, is het verstandig om het gedeelte rond die open plek te vertalen. In regel 7-11 staat hoe Jimmy Nelson zich als fotograaf gedraagt bij de stammen: Hij is niet het type dat hun foto neemt om vervolgens op de eerste bus te springen, het dorp uit, om nooit meer gezien te worden. __?__, bouwt de 46-jarige Brit vertrouwen op met gemeenschappen, door de inheemse mensen op een voetstuk te plaatsen en hen de hemel in te prijzen in de hoop dat door hun cultuur te eren, we deze misschien op een of andere manier in stand houden.

Kortom, eerst lees je wat voor soort fotograaf Jimmy Nelson níét is, en daarna wat voor soort fotograaf hij wél is. Het gaat dus om een wel-niet-tegenstelling. 'In plaats daarvan' drukt die tegenstelling uit. Daarom is antwoord B (**Instead**) het goede antwoord.
Antwoord A (Verder, bovendien) drukt een aanvulling of opsomming uit. Daarvan is hier geen sprake. Ook antwoord C (Evenzo, evenzeer) is onjuist: in de tekst is geen sprake van een vergelijking.
Kijk voor een overzicht van signaalwoorden ook eens in B4: *Signaalwoorden*.

1p **17 D**
In alinea 2 legt Jimmy Nelson uit hoe hij fotograaf is geworden. Hij werd, toen hij nog op kostschool zat, helemaal kaal vanwege een ziekte (regel 14-16). Als je in die tijd geen haar had, was je een skinhead (regel 17-18). Skinheads werden beschouwd als mensen die niet alleen van een lagere klasse waren, maar ook gewelddadig, agressief – verschoppelingen (pariahs) van de maatschappij (regel 18-20). Van een netjes opgevoede, hogere middenklasse schooljongen werd hij een verschoppeling (regel 20-21). Hij besloot toen naar de enige plek te gaan waarvan hij dacht dat de mensen op hem zouden lijken, dus hij ging naar Tibet om tussen kale monniken te leven. Dat veranderde zijn leven enorm (a massive life changer) omdat het hem een verhaal gaf, het gaf hem nieuwsgierigheid en de foto's die hij nam, werden gepubliceerd toen hij terugkwam (regel 21-26).
Met andere woorden, Jimmy Nelson ging naar een plek waarvan hij hoopte dat hij daar zou passen en begon daar het leven vast te leggen. Antwoord D lijkt het goede antwoord te zijn. Voor de zekerheid ga je de andere antwoorden af.
Je leest niet in alinea 2 dat Jimmy Nelson geloofde dat zijn ervaringen hem goed toegerust maakten om een creatieve carrière in het buitenland te beginnen (antwoord A). Hetzelfde geldt voor antwoord B. Hij ging naar Tibet omdat iedereen daar kaal was, niet omdat hij hoopte anderen te inspireren door te laten zien hoe mooi een leven gewijd aan religie kan zijn (antwoord B). Ook lees je niet dat hij meer van de wereld wilde zien en zijn foto's verkocht om zijn reizen te betalen (antwoord C). Nu weet je zeker dat D het juiste antwoord is.

1p **18 B**
Dit was een van de gemakkelijkste vragen van examen 2019-I. De meeste eindexamenkandidaten hebben een goed antwoord gegeven.
In regel 29-31 van alinea 3 vertelt Jimmy Nelson dat hij meestal geen gemeenschappelijke taal (common language) had met de mensen van de stammen en dat tolken dikwijls het dialect niet kennen. In regel 31-34 lees je: Dus ben je vaak gedwongen om zelf te communiceren. Ik gaf nooit op, ik wilde echt contact maken. Als je __?__ genoeg bent, is het mogelijk om te communiceren met mensen die je taal niet delen.
Omdat Jimmy Nelson aangeeft dat hij nooit opgaf en echt contact wilde maken, past 'gedreven, bevlogen' (**passionate**) het best. Antwoord B is het juiste antwoord.
Voor de overige antwoorden: eenzaam (antwoord A), ongeschoold (antwoord C) en vaag (antwoord D) vind je geen enkele aanwijzing in de tekst.

1p **19 A**
In alinea 4 staat de zin: 'Ik was een bezoeker die was gekomen om te prijzen en vast te leggen.' Je moet zoeken in welke andere alinea dit ook wordt genoemd.
In regel 4-7 van alinea 1 lees je dat de foto's van Jimmy Nelson inheemse volkeren afbeelden op een manier zoals niemand dat eerder heeft gedaan – krachtig, niet kwetsbaar; mooi, niet arm; trots, niet achtergesteld. In regel 9-10 staat dat hij de inheemse mensen op een voetstuk plaatst en hen de hemel in prijst.
Met andere woorden, hij laat de inheemse bevolking van haar beste kant zien in zijn foto's, waarmee hij deze mensen dus tegelijkertijd prijst en vastlegt. Daarom is A het goede antwoord.

In alinea 2, 3, 5 en 6 lees je wel dat Jimmy Nelson de inheemse bevolking met zijn foto's documenteert, maar niet dat hij deze prijst. Daarom vallen deze alinea's als goed antwoord af.

2p **20** Antwoorden met de volgende strekking:
- **Mensen willen helpen / voelen zich meer betrokken (als ze meehelpen)** *1 punt*
- **Digitale foto's zien er allemaal hetzelfde uit. / De foto's zien er persoonlijker uit dan digitale foto's (die op elkaar lijken). / Je kunt er meer persoonlijke foto's mee maken** *1 punt*

Het eerste voordeel van het gebruik van de platencamera lees je in regel 41-46: De complexiteit van het gebruik van een klassieke 4 x 5-platencamera betekende dat ik altijd op het randje (bezig) was, altijd in oncomfortabele posities. Als je probeert om foto's bij minus 40 graden Celsius te nemen en je hebt een platencamera waarvoor je je vingers nodig hebt, dan ben je zo wanhopig en zo kwetsbaar dat mensen je willen helpen en dat maakt dat ze zich meer betrokken voelen, dat maakt dat ze willen meedoen.
Het signaalwoord 'Besides' (zie B4.1) leidt het tweede voordeel in regel 46-47 in: Daarnaast gaan digitale foto's uiteindelijk (end up) allemaal hetzelfde eruitzien. Door (fotografische) film te gebruiken, ben je in staat de foto's een persoonlijk tintje te geven.

1p **21 A**
Dit was de moeilijkste vraag van examen 2019-I. De meeste eindexamenkandidaten hebben een fout antwoord gegeven.
Wanneer je in een zin een open plek moet invullen, is het verstandig om het gedeelte rond die open plek te vertalen. In regel 48-52 lees je: Ik neem voedsel en voorraden mee terug naar deze dorpen, en ook de foto's. Ik doneer ook tien procent van mijn verdiensten aan de Regenwoud Stichting. Ik hoop dat we er allemaal __?__: zij door zich te realiseren dat niet alles in de steek zou moeten worden gelaten wanneer ze naar de ontwikkelde wereld verhuizen; wij door van de stammen te leren wat we zijn kwijtgeraakt.
Jimmy Nelson heeft het in alinea 6 over zijn fotoproject en de effecten daarvan. Hij hoopt dat zijn fotoproject ons allemaal zal helpen: de stammen zullen zich hopelijk door de foto's realiseren dat zij heel mooi, trots en krachtig zijn en dat niet alles in de steek zou moeten worden gelaten als ze naar de ontwikkelde wereld gaan, en wij kunnen aan de foto's zien dat we iets zijn kwijtgeraakt wat de stammen nog wel hebben. Kortom, Jimmy Nelson hoopt dat we er allemaal voordeel van hebben (**benefit**), (antwoord A).
Jimmy Nelson hoopt niet dat we allemaal zullen veranderen (antwoord B). Het is onduidelijk welke verandering bewerkstelligd zou worden doordat de stammen zich iets realiseren en wij iets leren. Ook hoopt hij niet dat we allemaal bijdragen (antwoord C). Het is onduidelijk hoe de stammen bijdragen door iets te realiseren en wij door iets te leren. Hij hoopt ook niet dat we allemaal zullen relaxen (antwoord D) of overleven (antwoord E). Hiervoor staat geen enkele aanwijzing in de tekst.

F 7 EXAMENtekst 2019-I: 7

1p **22 (these) stalwarts**
Je moet in alinea 1 het woord vinden dat jongvolwassenen typeert die met behulp van een eenvoudig mobieltje zich proberen los te koppelen (van te veel smartphonegebruik). Je bent dus op zoek naar een zelfstandig naamwoord dat naar personen verwijst. Het eerste woord kom je tegen in regel 3: onlookers (toeschouwers). Het gaat om toeschouwers die vragen gaan stellen als Ryan Gleeson zijn eenvoudige mobieltje gebruikt (regel 1-4). Dat is dus niet het woord dat je zoekt.

In regel 8-10 kom je het tweede woord tegen. Je leest dat Gleeson een van de mobieletelefoongebruikers (cellphone users) is die ervoor kiest niet deel te nemen aan (to be dialed out) de wereld van iPhones, BlackBerry's en Androids. 'Cellphone users' verwijst hier naar alle gebruikers van een mobiele telefoon, niet alleen naar de jongvolwassenen die geen smartphones gebruiken. Dus dit woord valt ook af.
Ten slotte lees je in regel 10-13 dat in een steeds meer verbonden en toegankelijke cultuur, deze dapperen (stalwarts) mobiele apparaten hebben gekozen die alleen basisfuncties (basics) bieden, ondanks het sociale isolement en de beperkingen die er misschien mee gepaard gaan. 'Stalwarts' zijn dus de jongvolwassenen die met behulp van een eenvoudig mobieltje zich proberen los te koppelen. Het juiste woord is dus **stalwarts**.

1p **23 B**
In regel 1-7 lees je over Ryan Gleeson die, als hij zijn mobieltje gebruikt, vragen van toeschouwers verwacht te horen en soms gehinnik. Dat is omdat hij een heel eenvoudig mobieltje gebruikt zonder internet of muziek. In regel 8-13 wordt duidelijk dat hij deel uitmaakt van een groep telefoongebruikers die in een steeds meer verbonden en toegankelijke cultuur ervoor kiest mobieltjes te gebruiken met alleen de basisfuncties ondanks het sociale isolement en de beperkingen die er misschien mee gepaard gaan. Daaruit kun je concluderen dat sommige mensen bewust kiezen voor (go for) een offline bestaan (antwoord B).
Je kunt uit alinea 1 niet opmaken dat alleen een kleine groep mensen op de hoogte is van de laatste gadgets (antwoord A). In alinea 1 staat wel dat Ryan Gleeson een klaptelefoon gebruikt, maar daaruit kun je niet concluderen dat de klaptelefoon hip aan het worden is onder jongeren (antwoord C). Ook maak je uit alinea 1 niet op dat jongeren zonder geld voor een smartphone vaak (tend to be) eenzaam zijn (antwoord D).

1p **24 A**
In regel 14-15 staat dat Gleeson met het opgeven van de iPhone geen groots besef over de mensheid laat zien. In regel 15-16 staat zijn uitleg: het (opgeven van de iPhone) is eerder een manier om het dwangmatige checken van zijn e-mail te verminderen. In regel 16-19 beschrijft hij hoe het gebruik van de basismobiel het hem gemakkelijker maakt om niet te werken en dat hij zich vrijer voelt. Nu weet je dat de opmerking over Gleeson in regel 14-15 duidelijk maakt dat hij een simpele en praktische reden had om ervoor te kiezen zijn smartphone weg te doen (antwoord A).
In alinea 2 lees je niet dat het zijn bedoeling was om een oprechte uitspraak te doen over het mobielgebruik van mensen (antwoord B). Uit deze alinea maak je ook niet op dat hij zich meer op zijn gemak voelt bij mensen die niet voortdurend op hun telefoon kijken (antwoord C). Ten slotte is er ook geen enkele aanwijzing dat hij alleen maar een geschikte manier probeerde te vinden om zijn werk effectiever te doen (antwoord D). Integendeel, het gebruik van de eenvoudige mobiel maakt het juist gemakkelijker voor hem om niet te werken (regel 16-17).

1p **25 D**
Wanneer je in een zin een open plek moet invullen, is het verstandig om het gedeelte rond die open plek te vertalen. In regel 25-30 staat dat sommige jongvolwassenen die de lowtech apparatuur gebruiken, smartphones als een mogelijke verstoring (potential disruption) beschouwen. Craig Griffin, een freelance illustrator van 36 jaar uit Chicago, zei dat hij heeft nagelaten zijn twee jaar oude Samsung-schuiftelefoon te upgraden, deels vanwege de __?__ die hij voelt als hij mensen aan hun scherm gekleefd ziet. 'Het is belangrijk voor mij om er te zijn voor de mensen met wie ik ben en hun aandacht te geven,' zegt hij.
Voor Griffin zijn smartphones iets verstorends: ze slokken de persoonlijke aandacht op die hij belangrijk vindt. Kortom, hij heeft nagelaten zijn twee jaar oude Samsung-

schuiftelefoon te upgraden, deels vanwege de irritatie (**irritation**) die hij voelt als hij mensen aan hun scherm gekleefd ziet. D is het juiste antwoord.
Het is zeker waar dat veel mensen afhankelijkheid (antwoord A) voelen van hun smartphone, maar Griffin stoort zich juist aan die afhankelijkheid. Het is ook geen fascinatie (antwoord B) die hij voelt. Hij beschouwt het verdiept zijn in de smartphone eerder als iets storends (potential disruption, regel 26). Griffin voelt zeker geen onverschilligheid (antwoord C). Hij maakt zich er nogal druk om en laat daarom na zijn telefoon te upgraden.

1p **26 D**
De vraag is wat het doel is van Griffins anekdote over softbal. In regel 31-33 staat dat diegenen die geen smartphone hebben, toegaven dat ze soms verlangen naar de kracht en het gemak van het hebben van een soort zakcomputertje. In de rest van alinea 4 worden daarvan voorbeelden gegeven, zoals Griffin die softbal speelt en bij wedstrijden kwam opdagen die waren afgelast. Hij wist het als enige van zijn team niet, omdat hij de mededeling dat een wedstrijd was afgelast, nooit op Facebook zag (regel 35-36).
Met andere woorden, deze anekdote laat zien dat de meeste mensen op het internet vertrouwen als hun belangrijkste communicatiemiddel (antwoord D).
Er is geen enkele aanwijzing in alinea 4 dat de softbal-anekdote uitlegt waarom een groeiende groep mensen weigert hun smartphone te upgraden (antwoord A). Deze anekdote laat niet zien dat het heel goed mogelijk is om tegenwoordig zonder smartphone te leven (antwoord B) en maakt ook niet duidelijk dat de internetgeneratie vaak onnadenkend en brutaal is (antwoord C).

1p **27 (alinea) 2**
In regel 43-45 zegt Aaron Ervin dat zijn telefoonloze staat soms (at times) zijn vrienden stoort, maar dat de afstand en stilte die de plaats innemen van het voortdurende appen en het volgen van Twitter het waard maakt. De vraag is in welke andere alinea een vergelijkbaar voordeel ook al eens is genoemd.
In alinea 2 heb je gelezen wat Ryan Gleeson zei over het opgeven van zijn smartphone (regel 17-19): Het voelt alsof hij meer gemoedsrust heeft en in staat is om alleen maar te zitten en te denken, zijn omgeving in zich op te nemen in de bus op weg naar zijn werk. Hij voelt zich vrijer.
Dit is ongeveer hetzelfde als wat Aaron Ervin zegt. Het juiste antwoord is dus: **alinea 2**.

1p **28 C**
Vragen met signaalwoorden zijn lastig, want je moet de relatie benoemen tussen zinnen of zinsdelen. Kijk daarom ook eens in B4: *Signaalwoorden*.
Wanneer je in een zin een open plek moet invullen, is het verstandig om het gedeelte rond die open plek te vertalen. Je leest in regel 46-47: __?__ zeiden sommigen die weerstand hebben geboden aan een upgrade dat zij uiteindelijk (eventually) verleid zouden kunnen worden om over te stappen.
Aaron Ervin vertelt over de afstand en stilte die hij ondervindt zonder smartphone (regel 43-45). Vervolgens lees je dat sommigen die nu niet upgraden, op een gegeven moment verleid zouden kunnen worden dat wel te doen (regel 46-47) en Griffin denkt zelfs dat hij ooit een smartphone zal aanschaffen (regel 47-48). Hier is dus sprake van een tegenstelling. Daar past het signaalwoord 'Niettemin' (**Nevertheless**) bij. Antwoord C is dus juist.
Antwoord A (Bijvoorbeeld) is onjuist. Dan zou het feit dat mensen misschien later wel upgraden of een smartphone aanschaffen een voorbeeld van iets zijn, maar het sluit nergens logisch op aan. Hetzelfde geldt voor antwoord B (Bovendien, daarbij): er is geen sprake van een opsomming of toevoeging. Bij antwoord D (Daarom) verwacht je een samenvatting, gevolg of conclusie. Er is hier echter geen sprake van oorzaak en gevolg. Daarom is ook antwoord D onjuist.

F 8 EXAMENtekst 2019-I: 8

1p **29 C**
Deze column gaat over het organisatietalent of het gebrek daaraan bij de schrijver. Bij een meerkeuze-invulvraag is het handig precies te weten wat er rond de open plek staat. De schrijver vertelt over zichzelf en afspraken maken in regel 3-10: Voor mij is alles wat meer dan drie dagen ver weg is vrij wazig. Daarom ga ik akkoord alles te doen, als het maar ver genoeg in de toekomst is. Er zijn werkelijk vreselijke dingen waarvoor ik gestrikt (roped into) werd vanwege mijn gebrek (lack) aan __?__. Hoe kan ik anders vijf dagen vogels kijken met mijn zwager verklaren? Dat was voor mij geen vakantie, maar meer een goedbedoelde gijzelingssituatie.
De schrijver kan dus niet goed vooruitkijken. Hij lijdt aan een gebrek aan vooruitzien of toekomstplanning (**foresight**). Antwoord C is juist.
Het is niet vanwege een gebrek aan een autoriteit (antwoord A), enthousiasme (antwoord B) of fantasie (antwoord D) dat de schrijver dingen heeft gedaan waarvan hij achteraf baalt. De schrijver zegt zelf in regel 4-7 dat de afschuwelijke dingen die hij heeft gedaan, aan zijn onvermogen liggen om verder dan drie dagen vooruit te kijken. Dus gaat hij met alles akkoord wat verder in de tijd ligt.

1p **30 (alinea) 5**
In regel 15 zegt de schrijver: Ik ben ook zo ingesteld (wired) dat ik me nooit belangrijke datums herinner. Jij moet aangeven in welke alinea de schrijver hiervan een concreet voorbeeld geeft.
In regel 33-34 lees je: Ik heb nu wat wetenschap om me op te beroepen (to back me up) als ik de volgende keer op mijn kop krijg (berated for), omdat ik de verjaardag van mijn vrouw of de middelste naam van mijn kind ben vergeten.
De verjaardag van zijn vrouw is een belangrijke datum, dus dit is een concreet voorbeeld van het vergeten daarvan. Het staat in alinea 5. Dus is het juiste antwoord: **alinea 5**.

1p **31 A**
De vraag is wat het doel is van de voorbeelden in alinea 3. Het zijn er twee. Eerst zegt de schrijver dat het heel veel goedkoper is als je je treinkaartje drie maanden van tevoren boekt in plaats van op de dag zelf (regel 16-18). Dan vertelt hij dat hij vergeten was voldoende koffers te boeken op een vlucht en dat het hem heel veel geld kostte om een extra koffer te mogen meenemen (regel 20-23). De voorbeelden tonen aan wat de schrijver in regel 16 zegt: Goede organisatie is een kwaliteit die rijk beloond wordt in de maatschappij.
Met andere woorden, het doel van de voorbeelden is om de voordelen van het vooruitplannen te bevestigen (antwoord A).
Je zou kunnen denken dat de voorbeelden in alinea 3 tot doel hebben frustratie over voorschriften te uiten (antwoord B). De schrijver wordt immers nogal benadeeld door de regels, maar hij verwijst er niet naar in deze alinea. Hij verwijst echter wel naar het feit dat goede organisatie financieel voordelig is (regel 16). Er zijn geen aanwijzingen in alinea 3 om te denken dat het doel van de voorbeelden is om de hekel die de schrijver aan reizen heeft te laten zien (antwoord C), om mensen te bespotten die voorbereidingen treffen (antwoord D) of om de voorkeur van de schrijver voor soepelheid te benadrukken (antwoord E).

1p **32 C**
Dit is een vraag met signaalwoorden: je moet de relatie benoemen tussen zinnen. Daarom is het verstandig om het gedeelte rond de open plek te vertalen. In regel 24-26 staat: Dus hebben de goede planners en goedgeordende mensen in het leven een duidelijk voordeel. __?__,de spontaanste en creatiefste mensen die ik ken, zijn hopeloos met hun administratie.

De schrijver stelt planning en ordening tegenover spontaniteit en creativiteit die voortkomen uit chaos. Hij beschrijft een tegenstelling. Het signaalwoord dat deze tegenstelling uitdrukt is: Echter (**However**). Daarom is C het juiste antwoord.
Het duidelijke voordeel van goedgeorganiseerde mensen volgt niet logisch uit de hopeloosheid van de administratie van spontane en creatieve mensen. Daarom is antwoord A (Dus, daarom) onjuist.
Die hopeloosheid van spontane en creatieve mensen met hun administratie is ook niet een voorbeeld van het duidelijke voordeel van goedgeorganiseerde mensen. Daarom is antwoord B (Bijvoorbeeld) ook onjuist.
Ten slotte wordt de administratieve hopeloosheid van spontane en creatieve mensen niet als een extra argument gebruikt. Integendeel. De twee zinnen weerspreken elkaar. Daarom is ook antwoord D (Bovendien, daarbij) onjuist.
Kijk voor een overzicht van signaalwoorden eens in B4: *Signaalwoorden*.

1p **33 D**
Je moet aangeven welk van de antwoorden in overeenstemming is met alinea 4.
In alinea 4 heeft de schrijver het over de voordelen van niet georganiseerd zijn.
In regel 26-27 zegt hij dat hij veronderstelt dat het klopt dat originele creatieve gedachten vooral voortkomen uit chaos, niet uit orde. Verder schrijft hij in regel 27-29 over een recent rapport van de Rijksuniversiteit Groningen dat beweert dat de mate van chaos (disorder) in je leven en omgeving ertoe kan leiden dat mensen helderder en simpeler denken. Dit komt overeen met antwoord D: Originele en vindingrijke denkers missen meestal (tend to) organisatorische vaardigheden. Daarom is D het juiste antwoord.
Dat het opruimen van een rommelige omgeving mensen helpt hun hoofd leeg te maken (antwoord A), is ongetwijfeld waar. Maar dit staat niet in alinea 4. Ook is het misschien wel zinloos om ongeorganiseerde mensen te vragen de administratie te doen (antwoord B), maar ook dit lees je niet in alinea 4. In regel 29-32 lees je wel dat de Rijksuniversiteit Groningen noemt dat het hebben van een rommelig bureau in feite meer creativiteit en betere probleemoplossing kan bevorderen, omdat mensen worden gedwongen hun gedachten te versimpelen. Maar het gaat er hier niet om dat slordige mensen productievere werkers zijn dan nette mensen (antwoord C). Het gaat wel om het feit dat ze een andere manier van denken hebben: creatiever en vindingrijker.

1p **34 A**
Dit was een van de moeilijkste vragen van examen 2019-I. De meeste eindexamenkandidaten hebben een fout antwoord gegeven.
Je moet aangeven wat er duidelijk wordt over de schrijver van dit artikel als geheel. De schrijver heeft het in dit artikel over gebrek aan organisatie en of dit misschien leidt tot meer creativiteit en probleemoplossend vermogen. Daarbij beschrijft hij ook zijn eigen tekortkomingen op dat vlak. Door het artikel heen krijg je als lezer geen moment het idee dat zijn gebrek aan organisatie een probleem is voor de schrijver. Integendeel, hij schrijft er grappig over. Daarom kun je concluderen dat hij zijn eigen tekortkomingen niet al te serieus neemt (antwoord A).
Je leest nergens dat de schrijver zich geïrriteerd voelt dat hij niet in staat is om zijn leven op orde te krijgen (antwoord B).
De schrijver is er ook niet van overtuigd dat zijn zwakte een teken van genialiteit is (antwoord C). In regel 34-37 lees je wel: Ik besluit naar mijn kantoor met het rommelige bureau van mijn lotsbestemming te gaan om een origineel komisch meesterwerk van verbluffende genialiteit te schrijven. Maar de woordkeus van de schrijver maakt duidelijk dat hij dit grappig en spottend bedoelt. Hij denkt niet echt dat hij een origineel komisch meesterwerk van verbluffende genialiteit zal schrijven. Buiten dat, hij zal eerst zijn autosleutels moeten vinden … (regel 36-37).

In regel 27-29 heb je gelezen dat gebrek aan organisatie ertoe kan leiden dat mensen helderder en simpeler denken. Je vindt in de tekst echter geen enkele aanwijzing dat de schrijver dit op zichzelf betrekt en dat hij opgelucht is dat chaotisch zijn niet zijn carrière in de weg hoeft te zitten (antwoord D).

F 9 EXAMENtekst 2019-I: 9

1p **35 B**
Alinea 1 beschrijft een scène in een Japans verzorgingstehuis waar 40 oudere mensen in de grote zaal zich verzamelen om te kijken naar een act van twee robots. In regel 6-8 staat dat deze mensachtigen kunstmatige intelligentie gebruiken om ouderen te kalmeren, stimuleren en amuseren. In regel 9-11 van alinea 2 lees je dat de robotrevolutie heeft plaatsgevonden vanwege het samenkomen (convergence) van twee krachten: robottechnologie en het ouder worden van de mens. Uit regel 11-14 blijkt dat er tegen 2050 heel veel oudere mensen in het Verenigd Koninkrijk en Japan zullen zijn.
Alinea 2 noemt dus de oorzaken (robottechnologie en steeds meer oudere mensen) die hebben geleid tot de scène (robots zorgen voor amusement van oudere mensen), zoals beschreven in alinea 1 (antwoord B).
De functie van alinea 2 is niet: uitleggen waarom de scène in alinea 1 typisch is voor Japan (antwoord A). Ook in het Verenigd Koninkrijk zal het percentage ouderen in 2050 heel hoog zijn, zoals je in regel 11-12 leest.
De functie van alinea 2 is ook niet: benadrukken dat de scène in alinea 1 nog lang niet in zicht is (antwoord C). De reden waarom er nu al robots aan het werk zijn in het Japanse verzorgingshuis is dat 2050 – wanneer er zoveel meer oudere mensen zullen zijn – niet zo ver weg is.

2p **36 1 = niet; 2 = niet; 3 = wel; 4 = niet**
Vier antwoorden goed: 2 punten; drie antwoorden goed: 1 punt; twee of minder antwoorden goed: 0 punten.

1. Niet. In regel 4-6 lees je weliswaar over Pepper, die de ouderen aan het lachen maakt, maar dat is omdat hij de taak heeft de ouderen te amuseren; niet omdat hij of de andere robots onhandig zijn.
2. Niet. In regel 17-20 lees je wel over een patiënt die een beroerte heeft gehad en met een stok onhandig zou strompelen, maar die erin slaagt stabiel te lopen met het Honda-Wandel-Assistent-Apparaat. Er staat echter nergens dat men erin is geslaagd robots even soepel te laten lopen als een mens.
3. Wel. In regel 22-24 lees je dat veel ouderenverzorgers last hebben van rugklachten. In regel 24-25 staat dat een exo-pak de last van het tillen en laten zakken van patiënten kan verlichten. In regel 25-28 lees je dat dergelijke apparaten ook voor andere (beroeps)groepen worden ontwikkeld. Daarmee zal dus arbeidsongeschiktheid worden voorkomen.
4. Niet. Nergens in de tekst lees je dat robots zo geprogrammeerd zijn dat ze mensen geen kwaad kunnen doen.

1p **37 C**
In alinea 5 lees je waarom Palro geschikt is om te werken met mensen die dementeren. In regel 29-33 zegt Tomiko Kuge, van Fujisoft, het bedrijf dat Palro fabriceert, dat sommige mensen met dementie graag met andere mensen praten. Ze voelen zich ongemakkelijk, omdat ze bang zijn dat ze zichzelf herhalen of niet te begrijpen zijn. Soms worden ze boos op hun verzorgers, maar een robot kalmeert hen en ze kunnen gemakkelijk met hem praten.
De robot heeft dus een kalmerend effect op de mensen met dementie (antwoord C).
Je leest nergens in alinea 5 of 6 dat Palro net doet alsof hij mensen met dementie gelooft (antwoord A).

In regel 34-35 staat dat een robot zoals Palro ongeveer 4000 pond kost, maar ook te huur is voor 180 pond per maand. Je leest nergens of dat een redelijke prijs is of niet. Dan kun je niet concluderen dat Palro gehuurd kan worden voor een redelijke prijs (antwoord B).
Ten slotte lees je nergens in alinea 5 of 6 dat Palro erg creatief en intelligent is (antwoord D).

1p **38** **These humanoids** (alinea 1)
Opmerking
Het antwoord is ook goed wanneer je de juiste zin (deels) verder hebt overgenomen of de juiste zin op een andere manier hebt aangewezen.
Je gaat op zoek naar een zin uit de tekst die dezelfde betekenis heeft als de titel 'Robots brengen zonneschijn naar ouderen'. Het is belangrijk dat je begrijpt dat zonneschijn hier figuurlijk wordt bedoeld, dat wil zeggen dat robots het leven leuker maken voor ouderen.
In regel 6-8 lees je dat deze mensachtigen kunstmatige intelligentie gebruiken om ouderen te kalmeren, stimuleren en amuseren. Uit deze zin blijkt duidelijk dat robots het leven van ouderen veraangenamen. De eerste twee woorden van deze zin zijn: **These humanoids**.

F10 EXAMENtekst 2019-I: 10

2p **39** **1 = wel; 2 = niet; 3 = niet; 4 = niet**
Vier antwoorden goed: 2 punten; drie antwoorden goed: 1 punt; twee of minder antwoorden goed: 0 punten.
1. Wel. In alinea 2 lees je dat professor Narvaez een onderzoek leidde dat de opvoedingsvaardigheden (child rearing skills) van moderne ouders van driejarigen vergeleek met die van jager-verzamelaars uit het verleden. Daaruit bleek dat oeroude gemeenschappen rekenden op uitgebreide families om voor hun kinderen te zorgen of, zoals zij zei, 'mensen naast mam en pap die ook van het kind houden'.
2. Niet. In regel 4-5 lees je wel dat primitieve gemeenschappen betere ideeën hadden over het ouderschap dan veel 21e-eeuwse families, maar nergens lees je dat ze beter zorgden voor baby's en peuters dan voor grotere kinderen.
3. Niet. In alinea 4 lees je dat de bevindingen (van professor Narvaez) ingaan tegen (run counter to) huidig advies van opvoedingsexperts om 'gecontroleerd huilen' toe te staan en stoute kinderen te isoleren op een 'stoute-kinderen-trap' of in hun kamers.
4. Niet. Nergens in de tekst lees je over psychologische begeleiding voor kinderen. Professor Narvaez benadrukt vooral dat kinderen het goed doen in een warme, open familie (regel 5-9, regel 19-22 en regel 32-34).

1p **40** **A**
Professor Narvaez zegt in regel 30-31: Er heerst een angst-epidemie (epidemic of anxiety) onder jongeren. Je leest de tekst vanaf het begin door om erachter te komen waar voor het eerst een mogelijke oorzaak hiervoor wordt genoemd.
In regel 1-3 van alinea 1 staat dat de tegenwoordige praktijk van baby's maar te laten huilen, ze lange periodes in buggy's en kinderzitjes te houden en ze niet de gelegenheid te geven buiten rond te zwerven, een niet goed functionerende generatie grootbrengt. In regel 7-9 zegt professor Narvaez bovendien dat de huidige manier van opvoeden kinderen steeds meer de praktijken onthoudt die hun een goed gevoel en een moreel besef geven.
De oorzaak van het probleem legt professor Narvaez dus in alinea 1 bij de huidige opvoeding. Daarom is antwoord A het juiste antwoord.

F11 EXAMENtekst 2019-I: 11

1p **41** **But we** (derde alinea)
Opmerking
Het antwoord is ook goed wanneer je de juiste zin (deels) verder hebt overgenomen of de juiste zin op een andere manier hebt aangewezen.
In regel 1-3 lees je dat leerlingen uit hun klas zijn gehaald, nadat ze in aanvaring kwamen met (fall foul of) verwarrende uniformregels. Regel 4-11 vertelt over de boze moeder Christine Reid en haar reactie op de interne schorsing van haar dochter. In regel 12-15 lees je de reactie van directrice Lynne Ackland: zij heeft haar excuses voor de gebeurtenissen aangeboden aan leerlingen en hun ouders. In regel 15-17 zegt ze dat het een oprechte poging was om de schooluniformen tot een eenheid te brengen (standardise) en dat er grote steun was van de schoolgemeenschap.
Dan lees je in regel 17-18 dat ze zegt: Maar we moeten in de toekomst duidelijk nauwkeuriger zijn over hoe het standaard uniform eruit zou moeten zien.
Met andere woorden, de schoolleiding zal nog duidelijker omschrijven waar het schooluniform aan moet voldoen, zodat leerlingen zeker weten welke broek ze moeten dragen als ze op school zijn. Leerlingen zullen dus ook in de toekomst niet zelf mogen bepalen wat voor broek ze dragen op school. Deze zin lijkt de juiste te zijn. Voor de zekerheid bekijk je de laatste twee zinnen.
In regel 19-21 voegt de directrice toe: 'We hebben ouders verteld dat kinderen een zwarte maatbroek zouden moeten dragen in tegenstelling tot de zeer nauwsluitende broeken, leggings, jeansleggings of stoere kaki broek. Deze zin gaat dus over wat de schoolleiding in het verleden heeft verteld, niet over de toekomst. In regel 21-23 wordt dit ook duidelijk: Echter, we hadden niet de vele verschillende stijlen voorzien waarmee we geconfronteerd zouden worden en we zijn duidelijk overijverig en niet consequent in onze reactie erop geweest.
Nu is duidelijk dat regel 17-18 inderdaad het juiste antwoord is. De eerste twee woorden van deze zin zijn: **But we**.

F12 EXAMENtekst 2019-I: 12

1p **42** **A**
Dit was een van de makkelijkste vragen van examen 2019-I. De meeste eindexamenkandidaten hebben een goed antwoord gegeven.
De toenemende woede (mounting fury, regel 11) gaat om een emoticon die de status 'een dik gevoel' aangaf. Auteur Susie Orbach ondersteunde een petitie die er bij Facebook op aandrong de emoticon te verwijderen (regel 1-4). Susie vond dat de emoticon bijdroeg aan het schadelijke idee dat (je) maat gelijk is aan gevoel en dat een kleine maat goed is en een grote maat slecht (regel 6-9). In regel 10-13 staat: We probeerden contact op te nemen met Facebook over de toenemende woede (mounting fury), maar ze waren moeilijk te pakken te krijgen, maar naar nu blijkt was Facebook bezig aan de software te sleutelen (tinker). De beschrijving is veranderd naar 'volgepropt' (stuffed). Hieruit blijkt dat antwoord A goed is.
Antwoord B komt helemaal niet ter sprake in de tekst en is dus onjuist. Ook het beleid van Facebook wordt niet genoemd in de tekst. Daarom kun je ook antwoord C afwijzen als goed antwoord. In regel 10-13 staat dat de mensen van de *Evening Standard* in contact probeerden te komen met Facebook, maar dat dat heel erg moeilijk was. Nergens lees je dat Facebook alleen met Susie Orbach wilde praten.
Daarom is ook antwoord D onjuist.

Oefenen met een heel examen,
met tips vooraf en uitwerkingen.

Deel G

2019-II met uitwerkingen

In dit deel staat heel examen 2019-II. Elke examentekst begint met een 'oriëntatie vooraf'. Die helpt je te ontdekken hoe de tekst is opgebouwd en wat je misschien al weet van het onderwerp dat aan bod komt.
Na het examen vind je de uitgewerkte antwoorden.
Lees voordat je begint de aanwijzingen op bladzijde 122. Zo pak je dit examen ook aan.

De examenteksten zijn ingedeeld naar moeilijkheid (één, twee en drie sterren).

De cijferbepaling vind je achter in deze bundel in de bijlage.

G 1 EXAMENtekst★ 2019-II: 1 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel 'Vogel is gevlogen' kun je nog niet veel opmaken.
illustratie: Je ziet een grote vogel zitten. Het is Big Bird, de grote vogel uit het Amerikaanse kinderprogramma *Sesame Street*. Hij lijkt op Pino, de grote vogel uit het Nederlandse kinderprogramma *Sesamstraat* en familie van Big Bird. Je weet nu dat de tekst over *Sesame Street* zal gaan.
voorkennis: Het kan je helpen de tekst beter te begrijpen als je *Sesamstraat* als kinderprogramma kent of weleens hebt gezien.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. De vraag gaat over de hoofdgedachte van het artikel.

1p **1** Wat wordt duidelijk uit dit artikel?
- **A** De huidige generatie kinderen kijkt nauwelijks nog naar programma's zoals *Sesamstraat*.
- **B** Het kinderprogramma *Sesamstraat* is volgens de producenten niet meer winstgevend genoeg.
- **C** Het kinderprogramma *Sesamstraat* wordt voortaan door een commerciële zender uitgezonden.

Bird has flown

Sesame Street, the classic children's television programme, has found a new home on HBO, the network behind *The Sopranos* and *Game of Thrones*, bolstering its kids' programming at a time when young viewers are abandoning traditional TV for digital alternatives.

The deal is a boon to the non-profit Sesame Workshop, giving it access to HBO's deep pockets and allowing it to produce more new episodes of *Sesame Street*.

PBS, the public broadcaster that has been the home of *Sesame Street* for 45 years, will continue to air the programme, with new episodes appearing after HBO's nine-month exclusive window.

Sesame Street and the broader world of children's programming has taken an economic hit from the rise of streaming video options on smartphones, tablets and internet-connected televisions. Children and teenagers are showing increasing preference for on-demand viewing, and many parents prefer the advertising-free environs of subscription services, such as HBO.

© ThiemeMeulenhoff

PBS has contributed less than 10 per cent of the show's production costs, meaning Sesame Workshop has been reliant on DVD sales and licensing to cover the rest.

Financial Times, 2015

G 2 EXAMENtekst★ 2019-II: 2 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel 'Varend langs de kust naar succes' maakt nog niet veel duidelijk over de tekst.
illustratie: Je ziet op de foto een mok met een aparte vormgeving: het oor loopt door naar beneden. Het oor doet ook dienst als onderzetter (coaster). Nu begrijp je dat de titel een woordgrap is. 'To coast' betekent 'varen'. De aparte onderzetter zal misschien naar het succes van deze mok leiden.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Je moet een zin in de tekst zoeken.

1p **2** 'Coasting to success' (titel)
Uit welke zin blijkt dat er, behalve de ontwerpers zelf, meer mensen verwachten dat dit ontwerp een succes wordt?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

Coasting to success

A modern mug that promises to rid furniture of coffee rings once and for all has the humble banana to thank for its clever design.

It is the product of months of hard work by financial analyst Dumi Ndlovu and post office worker Tigere Chiriga, both 34, who grew up together in Harare, Zimbabwe. They dreamed up the Floating Mug – which comes with its own built-in coaster – after spotting bananas hanging on a hook. The twist is that the handle bends round underneath to form a coaster to collect any drips that could form stains on tables and worktops.

The pair say it will revolutionise the way tea and coffee drinkers think about mugs – and expect one to be in every home soon. They turned to crowdfunding and within days of listing the project it had received almost £25,000. The mug is now available from Floatingmug.com for £22.

The Times, 2013

© ThiemeMeulenhoff

G 3 EXAMENtekst★★ 2019-II: 3 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel 'Mode gaat hoogtechnologisch (doen)' kun je nog niet veel afleiden.
illustratie: Op de foto zie je iemand die een broek, sweater en hoed draagt. Deze persoon kijkt naar zijn of haar schoenen waarvan de randen oplichten. Het artikel zal waarschijnlijk over hoogtechnologische toepassingen in modekleding gaan.
soort tekst en aanpak: Alleen de eerste alinea staat in de tekst. Als je naar de vraag kijkt, zie je dat jij de volgende drie alinea's in de juiste volgorde moet plaatsen. Let op de verhaallijn en structuur van de tekst. Besteed veel aandacht aan de eerste en laatste regels van op elkaar volgende alinea's: die moeten goed op elkaar aansluiten.

1p **3** De volgende drie alinea's van tekst 3 staan hieronder, maar niet in de juiste volgorde. Schrijf de letters van de alinea's in de juiste volgorde op.

[a] Another company, *Minotaur*, sells dress jackets and sports jackets that have built-in heating devices, which can be controlled by a smartphone. Users can choose four temperature levels. *Google* and *Levi Strauss* are also jointly developing "smart wear" that can remotely control a smartphone or other device when the user touches the clothing.

[b] In the wake of this fashion event, a company called '*no new folk studio*' released sneakers, which emit light in various colours in response to the user's movements. The translucent soles have 100 built-in light- emitting diodes. The colour combinations can be designed by using a dedicated app for smartphones. Sounds can be played based on movement.

[c] There are several problems to solve for these new additions to the market, such as battery size and life, said Mr Hiroaki Mizutani of DiFa, a website providing information on digital technologies and fashion products. "But there are high expectations of the new market formed by such products. The market will continue growing," he said.

Fashion goes high-tech

1 A model walked down the runway during Paris Fashion Week in September with a clutch bag that changed colour from white to black, then to greyish gradations as it responded to her movements. The gradual colour change was generated by "electronic paper", a high-tech display device used as one of the materials in the bag. It is just one of several fashion items to debut recently, featuring advanced digital technologies.

2 …

3 …

4 …

The Straits Times, 2017

© ThiemeMeulenhoff

G 4 EXAMENtekst ★★ 2019-II: 4 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel is een bekende zin uit de filmwereld. Er wordt mee aangegeven dat de opname gaat beginnen.
illustratie: Op de foto staat een filmklapper. Hij wordt gebruikt om aan te geven welke scène opgenomen gaat worden.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen drie verschillende vragen: een meerkeuze-invulvraag, een beweringenvraag en een meerkeuzevraag. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Lights, Camera, Action

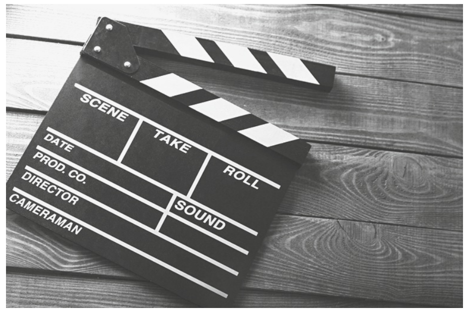

1 South London social enterprise *Chocolate Films* runs education and outreach programmes aiming to inspire young people from all sorts of backgrounds to voice their opinions and discover their inner creative talents. It uses digital media in innovative ways to offer over 2,000 youngsters a hands-on opportunity to sample the fascinating world of filmmaking every year. It employs 10 staff and works with hundreds of schools, youth groups, museums, galleries, festivals and youth offending teams – to name but a few – to encourage individuals to __4__.

2 For London teenager Georgina Cross it was joining up with the production company's education project that really opened the 16-year-old's eyes to her inventive streak. "I never saw myself as a creative person until I got involved with *Chocolate Films* just over two years ago," says sixth-form pupil Georgina. "I had my head in books plenty but I had no idea about filming, editing or anything like that. And it's not just the production side either, I have learned a lot of problem-solving skills and about teamwork."

3 Founder and director Mark Currie says: "Our goal is to make films about good people and also to help teach people how to make them with skilled professionals and top equipment. It is also about going into communities where people might not have the opportunity to learn about how to make digital media."

4 The majority of *Chocolate Films'* participants are children and young people like Southwark youngster Georgina, with tailor-made courses for different age groups enabling all users to get the best out of the experience. Georgina has relished the challenge of learning about this field, something that was a completely new experience.

5 A loan from *Big Issue Invest* has allowed *Chocolate Films* to continue to support their projects. Mark says: "This money has gone a long way for us. It's very difficult these days for a small independent company like us to get any sort of loan."

6 Aside from education, *Chocolate Films* also specialises in making factual films about social, cultural and environmental issues, largely for charities and arts organisations. The production company prides itself on developing the skills of its students but there has also been no shortage of talent offering a hand to the company, with stars including Daniel Radcliffe and Jo Brand getting involved.

The Big Issue, 2013

1p **4** Kies bij __4__ in alinea 1 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A earn an income from making films.
B express themselves through film.
C get accepted at the film academy.
D promote talented local actors.

2p **5** Geef van elke van de volgende beweringen aan of deze wel of niet overeenkomt met de inhoud van alinea 2 tot en met 5.
Schrijf 'wel' of 'niet' achter de nummers.
1 Bij *Chocolate Films* leer je meer dan alleen hoe je een film maakt.
2 Je moet een toelatingstest doen om bij *Chocolate Films* te worden aangenomen.
3 *Chocolate Films* biedt cursussen aan op verschillende niveaus.
4 De onderneming *Chocolate Films* financiert initiatieven van lokale liefdadigheidsinstellingen.

1p **6** What becomes clear about *Chocolate Films* from paragraph 6?
A It has boosted the careers of some well-known actors.
B It has made profit by asking celebrities to finance them.
C It is supported by famous people from the film industry.
D It relies on the expertise of experienced professionals.

© ThiemeMeulenhoff
© ThiemeMeulenhoff

G 5 **EXAMEN**tekst ★★★ **2019-II: 5** met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel maak je op dat de tekst over exotische indringers zal gaan. Je weet nog niet wie of wat de indringers zijn.
illustratie: Op de foto zie je de kop van een krokodil. De tekst zal dus over dieren gaan en waarschijnlijk om uitheemse diersoorten die in leefgebieden wonen waar ze eigenlijk niet horen.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen zes vragen: vijf meerkeuzevragen en een open vraag. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Exotic invaders

1 DNA tests have confirmed that three Nile crocodiles have been found living in Florida's swamps. It is not known for certain how they reached the US. "They didn't swim from Africa," said University of Florida herpetologist Kenneth Krysko. One likely possibility was that they were brought in illegally by unlicensed collectors. Owners sometimes fail to keep them secured or set them free on purpose, Mr Krysko told the Associated Press news agency.

2 The Nile species can grow to up to 6m (20ft), significantly larger than local alligators, which commonly grow up to 4m. They are known to prey on shrimp, fish, insects, birds and mammals, including humans. They are also known to attack livestock. Florida wildlife experts are concerned that the African species will unbalance the state's ecosystem if they breed in the Everglades wetlands.

3 Alien wildlife can severely damage an unprepared ecosystem. The Burmese python was first sighted in the Everglades in the 1980s and there is now an established population of the snake. When the Burmese python turned up far from home in the Florida Everglades it bred fast, sustaining its reproduction by feasting on endangered local wildlife,

including alligators. There are now thought to be about 30,000 of the formidable snakes in the area.

4 But invading species aren't always large. The Indian Silverleaf – or Sweetpotato – whitefly, even though it is just a millimetre long, is estimated to have seriously damaged crops across California, Texas and Arizona in the 1980s.

5 Sometimes the species don't even have to invade, they are invited. Cane toads, native to South and Central America, were introduced to Australia in the 1930s in an attempt to keep the grey-backed cane beetle in check, which was destroying cane crops. But with no natural predator, the poisonous toads spread like wildfire, killing native species as they went.

6 And invasive species aren't always obviously menacing either. In 1859, Thomas Austin had 24 ordinary rabbits shipped to Australia for hunting purposes. "The introduction of a few rabbits could do little harm," he reportedly said at the time. But Austin underestimated the habit of rabbits to reproduce like, well, rabbits. Soon there were tens of millions and they killed off local plant species, having a devastating effect on Australia's ecosystem.

bbc.com, 2016

1p **7** Which of the following can **not** explain why there are Nile crocodiles in Florida according to paragraph 1?
A accidental escape
B deliberate release
C natural migration
D unlawful import

1p **8** What is the main point made in paragraph 2?
The Nile crocodiles are
A a possible threat to the local environment.
B difficult to keep in captivity.
C in danger of becoming extinct.
D of great interest to wildlife researchers.

1p **9** How does paragraph 3 connect to paragraph 2?
A It summarises what is said in paragraph 2.
B It supports what is said in paragraph 2.
C It weakens what is said in paragraph 2.

1p **10** Welk nieuw punt over 'invading species' wil de schrijver maken met het voorbeeld van 'The Indian Silverleaf whitefly' (alinea 4)?
Geef antwoord in het Nederlands.

1p **11** What is the main point made in paragraph 5?
A Efforts to interfere in nature might go wrong.
B Farmers are in favour of biological pest control.
C It is impossible to domesticate wild animals.
D The harm that insects can do is underestimated.

1p **12** 'the habit of rabbits to reproduce like, well, rabbits' (alinea 6) Wat maakt de toevoeging 'well' in deze zin duidelijk?
Het gaat hier om een
A met tegenzin gegeven bevestiging.
B moeilijk uit te leggen argument.
C voor de hand liggend punt.

G 6 EXAMENtekst★★ 2019-II: 6 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel 'Spionnenbazen proberen Jane Bonds in dienst te nemen' geeft nog niet veel weg, behalve dat de naam Jane Bond (in plaats van de beroemde fictieve spion James Bond) de verwachting wekt dat de tekst misschien over vrouwelijke geheim agenten gaat.
illustratie: Je ziet een typische James Bondfilmposter met daarop een vrouw (een Jane Bond). Onderaan de poster staat 007 met daarnaast een tekening van een pistool. James Bond staat bekend als geheim agent 007 met een 'licence to kill' (vergunning om te doden). Daaronder zie je dat het om een film uit november 2017 zou gaan.
voorkennis: Als je kennis hebt van James Bondfilms en ze weleens hebt gezien, kan dat je helpen de tekst beter te begrijpen.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen zes vragen. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Spy chiefs try to recruit Jane Bonds

adapted from an article by **Kate McCann**

1 British intelligence agencies MI5, MI6 and GCHQ have all used Mumsnet to find new female spies, dubbed Jane Bonds. It marks the first time the intelligence agencies have admitted to using female-friendly websites to recruit more women.

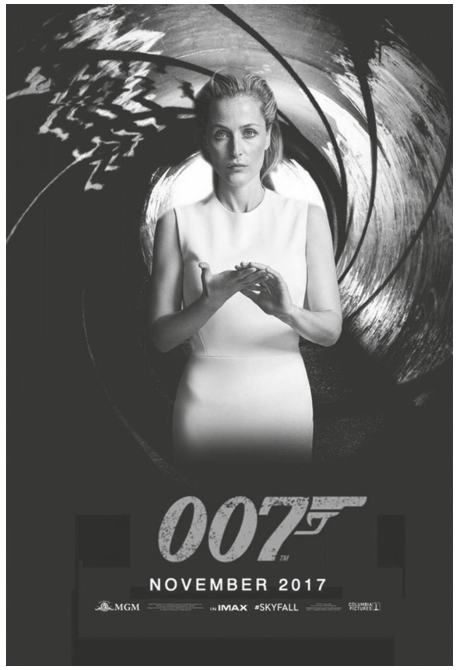

2 A new report on plans to rebalance the intelligence workforce states that the security services are looking for women with "high emotional intelligence, rather than focusing on standard qualifications" and are keen to demonstrate the family-friendly nature of working as a spy. Flexible working and allowing women with new babies to bring their children to so-called 'keep-in-touch' days in the office are part of plans to boost the number of female spies.

3 A recommendation sent to intelligence bosses in 2015 states: "The agencies should explore groups other than graduates. Women or mothers in middle-age or midcareer, who may have taken some years out to bring up children, may offer an untapped recruitment pool." Middle-aged women working in social or care professions or who do not work at all are being targeted, because they have valuable life experience which could lend itself to working in the secret agencies. Recruiters are also being given 'unconscious bias training' to prevent them from sidelining older women or those who may be considering children, as part of plans to stop women ending up in administration jobs.

4 Gisela Stuart MP, a member of the Intelligence and Security Committee, told *The Telegraph*: "These kinds of jobs require highly specialist skills but the broader the base from which they recruit, the more likely it is they get the best people, so it's important that's widened. Half the population are women so this is a recognition that the intelligence services must respond to the population within which they operate. But I would also hope that with that target comes recognition that women need to be fairly represented at all levels of the organisation because in order to have institutional change you need critical mass and determination by management to make it happen."

5 The report follows speculation that Gillian Anderson, the actress famous for her role as Scully in the *X-Files*, could be the next 007 in the famous James Bond franchise. Fans mocked up a picture of the actress posing as the next Bond character amid calls for the films to cast a woman in the leading role after Daniel Craig revealed he will not continue in the job.

telegraph.co.uk, 2016

1p **13** What becomes clear from paragraph 1?
A National security organisations are trying to get more female employees.
B The actress for a leading role in the next Bond movie was found on a website for mothers.
C The British producers of spy movies have launched a website to attract women.
D Until recently women were forbidden to perform dangerous tasks for the government.

1p **14** Which of the following is mentioned as part of 'plans to rebalance the intelligence workforce' in paragraph 2?
A hiring better educated people
B making it easier to combine work and parental responsibilities
C offering job opportunities to the relatives of present employees
D rewarding practical experience

1p **15** 'an untapped recruitment pool' (paragraph 3)
What becomes clear about the people in this 'recruitment pool' in paragraph 3?
A They are considered to be less stress-resistant than male applicants.
B They are thought to lack the ambition for a career at high level.
C They have been employed for the wrong reasons until recently.
D They have been overlooked by those responsible for hiring employees.

1p **16** Welk sterk punt hebben oudere vrouwen en moeders te bieden, volgens alinea 3?
Geef antwoord in het Nederlands.

2p **17** Geef van elke van de volgende beweringen aan of deze wel of niet in overeenstemming is met wat Gisela Stuart (alinea 4) zegt.
Schrijf 'wel' of 'niet' achter de nummers.
1 Het is gemakkelijker om goed personeel te vinden als je het haalt uit verschillende groepen.
2 In alle lagen van een organisatie moeten vrouwen werken.
3 Een organisatie kan alleen veranderen als de leidinggevenden bereid zijn daarvoor te zorgen.

1p **18** How does the writer conclude the article in paragraph 5?
A by anticipating on unacceptable social changes in the near future
B by emphasising her personal opinion on the matter discussed
C by linking a lighthearted news item to the topic of the text
D by making fun of people who publicly support feminist ideals

G 7 EXAMENtekst★★ 2019-II: 7 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel maak je op dat de tekst over beeldschermoverbelasting zal gaan, over het feit dat mensen tegenwoordig veel voor een beeldscherm zitten.
illustratie: Je ziet een foto van een jong kind met een speen in de mond en een flesje in de hand. Ze kijkt naar een kinderprogramma op een beeldscherm. Nu weet je dat de tekst waarschijnlijk zal gaan over hoeveel jonge kinderen per dag naar een beeldscherm kijken.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen vijf vragen: drie meerkeuzevragen en twee meerkeuzeinvulvragen. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Screen Strain

based on an article by **Kate Gammon**

1 The grocery-line screen flashes its cooking tips, and my baby twists his neck, owl-style, to gawk at the chefs making crab cakes. Screens are everywhere: not just in our homes, but our roads, planes, cars and restaurants. So what's a parent to do, when the *Academy of Pediatrics* recommends zero screen time for children under two?

2 __20__ the warning from pediatricians, research shows that three-quarters of kids under two are exposed to screens, and a lot of screens: the average infant or toddler watches 1.5 hours of television directly, and is exposed to 5.5 hours of background TV. Since infants are only awake for about 9 hours per day, that means that more than half of their waking hours somehow involve the television.

3 "We're technologizing childhood today in a way that's unprecedented," says sociologist and pediatrician Nicholas Christakis. He found that while television time under 3 raised the likelihood of attention problems later in life, that risk didn't exist if the young kids were watching slow-based educational programs rather than frenetic entertainment or violent programs, which have even quicker cuts and pacing than cartoons. The typical newborn brain is 333 grams in size – and it triples during the first two years of life. That astounding brain growth doesn't happen at any other point in human life – making those early years particularly crucial.

4 Other researchers __22__ what's on the screen is more important than screen time itself. Researchers at the Children's Media Lab at the University of Iowa reported that some types of television can actually help increase vocabulary and language skills. They found that kids who watched shows that moved slowly through a story with characters had larger vocabularies than those who watched other types of programming, including "educational" shows like *Sesame Street*. The problem with some educational programs is that they are filled with "an enormous amount of information coming at them quickly," according to researcher Deborah Linebarger.

5 All those hours in front of screens may lead kids to develop slower in their emotional understanding of the world. Another study found that sixth-graders who went five days without exposure to technology were significantly better at reading human emotions than kids who had regular access to phones, televisions and computers.

popsci.com, 2012

1p **19** What is the point made in paragraph 1?
A Most children prefer watching television to doing something else.
B Parents put children in front of the television to keep them calm.
C There are too many children's programmes available nowadays.
D Young children see more moving electronic images than is advisable.

1p **20** Kies bij __20__ in alinea 2 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A As a result of
B In spite of
C Instead of

1p **21** What is the point made by Nicholas Christakis in paragraph 3?
A Allowing children to watch a lot of cartoons can result in a long-life addiction to easy entertainment.
B Limiting a baby's screen time can have undesirable effects on its educational progress.
C Watching programmes with a lot of scene changes in little time can harm a young child's development.

1p **22** Kies bij __22__ in alinea 4 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A agree that
B question if
C wonder why

1p **23** What is the function of paragraph 5?
A to add new information
B to contradict earlier arguments
C to promote more research
D to summarise the text

G 8 EXAMENtekst ★★★ 2019-II: 8 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel leid je af dat de tekst over blaffende honden zal gaan.
illustratie: Het plaatje sluit bij de titel aan: je ziet een hond die hard aan het blaffen is.
voorkennis: Als je uit persoonlijke ervaring de problemen van het (vele) blaffen van honden kent, kan dat je helpen de tekst beter te begrijpen.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen zes vragen: twee meerkeuzevragen, twee meerkeuze-invulvragen, een beweringenvraag en een combinatievraag. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Barking Dogs

adapted from an article by **Guy Walters**

1 You can picture the scene. The sun has finally come out, and the weather looks set fair. You plan to spend the day outside, but your peace is shattered. It's the dog next door, and it's barking. Not just a few woofs, but an incessant and high-pitched yapping. Perhaps it will soon stop, you think, but it does not. In fact, it barks for a further four hours until its owner gets home, by which time your day in the sun has been ruined. But what makes it worse is that you know it is going to happen all over again tomorrow, and the day after that.

2 Constant exposure to the sound of barking really can induce extreme physical and psychological distress. The reason for this lies in your autonomic nervous system (ANS), which controls core body functions such as your heart rate and breathing. When you hear a sudden, sharp noise, the sound waves are transmitted to the brain, which interprets them as a potential threat. The brain then sends signals to the ANS, and we start to feel tense – leading, typically, to an increased heart rate and higher blood pressure. If a dog barks once or twice, there is no harm done. Our heart rate and blood pressure return to normal. But if the noise is continual, every time that dog barks, your ANS repeatedly fires up. It is causing you not only to feel anxious, but also immensely angry.

3 Dogs do not bark to make us angry: they are vocal for any number of reasons, but the most common reasons are boredom and loneliness. Dogs are __26__ creatures, and if their waking hours are spent without human company, they voice their anxiety. The truth is that more and more of us have working lifestyles which make us unsuitable to be dog owners. It is simply not fair to leave these creatures alone for hours. The over-riding reason for their bark is to attract attention. The problem is that, over the centuries, humans have bred a loud bark into domestic pets because it made them better guard dogs.

4 Some people consider buying a second dog to keep the first dog company, but this is not a reliable way to stop dogs barking. Your neighbours may end up having to endure twice the noise if the two set each other off! Rather, if you are a dogowner, consider getting your dog company in the form of a dog walker or a sitter when you are away. Also, make sure that your dog has plenty of exercise and enough to eat. A well-fed, physically tired dog is much more likely to be a quiet dog. If it's dark, leave a light on – and consider leaving on a TV or radio, as the sound of humans, even recorded voices, is known to make dogs more relaxed.

5 Dogs can be trained to be silent. To understand how to do this, you have to get inside the mind of a dog. Most owners shout 'shut up' when dogs bark to get attention – giving them the very attention they crave, and encouraging them to bark even more. The answer is to __28__ the dog when it is barking, turn your back on it, walk away and reward it with attention (and a treat) only when it stops. It will eventually learn that barking deprives it of attention.

Daily Mail, 2015

1p **24** How does the writer introduce the topic of this text in paragraph 1?
A by giving a lively description
B by making a harsh statement
C by raising a difficult dilemma
D by simplifying a complex problem

1p **25** How does paragraph 2 connect to paragraph 1?
The effects of the situation presented in paragraph 1
A are analysed in paragraph 2.
B are illustrated in paragraph 2.
C are repeated in paragraph 2.
D are weakened in paragraph 2.

1p **26** Kies bij __26__ in alinea 3 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A complicated
B nervous
C sociable
D unpredictable

1p **27** Geef van elke van de volgende beweringen aan of deze in overeenstemming is met alinea 4.
Schrijf 'wel' of 'niet' achter de nummers.
1 Honden blaffen harder als ze samen zijn met een andere hond.
2 Luie honden blaffen minder dan honden die fit en getraind zijn.

1p **28** Kies bij __28__ in alinea 5 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A ignore
B observe
C punish
D stroke

2p **29** De inhoud van deze tekst kan met behulp van de volgende drie kopjes, die al in de juiste volgorde staan, worden verdeeld:
A Hoe mensen het beleven
B Verklaringen voor het blaffen
C Praktische tips en oplossingen
Geef voor ieder kopje aan vanaf welke alinea het deel begint.

© ThiemeMeulenhoff

G 9 EXAMENtekst ★★ 2019-II: 9 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Je kunt eigenlijk niets uit de titel 'Mars van de machines' opmaken.
illustratie: De foto laat (een deel van) een robot zien die er erg menselijk uitziet. De tekst zal dus in elk geval over machines of robots gaan.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen vier vragen: twee meerkeuzevragen, een combinatievraag en een meerkeuze-invulvraag. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

March of the machines

adapted from an article by **James Dean**

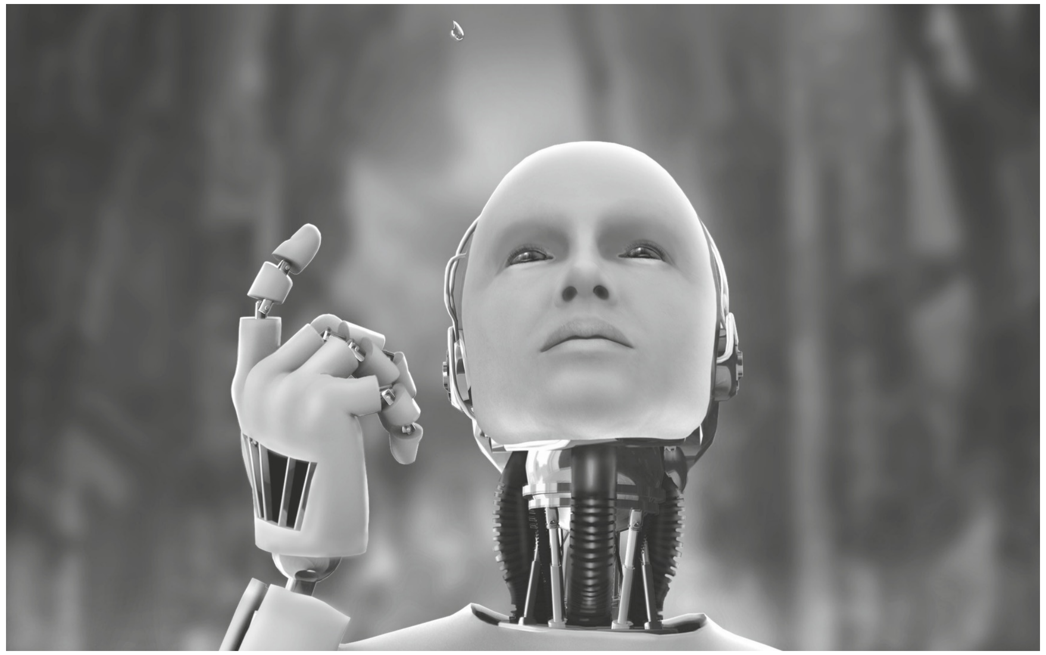

1 The secrets of human life are quietly being transferred to the digital brains of machines. Every second, they learn more about our foibles by quietly digesting the vast amounts of personal information we put online. Social networks, smartphone apps and countless internet-connected services are helping machines to learn about us so quickly that by 2025 we will be able to talk to artificially intelligent personal assistants as if they were humans.

2 The evolution is being accelerated by a process known as "machine learning", whereby a computer is fed huge amounts of data from which it is able to draw its own meanings, says Peter Donnelly, professor of statistical science at the University of Oxford. "Twenty years ago, a computer programmer would have to work out a problem and then type out the code that allowed the computer to solve it," he explains. "With machine learning, they programme the steps that allow the computer to

© ThiemeMeulenhoff

learn the solution to the problem." He added that the expansion of the internet and the increased power of computers had revolutionised the field and that ten years from now we would be using and relying on complex apps beyond our current imagination.

3 Zoubin Ghahramani, a professor of information engineering at the University of Cambridge, said: "There are all sorts of forms of robot intelligence already affecting our lives. Every aspect of your activity on Facebook is controlled by this intelligence – what appears in your news feed, what adverts it shows you. Your smartphone knows things about you – your priorities, what it should remind you about, clear recommendations it could make."

4 There will be __32__ the progress, however. Paul Newman, principal investigator at the University of Oxford's mobile robotics group, said: "We're not going to have something that helps us around the house. I don't see generalist robots coming for a long time. Intelligent robots will first appear in places where they have a clearly defined role – that's why there are already so many robots on car production lines. We have evolved extraordinary capabilities as humans, but look at how long it took us to evolve. The idea of a humanoid robot is distorted by science fiction, and at the moment, it is just that."

The Times, 2015

1p **30** How is the subject of this text introduced in paragraph 1?
A by describing an ideal
B by giving a warning
C by making a prediction
D by presenting an example

2p **31** In de tekst komen drie deskundigen aan het woord:
1 Peter Donnelly (alinea 2)
2 Zoubin Ghahramani (alinea 3)
3 Paul Newman (alinea 4)
Geef van elke persoon aan welke van de volgende beweringen aansluit bij wat hij zegt volgens de tekst.
a Computers worden al gebruikt om menselijk gedrag te beïnvloeden.
b Computers zullen voorlopig slechts bepaalde taken van mensen overnemen.
c De bruikbaarheid van computers voor complexe taken wordt onderschat.
d De ontwikkeling van kunstmatige intelligentie gaat snel vooruit.
Noteer de letter van de bewering achter de persoon.
Let op: er blijft één bewering over.

1p **32** Kies bij __32__ in alinea 4 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A controls for
B doubts about
C limits to
D pressure on

© ThiemeMeulenhoff

1p **33** "The idea of a humanoid robot is distorted by science fiction" (paragraph 4)
What is this statement meant to make clear?
A A truly all-round robot will not be developed any time soon.
B Fiction has inspired researchers to start experimenting with robots.
C Interfering with artificial intelligence is a rather risky activity.
D People should realise that robots are already influencing our lives.

G10 EXAMENtekst ★★★ 2019-II: 10 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel 'Chinese scholen zetten "een cijferbank" op' geeft in elk geval aan dat de tekst over scholen in China zal gaan. Wat een cijferbank is, is nog onduidelijk.
illustratie: Je ziet een foto van drie leerlingen in een klaslokaal, waarvan je er een duidelijk ziet. Deze – waarschijnlijk – Chinese leerling zit aan een tafel en is ingespannen met iets bezig, misschien een toets.
soort tekst en aanpak: Bij deze tekst horen vijf vragen: vier meerkeuzevragen en een open vraag. Het is het best om eerst de hele tekst te lezen en daarna de vragen te beantwoorden. Heb je te weinig tijd? Lees dan de eerste en laatste alinea vluchtig om een indruk te krijgen van de inhoud van de tekst en begin meteen aan de vragen.

Chinese school sets up 'marks bank'

adapted from an article by **Tessa Wong**

1 A Chinese high school has come up with an innovative way to help struggling students – a 'marks bank'. The Nanjing Number One Secondary School has rolled out a scheme where students can 'borrow' marks to top up low scores so they can pass their tests. The school said it was aimed at reducing the stress of taking exams. The scheme has become a talking point in China which has seen rising concern over an education system still reliant on high-pressure examinations.

2 According to media reports this week, the school introduced the scheme in November last year for 49 students in an elite programme aimed at grooming them for entry into US colleges. So far, 13 students have taken part in the scheme. They incur a debt when they 'borrow' marks, and are expected to repay it with marks scored in subsequent tests. To encourage students to improve in their subjects, they can be charged 'interest' if they do not repay their loans quickly enough. Students can also be 'blacklisted' from borrowing if they fail to repay their loans on time. And just like in a real bank, the students will be given 'credit scores', based on their

© ThiemeMeulenhoff

behaviour records, school attendance and fulfilment of classroom cleaning duties.

3 Director Huang Kan said in interviews with Chinese media that the scheme was aimed at changing China's exam culture and exploring a new evaluation system. "In past exams, scores have become everything, and the pressure on students has become immense," she said. "The purpose of an examination is to measure, give feedback, correct, and elevate standards – and not to make things difficult, punish or damage a student's enthusiasm." She added that the scheme would encourage students to have greater responsibility and a greater aptitude for learning.

4 The 'marks bank' has generated intense interest in Chinese media and online. While some believe it is a good move, others have questioned whether it may inadvertently send the wrong message to students. "Exams may lose their rigour. If you don't do well in a test you can just take it again. But life often doesn't give you second chances," said one critic. Beijing News quoted an education expert as saying that the scheme was a 'double-edged sword' as some students may take exams less seriously and end up developing 'inertia'.

5 But Ms Huang Kan has defended the idea. "The 'marks bank' is not a charitable institution aimed at giving out marks to lazy students, rather it is a nurturing cradle aimed at giving opportunities to diligent students," she explained.

bbc.com, 2017

1p **34** Why has a school in China come up with a 'marks bank' according to paragraph 1?
A because bright pupils can now help out weaker ones
B because poor students also deserve extra support
C because students should take tests more seriously
D because the present testing system is very demanding

1p **35** What is the main goal of paragraph 2?
A to describe how the 'marks bank' is set up
B to point out the limitations of the 'marks bank'
C to stress the need for the 'marks bank'
D to sum up the advantages of the 'marks bank'

1p **36** What is the point made by Huang Kan in paragraph 3?
A Education should be more about stimulating students.
B Education should focus on skills instead of knowledge.
C The test results in China have been rather disappointing.
D Written tests are an outdated method of assessment.

1p **37** 'double-edged sword' (paragraph 4) Why is this expression used?
A to deny that some students will abuse the 'marks bank'
B to explain why cheating will increase because of the 'marks bank'
C to introduce an extra argument that supports the 'marks bank'
D to point out that there is a negative side to the 'marks bank'

© ThiemeMeulenhoff

1p **38** 'giving opportunities to diligent students' (alinea 5)
In welke alinea werd al eerder duidelijk dat werkhouding kan meetellen voor de 'marks bank'?
Noteer het nummer van deze alinea.

G11 EXAMENtekst★ 2019-II: 11 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel 'Wanneer autorijden op het gevaarlijke af is' geeft aan dat het artikel over gevaarlijke situaties in het autoverkeer zal gaan.
illustratie: Je ziet een plaatje van een verkeersbord dat aangeeft dat je moet opletten en je snelheid moet aanpassen, omdat je een situatie nadert die gevaarlijk is.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Dit is een vraag waarbij je naar een zin met een bepaalde betekenis moet zoeken.

1p **39** 'The risk of traffic accidents is being increased because of long grass and tall weeds blocking drivers' views' (eerste zin)
Welke zin maakt duidelijk waarom het groen niet op tijd gesnoeid wordt?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

When driving verges on the dangerous

by Neil Lancefield

The risk of traffic accidents is being increased because of long grass and tall weeds blocking drivers' views, the Automobile Association (AA) says.

Four out of ten of drivers have experienced overgrown vegetation obscuring their sight-lines at junctions, a poll of 21,877 AA members found. More than a third said road signs such as speed limits and low bridge heights were hidden by foliage, while a similar percentage reported that direction signs have been masked, making it difficult for drivers on unfamiliar routes.

AA president Edmund King said: "A mixture of warm and wet spring weather has caused grass and trees to grow so quickly that it has put drivers at risk when making routine journeys. Due to budget cutbacks, councils are struggling with controlling the fast growth…and that is increasing the likelihood of collisions."

Iweekend, 2016

© ThiemeMeulenhoff

G12 EXAMENtekst ★★ 2019-II: 12 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel leid je af dat het artikel over een 'Geluksboekenclub' zal gaan. Wat dat precies inhoudt, ga je vast in het artikel lezen.
inleiding: Hier lees je dat Vanessa King elke maand een boek aanbeveelt dat ons geluksgevoel vergroot.
illustratie: Je ziet een vrolijke smiley die zijn duim omhooghoudt.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Het is een meerkeuze-invulvraag.

1p **40** Kies bij __40__ in de tekst het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A connected
B fixed
C important
D irrelevant

Happiness book club

Vanessa King recommends a book every month to improve our happiness levels.

Happiness doesn't just happen – it comes from planning and pursuing things that are important to us. Research shows that setting and working towards goals can contribute to happiness. I love *Succeed: How We Can Reach Our Goals* by Heidi Grant Halvorson (Plume, £11.99). One of the main ideas of the book is focusing on getting better rather than expecting to be brilliant straight away. Many of us believe that our intelligence, personality, and physical aptitudes are __40__; that no matter what we do, we won't improve. Research suggests that this belief is wrong; abilities of all kinds are profoundly adjustable.

People whose goals are about getting better take difficulty in their stride, and appreciate the journey as much as the destination.

Psychologies Magazine, 2016

© ThiemeMeulenhoff

G13 EXAMENtekst ★★ 2019-II: 13 met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: De titel geeft aan dat het artikel zal gaan over een brandende vraag, namelijk waarom je snijden aan papier zo'n pijn doet.
illustratie: De tekening sluit bij de titel aan. Je ziet een hand met een wijsvinger waar een druppel bloed vanaf valt.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Je moet aangeven hoeveel redenen er worden genoemd waarom het snijden aan papier zo'n pijn doet.

1p **41** 'Why do paper cuts hurt so much?' (titel)
Hoeveel mogelijke redenen hiervoor worden in dit artikel genoemd?
Noteer het aantal.

Burning question:
Why do paper cuts hurt so much?

Skin expert Dr Hayley Goldbach believes the pain is partly because fingertips are one of the most sensitive areas of the body. This sensitivity is caused by nerve endings that can warn the brain, through pain, of any danger – for example, the risk of being burnt by hot things. Another possible reason why paper cuts hurt so much is because they are not usually deep enough for the body's healing mechanisms (such as scabbing) to be triggered. This means that the nerves are left exposed for longer and keep sending danger messages to the brain. In addition, the edges of paper aren't often as smooth as they look – they can actually be quite rough, which means that they do more damage than you'd expect. Finally, your hands are often in use, meaning the cut is pulled and stretched. This means it can take longer to heal than if it were elsewhere on your body.

The Week Junior, 2017

© ThiemeMeulenhoff

G 14 **EXAMEN**tekst★ **2019-II: 14** met uitwerkingen

Oriëntatie vooraf
titel: Uit de titel leid je af dat het artikel over verplichte kooklessen zal gaan.
illustratie: De tekening sluit bij de titel aan. Je ziet een kok die verlekkerd de geur opsnuift van een gerecht in een pan.
soort tekst en aanpak: Als een tekst maar één vraag heeft, lees je die altijd eerst. Kijk goed wat de vraag is en lees dan de tekst. Je moet aangeven welke reden om kooklessen op school in te voeren niet wordt genoemd.

1p **42** Welke reden om kooklessen op school in te voeren wordt **niet** genoemd in de tekst?
A de jeugd laten ervaren hoe leuk het is om een maaltijd te bereiden
B jongens leren dat zij thuis ook mee kunnen helpen met koken
C jongeren stimuleren te kiezen voor een gezonder eetpatroon

Compulsory Cooking Classes

English teenagers are to receive compulsory cooking lessons in schools. Cooking was once regarded as an integral part of education in England – even if it was mainly aimed at girls. In recent decades cooking has progressively become a marginal activity in schools. But the rising level of obesity has led to a rethink about the food that children are given and the skills they should be taught. What's more, it's feared that basic cooking and food preparation skills are being lost as parents turn to ready meals and pre-prepared convenience foods.

The well-known cookery writer, Prue Leith, applauds the initiative. "If we'd done this thirty years ago we might not have the crisis we've got now about obesity and lack of knowledge about food and so on. Besides, every child should know how to cook, not just so that they'll be healthy, but because it's a life skill which is a real pleasure and we deny children that pleasure."

The renewed interest in cooking is primarily a response to the level of obesity in Britain which is amongst the highest in Europe, and according to government figures half of all Britons will be obese in 25 years if current trends are not halted.

bbc.com, 2014

© ThiemeMeulenhoff

G 1 **EXAMEN**tekst **2019-II: 1**

1p **1** **C**
Eerst lees je in regel 1-7 dat het kinderprogramma *Sesamstraat* een nieuw thuis heeft gevonden bij HBO. Daarna staat in regel 8-11 dat *Sesamstraat* door de deal met HBO meer nieuwe afleveringen kan maken. Vervolgens lees je in regel 12-14 dat PBS, de publieke zender, *Sesamstraat* blijft uitzenden, maar pas negen maanden nadat HBO de afleveringen heeft uitgezonden. In regel 15-20 staat dat *Sesamstraat* en andere kinderprogramma's economische schade hebben opgelopen, omdat het streamen zo populair is geworden. En dat kinderen, tieners en ouders er steeds meer de voorkeur aan geven om on demand te kijken. En ten slotte staat er in regel 21-23 dat PBS minder dan 10 procent bijdroeg aan de productiekosten van *Sesamstraat*.
Dus wat er duidelijk wordt uit dit artikel, is dat *Sesamstraat* voortaan door een commerciële zender (HBO) wordt uitgezonden (antwoord C).
Antwoord A lees je nergens. Wel staat er in regel 5-7 en 17-18 dat kinderen niet meer traditioneel televisie willen kijken maar liever en steeds meer digitaal programma's bekijken. Maar dit zou dus ook *Sesamstraat* bij HBO kunnen zijn.
Antwoord B is ook onjuist. In regel 8-9 lees je dat de 'Sesam Workshop' non-profit is, met andere woorden het gaat niet om de winst of winstgevendheid.

G 2 **EXAMEN**tekst **2019-II: 2**

1p **2** **They turned** (een-na-laatste zin)
Opmerking
Het antwoord is ook goed wanneer je de juiste zin (deels) verder hebt overgenomen of de juiste zin op een andere manier hebt aangewezen.
Je gaat op zoek naar een zin waaruit blijkt dat er, behalve de ontwerpers zelf, meer mensen verwachten dat dit ontwerp een succes wordt. Je gaat de tekst daarvoor zin voor zin af.
In regel 1-2 lees je over de bedoeling van het ontwerp van de mok, in regel 2-3 en regel 7-12 hoe de ontwerpers op het idee kwamen, in regel 4-7 wie de ontwerpers zijn en in regel 13-14 dat ze er veel van verwachten. Dan lees je in regel 14-16 dat de ontwerpers zich hebben gewend tot publieksfinanciering (crowdfunding) en dat een paar dagen nadat het project was aangeboden, het al bijna 25.000 pond had gekregen. Uit deze zin komt duidelijk naar voren dat meer mensen denken dat het ontwerp een succes wordt. De eerste twee woorden van regel 14 zijn: **They turned**.

G 3 **EXAMEN**tekst **2019-II: 3**

1p **3** **b-a-c**
Opmerking
Iedere andere volgorde: 0 punten.
In alinea 1 lees je over een model dat op de catwalk van 'Paris Fashion Week' een tasje (clutch bag) droeg dat van kleur veranderde en zo reageerde op haar bewegingen. Alinea 1 eindigt met de zin: Het is maar een van de verschillende modeartikelen die onlangs hun intrede deden (to debut), waarin geavanceerde digitale technologieën een rol spelen (featuring). Je zoekt aansluiting bij deze laatste zin en de inhoud van alinea 1.
Alinea b lijkt op het eerste gezicht het best aan te sluiten, omdat de eerste zin begint met 'In the wake of this fashion event'. Dat verwijst naar de 'Paris Fashion Week' in alinea 1. Bovendien lees je in alinea b dat in de nasleep van dit mode-evenement een bedrijf genaamd *'no new folk studio'* sneakers uitbracht die licht afgeven in

© ThiemeMeulenhoff

verschillende kleuren afhankelijk van de bewegingen van de gebruiker. Dus ook wat inhoud betreft lijkt alinea b goed aan te sluiten bij alinea 1.
Alinea a en c sluiten niet goed aan bij alinea 1, omdat alinea a een verwijzing bevat naar 'Another company'. Je hebt echter in alinea 1 nog niet gelezen over een bedrijf. Dus klopt de verwijzing naar 'Another company' niet. En in alinea c staat dat er verschillende problemen op te lossen zijn voor 'these new additions', maar er is er nog maar één toevoeging (a clutch bag that changed colour) in alinea 1 aan de orde geweest.
Omdat er in alinea b wel een bedrijf is genoemd ('*no new folk studio*') sluit alinea a daar mooi bij aan. In alinea a lees je over een ander bedrijf *Minotaur*, dat kleding verkoopt met ingebouwde verwarming. En dat *Google* en *Levi Strauss* samen bezig zijn om kleding te ontwerpen waarmee je door de kleren aan te raken een smartphone of ander apparaat kunt bedienen. Alinea c sluit hier heel goed bij aan.
In alinea c staat er dat er verschillende problemen op te lossen zijn voor deze nieuwe toevoegingen aan de markt. Deze alinea bevat ook een goede afsluiting van het artikel, omdat de heer Hiroaki Mituzani aan het eind zegt: 'Maar er zijn hoge verwachtingen van de nieuwe markt die wordt gevormd door zulke producten. De markt zal blijven groeien.'
De juiste volgorde van alinea's is dus **b-a-c**.

G 4 EXAMENtekst 2019-II: 4

1p **4 B**
Wanneer je in een zin een open plek moet invullen, is het verstandig om het gedeelte rond die open plek te vertalen.
In regel 10-13 lees je: Het (*Chocolate Films*) heeft 10 man personeel in dienst en werkt met honderden scholen, jeugdgroepen, museums, galerieën, festivals en jeugdcriminaliteit-teams – om er maar een paar te noemen – om individuen aan te moedigen om ___**?**___.
Eerder heb je al in regel 1-6 gelezen dat *Chocolate Films* onderwijs- en hulpverleningsprogramma's uitvoert met het doel (aiming to) jonge mensen van allerlei verschillende achtergronden te stimuleren hun mening te uiten en hun innerlijke creatieve talenten te ontdekken. Uit regel 6-10 blijkt dat ze dat doen door jongeren kennis te laten maken met de filmwereld. Met andere woorden *Chocolate Films* moedigt individuen aan om zichzelf uit te drukken door middel van film (**express themselves through film**). Antwoord B is het goede antwoord.
Nergens lees je in de tekst dat *Chocolate Films* individuen aanmoedigt om een inkomen te verdienen door films te maken (antwoord A), om geaccepteerd te worden op de filmacademie (antwoord C) of om getalenteerde lokale acteurs te promoten (antwoord D).

2p **5 1 = wel; 2 = niet; 3 = wel; 4 = niet**
Vier antwoorden goed: 2 punten; drie antwoorden goed: 1 punt; twee of minder antwoorden goed: 0 punten.
1 Wel. Georgina Cross leerde niet alleen hoe ze een film moest maken, ze kwam erachter dat ze een creatief persoon is (regel 16-17) en ze heeft veel geleerd over probleemoplossende vaardigheden en teamwork (regel 20-21).
2 Niet. In regel 27-28 lees je dat de meeste deelnemers kinderen en jonge mensen zijn, maar nergens lees je dat er een toelatingstest is.
3 Wel. In regel 28-30 staat dat *Chocolate Films* cursussen op maat (tailor-made) heeft voor verschillende leeftijdsgroepen zodat alle gebruikers het beste uit de ervaring kunnen halen.
4 Niet. Het is juist andersom. *Chocolate Films* heeft een lening gekregen van *Big Issue Invest*, die hen in staat stelt hun projecten te blijven ondersteunen (regel 32-33).

1p **6 C**
In regel 39-41 lees je dat er geen gebrek is aan talent dat het bedrijf (*Chocolate Films*) een handje wil helpen, met sterren zoals Daniel Radcliffe en Jo Brand die meedoen (getting involved). Hier wordt duidelijk dat *Chocolate Films* wordt ondersteund door beroemde mensen uit de filmindustrie (antwoord C)
Al is Daniel Radcliffe een zeer bekend acteur – hij is degene die Harry Potter speelt – lees je nergens in alinea 6 dat *Chocolate Films* de carrière van sommige beroemde acteurs heeft gestimuleerd (antwoord A). Ook lees je hier niet dat *Chocolate Films* winst heeft gemaakt door beroemdheden te vragen hen te financieren (antwoord B).
In regel 38-39 staat dat *Chocolate Films* er trots op is dat het de vaardigheden van zijn studenten ontwikkeld, maar nergens lees je dat het bedrijf steunt op de vakbekwaamheid van ervaren professionals (antwoord D).

G 5 EXAMENtekst 2019-II: 5

1p **7 C**
Bij deze vraag moet je aangeven welke van de antwoorden **niet** verklaart waarom er nijlkrokodillen in Florida zijn. In regel 2-4 lees je: Het is niet zeker hoe ze (de nijlkrokodillen) de Verenigde Staten bereikten. 'Ze zijn niet vanuit Afrika komen zwemmen,' zei reptielendeskundige Kenneth Krysko. Dus kwamen de nijlkrokodillen **niet** via natuurlijke verhuizing (zwemmen) naar Florida. Daarom is antwoord C het goede antwoord.
In regel 5-6 lees je dat eigenaren de krokodillen soms niet goed opgesloten houden of ze met opzet vrijlaten. Een toevallige ontsnapping (antwoord A) en een opzettelijke vrijlating (antwoord B) worden dus in de tekst genoemd als verklaring voor de aanwezigheid van nijlkrokodillen. Daarmee vallen ze af als goed antwoord.
In regel 4-5 staat dat het een aannemelijke mogelijkheid is dat ze illegaal binnen werden gebracht door verzamelaars zonder vergunning. Dus illegale import (antwoord D) is ook een onjuist antwoord.

1p **8 A**
Je moet de hoofdgedachte van alinea 2 in deze vraag aanwijzen. In de alinea wordt duidelijk dat de nijlkrokodil groter kan worden dan lokale krokodillen (regel 8-9), wat hij allemaal eet (regel 9-11) en dat wildlife-experts uit Florida bezorgd zijn dat de Afrikaanse soort het ecosysteem van de staat uit balans zal brengen als ze zich gaan voortplanten in het moeraslandschap Everglades (regel 11-13). Met andere woorden, de nijlkrokodillen zijn een mogelijke dreiging voor het plaatselijke milieu (antwoord A).
Je leest in alinea 2 niet dat nijlkrokodillen moeilijk in gevangenschap te houden zijn (antwoord B), dat ze op het punt staan uit te sterven (antwoord C) of dat ze erg interessant zijn voor onderzoekers van wilde dieren (antwoord D).

1p **9 B**
In deze vraag gaat het erom dat je kunt bepalen wat de functie is van alinea 3 ten opzichte van alinea 2.
Alinea 3 begint met de zin: Uitheemse wilde dieren kunnen een onvoorbereid ecosysteem ernstig beschadigen. Vervolgens wordt in alinea 3 als voorbeeld de tijgerpython beschreven. Deze kwam in de Everglades terecht, ging zich voortplanten en at bedreigde lokale wilde dieren op. Men denkt dat nu ongeveer 30.000 exemplaren van deze buitengewone slangen in het gebied zijn.
Alinea 3 ondersteunt dus wat er in alinea 2 wordt gezegd (antwoord B), namelijk dat de nijlkrokodil als uitheems wild dier (net zoals de tijgerpython) een mogelijke dreiging is voor het plaatselijke milieu.

Alinea 3 vat niet samen wat er in alinea 2 wordt gezegd (antwoord A). Alinea 2 gaat namelijk over de nijlkrokodil, terwijl alinea 3 over de tijgerpython gaat. Alinea 3 zwakt ook niet af wat er wordt gezegd in alinea 2 (antwoord C). Integendeel, het voorbeeld van de tijgerpython in alinea 3 toont aan wildlife-experts uit Florida terecht bezorgd zijn om het ecosysteem van het moeraslandschap Everglades (alinea 2, regel 11-13).

1p **10** Een antwoord met de volgende strekking:

- **Het kunnen kleine beestjes zijn. / (Ook) kleine beestjes kunnen (veel) schade aanrichten. / Een dier hoeft niet groot te zijn (om gevaarlijk te zijn voor de omgeving waar het terechtkomt).**

In alinea 4 staat: Maar indringers zijn niet altijd groot. Er wordt geschat (estimated) dat de tabakswittevlieg, ondanks dat hij maar een millimeter groot is, ernstige schade heeft toegebracht aan oogsten in Californië, Texas en Arizona in de jaren tachtig.
Het nieuwe punt over 'invading species' dat de schrijver wil maken, is dat indringers ook klein kunnen zijn. Je schrijft je antwoord in het Nederlands op.

1p **11 A**
In de eerste regel van alinea 5 staat dat (dier)soorten soms helemaal niet hoeven binnen te vallen, maar dat ze worden uitgenodigd. In de rest van de alinea lees je over het voorbeeld van de reuzenpad (cane toad), die in Australië werd geïntroduceerd om de suikerrietkever (cane beetle) te bestrijden, maar zich zonder natuurlijke vijanden razendsnel verspreidde en de inheemse soorten daarmee uitmoordde. De hoofdgedachte van alinea 5 is dus dat pogingen om in te grijpen in de natuur fout zouden kunnen gaan (antwoord A).
In alinea 5 lees je niets over boeren die de voorkeur geven aan biologische ongediertebestrijding (antwoord B). Het is misschien wel waar dat het onmogelijk is om wilde dieren te temmen (antwoord C), maar dat staat niet in alinea 5 en is dus niet de hoofdgedachte. Ook is het misschien waar dat de schade die insecten kunnen toebrengen, wordt onderschat (antwoord D), maar in alinea 5 gaat het om de schade die wordt veroorzaakt door de introductie van de reuzenpad.

1p **12 C**
In regel 30-33 lees je eerst over de 24 konijnen die Thomas Austin in 1859 losliet in Australië en dat hij dacht dat het niet zo veel kwaad kon. Vervolgens lees je in regel 33-34: Maar Austin onderschatte de gewoonte van konijnen om zich voort te planten zoals, nou ja, konijnen doen.
Jij moet bepalen wat de toevoeging 'well' (nou ja) in deze zin duidelijk maakt. De schrijver gebruikt 'well' om aan te geven dat juist konijnen erom bekend staan dat ze zich razendsnel voortplanten. Sterker nog, konijnen worden vaak gebruikt als voorbeeld van hoe snel een bevolking zich kan uitbreiden. Daarom maakt 'well' duidelijk dat het een voor de hand liggend punt is (antwoord C). Bovendien lees je in regel 34-36 hoe snel die voortplanting ging: Snel werden het tientallen miljoenen (konijnen) en ze vernietigden (killed off) de plaatselijke plantensoorten, wat een verwoestend effect had op het Australische ecosysteem.
De toevoeging 'well' maakt niet duidelijk dat de schrijver met tegenzin bevestigt dat het inderdaad konijnen zijn die de gewoonte hebben zich voort te planten (antwoord A) en dat Thomas Austin dit had onderschat. Ook maakt de toevoeging van 'well' niet duidelijk dat het hier voor de schrijver om een moeilijk uit te leggen argument gaat (antwoord B). In regel 34-36 wordt onmiddellijk overduidelijk hoe rampzalig het was dat Thomas Austin het voortplantingsvermogen van konijnen onderschatte.

G 6 EXAMENtekst 2019-II: 6

1p **13 A**
In regel 1-6 lees je dat Britse inlichtingendiensten allemaal Mumsnet hebben gebruikt om vrouwelijke geheimagenten, genaamd Jane Bonds, te vinden. Het is de eerste keer dat inlichtingendiensten hebben toegegeven dat ze vrouwvriendelijke websites gebruiken om meer vrouwen in dienst te nemen (recruit). Kortom, alinea 1 maakt duidelijk dat nationale veiligheidsdiensten proberen om meer vrouwelijke werknemers te krijgen (antwoord A).
Alinea 1 gaat niet over films. Dus je leest hier niet dat de actrice voor de hoofdrol in de volgende Bondfilm werd gevonden op een website voor moeders (antwoord B) of dat de Britse producenten van spionnenfilms een website hebben gelanceerd om vrouwen aan te trekken (antwoord C). Er werken misschien wel te weinig vrouwen bij Britse inlichtingendiensten, maar je leest nergens in alinea 1 dat dit komt doordat vrouwen tot voor kort geen gevaarlijke taken voor de regering mochten uitvoeren (antwoord D).

1p **14 B**
In regel 12-13 lees je dat inlichtingendiensten als deel van de plannen om het inlichtingenpersoneel in balans te brengen, dat wil zeggen om meer vrouwen in dienst te nemen, erop gebrand zijn (keen on) om de gezinsvriendelijke aard van het werken als geheim agent aan te tonen. In regel 14-18 lees je hoe ze dat willen doen: Flexibel werken en vrouwen met pasgeboren baby's toestaan hun kinderen mee te nemen naar zogenaamde 'houd-contact'-dagen op kantoor behoort tot de plannen om het aantal vrouwelijke geheimagenten te verhogen (boost). Dit komt overeen met: het gemakkelijker maken om werk te combineren met verantwoordelijkheden als ouder (antwoord B).
In regel 9-10 staat dat veiligheidsdiensten op zoek zijn naar vrouwen met hoge emotionele intelligentie, maar dat is niet hetzelfde als het in dienst nemen van beter geschoolde mensen (antwoord A). Ook lees je nergens over plannen om vacatures aan te bieden aan familieleden van huidige werknemers (antwoord C) of over het belonen van praktische ervaring (antwoord D).

1p **15 D**
In regel 19-20 staat dat geheime diensten in 2015 wordt aangeraden werknemers te zoeken in andere groepen dan afgestudeerden (graduates). In regel 20-22 lees je dat (oudere) vrouwen misschien een 'onbenutte wervingsbron' zouden kunnen zijn. Dit betekent dat vrouwen en moeders tot dan toe niet in aanmerking kwamen voor een spionnenbaan. Bovendien blijkt uit regel 25-28 dat recruiters een 'onbewuste-vooringenomenheids-training' krijgen om oudere vrouwen met een kinderwens niet op een zijspoor te zetten. Dit maakt duidelijk dat ze (vrouwen) over het hoofd zijn gezien door degenen die verantwoordelijk waren voor het in dienst nemen van werknemers (antwoord D).
Je leest nergens in alinea 3 dat vrouwen als minder stressbestendig worden beschouwd dan mannelijke kandidaten (antwoord A). Hier staat ook niet dat men denkt dat vrouwen een gebrek aan ambitie hebben voor een carrière op hoog niveau (antwoord B). Uit regel 27-28 wordt wel duidelijk dat men graag wil dat vrouwen niet langer eindigen met een administratief baantje, maar niet dat vrouwen tot nu toe om de verkeerde redenen zijn aangenomen (antwoord C).

1p **16** Een antwoord met de volgende strekking:
(waardevolle) levenservaring
In regel 22-25 staat dat vrouwen van middelbare leeftijd worden benaderd (are being targeted), die werken in sociale beroepen of in de zorg of die helemaal niet werken, omdat ze waardevolle levenservaring (valuable life experience) hebben die zich zou

kunnen lenen voor het werken bij geheime diensten. Dus het sterke punt dat oudere vrouwen en moeders te bieden hebben, is: **(waardevolle) levenservaring**.

2p **17 1 = wel; 2 = wel; 3 = wel**

Drie antwoorden goed: 2 punten; twee antwoorden goed: 1 punt; een of geen antwoorden goed: 0 punten.

1 Wel. In regel 30-32 zegt Gisela Stuart dat hoe breder de basis is van waaruit je rekruteert, hoe aannemelijker het is dat je de beste mensen krijgt.
2 Wel. In regel 35-36 lees je dat Gisela Stuart zegt dat vrouwen op alle niveaus van de organisatie eerlijk vertegenwoordigd moeten zijn.
3 Wel. In regel 36-38 staat dat Gisela Stuart zegt dat voor verandering bij een institutie of organisatie je kritische mensen nodig hebt en de vastbeslotenheid bij het management om het te laten gebeuren.

1p **18 C**

De tekst gaat in zijn geheel over het rekruteren van vrouwelijke spionnen – oudere vrouwen en moeders – door geheime diensten. De laatste alinea gaat echter op iets heel anders in, namelijk de speculatie dat Gillian Anderson, de actrice die beroemd is vanwege haar rol als Scully in de *X-Files*, de volgende 007 (James Bond) zou kunnen zijn en dat fans alvast een filmposter hebben gemaakt (de afbeelding bij de tekst). De schrijfster eindigt het artikel dus door een luchtig nieuwsitem met het onderwerp van de tekst te verbinden (antwoord C).
De schrijfster loopt in alinea 5 niet vooruit op onaanvaardbare sociale veranderingen in de nabije toekomst (antwoord A), benadrukt niet haar persoonlijke mening over het besproken onderwerp (antwoord B) en maakt ook niet de mensen belachelijk die publiekelijk feministische idealen ondersteunen (antwoord D).

G 7 EXAMENtekst 2019-II: 7

1p **19 D**

In regel 1-2 vertelt de schrijfster dat haar baby zich vergaapt aan het beeldscherm, terwijl ze in de rij bij de groenteboer staan. In regel 2-4 schrijft ze dat beeldschermen overal zijn en ze geeft er voorbeelden van. Ten slotte vraagt ze zich in regel 4-5 af: Dus wat moet een ouder doen, wanneer de *Academie van Kinderartsen* nul beeldschermtijd voor kinderen jonger dan twee jaar aanbeveelt? In alinea 1 wordt dus het punt gemaakt dat jonge kinderen meer bewegende elektronische beelden zien dan wenselijk is (antwoord D).
Aanwijzingen voor de andere antwoorden zijn er niet in alinea 1. Nergens lees je dat de meeste kinderen liever televisiekijken dan iets anders te doen (antwoord A), dat ouders kinderen voor de televisie plaatsen om hen stil te houden (antwoord B) of dat er tegenwoordig te veel kinderprogramma's beschikbaar zijn (antwoord C).

1p **20 B**

Wanneer je in een zin een open plek moet invullen, is het verstandig om het gedeelte rond die open plek te vertalen. In regel 4-13 staat: Dus wat moet een ouder doen, wanneer de *Academie van Kinderartsen* nul beeldschermtijd voor kinderen jonger dan twee jaar aanbeveelt? __?__ de waarschuwing van kinderartsen, laat onderzoek zien dat driekwart van de kinderen jonger dan twee jaar wordt blootgesteld aan beeldschermen, en veel schermen: de gemiddelde baby (infant) of kleuter kijkt 1,5 uur televisie direct, en wordt blootgesteld aan 5,5 uur achtergrondtelevisie. Ondanks (**In spite of**) de waarschuwingen van kinderartsen kijken de meeste kinderen dus toch veel naar beeldschermen. Het gaat hier om een tegenstelling. Daarom is antwoord B juist.

Het is niet zo dat 'als gevolg van' (antwoord A) de waarschuwing van kinderartsen onderzoek laat zien dat de meeste kinderen veel naar beeldschermen kijken. Dat is een onlogische oorzaak-gevolgrelatie. Ook is het vreemd en onlogisch dat 'in plaats van' (antwoord C) de waarschuwing van kinderartsen onderzoek laat zien dat de meeste kinderen veel naar beeldschermen kijken. Kijk ook eens in B4: *Signaalwoorden*.

1p **21 C**

In regel 20-24 lees je dat Nicholas Christakis het volgende ontdekte: hoewel televisiekijken onder de drie jaar oud de kans op concentratieproblemen later in het leven groter maakte, bestond dat risico niet als de jonge kinderen naar educatieve programma's keken die bewust langzaam zijn (slow-based) in plaats van (rather than) naar druk amusement of gewelddadige programma's met nog snellere wisselingen en een nog sneller tempo dan tekenfilms. Het punt dat Nicholas Christakis maakt, is dus dat het kijken van programma's met veel scènewisselingen in korte tijd de ontwikkeling van een jong kind kan schaden (antwoord C).
Hoewel in regel 24 staat dat tekenfilms snelle wisselingen en een snel tempo hebben, lees je in alinea 3 niet dat als je kinderen toestaat veel tekenfilms te kijken dat kan leiden tot een levenslange verslaving aan gemakkelijk vermaak (antwoord A). Ook staat nergens in alinea 3 dat het beperken van de beeldschermtijd van baby's ongewenste effecten kan hebben op de educatieve vooruitgang (antwoord B).

1p **22 A**

Wanneer je in een zin een open plek moet invullen, is het verstandig om het gedeelte rond die open plek te vertalen: Andere onderzoekers __?__ wat op de buis is belangrijker is dan beeldschermtijd zelf. Onderzoekers van het 'Kinderen Media Lab' meldden dat sommige soorten televisie daadwerkelijk kunnen helpen de woordenschat en taalvaardigheden te vergroten (regel 28-31). In alinea 3 heb je net gelezen dat kinderarts Nicolas Christakis ontdekte dat langzame televisie kinderen niet schaadde. Met andere woorden, de onderzoekers zijn het erover eens dat (**agree that**) wat op de buis is belangrijker is dan beeldschermtijd zelf. Antwoord A is dus het juiste antwoord.
Het is niet zo dat de onderzoekers betwijfelen (antwoord B) of wat op de buis is belangrijker is dan beeldschermtijd zelf. Ze zijn het juist eens met kinderarts Nicolas Christakis. Ook is het niet zo dat de onderzoekers zich afvragen waarom (antwoord C) wat op de buis is belangrijker is dan beeldschermtijd zelf. De onderzoekers van het 'Kinderen Media Lab' hebben namelijk alleen geconstateerd dat sommige soorten televisie daadwerkelijk kunnen helpen de woordenschat en taalvaardigheden te vergroten (regel 29-31). Je vindt geen enkele aanwijzing in de tekst dat ze zich afvragen waarom de inhoud belangrijker zou zijn dan beeldschermtijd.

1p **23 A**

In alinea 5 lees je dat als je zo veel tijd voor het beeldscherm doorbrengt dit ook van invloed is op je emotionele begrip van de wereld. In regel 39-42 staat dat als twaalfjarigen vijf dagen niet werden blootgesteld aan technologie, ze aanmerkelijk beter menselijke emoties konden lezen dan kinderen die regelmatig toegang hadden tot telefoons, televisies en computers. Dat is nieuwe informatie die een aanvulling is op wat je al hebt gelezen in alinea 3 en 4. De functie van alinea 5 is dus: het toevoegen van nieuwe informatie (antwoord A).
De functie van alinea 5 is niet het ingaan tegen eerdere argumenten (antwoord B). Dat te veel beeldschermtijd tot minder emotioneel begrip van de wereld leidt, is geen tegenargument. Het spreekt namelijk de bevindingen van kinderarts Nicolas Christakis (alinea 3) en de onderzoekers van het 'Kinderen Media Lab' (alinea 4) niet tegen. Ook is de functie niet het promoten van meer onderzoek (antwoord C). Voor

dit antwoord staat geen enkele aanwijzing in de alinea. Je kunt ook niet concluderen dat de functie van alinea 5 het samenvatten van de tekst is (antwoord D). Je hebt immers nog niet eerder gelezen over de vermindering van het emotionele begrip van de wereld vanwege te veel beeldschermtijd.

G 8 EXAMENtekst 2019-II: 8

1p **24 A**
In regel 1 geeft de schrijver een duidelijke aanwijzing hoe hij het onderwerp van de tekst gaat introduceren. Hij zegt: Je kunt je de scène voorstellen. In het vervolg van de alinea beschrijft hij dat het een zonnige dag is. Je wilt de dag lekker buiten doorbrengen, maar de buurhond begint te blaffen. Je denkt dat het snel ophoudt, maar het gaat uren door en het verpest jouw zonnige dag. Maar wat het nog erger maakt, is dat je weet dat het morgen weer gaat gebeuren en ook de dag daarna. De schrijver introduceert het onderwerp van de tekst in alinea 1 dus door een levendige beschrijving te geven (antwoord A).
Hij doet geen harde uitspraak (antwoord B), hij roept ook niet een ingewikkeld vraagstuk op (antwoord C) en hij vereenvoudigt ook geen complex probleem (antwoord D) in alinea 1.

1p **25 A**
In regel 15-16 staat dat voortdurende blootstelling (exposure) aan blaffen extreme lichamelijke en psychologische ellende (distress) kan veroorzaken. In regel 16-25 legt de schrijver uit waarom dit zo is en hoe het precies werkt. In alinea 1 heb je gelezen over het verpesten van een zonnige dag door een blaffende hond. In alinea 2 lees je over de gevolgen van die situatie (extreme lichamelijke en psychologische ellende) en hoe die gevolgen worden veroorzaakt. Kortom, alinea 2 analyseert de gevolgen van de situatie die zijn beschreven in alinea 1 (antwoord A).
De schrijver illustreert de gevolgen van de situatie uit alinea 1 niet in alinea 2 (antwoord B); hij zegt alleen dat er gevolgen zijn en hoe ze ontstaan. De gevolgen van de geluidsoverlast van blaffende honden komt pas in alinea 2 aan de orde. Daarom herhaalt hij in alinea 2 niet de gevolgen van de situatie uit alinea 1 (antwoord C). Ook worden de gevolgen van de situatie die zijn beschreven in alinea 1, niet afgezwakt in alinea 2 (antwoord D).

1p **26 C**
Wanneer je in een zin een open plek moet invullen, is het verstandig om het gedeelte rond die open plek te vertalen: Honden blaffen niet om ons boos te maken: ze zijn luidruchtig om tal van redenen, maar de meest voorkomende redenen zijn verveling en eenzaamheid. Honden zijn __?__ wezens, en als ze hun wakkere uren zonder menselijk gezelschap doorbrengen, uiten ze hun ongerustheid (regel 26-29). Kortom, honden zijn sociale (**sociable**) wezens, en als ze te lang alleen worden gelaten, gaan ze blaffen. Daarom is antwoord C juist.
Nergens in alinea 3 vind je aanwijzingen dat honden blaffen, omdat ze ingewikkelde (antwoord A), nerveuze (antwoord B) of onvoorspelbare (antwoord D) wezens zijn.

1p **27 1 = niet; 2 = niet**
Twee antwoorden goed: 1 punt; een of geen antwoorden goed: 0 punten.
1 Niet. In regel 35-36 staat dat sommige mensen overwegen een tweede hond te nemen om de eerste hond gezelschap te houden, maar dat dit geen betrouwbare (reliable) manier is om honden te laten ophouden met blaffen.

2 Niet. In regel 39-41 raadt de schrijver hondenbezitters aan ervoor te zorgen (make sure) dat hun hond veel beweging en genoeg te eten krijgt. Een goed gevoede, lichamelijk vermoeide hond is veel waarschijnlijker (much more likely) een stille hond. Hier staat dus niet dat luie honden minder blaffen dan honden die fit en getraind zijn.

1p **28 A**
In alinea 5 legt de schrijver uit hoe je honden kunt trainen stil te zijn. In regel 44-47 zegt hij dat je om te begrijpen hoe je dit doet in het hoofd van een hond moet kruipen. De meeste hondenbezitters schreeuwen 'hou op' als honden blaffen om aandacht te krijgen, maar dan geven ze hun juist de aandacht waar ze naar verlangen en moedigen ze hen aan nog meer te blaffen. Dan lees je in regel 47-50: Het antwoord is de hond te __?__ wanneer hij blaft, keer hem je rug toe, loop weg en beloon hem pas met aandacht (en een traktatie wanneer hij stopt. Hij zal uiteindelijk leren dat blaffen hem aandacht ontneemt. Met andere woorden, het antwoord is de blaffende hond te negeren (antwoord A). Dat komt overeen met hem de rug toe te keren en weg te lopen (regel 48).
Je vindt in alinea 5 geen enkele aanwijzing dat de oplossing is de blaffende hond te bekijken (antwoord B), hem te straffen (antwoord C) of hem te aaien (antwoord D).

2p **29**

Kopje	vanaf alinea
a Hoe mensen het beleven	**(alinea) 1**
b Verklaringen voor het blaffen	**(alinea) 3**
c Praktische tips en oplossingen	**(alinea) 4**

Drie antwoorden goed: 2 punten; twee antwoorden goed: 1 punt; een of geen antwoorden goed: 0 punten.
In alinea 1 lees je over een persoonlijke beleving van luisteren naar hondengeblaf op een zonnige dag. In alinea 2 lees je waarom de beleving van het blaffen zo ellendig voor mensen is. Het deel 'Hoe mensen het beleven' begint dus bij **alinea 1**.
Alinea 3 gaat over waarom honden blaffen. Het deel 'Verklaringen voor het blaffen' begint dus bij **alinea 3**.
In alinea 4 staat wat wel en niet werkt als je je hond wilt laten ophouden met blaffen. Dus het deel 'Praktische tips en oplossingen' begint bij **alinea 4**.

G 9 EXAMENtekst 2019-II: 9

1p **30 C**
In alinea 1 schetst de schrijver een toekomstbeeld. In regel 1-2 schrijft hij dat de geheimen van het menselijk leven stilletjes worden overgeheveld naar de digitale breinen van machines. En dat machines zo snel leren (regel 5-7) dat we tegen 2025 kunnen praten met kunstmatige intelligente persoonlijke assistenten alsof ze mensen zijn. Omdat de schrijver een beeld van de toekomst laat zien, introduceert hij het onderwerp van de tekst in alinea 1 door een voorspelling te doen (antwoord C).
Niets in alinea 1 geeft aan dat de schrijver een ideaalbeeld beschrijft. Hij introduceert het onderwerp van de tekst dus niet door een ideaal te beschrijven (antwoord A).
Ook kun je niet uit alinea 1 opmaken dat hij een waarschuwing geeft. De schrijver presenteert het praten met de kunstmatige intelligente persoonlijke assistenten niet als een voorbeeld (antwoord D), maar als een logisch gevolg in de toekomst als de ontwikkelingen zo snel blijven gaan.

2p **31 1 = d; 2 = a; 3 = b**

Drie antwoorden goed: 2 punten; twee antwoorden goed: 1 punt; een of geen antwoorden goed: 0 punten.

1 Bewering d sluit aan bij het verhaal van Peter Donnelly in regel 8-15 waarin hij uitlegt hoe de ontwikkeling van computers enorm wordt versneld (accelerated, regel 8) door hun zelflerend vermogen. In regel 15-18 zegt hij bovendien dat de ontwikkelingen rond internet en computers zo revolutionair zijn dat we over tien jaar zullen gebruikmaken van en vertrouwen op onvoorstelbaar (beyond our current imagination) complexe apps.

2 Bewering a sluit aan bij regel 20-21 waarin Zoubin Ghahramani zegt dat er al allerlei vormen van robotintelligentie zijn die ons leven beïnvloeden (affecting).

3 Bewering b sluit aan bij regel 28-30 waarin Paul Newman vertelt dat het nog een hele tijd gaat duren voordat een robot ons in huis gaat helpen. Hij ziet robots die alles kunnen (generalist robots) nog lang niet komen. Eerst zullen intelligente robots op plaatsen verschijnen waar ze een duidelijk omschreven rol hebben. Bewering c blijft over.

1p **32 C**

De eerste zin van een alinea is altijd een verbinding tussen de vorige alinea en de huidige. Als je in zo'n zin een open plek moet invullen, is het verstandig om je een goed beeld te vormen van de voorafgaande alinea's. In alinea 2 heb je gelezen dat de ontwikkeling van robots heel snel gaat, in alinea 3 dat robotintelligentie ons leven al beïnvloedt en dan lees je in alinea 4 dat Paul Newman zegt dat het nog een hele tijd gaat duren voordat een robot ons in huis gaat helpen (regel 28). Eerst zullen intelligente robots op plaatsen verschijnen waar ze een duidelijk omschreven rol hebben (regel 29-30). Wij hebben als mensen buitengewone vaardigheden ontwikkeld, maar kijk hoelang dat duurde (regel 31-33). Kortom, alinea 4 ondergraaft het beeld van de snelle ontwikkeling en invloed van robots. Daarom is het logisch dat de eerste zin van alinea 4 dit uitdrukt: Er zullen echter begrenzingen aan (**limits to**) de vooruitgang (van robots) zijn (regel 26). Daarom is antwoord C correct.
Nergens lees je over controles op (antwoord A) de vooruitgang. Paul Newman zegt weliswaar dat de ontwikkeling van robots niet zo snel zal gaan, maar drukt geen twijfels uit over (antwoord B) de vooruitgang zelf. Bovendien lees je niet over druk op (antwoord D) de vooruitgang (van robots) in alinea 4, maar over de begrenzing ervan.

1p **33 A**

Paul Newman zegt in regel 28 dat het nog een hele tijd gaat duren voordat een robot ons in huis gaat helpen, dat robots eerst alleen duidelijk omschreven dingen in fabrieken zullen doen (regel 29-31) en dat het nog heel lang gaat duren voordat ze de buitengewone vaardigheden hebben ontwikkeld, die wij als mensen hebben (regel 31-33). Dan doet hij in regel 33 de uitspraak: 'Het idee van een mensachtige robot is vervormd door sciencefiction'. Daarna zegt hij in regel 34: En op het moment is het alleen maar dat. Met andere woorden, het idee van een mensachtige robot is niet meer dan een idee, wat er nog lang niet gaat komen. Dat betekent dat de uitspraak is bedoeld om duidelijk te maken dat een robot die daadwerkelijk allround is, niet binnenkort ontwikkeld gaat worden (antwoord A).
De uitspraak is niet bedoeld om duidelijk te maken dat fictie onderzoekers heeft geïnspireerd om met robots te gaan experimenteren (antwoord B). Ook kun je niet concluderen dat de uitspraak is bedoeld om duidelijk te maken dat het een nogal riskante onderneming is om je bezig te houden met kunstmatige intelligentie (antwoord C) of dat mensen zich zouden moeten realiseren dat robots ons leven al beïnvloeden (antwoord D).

G10 EXAMENtekst 2019-II: 10

1p **34 D**

Het antwoord op de vraag waarom een school in China een 'cijferbank' heeft bedacht (come up with) staat in regel 10-12: De school zegt dat deze bedoeld was om de stress van examens te verminderen (reducing). Bovendien staat in regel 12-14 dat er in China veel over de 'cijferbank' wordt gepraat vanwege toenemende bezorgdheid over een onderwijssysteem dat nog steeds leunt op stressvolle examens. De 'cijferbank' is dus bedacht, omdat het huidige toetssysteem erg veeleisend is (antwoord D).
Je vindt in alinea 1 geen aanwijzingen dat de 'cijferbank' is bedacht, omdat slimme leerlingen nu de zwakkere leerlingen kunnen helpen (antwoord A). Uit alinea 1 blijkt dat de 'cijferbank' er voor iedereen is. Er staat niets over arme of slechte studenten die ook extra ondersteuning verdienen (antwoord B). Ook lees je niet dat de 'cijferbank' is bedacht, omdat studenten de toetsen serieuzer zouden moeten nemen (antwoord C).

1p **35 A**

In alinea 2 lees je wanneer en voor welke studenten de 'cijferbank' werd opgezet (regel 15-18) en hoe deze precies werkt: dat ze een schuld kunnen opbouwen (incur), dat ze cijfers kunnen 'lenen', dat hun 'rente' in rekening kan worden gebracht, dat ze op een 'zwarte lijst' kunnen komen te staan en dat hun – net als bij een gewone bank – een 'kredietscore' wordt gegeven (regel 18-25). Met andere woorden, het voornaamste doel van alinea 2 is beschrijven hoe de 'cijferbank' is opgezet.
Je leest wel wat er gebeurt als studenten hun schuld aan de 'cijferbank' niet snel genoeg aflossen (regel 19-21), maar alinea 2 wijst verder niet op de beperkingen van de 'cijferbank' (antwoord B). Ook lees je welke en hoeveel studenten gebruikmaken van de 'cijferbank' (regel 15-18), maar alinea 2 benadrukt niet de behoefte aan een 'cijferbank' (antwoord C). Alinea 2 noemt wel één voordeel van de 'cijferbank', namelijk dat je een cijfer kunt lenen (regel 18-19). Maar aangezien er niet meerdere voordelen van de 'cijferbank' worden opgesomd (antwoord D), is dat niet het voornaamste doel van de alinea.

1p **36 A**

Voor deze vraag moet je goed kijken wat directeur Huang Kan precies zegt. In regel 28-29 zegt ze: 'In vroegere examens draaide alles om de resultaten en de druk op studenten was enorm.' Vervolgens zegt ze in regel 29-32: 'Het doel van een examen is te meten, feedback te geven, te verbeteren en het niveau (standards) te verhogen – en niet om dingen moeilijk te maken, te straffen of het enthousiasme van een student aan te tasten.' In regel 32-33 voegt ze daaraan toe dat het programma studenten zou aanmoedigen om een grotere verantwoordelijkheid en een grotere aanleg voor leren te ontwikkelen. Het punt dat Huang Kan wil maken, is dus dat onderwijs meer om het stimuleren van studenten zou moeten gaan (antwoord A).
Directeur Huang Kan maakt geen verschil tussen vaardigheden en kennis in alinea 3. Daarom maakt ze niet duidelijk dat onderwijs zich zou moeten concentreren op vaardigheden in plaats van op kennis (antwoord B). Ze zegt dat toetsen een positieve invloed op de student zouden moeten hebben (regel 29-32), niet dat de toetsresultaten in China nogal teleurstellend zijn geweest (antwoord C). Directeur Huang Kan maakt in alinea 3 geen onderscheid tussen geschreven en mondelinge toetsen, en ze maakt ook niet duidelijk dat geschreven toetsen een ouderwetse manier van beoordeling zijn (antwoord D).

1p **37 D**

Waarom wordt de uitdrukking 'een tweesnijdend zwaard' (regel 40) gebruikt? Deze uitdrukking betekent dat iets belangrijke, duidelijke voordelen heeft maar minstens even belangrijke, vaak minder duidelijke nadelen.
In alinea 4 lees je voor het eerst over de nadelen van de 'cijferbank'. Er staat dat sommigen zich afvragen of de 'cijferbank' niet onbedoeld (inadvertently) het verkeerde signaal afgeeft aan studenten (regel 35-36). Examens verliezen misschien hun strengheid. Als je het niet goed doet in een toets, kun je die nog een keer doen. Maar het leven geeft je vaak geen tweede kansen (regel 37-38). In regel 39-41 lees je dat een onderwijsexpert zei dat het programma een 'tweesnijdend zwaard' was, omdat sommige studenten de examens misschien minder serieus zouden nemen en uiteindelijk 'luiheid' zouden ontwikkelen. De uitdrukking wordt dus gebruikt om te wijzen op een negatieve kant van de 'cijferbank' (antwoord D).
De uitdrukking wordt niet gebruikt om te ontkennen dat sommige studenten de 'cijferbank' zullen misbruiken (antwoord A). Misbruik of bedrog komt helemaal niet aan de orde in de tekst. Daarom wordt de uitdrukking ook niet gebruikt om te verklaren dat bedrog zal toenemen vanwege de 'cijferbank' (antwoord B). Ten slotte wordt hij ook niet gebruikt om een extra argument te introduceren dat de 'cijferbank' ondersteunt (antwoord C). Het is duidelijk dat er een negatieve kant van de 'cijferbank' wordt belicht in alinea 4.

1p **38 (alinea) 2**

In regel 22-25 lees je: En net als bij een echte bank worden er 'kredietscores' (hoe hoger je kredietscore als klant, hoe meer geld je kunt lenen bij een echte bank) aan studenten gegeven, gebaseerd op gedragsrapporten, schoolbezoek en het uitvoeren van schoonmaakwerkzaamheden in het klaslokaal. Deze zin geeft duidelijk aan dat je werkhouding meetelt voor de 'cijferbank'. Dus is het juiste antwoord: **alinea 2**.

G 11 EXAMENtekst 2019-II: 11

1p **39 Due to** (laatste zin)

Opmerking
Het antwoord is ook goed wanneer je de juiste zin (deels) verder hebt overgenomen of de juiste zin op een andere manier hebt aangewezen.

In de eerste zin lees je dat het risico op verkeersongelukken toeneemt, omdat lang gras en hoog onkruid chauffeurs het zicht beneemt. Dit zegt de 'Automobile Association'(de Engelse ANWB). Je gaat de zinnen een voor een af om te zoeken naar de zin die duidelijk maakt waarom het groen niet op tijd gesnoeid wordt. In de laatste zin lees je dan: Vanwege bezuinigingen (budget cutbacks) worstelen gemeentes met het bedwingen van de snelle groei… en dat vergroot de kans op botsingen. Uit deze zin blijkt duidelijk dat het groen niet op tijd wordt gesnoeid vanwege bezuinigingen. De eerste twee woorden van deze zin zijn: **Due to**.

G 12 EXAMENtekst 2019-II: 12

1p **40 B**

Wanneer je in een zin een open plek moet invullen, is het verstandig om het gedeelte rond die open plek te vertalen. In dit geval zijn vooral de zinnen na de open plek van belang.
Je leest in de tekst: Velen van ons geloven dat onze intelligentie, persoonlijkheid en lichamelijke vaardigheden __?__ zijn; dat het niet uitmaakt wat we doen, we zullen niet beter worden. Onderzoek suggereert dat deze opvatting fout is; allerlei soorten vaardigheden zijn in hoge mate bij te stellen.

De puntkomma na de open plek geeft aan dat je een uitleg krijgt over het voorafgaande. Dan kun je concluderen dat als het niet uitmaakt wat we doen, onze intelligentie, persoonlijkheid en lichamelijke vaardigheden onveranderlijk (**fixed**) zijn. Daarom is antwoord B het goede antwoord.
Onze intelligentie, persoonlijkheid, en lichamelijke vaardigheden zijn niet verbonden (antwoord A), belangrijk (antwoord C) of onbelangrijk (antwoord D), want dit is niet in overeenstemming met het feit dat het niet uitmaakt wat we doen en dat we niet beter zullen worden.

G 13 EXAMENtekst 2019-II: 13

1p **41 vier/4**

In regel 2-3 staat de eerste reden waarom het snijden aan papier zo'n pijn doet: omdat je vingertoppen een van de meeste gevoelige plekken van je lichaam zijn. Als je doorleest, zie je in regel 6 een aanwijzing dat er een tweede reden volgt, namelijk 'Another possible reason'. De tweede reden is dat de sneetjes meestal niet diep genoeg zijn om de genezingsmechanismes van het lichaam in werking te stellen (regel 7-9).
Een aanwijzing voor de derde reden staat in regel 11: 'In addition' (Bovendien). De derde reden is dat de papierranden niet zo glad (smooth) zijn als ze er uitzien – ze zijn in feite nogal ruw, wat betekent dat ze meer schade toebrengen dan je zou verwachten (regel 11-13).
De aanwijzing voor de vierde reden is 'Finally' (Ten slotte) in regel 14. De vierde reden is dat je je handen veel gebruikt, wat betekent dat de snee wordt gerekt en gestrekt, en dat het dus langer duurt voordat een snee aan je handen geneest dan ergens anders op je lichaam.
In totaal worden er dus **vier** redenen genoemd in deze tekst.

G 14 EXAMENtekst 2019-II: 14

1p **42 B**

Om deze vraag te beantwoorden is het het handigst om in de tekst op zoek te gaan naar redenen om kooklessen op school in te voeren.
In regel 6-12 lees je dat overgewicht ervoor heeft gezorgd dat men opnieuw nadenkt over het voedsel dat kinderen (op school) wordt gegeven en de (kook)vaardigheden die ze (op school) zouden moeten leren. Men is bovendien bang dat basisvaardigheden ten aanzien van koken en voedselvoorbereiding verloren gaan, omdat ouders zich wenden tot kant-en-klaarmaaltijden en gebruiksklaar gemaksvoedsel. Kortom, men wil dat jongeren gezonder gaan eten. Antwoord C wordt in de tekst genoemd en valt dus af als goed antwoord.
In regel 13-15 zegt Prue Leith over de verplichte kooklessen op school: 'Als we dat dertig jaar geleden hadden gedaan, hadden we niet de crisis die we nu hebben met overgewicht en gebrek aan kennis over voedsel enzovoort'. In regel 15-18 zegt ze vervolgens dat ieder kind zou moeten leren hoe te koken, niet alleen zodat ze gezond zullen zijn maar omdat het een levensvaardigheid is die een waar genoegen is en dat we kinderen dat genoegen onthouden. Op basis hiervan valt antwoord A af.
Antwoord B blijft over. Voor de zekerheid controleer je of het **niet** wordt genoemd in de tekst. Dat is niet het geval. Dus antwoord B is juist.

Oefenen met het
nieuwste examen.

Deel H

2021-I zonder uitwerkingen

Probeer de opgaven te maken in de daarvoor gestelde tijd.
Het examen duurt 2 uur.
De antwoorden en uitwerkingen vind je op mijn.examenbundel.nl.

Tekst 1

‘Robocop’ rollout in city malls

1 A fleet of crime-fighting robots will soon patrol malls in New York City – pushing the buttons of security guards who fear they will one day be replaced by the soulless gadgets.

2 The tech start-up Knightscope will roll out the rent-a-cops at shopping centers, college campuses and sports arenas in 16 cities, including Manhattan, by the end of the year, company co-founder Stacy Dean Stephens said. “Just their presence lowers crime. They have a commanding physical appearance and a psychological effect on people who are breaking the law,” he said.

3 The 5-foot-tall watchmen on wheels weigh 300 pounds, come equipped with multiple sensors and a 360-degree camera, along with license-plate recognition technology.

4 But the robots lack one important feature, say city security guards – a winning personality. “Shoppers like to interact with people and socialize. People come over to me and tell me how nice I am. Robots aren’t comforting,” said Michelle, a security guard at the Manhattan Mall.

5 The bots are potentially attractive to malls because they cost less per hour to ‘hire’ than humans. They can be had, via subscription, for $7 an hour.

New York Post, 2017

1p **1** ‘the soulless gadgets’ (alinea 1)
In welke alinea wordt nog eens benadrukt dat de robots ‘soulless’ zijn?

- **A** in alinea 2
- **B** in alinea 3
- **C** in alinea 4
- **D** in alinea 5

Tekst 2

Nike’s response to Serena Williams’ catsuit ban

by Chelsea Howard

Nike responded to Serena Williams’ catsuit ban after the French Open introduced a new dress code for players’ outfits, which will make the competitors dress more conservatively at the tournament.

The apparel company tweeted a photo Saturday of Williams wearing the tight black suit at Roland Garros earlier this year with a motivational message. *“You can take the superhero out of her costume, but you can never take away her superpowers. #justdoit,”* the tweet read.

French Tennis Federation president Bernard Giudicelli said earlier this week Williams will no longer be allowed to wear the catsuit at the French Open in the future. “I believe we have sometimes gone too far,” Giudicelli told Tennis Magazine. “Serena’s outfit this year, for example, would no longer be accepted. You have to respect the game and the place.”

Williams compared her outfit at Roland Garros to something from Marvel’s Black Panther and said in May the new look made her “feel like a superhero.” Williams also explained she felt like it was “an opportunity to inspire a whole different group of amazing women and kids.”

The outfit Williams wore wasn’t just a fashion statement, though, as it was designed to protect against blood clots. Williams struggled with a swelling of clotted blood after giving birth to her daughter, Olympia.

sportingnews.com, 2018

1p **2** ‘Nike’s response to Serena Williams’ catsuit ban’ (title)
What did Nike want to make clear with their response according to the text?

A that they are convinced Serena made an honest mistake and should be forgiven
B that they back all initiatives that make watching matches more interesting for audiences
C that they think Serena is a superb tennis player and they support her wholeheartedly
D that they wanted Serena’s costume to generate extra publicity for Marvel’s Black Panther

2p **3** Waarom droeg Serena de catsuit volgens de tekst?
Omcirkel ‘wel’ of ‘niet’ achter elk nummer in de uitwerkbijlage.

1 Ze protesteert ermee tegen de kledingvoorschriften in de tennissport.
2 Ze wil ermee uitstralen dat ze zich sterk voelt.
3 Ze maakt er reclame mee voor haar eigen kledinglijn.
4 Ze draagt hem vanwege een medische kwaal.

Tekst 3

Goats in Brooklyn

Ya herd?

Everyone's favorite grassmunching goats are coming to Prospect Park next month.

The small herd, which was brought to the park last year to help clear vegetation near the green space's famous Vale of Cashmere, has returned for another summer.

Last year, the six-goat crew was so good at their gig that they ate themselves out of a job and had to return to their upstate New York home. But they came back in August for a second round, as well as to provide nature-starved New Yorkers a great excuse to visit the park.

The Prospect Park Alliance is hosting a special "Fun on the Farm" day to welcome the goats back to the park on May 21. Attendees can take a tour of the goats' work area in the park's woodlands, learn how sheep's fleece is turned into wool at the Lefferts History House, and see a sheepshearing demonstration at the Prospect Park Zoo.

The event is free and open to the public.

AM New York, 2017

2p **4** 'Goats in Brooklyn' (titel)
→ Voor welke **twee** doeleinden worden deze geiten in Brooklyn ingezet?
Geef antwoord in het Nederlands.

Tekst 4

Favela Painting

"I've never been to a museum in my life, and now I'm living in one," said one of Brazil's poorest of her Vila Cruzeiro favela neighborhood. Dutch artists Jeroen Koolhaas and Dre Urhahn perform a vibrant form of communal art they call "Favela Painting". A favela is a Brazilian shanty town that houses the city's poorest citizens, those who cannot find gainful work or a proper home. Where others have forgotten Brazil's favelas, Koolhaas and Urhahn have aimed to instill pride in the poor by giving these neighborhoods an entirely new, entirely artful appearance.

The team at Favela Painting travel to Brazil's favelas, live there among the poor, propose paint pieces that re-invent the neighborhood and produce them hand-in-hand with the locals. The results are absolutely stunning, a colorful mix of geometric patterns that turn the ignored, the ugly into living works of art. Those who live in these Favela neighborhoods can take pride in their homes and their communities, thanks to the charitable work of the Favela Painting team.

thecoolist.com, 2019

1p **5** 'Favela Painting' (titel)
→ In welke zin in de tekst wordt **voor het eerst** genoemd wat Nederlandse kunstenaars willen bereiken met dit project?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

1p **6** 'communal art' (regel 4)
→ In welke zin in de tekst wordt beschreven wat er gemeenschappelijk is aan hoe de kunstenaars te werk gaan?
Citeer (= schrijf over uit de tekst) de eerste twee woorden van deze zin.

1p **7** What is true about the Favela painting project?
- **A** The inhabitants of the neighbourhood are proud of the result of the project.
- **B** The main aim of the project is to illustrate what it is like to live in a favela.
- **C** The neighbourhood became a hotspot for tourists as a result of the project.
- **D** The project ended with the artists and the inhabitants visiting an art gallery together.

Tekst 5

I was a video game sceptic, but now I'm a fan

adapted from an article by Jessica Furseth

1 Gaming is a surprisingly “love it, or just don’t get it” kind of activity. I’ve tried video games a few times over the years, as people seemed to be having so much fun with them. But I never got into it. Last year, though, my curiosity was piqued again as I watched my partner Luke play the newest *Mario* game with his children. One slow Sunday, I picked up the Nintendo Switch. No one was more surprised than me when I kept coming back to the game.

2 Video games often get a bad rep – however unjustified – for being violent, and bad for attention and literacy. But according to Celia Hodent, a game user-experience consultant with a doctorate in psychology, gaming can add many positive things to people’s lives. “A good game can put you into a flow state,” says Hodent – that feeling when you’re fully immersed in an activity, and time flies because you’re enjoying yourself. “When you’re watching a film or listening to the radio you may eventually check your phone. But when you play a game, you have your hands on the controller. You’re not getting distracted. You have to pay more attention, and you’re more immersed in the task,” says Hodent.

3 *Mario Odyssey* was especially soothing when I felt tired and restless – perhaps because it was an absorbing environment where I was in control. In other words, I was enjoying playing *Mario* because I was getting better at it. Things made their own kind of sense in the *Mushroom Kingdom*, and figuring out how that world worked was rewarding. But I won’t be jumping over fire rings to punch a giant turtle in the real world. Do the skills I have been gaining translate into other walks of life?

4 There are many examples of how purpose-built computer games can be effective at teaching things, ranging from how kids can confront bullies to innovative thought for corporate problem-solving. “Recent research projects have applied computer game technologies to police armed-response training, cancer cell modelling and the virtualisation of historic keyboard instruments,” says Kenny McAlpine, an academic at Abertay University, Dundee, who specialises in gaming.

5 But when it comes to games designed for entertainment, it’s harder to tell exactly what real-world benefits they can have. Some specific evidence has been discovered: researchers in Sweden found that playing *Tetris* immediately after a traumatic event reduces the likelihood of developing post-traumatic stress disorder, probably because the game interrupts memory consolidation. In addition, cognitive neuroscientist Daphne Bavelier found that playing an action game such as *Call of Duty* for 10 hours will improve a person’s detail vision and multitasking skills, and almost double their capacity for tracking moving objects even five months later.

6 I picked up *The Legend of Zelda: Breath of the Wild* over the festive holidays. I knew it would be more frustrating than playing *Mario* on assist mode. __**12**__, Luke says it’s the best game he’s ever played, so I figured that it might be worth some initial hardship. I know now that the further into the game I get, the better it will be – and that figuring things out and learning is what makes video games so rewarding, and ultimately, so much fun.

theguardian.com, 2018

1p **8** How does the writer introduce the topic of the text in paragraph 1?
- **A** by admitting she was criticised for being bad at playing games
- **B** by confessing how she unexpectedly started to like gaming
- **C** by making clear that she dislikes her partner playing games
- **D** by wondering why anyone could find video games interesting

1p **9** Which aspect of gaming is stressed by Celia Hodent in paragraph 2?
- **A** It has fewer harmful effects than other pastimes.
- **B** It is more sociable than people think.
- **C** It requires players to focus on the activity.
- **D** It stimulates players to reach their targets.

1p **10** 'But I won't be jumping over fire rings to punch a giant turtle in the real world.' (paragraph 3)
What does the writer want to make clear with this remark?
A She believes that solving challenges when gaming is quite satisfying.
B She dislikes the violence that seems to be part of most video games.
C She wonders whether gaming can be useful for activities in daily life.
D She worries that people think gamers have a distorted view on reality.

1p **11** What is the purpose of paragraphs 4 and 5?
A to describe various ways in which gaming can be of value for people
B to explain that some types of games are to be preferred over others
C to show how difficult it is to prove the relevance of playing games
D to stress the differences between educational and recreational games

1p **12** Kies bij **12** in alinea 6 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A Consequently
B However
C Likewise
D Moreover

2p **13** Geef van de volgende mogelijke effecten aan of ze in dit artikel genoemd worden als een voordeel van gamen.
Omcirkel 'wel' of 'niet' achter elk nummer in de uitwerkbijlage.
1 Je zit helemaal in het spel, zonder afgeleid te worden door andere zaken.
2 Je wordt er sportiever van.
3 Je gaat meer details opmerken.
4 Je leert beter tegen je verlies te kunnen.

Tekst 6

A refuge for orangutans?

1 In the lush rainforests of central Borneo, a group of young orangutans, endangered refugees from human development and now released here, swing from branch to branch in an unspoiled, 5,200-acre tract of Salat Island, acquired last year by the *Borneo Orangutan Survival Foundation*. The foundation is working towards the relocation of hundreds of orangutans currently housed in cages in a nearby rescue shelter.

2 The *Borneo Orangutan Survival Foundation* called Salat Island a "major breakthrough" in helping to save the species. For the last decade, the foundation has eyed the island as a potential orangutan haven: fertile with fruit trees, guarded from poachers by rivers and with no indigenous orangutan population to compete with for territory. But acquiring it was no easy feat: the sums involved were immense, and buying it from the local government presented a major administrative challenge that involved lots of paperwork.

3 Until early last year, when a major Indonesian palm oil company, PT Sawit Sumbermas Sarana (PT S.S.S.), swooped in and purchased part of the island for orangutan rehabilitation. The company even agreed to pay some of the foundation's costs for monitoring and maintaining the island. "We believe we could coexist," the company's chief executive, Vallauthan Subraminam, said.

4 But the foundation's partnership with a palm oil company worries some environmentalists, who are concerned that it provides a flawed company an easy cloak of respectability. The huge expansion of palm oil plantations is widely acknowledged to be a key driver of rainforest destruction in Indonesia, which deprives the orangutans of habitat.

"Isolated acts of kindness by bad actors like PT S.S.S. don't erase that history and current pattern of destructive behavior, and they won't save the Borneo orangutan from destruction," said Gemma Tillack, the agribusiness campaign director at the *Rainforest Action Network*, an environmental organization. "If the company was serious about protecting the species," she added, "it would make a binding commitment to end deforestation on its plantations."

5 Concerns over deforestation have led some major palm oil buyers to halt purchases from the company. But for the orangutan foundation, the chance to release as many as 200 orangutans from cages was difficult to pass up. "If you say you don't want to use their support, O.K., where do you get your support for the orangutan?" said Jamartin Sihite, the foundation's chief executive. He said the foundation was also working with the company to protect wild orangutans currently on its plantations. "You cannot save orangutans if you work alone. No one can do that," he added. "We must cooperate."

6 Nearly every week government agencies and locals notify the foundation of baby orangutans that were taken as pets by villagers, usually after their mothers were killed as pests. The organization spends years rehabilitating the often-traumatized young orangutans. At the foundation's forest school, local women working as surrogate orangutan mothers train the youngsters in survival skills, from identifying predators to learning which foods are safe to eat. But after a few years of 'forest school', many orangutans **19** their cages because suitable release sites are increasingly hard to find. But this year, the group hopes to release around 150 orangutans, thanks largely to Salat Island.

7 Some conservationists consider rehabilitation programs counterproductive, an expensive distraction from the critical mission of habitat protection. "Rehabilitation centers may even make the deforestation process worse," said Erik Meijaard, director of *Borneo Futures*, a conservation group. "It goes full circle: Palm oil companies get rid of the forests, send in their orangutans along with some money. That's just not how things can be if we're serious about saving orangutans and other wildlife."

8 *Borneo Orangutan Survival Foundation* officials said that, unfortunately, their services were **20** . The day after the release on Salat, phones rang at the center. People in a village a few hours away had taken in a young orangutan, its mother nowhere to be found. The foundation sent a team to fetch the orangutan and bring it to the center.

The New York Times, 2017

1p **14** 'a group of young orangutans, endangered refugees from human development' (alinea 1)
Welk citaat uit alinea 4 beschrijft de 'human development' die deze dieren bedreigt?
- **A** 'an easy cloak of respectability'
- **B** 'rainforest destruction'
- **C** 'Isolated acts of kindness by bad actors'
- **D** 'a binding commitment to end deforestation'

2p **15** Geef van de volgende problemen aan of ze de aankoop van 'Salat Island' moeilijk maakten volgens alinea 2.
Omcirkel 'wel' of 'niet' achter elk nummer in de uitwerkbijlage.
1. de stropers die op het eiland woonden
2. de aanpassingen die gedaan moesten worden om het geschikt te maken
3. het bedrag dat voor het gebied betaald moest worden
4. het grote aantal formulieren dat ervoor ingevuld moesten worden

1p **16** What is described in paragraph 3?
- **A** how help came from an unexpected side
- **B** how long-lasting conflicts were finally resolved
- **C** how permission for the refuge came through
- **D** how the exploitation of the project became profitable

1p **17** What is suggested about the donation of PT S.S.S. in paragraph 4?
It has donated the money
- **A** to be able to force business competitors to get involved as well.
- **B** to develop more environmentally-friendly production methods.
- **C** to disguise the fact it is actually responsible for the problem.
- **D** to stress that it will live up to earlier made business agreements.

2p **18** De volgende personen komen aan het woord in deze tekst:
1. Gemma Tillack (alinea 4)
2. Jamartin Sihite (alinea 5)
3. Erik Meijaard (alinea 7)

→ Geef voor elke persoon aan welke bewering bij hem/haar hoort.
Noteer de letter van de bewering achter de persoon in de uitwerkbijlage.

Let op: er blijft één bewering over.
- a De huidige werkwijze om orang-oetans te redden maakt de situatie alleen maar erger.
- b De palmolie industrie moet meer doen om een eind te maken aan ontbossing.
- c Palmolie boycotten is de meest effectieve manier om het leefgebied van orang-oetans te beschermen.
- d We zullen moeten samenwerken om de orang-oetans te kunnen redden.

1p **19** Kies bij **19** in alinea 6 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
- **A** are returned to
- **B** are stressed by
- **C** dislike leaving
- **D** have outgrown

1p **20** Kies bij **20** in alinea 8 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
- **A** exhausted
- **B** misunderstood
- **C** needed
- **D** questioned
- **E** sabotaged

Tekst 7

Why marketeers are trying to offend you

adapted from an article by Amelia Tait

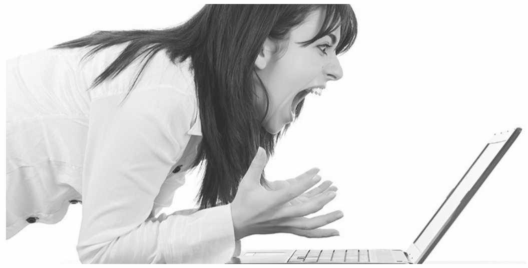

1 Barely a day goes by without people shouting on social media about something that offends them. Last week, it was Snapchat's anime filter. The lens distorted users' faces into gross, undeniably racist caricatures. It was offensive. It was also introduced a week after Snapchat's biggest rival, Instagram, dominated the headlines with a new feature. "It wasn't our intention to offend anyone," a Snapchat spokesperson said last Wednesday. After a social media backlash to an advertising campaign or ill-considered tweet this is often the first reaction of a brand. It's an easy enough excuse but the trouble is that it's not always true.

2 "Marketeers use these shocking techniques in order to break through the clutter and be noticed," says Kathleen Mortimer, a professor of marketing and entrepreneurship. "Social media has encouraged companies to produce something controversial which may appeal to the younger audience who may then be happy to share the material online." Numerous brands have used what has now been dubbed outrage marketing to their benefit. Most infamous is Protein World, the little known fitness brand that soared to notoriety after their "Beach Body Ready" adverts. Protesters vandalised the adverts – which were considered sexist body-shaming – and they were promptly scrapped after a social media campaign. But that

didn't matter. Thanks to the viral backlash, millions of people worldwide saw the adverts and Protein World made £1m in four days.

3 But just because angry retweets are cheaper than buying a billboard in every major city doesn't mean that being offensive doesn't cost a brand. It is clearly **23** strategy. "It is recognised that unethical behaviour can lead to a lack of trust and consequently customers end up not believing anything that companies say in their advertising," says Mortimer. Ryan Holiday, a former marketing director, agrees. "Almost every day I get an inquiry from someone saying, 'I want you to do something crazy'. The reality is that they don't. They want the media attention but they aren't willing to take any risks. In some ways, only the crazy people do."

4 Yet the risks aren't as large as they'd first appear. Although people on social media frequently threaten to boycott brands, marketeers have long since called their bluff. "Social media amplifies the illusion of outrage, making it seem more dangerous and risky than it is," according to Americus Reed, a marketing professor. "If you have a million people expressing outrage, there may be a hundred who do something that has any serious effect. Memory fades." Countless examples prove this. Although Abercrombie and Fitch's sales initially plummeted after the CEO said he didn't want "fat" people wearing their clothes, their sales figures have recently returned to growth. Abercrombie and Fitch and Snapchat are still incredibly popular brands.

5 All of this is something social media users need to bear in mind next time they see an offensive advert. It is obviously important to call out sexism, racism, and other prejudice when you see it, but it's also important to question what your outrage will achieve. Sometimes, it might be better to silently stop buying a product and spread the message by private message or word of mouth rather than unintentionally promote a brand. "What we need to ask ourselves when we read something with outrage in the headline is 'Who profits?'," says Holiday.

newstatesman.com, 2016

1p **21** ‘It was also introduced a week after Snapchat’s biggest rival, Instagram, dominated the headlines with a new feature.’ (paragraph 1)
What does the writer suggest with this remark?
A Companies should try to avoid getting negative publicity.
B Instagram users are better-behaved than Snapchat users.
C People use the internet to make clear they feel insulted.
D Snapchat tried to win back media attention from a competitor.

1p **22** ‘these shocking techniques’ (paragraph 2)
What is the term for these techniques, used later on in paragraph 2?
A ‘the material online’
B ‘outrage marketing’
C ‘social media campaign’
D ‘viral backlash’

1p **23** Kies bij __23__ in alinea 3 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A a cruel
B a daring
C a fashionable
D an effective
E an irrelevant

1p **24** ‘Abercrombie and Fitch and Snapchat are still incredibly popular brands.’ (paragraph 4)
What is the function of this sentence?
A to introduce a new point for further discussion
B to support a statement made earlier in the paragraph
C to undermine the claim made by Americus Reed

1p **25** What is the point made in paragraph 5?
A Customers tend to boycott companies that make use of offensive marketing tricks.
B Publicly complaining about distasteful marketing methods can unintentionally boost the sale of a product.
C Raising awareness of delicate social issues can best be done through social media.
D Use reasonable arguments when you are asked to explain why you feel offended by an advertisement.

Tekst 8

The Earth’s Smartest Birds

1 Until the 21st century, birds were largely dismissed as simpletons. How smart can you be with a brain the size of a nut? And yet the more we study bird intelligence, the more those theories are breaking down. Birds make good use of the allotted space for their tiny brains by packing in lots of neurons.

2 But what actually qualifies a bird as smart? The definition of intelligence should be broader than it is, scientists say. “We’ve restricted the playing field to things we think only we can do,” says Kevin McGowan, an expert on crows at the Cornell Lab of Ornithology in Ithaca, New York, “so being able to fly to Argentina, come back, and land in the same bush is not valued as intelligence. If we’re talking about standard intelligence – i.e. mimicking human speech or solving problems – it always comes down to parrots and corvids.”

3 Members of the corvid family (songbirds including ravens, crows, jays, and magpies, to name a few) are among the most intelligent birds. A study published in 2017 in the journal *Science* revealed that ravens even pre-plan tasks – a behavior long believed unique to humans and apes. In the simple experiment, scientists taught the birds how a tool can help them access a piece of food. When offered a selection of objects almost 24 hours later, the ravens selected that specific tool again – and performed the task to get their treat. “Monkeys have not been able to solve tasks like this,” Mathias Osvath, a researcher at Sweden’s Lund University, said in a previous interview.

4 While crows do nearly as well as ravens solving intelligence tests, McGowan stresses that crows have an uncanny memory for human faces – and can remember if that particular person is a threat. “They seem to have a good sense that every person is different and that they need to approach them differently.” For instance, crows are warier of new people than ravens are – but conversely are more comfortable with humans they had interacted with before, according to a study published in 2015 in the journal *Behavioral Ecology and Sociobiology*. “The crows around here, they know my face,” says McGowan. While at first the birds living near the lab seemed to dislike McGowan for approaching their nests, they love him now that he’s started leaving the birds healthy treats. “They know my car, they know my walk, they know me 10 miles away from where they’ve ever encountered me before. They’re just amazing that way.”

5 "There's also a lot going on in the little walnut brains of parrots," says McGowan. "And they live so long that they can amass a lot of intelligence and a lot of memories." ___30___ many species of parrots have a penchant for human speech, the African grey parrot is the most accomplished. In the 1950s, Harvard comparative psychologist Irene Pepperberg began teaching an African grey parrot, Alex, English sounds. Before he died prematurely in 2007, Alex mastered roughly a hundred words, could use them in context, and even grasped the concepts of same, different, and zero.

nationalgeographic.com, 2018

1p **26** What is the point made in paragraph 1?
- **A** Birds are more intelligent than we used to assume.
- **B** Birds suffer from the fact that their skulls are small.
- **C** Researchers tend to look down on studies about birds.
- **D** The brains of birds are bigger than previously estimated.

1p **27** 'The definition of intelligence should be broader than it is' (paragraph 2)
In what way?
- **A** It should be based on more than skills that are typically human.
- **B** It should be related to being able to learn and use a language.
- **C** It should define lower standards for animals than for humans.
- **D** It should rule out instincts as the main evidence for intelligence.

1p **28** What is the point made about ravens in paragraph 3?
- **A** They are easy to train when given snacks they like.
- **B** They beat people in tests that require creative thinking.
- **C** They can learn from experiences and also think ahead.
- **D** They seem to enjoy working out challenging problems.

1p **29** What becomes clear about crows in paragraph 4?
- **A** Observations in the wild prove they are clearly smarter than ravens.
- **B** Tests show they can see exceptionally well compared to other birds.
- **C** They are social animals that like being in close contact with people.
- **D** They can recognize people and estimate what to expect from them.

1p **30** Kies bij ___30___ in alinea 5 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
- **A** Unless
- **B** Until
- **C** While

1p **31** What is said about the African grey parrot Alex in paragraph 5?
- **A** He died as a result of a series of tests in a laboratory.
- **B** He knew words and sounds from different languages.
- **C** He proved that birds held in captivity become smarter.
- **D** He was capable of understanding complex information.

Tekst 9

We need to fix the plastic problem

adapted from an article by **John Vidal**

1 Environment secretary Michael Gove has pledged to stem the tide of plastic debris by announcing a consultation on a plastic bottle return scheme for England, which aims to get people to recycle more. Gove's initiative is welcome, but minimal, and will have zero impact on the vast and growing scale of the plastic problem.

2 Plastic may have profound societal benefits, but this most successful of all manmade materials ___33___. When exposed to sunlight, oxygen or the action of waves, it doesn't biodegrade but simply fragments into smaller and smaller bits, until microscopic or nano-sized particles enter the food chain, the air, the soil and the water we drink. We cannot get rid of it. Plastic is in what we eat, drink and breathe.

3 If we can breathe in these micro- and nano-sized particles and fibres, the scientists conjecture, they are likely to get into the human bloodstream, lung tissue and breast milk, or become lodged in the gut and respiratory systems. Some microparticles may pass through the body without causing harm, others may lodge there dangerously. Many are suspected to be carcinogenic or to have hormone-disrupting properties.

4 We don't know the concentrations that are safe for adults, let alone infants. Although we have known for years that some of the additives used to make plastics flexible, transparent or durable are chemically dangerous, few have been tested on humans.

5 It is not enough to single out plastic bottles, coffee cups, or the microbeads found in cosmetics. Banning all plastic bags and single-use packaging would be a good start, but we need to go way beyond that. Plastic production has to be reduced, just as alternatives should be encouraged. Regulators must think about phasing out whole groups of chemicals of concern, rather than slowly restricting individual chemicals one at a time, and consumers must be helped to understand what they are being exposed to, and to navigate the difficulty of what can be recycled, composted or burned.

6 In the 1950s the world made about 2m tonnes of plastic a year. Now that figure is 330m tonnes a year – and it is set to treble again by 2050. ___36___

The Guardian, 2018

1p **32** What does the writer of this article say about Michael Gove in paragraph 1?
A He has been criticised for underestimating the waste problem.
B He has come up with an insufficient proposal to reduce waste.
C He has introduced an inexpensive scheme to tackle waste.

1p **33** Kies bij ___33___ in alinea 2 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A can be reduced easily
B is chemically unstable
C needs to be researched
D sticks around for centuries

1p **34** What is the main purpose of paragraphs 3 and 4?
These paragraphs are meant to make clear that
A a material that can safely replace plastic has not yet been found.
B people who are overexposed to plastic can become allergic to it.
C the plastic waste in the environment is probably bad for our health.

1p **35** Which of the following best characterises paragraph 5?
A It explains that restricting the use of plastic is quite complicated.
B It makes clear why people are unwilling to restrict the use of plastic.
C It shows we have taken enough measures to restrict the use of plastic.

1p **36** Welke zin past bij ___36___ als afsluitende zin van deze tekst in zijn geheel?
A It is not enough to return a few plastic bottles.
B There is no time to develop an alternative.
C We are slowly heading in the right direction.

Tekst 10

Anti-bird spikes

1 Wealthy residents have attached ‘anti-bird spikes’ to trees located in the front gardens of privately owned flats in the Clifton area of Bristol. One resident, who asked to remain anonymous, said: “The spikes are solely to protect the cars, there is no other reason. There is a big problem with bird droppings around here. They can really make a mess of cars, and for some reason the birds do seem to congregate around this area. Now that is over. We did try other methods to scare off the birds. I think we had a wooden bird of prey in the branches, but that didn’t seem to do anything.”

2 Green Party councillor Paula O’Rourke, who represents the area, said: “I’m aware that the landowners might be legally within their rights to do this to the trees as they seem to be on private land. ___38___, I will be looking into this at the council. Whether allowed or not, it looks awful and it’s a shame to see trees being literally made uninhabitable to birds for the sake of car parking. Sometimes it’s too easy to lose sight of the benefit that we all gain from trees and green spaces and from the presence of wildlife around us in the city.”

independent.co.uk, 2017

1p **37** Wat wordt in dit artikel duidelijk over de anti-vogelpinnen?
A Die bedreigen het voortbestaan van de lokale vogelpopulatie.
B Die werken beter dan andere maatregelen om vogels te verjagen.
C Die worden door de gemeente op openbare terreinen geplaatst.
D Die zijn de oorzaak van een burenruzie in een wijk in Bristol.

1p **38** Kies bij ___38___ in alinea 2 het juiste antwoord uit de gegeven mogelijkheden.
A Likewise
B Moreover
C Nevertheless

Tekst 11

The New York Times

Whatever happens next, we'll help you make sense of it.

Newspaper subscription offer:
Save 66% for three months.*

In unpredictable times, you need journalism that cuts through the noise to deliver the facts. A subscription to The New York Times International Edition gives you uncompromising reporting that deepens your understanding of the issues that matter, and includes unlimited access to NYTimes.com and apps for smartphone and tablets.

Order the International Edition today at nytimes.com/discover

* Offer expires December 31, and is valid for new subscribers only. Hand delivery subject to confirmation by local distributors. Smartphone and tablet apps are not supported on all devices.

1p **39** Wat is volgens deze advertentie de belangrijkste reden om je op 'The New York Times International Edition' te abonneren?

- **A** de cadeaus die nieuwe abonnees krijgen
- **B** de gereduceerde prijs van de digitale versie
- **C** de kwaliteit en diepgang van de artikelen in de krant
- **D** de mogelijkheid om de krant thuisbezorgd te krijgen

Tekst 12

British Food Fortnight

We do everything we can to support British farmers and promote homegrown produce. If you would also like to take part in the biggest annual celebration of British food and drink, read on …

40-1
There are hundreds of events celebrating British food and drink, taking place in pubs, restaurants, schools, hospitals and care homes across the UK. To find out about events in your area, head to lovebritishfood.co.uk. or the Love British Food Facebook page. Join in on Twitter too by using #LoveBritishFood.

40-2
Food that's purchased and consumed around the time that it is harvested, tastes better and is often cheaper too. Plus, by eating it you'll be supporting British producers. For more information, see the 'Time to taste' chart in the May/June edition of our digi mag at coop.co.uk/foodmagazine.

40-3
Organise a British Food gathering in your home, street or at a local venue. Invite your neighbours, friends and family for a tea party or meal, and ask everyone to bring a British dish to share. It's a great way to meet people living in your local community. If you want to enter your event into the Love British Food competition, visit lovebritishfood.co.uk/british-food-fortnight. You could win a trophy, a case of champagne and £250 in Co-op vouchers.

The Co-operative Food Magazine, 2017

2p **40** Tekst 12 bestaat uit verschillende blokjes informatie over de actie ‘British Food Fortnight’.
→ Bepaal voor **40-1**, **40-2** en **40-3** welk kopje daar het best past.
Noteer de letter van het kopje achter elk nummer in de uitwerkbijlage.

Let op: er blijven twee kopjes over!
Kies uit:
a Avoid organic food
b Eat seasonally
c Get together
d Grow your own
e What’s where when?

Bijlagen

Oefenen met de basiswoordenlijst

Kruiswoordpuzzel 1

Vertaal de Engelse woorden in het Nederlands.

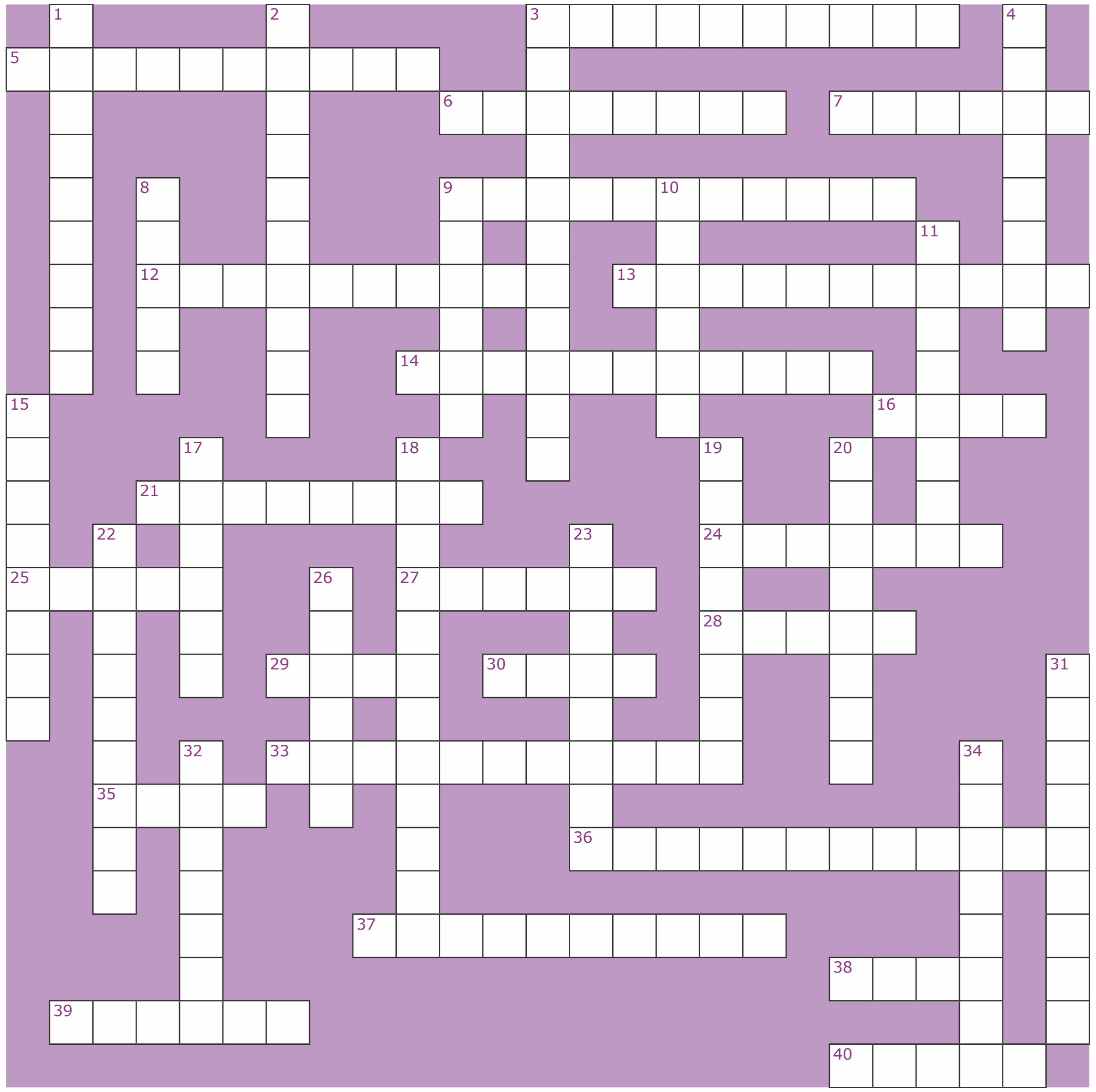

horizontaal

3 notice
5 remove
6 novelty
7 verdict
9 investigate
12 offender
13 diminish
14 event
16 bald
21 sensitive
24 access
25 fine
27 greedy
28 litter
29 opportunity
30 journey
33 condemn
35 orphan
36 currently
37 innocent
38 rapid
39 rarely
40 limit

verticaal

1 staff
2 protect
3 majority
4 refuse
8 pavement
9 shallow
10 disease
11 amaze
15 grateful
17 familiar
18 extinct
19 challenge
20 bury
22 global
23 conductor
26 complain
31 employer
32 qualified
34 gossip

© ThiemeMeulenhoff

Kruiswoordpuzzel 2

Vertaal de Engelse woorden in het Nederlands.

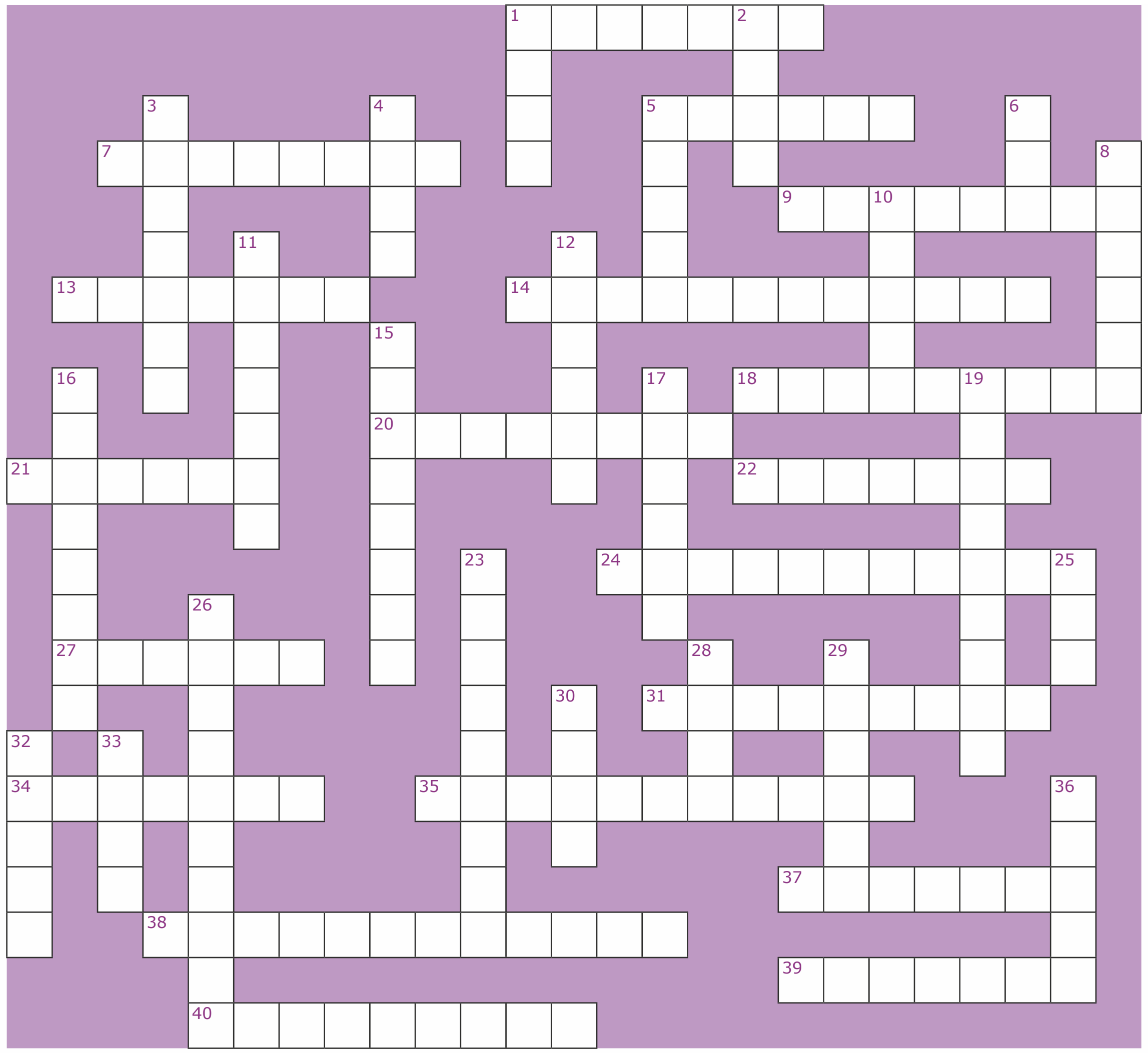

horizontaal

1 notorious
5 faith
7 rare
9 comprehend
13 quote
14 confidential
18 addicted
20 greedy
21 patience
22 related
24 available
27 level
31 ancestor
34 lately
35 destroy
37 swallow
38 independent
39 witness
40 mortal

verticaal

1 nearly
2 hero
3 recovery
4 scared
5 favour
6 peak
8 contents
10 border
11 poverty
12 entire
15 conserve
16 mood
17 celebrate
19 adjust
23 female
25 riot
26 jail
28 brief
29 stage
30 edge
32 previous
33 spot
36 sin

© ThiemeMeulenhoff

Basiswoordenlijst

De basiswoordenlijst is een lijst van woorden die in de centrale examens van de laatste jaren regelmatig voorgekomen zijn en bekend verondersteld worden. Je kunt deze lijst gebruiken als checklist en de woorden die je nog niet kende alsnog leren. Bij de keuze van de op te nemen woorden en afleidingen is een bepaalde willekeur natuurlijk onvermijdelijk: er vallen dus altijd woorden toe te voegen.

Let op:

- Als het Engelse woord als twee verschillende woordsoorten functioneert (als zelfstandig naamwoord en als bijvoeglijk naamwoord), wordt dit bij de vertaling in het Nederlands aangegeven door 1) en 2).
- Een komma tussen twee woorden bij de vertaling in het Nederlands geeft aan dat het synoniemen betreft.
- Een puntkomma tussen twee woorden bij de vertaling in het Nederlands geeft aan dat het verschillende betekenissen van één woord betreft.
- Een groot aantal werkwoorden en sommige bijvoeglijke naamwoorden worden gevolgd door een zelfstandig naamwoord dat tussen haakjes staat. Dit is het zelfstandig naamwoord dat qua vorm en betekenis het meest direct verwant is.
- Alleen de Britse spelling is gebruikt.

Wil je liever online oefenen met de basiswoordenlijst? Dat kan op wrts.nl/examenbundel-engels. Wil je daarnaast verder oefenen en leren voor jouw (mondeling) examen? *Examenidioom Engels vmbo* helpt jou verder! In dit boek vind je meer dan 1000 woorden met voorbeeldzinnen die handig zijn voor het centraal examen en het schoolexamen.

A

able (ability)	*in staat, bekwaam*
to abuse	*misbruik maken van*
abuse	*misbruik; mishandeling*
access	*toegang*
accessible (accessibility)	*toegankelijk*
to accommodate (accommodation)	*onderbrengen, huisvesten*
to accompany (accompaniment)	*vergezellen, begeleiden*
to accomplish (accomplishment)	*volbrengen, presteren*
according to	*volgens*
to account (account)	*verslag doen van*
to account for	*verklaren*
to accuse (accusation)	*beschuldigen*
to ache	*pijn doen*
to achieve (achievement)	*presteren; bereiken*
to acknowledge (acknowledgement)	*erkennen*
to acquire (acquisition)	*verwerven*
act	*daad; wet*
to act (act; action; actor)	*handelen, doen; acteren*
actually	*eigenlijk*
ad (= advertisement)	*advertentie*
to adapt	*aanpassen, bewerken*
to add (addition)	*toevoegen*
addict	*verslaafde*
to be addicted to (addiction)	*verslaafd zijn aan*
additional	*bijkomend, extra*
adequate	*voldoende, toereikend, geschikt*
to adjust (adjustment)	*(zich) aanpassen*
to admire (admiration)	*bewonderen*
to admit (admission)	*toegeven; toelaten*
adolescence	*puberteit*
adolescent	*tiener*
adult	*volwassen(e)*
advanced	*gevorderd*
advantage	*voordeel*
adversary	*tegenstander*
advertising	*reclame*
to affect	*van invloed zijn op; treffen, raken*
affection	*genegenheid, liefde*
to afford	*zich permitteren*
after all	*per slot van rekening*

© ThiemeMeulenhoff

age	*leeftijd*
age, of/under	*meer-/minderjarig*
to agree with	*instemmen met, het eens zijn met*
ahead	*vooruit*
to aim	*(zich) richten op, van plan zijn*
ally	*bondgenoot*
to amaze (amazement)	*verbazen, verbazing wekken*
amount	*hoeveelheid, bedrag*
to amount to	*bedragen, neerkomen op*
ancestor	*voorouder*
ancient	*heel oud*
to anger (anger)	*boos maken*
to announce (announcement)	*aankondigen*
to annoy (annoyance)	*irriteren*
annual	*jaarlijks*
anxious (anxiety)	*bezorgd, angstig*
to apologise (apology)	*zijn excuses aanbieden*
apparent	*ogenschijnlijk, schijnbaar; blijkbaar*
to appeal to (appeal)	*aantrekkingskracht hebben op; een beroep doen op*
to appear (appearance)	*(ver)schijnen, lijken*
applicant	*sollicitant*
to apply (application)	*toepassen, van toepassing zijn*
to apply for (application)	*solliciteren naar, aanvragen*
to appoint	*benoemen*
appointment	*afspraak; benoeming*
to approach (approach)	*(be)naderen, aanpakken*
to approve (approval)	*goedkeuren*
arbitrary	*willekeurig*
area	*gebied, terrein*
to argue (argument)	*redeneren, beweren; ruzie hebben hebben*
as for	*wat betreft*
to assert (assertion)	*verklaren, beweren*
to assess (assessment)	*bepalen; beoordelen*
to assume (assumption)	*aannemen, ervan uitgaan; op zich nemen*
to attach to (attachment)	*hechten aan*
to attack (attack)	*aanvallen*
to attempt (attempt)	*proberen, pogen*
to attend (attendance)	*aanwezig zijn bij*
attitude	*houding, mentaliteit*
to attract (attraction)	*aantrekken*
audience	*publiek, toehoorders*
available (availability)	*beschikbaar*
average	*gemiddeld, doorsnee*
to avoid	*vermijden*
award	*prijs, beloning*
to award	*toekennen*
aware (awareness)	*bewust*
awful	*afschuwelijk*
awkward	*onhandig, lastig*

B

to back	*(onder)steunen*
balance	*evenwicht(igheid)*
bald	*kaal*
to ban	*verbieden*
bar	*bar; tralie; slagboom; staaf*
bare	*kaal; bloot*
barely	*nauwelijks*
to bargain	*onderhandelen*
bargain	*koopje*
to behave (behaviour)	*zich gedragen*
to belong to	*behoren bij*
to benefit from (benefit)	*profiteren van, zijn voordeel doen bij*
besides	*bovendien*
to betray (betrayal)	*verraden*
beyond	*verder dan*
bill	*rekening*
to blame (for) (blame)	*de schuld geven (van)*
to blend	*(ver)mengen*
blend	*mengsel; mengeling*
border	*grens*
bored, to be	*zich vervelen*
to bother	*lastig vallen; de moeite nemen*
to bother about/with	*zich druk maken om*
to brake (brake)	*remmen*
brand	*merk*
brand-new	*gloednieuw*
to breathe (breath)	*ademen*
brief	*kort*
bright	*helder; slim*
broke	*blut; failliet*
brutal	*bruut, wreed*
burglar	*inbreker*
to bury (burial)	*begraven*

C

cage	*kooi*
to cancel	*afgelasten, afzeggen*
capable of	*in staat tot*
to care for (care, carer)	*zorgen voor*
to carry on	*doorgaan met*
case	*geval; rechtzaak*
casual	*terloops; vrijetijds*
casualties	*doden en gewonden*
to catch up (on)	*inhalen*
cause	*oorzaak; zaak*
to cause (cause)	*veroorzaken*
cautious (caution)	*voorzichtig*
to celebrate (celebration)	*vieren*
celebrity	*beroemdheid*
chair, chairman	*voorzitter*
to challenge (challenge)	*betwisten; uitdagen*
to charge	*belasten; berekenen, als prijs vragen*
charity	*liefdadigheid*
circumstances	*omstandigheden*
citizen	*burger*
civil	*beleefd; burger*
civil servant	*ambtenaar*
civilian	*1) burger 2) burger-*
to claim (claim)	*beweren, eisen*
coincidence	*toeval*
to collapse (collapse)	*ineenstorten; mislukken*
to collide (collision)	*botsen*
column	*kolom; rubriek; zuil*
to comfort (comfort)	*troosten*
to commit	*begaan*
to commit a crime	*een misdaad begaan*
common	*gemeenschappelijk; gebruikelijk, gewoon*
common, in	*gemeen(schappelijk)*
community	*gemeenschap; gemeente*
to compare (comparison)	*vergelijken*
to compete (competition)	*concurreren*
competitive	*concurrerend; prestatiegericht*
to complain (complaint)	*klagen*
to complete	*voltooien*
to comprehend (comprehension)	*begrijpen*
to conceive (conception)	*verwekken (van een baby)*
concern	*zorg; bezorgdheid; bedrijf*
concerned	*bezorgd; desbetreffende*
concrete	*1) beton(nen) 2) concreet*
to condemn (condemnation)	*veroordelen*
conduct	*gedrag*
to conduct (conductor)	*leiden; dirigeren (van een orkest)*
confident (confidence)	*vol (zelf)vertrouwen*
confidential	*vertrouwelijk*
to confirm (confirmation)	*bevestigen*
to confuse (confusion)	*verwarren*
to conquer (conquest)	*veroveren*
conscious	*zich bewust*
consequently	*dientengevolge, dus*
to conserve (conservation)	*behouden*
to consider (consideration)	*overwegen*
considerable	*aanzienlijk*
to consist of	*bestaan uit*
consistent	*consequent*
to consult (consultation)	*raadplegen*
to contain (container)	*bevatten*
contemporary	*eigentijds, hedendaags*
contempt	*minachting*
content, contented	*tevreden*
content, contents	*inhoud*
contest	*wedstrijd*
to continue (continuation)	*doorgaan (met)*
continual	*aanhoudend*
continuous	*voortdurend*
to contradict (contradiction)	*tegenspreken*
to contribute (contribution)	*bijdragen*
to control (control)	*beheren; besturen*
convenient (convenience)	*gemakkelijk, comfortabel*
convent	*nonnenklooster*
controversial	*omstreden*
to convict	*veroordelen*
convict	*veroordeelde*
conviction	*veroordeling; overtuiging*
to convince	*overtuigen*
to cope (with)	*zich weten te redden; aankunnen*

core	*kern*
council	*(gemeente)raad*
to count	*tellen, berekenen*
counter	*toonbank, balie*
countryside	*platteland*
course	*cursus; baan, loop*
court	*(gerechts)hof*
to crash	*verongelukken, te pletter slaan/vallen*
to create (creation)	*scheppen, creëren*
creature	*schepsel, wezen*
credible (credibility)	*geloofwaardig*
crew	*bemanning; ploeg*
critic	*criticus, recensent*
crucial	*essentieel, kritiek*
cruel (cruelty)	*wreed*
to cure (cure)	*genezen*
current	*1) huidig, actueel 2) stroom*
currently	*tegenwoordig*
to curse (curse)	*vloeken*
customer	*klant*

D

dairy	*zuivel*
to damage (damage)	*schaden, beschadigen*
date	*datum; afspraakje*
to deal with	*behandelen; gaan over*
debt	*schuld*
decade	*(periode van) tien jaar*
to deceive (deception, deceit)	*bedriegen*
decent	*beschaafd, behoorlijk*
to declare (declaration)	*(openlijk) verklaren*
to decline (decline)	*afnemen; achteruitgaan, in verval raken; afwijzen*
definite, definitely	*definitief, duidelijk, beslist*
to delay (delay)	*vertragen*
deliberate	*opzettelijk, weloverwogen*
to deliver (delivery)	*afleveren*
to demand (demand)	*eisen*
demanding	*veeleisend*
to demonstrate	*aantonen, bewijzen*
to deny (denial)	*ontkennen; ontzeggen*
dependent on (dependence, dependency)	*afhankelijk van*
desert	*woestijn*
to deserve	*verdienen*
to design (design)	*ontwerpen*
to desire (desire)	*wensen*
to despair (despair)	*wanhopen*
desperate	*wanhopig*
to despise	*verachten*
despite	*ondanks*
destination	*bestemming*
destiny	*lot*
to destroy (destruction)	*vernietigen*
to determine	*vaststellen, bepalen*
determined (determination)	*vastbesloten, vastberaden*
to develop (development)	*ontwikkelen*
to dial	*(op)bellen*
to diminish	*verminderen*
disabled	*invalide, gehandicapt*
disadvantage	*nadeel*
to disappoint (disappointment)	*teleurstellen*
to disapprove of (disapproval)	*afkeuren*
disaster	*ramp*
disastrous	*rampzalig*
to discharge	*uit een ziekenhuis ontslaan*
discount	*korting*
to discourage (discouragement)	*ontmoedigen*
to discover (discovery)	*ontdekken*
disease	*ziekte*
disgust	*walging*
disgusting	*walgelijk*
disobedience	*ongehoorzaamheid*
to display (display)	*tentoonstellen; (ver)tonen*
to dispose of (disposal)	*uit de weg ruimen, wegdoen*
dispute	*geschil, twist; discussie*
to disrupt (disruption)	*verstoren*
dissatisfied	*ontevreden*
distance	*afstand*
distant	*ver*
distinct	*duidelijk*
to distinguish (distinction)	*onderscheiden*
to distract (distraction)	*afleiden*
to disturb (disturbance)	*(ver)storen*
to divide (division)	*verdelen*
to divorce (divorce)	*scheiden*

domestic	*huis-, huiselijk; binnenlands*
doubtful	*twijfelachtig*
due to	*te wijten aan, ten gevolge van*
dull	*saai, dof*
duty	*plicht; taak*
to dwell	*wonen*

E

eager (eagerness)	*enthousiast*
edge	*rand*
editor	*redacteur*
education	*onderwijs; opvoeding*
effort	*inspanning; poging*
elderly	*bejaard*
to elect (election)	*(ver)kiezen*
to eliminate (elimination)	*verwijderen, uit de weg ruimen*
to embarrass (embarrassment)	*in verlegenheid brengen*
emergency	*noodgeval, nood*
to emphasise (emphasis)	*benadrukken*
to employ	*in dienst nemen/hebben*
employee	*werknemer*
employer	*werkgever*
to enable	*in staat stellen*
to enclose	*insluiten, bijsluiten*
to encounter (encounter)	*ontmoeten, tegenkomen*
to encourage (encouragement)	*aanmoedigen*
endurance	*uithoudingsvermogen*
to endure	*verdragen*
to ensure	*ervoor zorgen, garanderen*
enterprise	*onderneming; ondernemingslust*
entire, entirely	*geheel*
to entitle	*recht geven op*
entitled to, to be	*recht hebben op*
environment	*omgeving; milieu*
environmental	*milieu*
to envy (envy)	*jaloers zijn op*
equal	*gelijk(e)*
equally	*evenzeer, in gelijke mate*
equipment	*uitrusting*
era	*tijdperk*
to escape (escape)	*ontsnappen (aan)*
to establish	*vestigen*
to estimate (estimate)	*schatten*
eve	*dag/avond vóór*
event	*gebeurtenis*
eventually	*uiteindelijk, ten slotte*
evidence	*bewijs(materiaal)*
evil	*kwaad(willig)*
to evolve (evolution)	*ontwikkelen*
to exaggerate (exaggeration)	*overdrijven*
exceptional	*uitzonderlijk, buitengewoon*
to exchange (exchange)	*(uit)wisselen, inruilen*
exciting (excitement)	*spannend, opwindend*
exhausted (exhaustion)	*uitgeput*
to exhibit (exhibition)	*tentoonstellen*
to exist (existence)	*bestaan*
to expand (expansion)	*uitbreiden*
expense: at the ~ of	*ten koste van*
expenses	*(on)kosten*
to experience (experience)	*ondervinden, ervaren*
to exploit (exploitation)	*uitbuiten*
to explore (exploration)	*verkennen*
explorer	*ontdekkingsreiziger*
to expose to (exposure)	*blootstellen aan*
to extend (extension)	*uitbreiden*
extinct (extinction)	*uitgestorven*
extraordinary	*bijzonder, buitengewoon*

F

to face	*onder ogen zien, het hoofd bieden; geconfronteerd worden met*
factual	*feitelijk*
to fade	*(langzaam) verdwijnen, verbleken*
to fail (failure)	*mislukken; zakken voor (een examen)*
to fail to	*er niet in slagen te; nalaten te, niet …*
fairly	*tamelijk*
faith	*geloof*
false	*verkeerd, onjuist*
familiar	*bekend, vertrouwd*
famine	*hongersnood*
to fancy (fancy)	*leuk vinden, vallen op*
fashionable (fashion)	*modieus*
fatal	*fataal; dodelijk*

fate	*(nood)lot*
favour	*gunst*
favour: in ~ of	*ten gunste van; vóór*
to fear (fear)	*bang zijn*
to feature	*een (hoofd)rol spelen*
feature	*kenmerk; (gelaats)-trek*
to be fed up with	*genoeg hebben van*
fee	*bedrag, honorarium*
fellow-	*mede-*
female	*vrouwelijk*
fertile (fertility)	*vruchtbaar*
fiction	*roman(s); verzinsel*
fictional	*denkbeeldig*
fierce	*hevig, fel*
figure	*figuur; getal*
to fine (fine)	*een boete geven*
firm	*1) firma, bedrijf 2) stevig*
to fit	*passen*
to flourish	*gedijen, bloeien*
fluent	*vloeiend*
force	*dwang; kracht; geweld*
to force	*dwingen*
form	*formulier*
former	*voormalig, ex-; eerstgenoemde*
fortunate	*fortuinlijk, gelukkig*
to found (foundation)	*oprichten, stichten; funderen*
free	*vrij; gratis*
to frighten (fright)	*angst/schrik aanjagen*
to fuel (fuel)	*van brandstof voorzien; voeden*
fulfilling	*bevredigend*
future, in	*voortaan*
future, in the	*in de toekomst*

G

to gain	*verkrijgen, verwerven*
gap	*kloof, gat*
gap year	*tussenjaar*
to gather (gathering)	*verzamelen*
gear	*uitrusting; versnelling*
general	*huisarts practitioner (G.P.)*
generous (generosity)	*edelmoedig, royaal*
gentle	*vriendelijk, zacht*
genuine	*echt; oprecht*
gesture	*gebaar*
to get rid of	*kwijtraken; wegdoen*
gigantic (giant)	*reusachtig*
global	*wereldwijd*
gorgeous	*schitterend, adembenemend*
to gossip (gossip)	*roddelen*
graceful	*sierlijk, elegant*
to graduate	*afstuderen, een opleiding voltooien*
to grant	*geven, toekennen*
granted, to take for	*als vanzelfsprekend aannemen*
to grasp	*(be)grijpen*
grateful	*dankbaar*
grave	*1) ernstig 2) graf*
greedy (greed)	*gulzig, hebberig*
grown up	*volwassen*
to guess	*raden*

H

habit	*gewoonte*
to handle	*omgaan met*
hardship	*tegenspoed, ontbering*
to harm (harm)	*schaden*
harmful	*schadelijk*
harmless	*onschuldig, onschadelijk*
headline	*krantenkop*
to heighten	*verhogen*
heir	*erfgenaam*
hence	*vandaar*
heritage	*erfgoed*
hero	*held; hoofdpersoon (in verhaal)*
heroine	*heldin; hoofdpersoon (in verhaal)*
to hesitate (hesitation)	*aarzeling*
honest (honesty)	*eerlijk*
hooligan	*vandaal*
hostage	*gijzelaar*
hostile (hostility)	*vijandig*
huge	*enorm, geweldig (groot)*
human (humanity)	*1) mens 2) menselijk, van de mens*
humble	*nederig*
to humiliate (humiliation)	*vernederen*

I

ignorance	*onwetendheid*
to ignore	*negeren, geen notitie nemen van*
illiterate (illiteracy)	*analfabeet*
imaginary	*denkbeeldig*
impact	*schokeffect; invloed*
to imply (implication)	*suggereren; met zich meebrengen*
to impose	*opleggen*
to impress (impression)	*indruk maken*

to improve (improvement)	*verbeteren*
incident	*voorval, gebeurtenis*
incidentally	*trouwens; af en toe*
to be inclined to (inclination)	*de neiging hebben om*
to increase (increase)	*(doen) toenemen, vergroten*
increasingly	*in toenemende mate*
incredible	*ongelooflijk*
independent (independence)	*onafhankelijk*
to indicate (indication)	*aangeven; aanwijzen*
indifference	*onverschilligheid*
indignant (indignation)	*verontwaardigd*
inevitable	*onvermijdelijk*
to inherit (inheritance)	*erven*
injured	*gewond, geblesseerd*
injury	*letsel*
innocent (innocence)	*onschuldig*
to inquire (inquiry)	*informeren*
to insist (insistence)	*met klem beweren, erop staan, volhouden*
instead	*in plaats daarvan*
to insult (insult)	*beledigen*
to intend (intention)	*van plan zijn; bedoelen*
interest	*belang; belangstelling; rente*
to invent (invention)	*bedenken, uitvinden*
to investigate (investigation)	*onderzoeken*
to involve (in) (involvement)	*met zich meebrengen, betrekken (bij)*
issue	*kwestie, probleem; uitgave; nummer (van tijdschrift)*

J

jail	*gevangenis*
to join	*samenvoegen; zich voegen bij*
joint	*1) gezamenlijk 2) gewricht, verbindingsstuk*
journey	*reis*
joy	*vreugde*
judge	*rechter*
to judge (judgement)	*oordelen*
to justify (justification)	*rechtvaardigen*
juvenile	*jeugd-*

K

keen	*enthousiast; scherp (van gehoor, wind)*
to keep up with	*bijhouden*

L

labour	*arbeid*
labourer	*arbeider*
to lack (lack)	*gebrek hebben aan, missen*
largely	*grotendeels*
to last	*duren*
lately	*onlangs*
to launch	*lanceren; instellen*
law	*wet; rechten(studie)*
lawful	*wettig; wettelijk*
lawn	*grasveld, gazon*
lawsuit	*rechtszaak*
lawyer	*jurist; advocaat*
layer	*laag*
legal	*wettelijk; wettig*
legitimate	*rechtmatig, wettig*
leisure	*vrije tijd, recreatie*
level	*niveau*
likely	*waarschijnlijk*
limit	*grens*
to limit	*beperken*
litter	*afval*
local	*plaatselijk*
ludicrous	*belachelijk*
lunatic	*gek*

M

main	*voornaamste*
mainly	*voornamelijk, vooral*
to maintain (maintenance)	*handhaven; onderhouden; beweren*
major	*1) belangrijkst; meerderjarig 2) majoor*
majority	*meerderheid, het overgrote deel*
male	*mannelijk*
manual	*1) met de hand, hand- 2) handleiding*
to manufacture (manufacturer)	*fabriceren*
to match	*bij elkaar passen*
match	*wedstrijd; combinatie*
mature (maturity)	*rijp, volwassen*
means	*middel(en)*
meanwhile, in the meantime	*ondertussen*
measure	*maat; maatregel*
to measure	*meten*
medieval	*middeleeuws*
member	*lid*
membership	*lidmaatschap*

to mend	*repareren*
merely	*alleen maar, enkel en alleen*
minor	*1) minder (belangrijk) 2) minderjarige*
minority	*minderheid*
miserable (misery)	*ellendig*
modest (modesty)	*bescheiden*
to monitor	*toezicht houden op*
mood	*stemming, humeur*
mortal (mortality)	*sterfelijk*
motorist	*automobilist*
to multiply (multiplication)	*vermenigvuldigen*
multitude	*menigte*
muscular (muscle)	*gespierd*
mutual	*wederzijds*

N

nasty	*naar, vervelend*
naughty	*ondeugend*
nearly	*bijna*
to neglect (neglect, negligence)	*verwaarlozen*
nerve	*zenuw; moed*
notable	*opmerkelijk*
to note	*nota nemen van, opmerken; opletten*
to notice	*opmerken*
notice	*mededeling*
notorious	*berucht*
novel	*1) roman 2) nieuw*
novelist	*romanschrijver*
novelty	*nieuwtje*
numerous	*talrijk*

O

obedient	*gehoorzaam*
to obey (obedience)	*gehoorzamen*
object	*voorwerp*
to object to (objection)	*bezwaar maken tegen*
objective	*1) objectief 2) doel(stelling)*
obligatory	*verplicht*
to oblige (obligation)	*verplichten*
to obtain	*verkrijgen*
obvious, obviously	*duidelijk, voor de hand liggend*
occasion	*gelegenheid*
occasional, occasionally	*af en toe*
to occupy (occupation)	*bezetten; bezighouden*
to occur (occurrence)	*gebeuren; vóórkomen*
odd	*oneven; eigenaardig, vreemd*
offence	*overtreding; belediging*
to offend	*kwaad doen; beledigen*
offender	*overtreder*
old-fashioned	*ouderwets*
opportunity	*kans, gelegenheid*
opposite	*tegenover*
opposition	*1) tegenstand 2) tegenpartij, oppositie*
option	*keuze (mogelijkheid)*
oral	*mondeling*
ordinary	*gewoon, alledaags*
orphan	*wees*
out-dated	*ouderwets, achterhaald*
overall	*over het geheel genomen*
to overlook	*over het hoofd zien*
to own (owner; ownership)	*bezitten, in eigendom hebben*

P

participant	*deelnemer*
to participate in	*deelnemen aan*
particular, in	*in het bijzonder*
particularly	*(in het) bijzonder*
to pass	*slagen voor*
pastime	*tijdverdrijf*
patience	*geduld*
patient	*1) geduldig 2) patiënt*
pavement	*trottoir, stoep*
peak	*top*
peculiar (peculiarity)	*eigenaardig, bijzonder*
pedestrian	*voetganger*
to perform (performance)	*optreden; presteren*
to persuade (persuasion)	*overhalen, ervan overtuigen*
pet	*huisdier*
to point out	*erop wijzen*
pointless	*zinloos*
to poison (poison)	*vergiftigen*
policy	*beleid*
polite (politeness)	*beleefd*
poll	*(opinie)peiling*
to pollute (pollution)	*vervuilen*
poor	*arm, armoedig; slecht*
posh	*chic*
to possess (possession)	*bezitten*
poverty	*armoede*
to practise (practice)	*(be)oefenen*
to predict (prediction)	*voorspellen*
to prefer (preference)	*de voorkeur geven aan*

pregnant (pregnancy)	*zwanger*
prejudiced, to be (prejudice)	*bevooroordeeld zijn*
to prepare (preparation)	*voorbereiden*
prepared, to be	*bereid zijn*
present (adj.)	*huidig; aanwezig*
present, at	*nu, tegenwoordig*
to preserve (preservation)	*bewaren, houden*
to pretend	*doen alsof*
to prevent (from) (prevention)	*voorkomen, verhinderen*
previous	*vorig, voor(af)gaand*
pride	*trots*
to pride yourself on	*prat gaan op*
principal	*1) schooldirecteur 2) hoofd-, belangrijkste*
private	*privé, particulier*
profitable (profit)	*winstgevend*
progress	*vooruitgang*
prolonged	*langdurig*
to promise (promise)	*beloven*
to prompt	*aanzetten tot*
property	*eigendom; eigenchap*
proportionately (proportion)	*verhoudingsgewijs*
to propose (proposal)	*een voorstel/-aanzoek doen*
to prosecute (prosecution)	*gerechtelijk vervolgen*
prospect	*vooruitzicht*
to protect (protection)	*beschermen*
proud (of)	*trots (op)*
to prove (proof)	*bewijzen; blijken (te zijn)*
to provide	*verschaffen, opleveren*
provided that	*op voorwaarde dat, mits*
public	*1) openbaar 2) publiek*
publisher	*uitgever*
pun	*woordspeling*
to purchase (purchase)	*(aan)kopen*
purpose	*doel*

Q

qualified	*bevoegd*
to qualify for	*in aanmerking komen voor*
quality	*kwaliteit; eigenschap*
to queue (queue)	*in de rij (gaan) staan*
questionnaire	*enquête*
to quote (quotation)	*citeren*

R

random	*willekeur(ig)*
range	*verscheidenheid, scala, reeks*
to range from … to	*variëren van … tot*
to rape (rape)	*verkrachten*
rapid	*snel*
rare	*zeldzaam*
rarely	*zelden*
rate	*snelheid; cijfer; percentage; mate*
to realise (realisation)	*beseffen, zich bewust worden/zijn van*
to reassure (reassurance)	*geruststellen*
to receive (reception)	*ontvangen*
recent(ly)	*(van) kort geleden, (van) de laatste tijd*
to recognise (recognition)	*(h)erkennen*
to recollect (recollection)	*zich herinneren*
to recommend (recommendation)	*aanbevelen*
to record (record)	*opnemen; vastleggen, registreren*
to recover (recovery)	*herstellen; terugkrijgen*
to reduce (reduction)	*verminderen*
to refer to (reference)	*verwijzen naar*
to reflect (reflection)	*weergeven; nadenken; weerspiegelen*
to refund	*terugbetalen*
to refuse (refusal)	*weigeren*
regard	*achting; opzicht*
to regard	*beschouwen*
regard: with ~ to	*met betrekking tot*
regardless (of)	*ongeacht*
regulation	*regel(ing), voorschrift*
rehearsal	*(toneel)repetitie*
to reign (reign)	*regeren, heersen*
to reject (rejection)	*afwijzen, verwerpen*
related	*verwant*
to release (release)	*vrijlaten*
reliable (reliability)	*betrouwbaar*
to relieve (relief)	*verlichten*
relieved (relief)	*opgelucht*
reluctant (reluctance)	*onwillig*
to rely on (reliance)	*vertrouwen op*
to remark (remark)	*opmerken*
remarkable	*opmerkelijk*
to remind (reminder)	*herinneren aan*

BASIS-
WOORDENLIJST

remote	*ver weg, afgelegen*
to remove (removal)	*verwijderen*
to repeat (repetition)	*herhalen*
repeatedly	*herhaaldelijk*
to replace (replacement)	*vervangen*
to reply (reply)	*antwoorden*
to represent	*vertegenwoordigen; weergeven*
to request (request)	*verzoeken*
to require (requirement)	*vereisen*
to rescue (rescue)	*redden*
to research (research, researcher)	*(wetenschappelijk) onderzoeken*
to resist (resistance)	*weerstaan; zich verzetten*
resources	*hulpbronnen; voorraden*
to respond (response)	*reageren, antwoorden*
responsible (responsibility)	*verantwoordelijk*
to restore (restoration)	*restaureren*
to restrict (restriction)	*beperken*
to retire (retirement)	*zich terugtrekken; met pensioen gaan*
to retreat (retreat)	*zich terugtrekken*
to reveal (revelation)	*onthullen, aan het licht brengen*
to revenge (revenge)	*wreken*
to reverse (reverse, reversal)	*omdraaien*
to review (review)	*recenseren*
to revive (revival)	*weer tot leven brengen*
to reward (reward)	*belonen*
riot	*rel, oproer*
risk	*risico, gevaar*
risky	*gevaarlijk*
rivalry	*rivaliteit*
rock	*rots*
rough	*ruig, ongemanierd*
to row	*roeien; ruziemaken*
row	*ruzie; rij*
rubbish	*rommel; onzin*
rude	*onbeleefd*
to rule	*heersen*
rule	*regel*
rural	*plattelands-*
rush hour	*spitsuur*

S

to sample (sample)	*proeven; testen*
sanctuary	*opvang*
sane (sanity)	*verstandig, geestelijk gezond*
satisfactory	*bevredigend; afdoende*
to satisfy (satisfaction)	*bevredigen*
to save	*sparen; redden*
scar	*litteken*
scared	*bang*
science	*wetenschap*
scientific	*wetenschappelijk*
scientist	*(natuur) wetenschapper*
to scream (scream)	*gillen, schreeuwen*
to search	*zoeken*
seat	*zitplaats*
second-rate	*tweederangs*
secret	*geheim*
security (secure)	*veiligheid, zekerheid*
to seize	*grijpen*
selfish	*egoïstisch*
sensation	*gevoel*
sense	*gevoel; verstand; zintuig*
sensible	*verstandig*
sensitive	*gevoelig*
to sentence	*veroordelen*
sentence	*zin; vonnis*
to separate (separation)	*scheiden, uit elkaar gaan*
separate	*apart*
to serve	*dienen; bedienen*
to settle	*zich vestigen; afhandelen, regelen*
settler	*kolonist*
severe	*streng; ernstig*
sewer	*riool*
shallow	*ondiep*
shame	*schaamte; schande*
shame, what a	*wat jammer!*
shameful	*schandelijk*
to shape (shape)	*vormen*
to share (share)	*delen*
shed	*schuur*
shore	*kust*
to shout (shout)	*roepen*
sick	*misselijk*
sign	*bordje; teken*
signature	*handtekening*
significant (significance)	*belangrijk*
similar	*gelijk, soortgelijk*
sin	*zonde*
sincere	*oprecht*
single	*alleenstaand; één enkele*
site	*locatie, terrein*
situated	*gelegen, geplaatst*
size	*grootte, omvang*
skilful (skill)	*bekwaam, vaardig, vakkundig*
skilled	*geschoold*
skull	*schedel*
slice	*plak(je)*
smooth	*glad; soepel*
sole	*1) enige 2) (voet)zool*
to solve (solution)	*oplossen*
sound	*1) gezond; verstandig 2) klank, geluid*
to sound (sound)	*klinken*
source	*bron*
spacious	*ruim*
spokesman/ spokesperson	*woordvoerder*
to spot	*ontdekken, zien*
spot	*plek, punt*
staff	*personeel*
stage	*podium, toneel; stadium*
to starve (starvation)	*van honger omkomen, verhongeren*
to state (statement)	*verklaren*
steady	*vast, constant; gestaag*
to stir	*bewegen; roeren*
stomach	*maag, buik*
to store	*opslaan, bewaren*
store	*winkel*
to stress (stress)	*benadrukken*
strict	*streng*
to struggle (struggle)	*worstelen, vechten*
subject	*onderwerp*
to subject to	*onderwerpen aan*
subject to	*onderhevig aan*
to suffer (from)	*lijden (aan)*
sufficient	*voldoende*
suicide	*zelfmoord*
to suit	*passen (bij)*
suitable	*passend, geschikt*
superfluous	*overbodig*
superstitious (superstition)	*bijgelovig*
to supplement (supplement)	*aanvullen*
supply	*voorraad*
to supply	*verschaffen, leveren*
to support (support)	*(onder)steunen*
surface	*oppervlakte*
surgeon	*chirurg*
surgery	*chirurgie; chirurgische ingreep*
to surround	*omringen*
surroundings	*omgeving*
to survive (survival)	*overleven*
suspect	*verdacht(e)*
to suspect (suspicion)	*verdenken, vermoeden*
suspicious	*verdacht; wantrouwig*
to swallow	*slikken*
to switch (on/off)	*(aan/uit)schakelen*
switch	*knop, schakelaar*

T

to tackle	*aanpakken, oplossen*
tale	*verhaal*
target	*doel*
to taste (taste)	*proeven, smaken*
temporary	*tijdelijk*
to tempt (temptation)	*in verleiding brengen*
to tend (tendency)	*de neiging hebben*
to tend to be	*meestal zijn*
tension	*spanning*
to terrify	*angst aanjagen*
theft	*diefstal*
thorough	*grondig*
to threaten (threat)	*(be)dreigen*
thus	*op deze manier*
tie	*band; stropdas*
to tie (to)	*(ver)binden (aan)*
tight	*strak, streng*
tiny	*heel erg klein*
topic	*onderwerp*
tough	*stoer; moeilijk; ruw*
to trade (trade)	*handelen*
trail	*spoor*
treasure	*schat*
to treat (treatment)	*behandelen*
treaty	*verdrag*
tribe	*(volks)stam*
truancy	*spijbelen*
truant	*spijbelaar*
to trust (trust)	*vertrouwen*
to turn out	*blijken*
to turn up	*komen opdagen, verschijnen*

U

ultimate	*uiteindelijk, eind-*
to underestimate	*onderschatten*
upbringing	*opvoeding*
to upset	*van streek maken*
urban	*stedelijk*
to urge	*dringend verzoeken*
urge	*neiging*
use	*nut, zin; gebruik*

© ThiemeMeulenhoff
© ThiemeMeulenhoff

V

valuable	*waardevol*
to value (value)	*waarderen; taxeren*
vast	*enorm groot*
vehicle	*voertuig*
verdict	*vonnis, uitspraak*
vet	*dierenarts*
vice	*ondeugd, slechte eigenschap*
victim	*slachtoffer*
view	*mening, opvatting; uitzicht*
violent (violence)	*gewelddadig*
virtue	*deugd, goede eigenschap*
visible	*zichtbaar*
voluntary	*vrijwillig*
to volunteer (volunteer)	*zich (als vrijwilliger) aanmelden*
to vote (vote)	*stemmen*
vulnerable	*kwetsbaar*

W

wage, wages	*loon*
to warn (warning)	*waarschuwen*
to waste	*verspillen*
waste	*afval*
whereas	*terwijl*
willing	*bereid*
to witness (witness)	*getuigen van; getuige zijn van*
to worsen	*verslechteren*
worthwhile	*de moeite waard*

Z

zip (Am. zipper)	*ritssluiting*

© ThiemeMeulenhoff

Cijferbepaling

Hier vind je de cijferbepaling van drie examens die integraal in deze bundel zijn opgenomen: 2018-II, 2019-I en 2019-II.

2018-II		2018-II		2019-I		2019-I	
aantal behaalde punten	cijfer	aantal behaalde punten	cijfer	aantal behaalde punten	cijfer	aantal behaalde punten	cijfer
0	**1,0**	36	**7,9**	0	**1,0**	36	**8,3**
1	**1,1**	37	**8,1**	1	**1,4**	37	**8,5**
2	**1,3**	38	**8,3**	2	**1,7**	38	**8,7**
3	**1,5**	39	**8,5**	3	**1,9**	39	**8,9**
4	**1,7**	40	**8,7**	4	**2,1**	40	**9,1**
5	**1,9**	41	**8,9**	5	**2,3**	41	**9,3**
6	**2,1**	42	**9,1**	6	**2,5**	42	**9,5**
7	**2,3**	43	**9,3**	7	**2,7**	43	**9,7**
8	**2,5**	44	**9,5**	8	**2,9**	44	**9,8**
9	**2,7**	45	**9,7**	9	**3,1**	45	**9,9**
10	**2,9**	46	**10,0**	10	**3,3**	46	**10,0**
11	**3,1**			11	**3,5**		
12	**3,2**			12	**3,6**		
13	**3,4**			13	**3,8**		
14	**3,6**			14	**4,0**		
15	**3,8**			15	**4,2**		
16	**4,0**			16	**4,4**		
17	**4,2**			17	**4,6**		
18	**4,4**			18	**4,8**		
19	**4,6**			19	**5,0**		
20	**4,8**			20	**5,2**		
21	**5,0**			21	**5,4**		
22	**5,2**			22	**5,6**		
23	**5,4**			23	**5,8**		
24	**5,6**			24	**6,0**		
25	**5,8**			25	**6,2**		
26	**6,0**			26	**6,4**		
27	**6,2**			27	**6,6**		
28	**6,4**			28	**6,8**		
29	**6,6**			29	**7,0**		
30	**6,8**			30	**7,2**		
31	**7,0**			31	**7,4**		
32	**7,2**			32	**7,6**		
33	**7,4**			33	**7,8**		
34	**7,6**			34	**8,0**		
35	**7,7**			35	**8,1**		

© ThiemeMeulenhoff

2019-II	
aantal behaalde punten	cijfer
0	**1,0**
1	**1,4**
2	**1,7**
3	**1,9**
4	**2,1**
5	**2,3**
6	**2,5**
7	**2,7**
8	**2,9**
9	**3,1**
10	**3,3**
11	**3,5**
12	**3,6**
13	**3,8**
14	**4,0**
15	**4,2**
16	**4,4**
17	**4,6**
18	**4,8**
19	**5,0**
20	**5,2**
21	**5,4**
22	**5,6**
23	**5,8**
24	**6,0**
25	**6,2**
26	**6,4**
27	**6,6**
28	**6,8**
29	**7,0**
30	**7,2**
31	**7,4**
32	**7,6**
33	**7,8**
34	**8,0**
35	**8,1**

2019-II	
aantal behaalde punten	cijfer
36	**8,3**
37	**8,5**
38	**8,7**
39	**8,9**
40	**9,1**
41	**9,3**
42	**9,5**
43	**9,7**
44	**9,8**
45	**9,9**
46	**10,0**

Aantekeningen

© ThiemeMeulenhoff
© ThiemeMeulenhoff

Colofon

Auteur
Margreet Feenstra

Vormgeving binnenwerk
Maura van Wermeskerken, Apeldoorn

Opmaak
Crius Group, Hulshout

Redactie
Marinell Bruys, Hoogerheide

Over ThiemeMeulenhoff
ThiemeMeulenhoff ontwikkelt zich van educatieve uitgeverij tot een learning design company.
We brengen content, leerontwerp en technologie samen. Met onze groeiende expertise, ervaring en leeroplossingen zijn we een partner voor scholen bij het vernieuwen en verbeteren van onderwijs.
Zo kunnen we samen beter recht doen aan de verschillen tussen lerenden en scholen en ervoor zorgen dat leren steeds persoonlijker, effectiever en efficiënter wordt.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

ISBN 978 90 06 49145 6
Eerste druk, tweede oplage, 2022

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort, 2021

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Deze uitgave is volledig CO_2-neutraal geproduceerd.
Het voor deze uitgave gebruikte papier is voorzien van het FSC®-keurmerk.
Dit betekent dat de bosbouw op een verantwoorde wijze heeft plaatsgevonden.

examenbundel 〉

vmbo-gt / mavo **Nederlands**
vmbo-k **Nederlands**
vmbo-gt / mavo **Engels**
vmbo-gt / mavo **Duits**
vmbo-gt / mavo **Frans**
vmbo-gt / mavo **Economie**
vmbo-gt / mavo **Maatschappijkunde**
vmbo-gt / mavo **Geschiedenis**
vmbo-kgt **Aardrijkskunde**
vmbo-gt / mavo **Wiskunde**
vmbo-gt / mavo **Nask 1**
vmbo-gt / mavo **Nask 2**
vmbo-gt / mavo **Biologie**

samengevat }

vmbo **Nederlands 2F**
vmbo **Rekenen 2F**
vmbo-kgt **Economie**
vmbo-kgt **Maatschappijkunde**
vmbo-gt / mavo **Geschiedenis**
vmbo-kgt **Aardrijkskunde**
vmbo-kgt **Wiskunde**
vmbo-gt / mavo **Nask 1**
vmbo-gt / mavo **Nask 2**
vmbo-kgt **Biologie**

Tips, tricks en informatie die jou helpen bij het slagen voor je eindexamen vind je op examenbundel.nl! Nog meer kans op slagen? Volg ons ook op social media. #geenexamenstress

examenidioom + examenbundel + samengevat + zeker slagen! = #geenexamenstress

examenidioom

vmbo **Engels**
vmbo **Duits**
vmbo **Frans**

zeker slagen !

voor vmbo, havo én vwo

9 789006 491456